140
79

Кол жазмалар фондусу
Инв. № 89

140
79

أَخْذُ الأَمِيرِ الْهَدِيَّةَ سُحْتٌ وَقَبُولُ الْقَاضِي الرِّشْوَةَ كُفْرٌ.

أَخْشَى مَا أَخْشَيْتُ عَلَى أُمَّتِي كِبْرَ الْبَطْنِ وَمُدَاوَمَةَ النَّوْمِ وَالْكَسَلَ وَضَعْفَ الْيَقِينِ.

أَخْلِصُوا أَعْمَالَكُمْ لِلَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ إِلَّا مَا خَلَصَ لَهُ.

أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْقَلِيلُ مِنَ الْعَمَلِ.

إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ قِنْيَةً تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِنْ طَعَامِهِ وَلْيُلْبِسْهُ مِنْ لِبَاسِهِ وَلَا يُكَلِّفُهُ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْهُ.

أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَى مَنِ ائْتَمَنَكَ وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ.

ادْرَأُوا الْحُدُودَ عَنِ الْمُسْلِمِينَ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنْ وَجَدْتُمْ لِلْمُسْلِمِ مَخْرَجًا فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَإِنَّ الْإِمَامَ لَأَنْ يُخْطِئَ فِي الْعَفْوِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يُخْطِئَ فِي الْعُقُوبَةِ.

ادْرَأُوا الْحُدُودَ بِالشُّبُهَاتِ وَأَقِيلُوا الْكِرَامَ عَثَرَاتِهِمْ إِلَّا فِي حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللَّهِ تَعَالَى.

٥٨ أدّبني ربي فأحسن تأديبي.

٥٩ أدعوا الله وأنتم موقنون بالإجابة واعلموا أنّ الله لا يستجيب دعاءً من قلبٍ غافلٍ لاهٍ.

٦٠ إذا أتاك الله مالاً فلير عليك فإنّ الله يحبّ أن يرى أثره على عبده حسنًا ولا يحبّ البؤس ولا التباؤس

٦١ إذا أمنك الرّجل على دمه فلا تقتله.

٦٢ إذا ابتغيتم المعروف فاطلبوه عند حسان

٦٣ إذا ابتلى أحدكم بالقضاء بين المسلمين فلا يقض وهو غضبان وليسوِ بينهم في النّظر والمجلس والإشارة.

٦٤ إذا أردتم إلى بريدًا فابعثوه حسن الوجه وحسن الإ

٦٥ إذا أتى أحدكم خادمه بطعامه وقد كفاه علاجه و فليجلسه معه فإن لم يجالسه معه فليناول له أكلة أو أكلتا

٦٦ إذا أتاكم كريم قومٍ فأكرموه.

اذا اتاكم الزائر فاكرموه .

اذا احبّ احدكم اخاه فليعلمه انه يحبه .

اذا اراد الله بعبد خيرا صيّر حوايج النّاس اليه .

اذا احببتم ان تعلموا ما للعبد عند ربّه فانظروا ما يتبعه من الثناء

اذا اراد الله بالامير خيرا جعل له وزير صدق ان نسى ذكّره وان ذكر اعانه واذا اراد به غير ذلك جعل له وزير سوء ان نسى لم يذكّره وان ذكر لم يعنه

اذا اسأت فاحسن .

اذا استيقظ احدكم من نومه فلا يدخل يده في الاناء حتّى يغسلها ثلاثا فان احدكم لا يدري اين باتت يده .

اذا التقى المسلمان بسيفيهما فقتل احدهما صاحبه القاتل والمقتول في النّار .

٧٥ اِذا الْتَقَى الْمُسْلِمانِ فَتَصافَحا وحَمِدا اللّٰهَ واسْتَغْفَرا غُفِرَ لَهُما.

٧٦ اذا اَمَّ احدُكم النّاسَ فليُخَفِّف فَاِنَّ فيهِمُ الصغيرَ والكبيرَ والضَّعيفَ والْمَريضَ وذَا الحاجَةِ وَاِذا صَلّى لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّل ماشاءَ.

٧٧ اِذا تَبايَعتُم بالْعينَةِ واَخَذْتُم اَذْنابَ البَقَرِ ورَضيتم بالزَّرعِ وتَرَكْتُمُ الجِهادَ سَلَّطَ اللّٰهُ عَليكم ذُلًّا لايَنْزِعُه حتى تَرْجِعوا الى رِبِّكم.

٧٨ اذا حاكَ فى نَفْسِكَ شَيْءٌ فَدَعْهُ.

٧٩ اذا خَفِيَت الْخَطيئَةُ لاتَضُرُّ الّا صاحِبَها وَاذا ظَهَرَتْ

٨٠ اذا حَدَّثَ الرَّجُلُ بِحَديثٍ ثم الت

٨١ اذا سَبَّبَ اللّٰهُ تعالى لِاَحَدِكُم رِزْقًا مِن وَجْهٍ فَلايَدَعْهُ حَتّى يَتَغَيَّرَ له.

٧٥ اِذا الْتَقَى المُسْلِمانِ فَتَصافَحا وحَمِدَا اللّٰهَ واسْتَغْفَرا غُفِرَ لَهُما .

٧٦ اذا اَمَّ احدُكُم النّاسَ فليُخَفِّف فَاِنَّ فِيهِمُ الصغيرَ والكبيرَ والضَّعِيفَ وَالْمَرِيضَ وَذَا الحاجَةِ وَاِذا صَلّى لِنَفْسِهِ فَلْيُطَوِّل ماشاءَ .

٧٧ اِذا تَبايَعْتُمْ بالْعِينَةِ واَخَذْتُم اَذْنابَ البَقَر ورَضِيتم بالزَّرع وتَرَكْتُمُ الجِهاد سَلَّطَ اللّٰهُ عَليكم وُلًّا لايَنْزِعُه حتى تَرْجِعوا الى رَبِّكُم .

٧٨ اذا حاكَ فى نَفْسِكَ شَىْءٌ فَدَعْهُ .

٧٩ اذا خَفِيَتِ الْخَطِيئَةُ لاتَضُرُّ الّاصاحِبَها وَاذا ظَهَرَتْ فَلَمْ تُغَيَّرْ ضَرَّتِ العامَّة .

٨٠ اذا حَدَّثَ الرَّجُلُ بِحَدِيثٍ ثُمَّ الْتَفَتَ فَهِىَ اَمانَةٌ .

٨١ اذا سَبَّبَ اللّٰهُ تعالى لِاَحَدِكُمْ رِزْقًا مِنْ وَجْهٍ فَلايَدَعْه حَتّى يَتَغَيَّرَ لَهُ .

٨٢ اذا سبك رجل بما يعلم منك فلا تسبه بما تعلم منه فيكون اجر ذلك لك ووباله عليه.

٨٣ اذا سرتك حسنتك وساءتك سيئتك فانت مؤمن.

٨٤ اذا سمعت الرجل يقول هلك الناس فهو اهلكهم.

٨٥ اذا سمعت جيرانك يقولون قد احسنت فقد احسنت واذا سمعتهم يقولون قد اسأت فقد اسأت.

٨٦ اذا سمعتم الحديث عني تعرفه قلوبكم وتلين له اشعاركم وابشاركم وترون انه منكم قريب فانا اولاكم به واذا سمعتم الحديث عني تنكره قلوبكم وتنفر منه اشعاركم وابشاركم وترون انه بعيد منكم فانا ابعدكم منه.

٨٧ اذا سمعتم بجبل زال عن مكانه فصدقوا واذا سمعتم برجل زال عن خلقه فلا تصدقوا فانه يصير الى ما جبل عليه.

٨٨ اِذَا سَمِعْتُمْ بِالطَّاعُونِ بِاَرْضٍ فَلَا تَدْخُلُوا عَلَيْهِ وَاِذَا وَقَعَ وَانْتُمْ بِاَرْضٍ فَلَا تَخْرُجُوا مِنْهَا فِرَارًا مِنْهُ .

٨٩ اِذَا شَهِدَتْ اُمَّةٌ مِنَ الْاُمَمِ وَهُمْ اَرْبَعُونَ فَصَاعِدًا اَجَازَ اللّٰهُ تَعَالَى شَهَادَتَهُمْ .

٩٠ اِذَا شَهَرَ الْمُسْلِمُ عَلَى اَخِيهِ سِلَاحًا فَلَا تَزَالُ مَلَائِكَةُ اللّٰهِ تَعَالَى تَلْعَنُهُ . حَتّٰى يَشِيمَهُ عَنْهُ .

٩١ اِذَا عَمِلْتَ سَيِّئَةً فَاَتْبِعْهَا حَسَنَةً تَمْحُهَا .

٩٢ اِذَا غَضِبَ اَحَدُكُمْ فَلْيَسْكُتْ .

٩٣ اِذَا غَضِبَ اَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَاِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَاِلَّا فَلْيَضْطَجِعْ .

٩٤ اِذَا كَانَتِ الْفِتْنَةُ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ فَاتَّخِذْ سَيْفًا مِنْ خَشَبٍ .

٩٥ اِذَا كَانَتْ اُمَرَاؤُكُمْ خِيَارَكُمْ وَاَغْنِيَاؤُكُمْ سُمَحَاءَكُمْ وَاُمُورُكُمْ شُورَى بَيْنَكُمْ فَظَهْرُ الْاَرْضِ خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ بَطْنِهَا وَاِذَا كَانَتْ اُمَرَاؤُكُمْ اَشْرَارَكُمْ وَاَغْنِيَاؤُكُمْ

بخلائكم وامورکم الی نساءکم فبطن الارض خیر لکم من ظهرها.

٩٦ اذا کانت عند الرجل امرأتان فلم یعدل بینهما جاء یوم القیامة وشقه ساقط.

٩٧ اذا کنتم ثلاثة فلا یتناجی رجلان دون الآخر حتی تختلطوا بالناس فان ذلک یحزنه.

٩٨ اذا لعب الشیطان باحدکم فی منامه فلا یحدث به الناس.

٩٩ اذا نظر احدکم من فضل علیه فی المال والخلق فلینظر الی من هو اسفل منه.

١٠٠ اذا وسد الامر الی غیر اهله فانتظر الساعة.

١٠١ اذکروا محاسن موتاکم وکفوا عن مساویهم.

١٠٢ ارأکم ستشرفون مساجدکم بعدی کما شرفت الیهود کنائسها وکما شرفت النصاری بیعها.

١٠٣ اَربى الرِّبا شَتمُ الاَعراضِ وَاَشدُّ الشَّتمِ الهِجاءُ والرِّوايةُ اَحدُ الشّاتِمينِ.

١٠٤ اَربعٌ فى اُمّتى مِنْ اَمرِ الجاهِلِيَّةِ لا يتركونهن: الفَخرُ فى الاَحسابِ والطَّعنُ فى الاَنسابِ والاِستِسقاءُ بِالنُّجومِ والنِّياحةُ.

١٠٥ اَربعةٌ يبغضهم اللهُ البَيّاعُ الحَلّافُ والفَقيرُ المُختالُ والشَّيخُ الزّانى والاِمامُ الجائِرُ.

١٠٦ اِزهَدْ فِى الدُّنيا يُحِبُّكَ اللهُ وَازهَدْ فِى الدُّنيا فيما فى اَيدِى النّاسِ يُحِبُّكَ النّاسُ.

١٠٧ اِستَحيوا مِنَ اللهِ حَقَّ الحَياءِ فَاِنَّ اللهَ قَسَّمَ بَينَكُم اَخلاقَكُم كَما قَسَّمَ بَينَكُم اَرزاقَكُم.

١٠٨ اِستَعِدَّ لِلمَوتِ قَبلَ نُزولِ المَوتِ.

١٠٩ اِستَعيذوا بِاللهِ مِنَ الفَقرِ وَالعَيلَةِ وَمِن اَن تَظلِموا اَو تُظلَموا.

١١٠ اِسْتَعِيذُوا بِاللّٰهِ مِنْ طَمَعٍ يُهْدِى اِلَى طَبَعٍ وَمِنْ طَمَعٍ يُهْدِى اِلَى غَيْرِ مَطْمَعٍ وَمِنْ طَبَعٍ حَيْثُ لَا مَطْمَعٍ .

١١١ اِسْتَغْنُوا عَنِ النَّاسِ وَلَوْ بِشَوْصِ السِّوَاكِ .

١١٢ اِسْتَفْتِ نَفْسَكَ وَاِنْ اَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ .

١١٣ اِسْتَقِمْ وَلْيُحْسِنْ خُلُقُكَ لِلنَّاسِ .

١١٤ اِسْتَوْصُوا بِالْاُسَارٰى خَيْرًا .

١١٥ اِسْمَحُوا يُسْمَحْ لَكُمْ .

١١٦ اِسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاِنِ اسْتُعْمِلَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبَشِىٌّ كَاَنَّ رَأْسَهُ زَبِيبَةٌ .

١١٧ اِشْتَدَّ غَضَبُ اللّٰهِ عَلٰى مَنْ زَعَمَ اَنَّهُ مَلِكُ الْاَمْلَاكِ لَا مَلِكَ اِلَّا اللّٰهُ .

١١٨ اَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا لِلنَّاسِ فِى الدُّنْيَا اَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

١١٩ اَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِمَامٌ جَائِرٌ .

١٢٠ اَشْكَرُ النَّاسِ لِلّٰهِ اَشْكَرُهُمْ لِلنَّاسِ.

١٢١ اَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا الشَّاعِرُ كَلِمَةُ لَبِيدٍ اَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَاخَلَا اللّٰهَ بَاطِلٌ.

١٢٢ اِصْرِمِ الْاَحْمَقَ.

١٢٣ اِضْمَنُوا لِي سِتَّ خِصَالٍ اَضْمَنْ لَكُمُ الْجَنَّةَ. لَاتَظْلِمُوا عِنْدَ قِسْمَةِ مَوَارِيثِكُمْ وَانْصِفُوا النَّاسَ مِنْ اَنْفُسِكُمْ وَلَاتَجْبُنُوا عِنْدَ قِتَالِ عَدُوِّكُمْ وَلَاتَغْلُوا غَنَائِمَكُمْ وَانْصِفُوا ظَالِمَكُمْ مِنْ مَظْلُومِكُمْ.

١٢٤ اِطِعْ كُلَّ اَمِيرٍ وَصَلِّ خَلْفَ كُلِّ اِمَامٍ وَلَاتَسُبَّنَّ اَحَدًا مِنْ اَصْحَابِي.

١٢٥ اَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَاَطِيبُوا الْكَلَامَ.

١٢٦ اُطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصِّينِ فَاِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ.

١٢٧ اُطْلُبُوا الْمَعْرُوفَ مِنْ رُحَمَاءِ اُمَّتِي تَعِيشُوا فِي اَكْنَافِهِمْ وَلَاتَطْلُبُوهُ مِنَ الْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ فَاِنَّ اللَّعْنَةَ تَنْزِلُ

عليهم يا علي ان الله تعالى خلق المعروف وخلق له
اهلا فحببه لهم وحبب اليهم فعاله ووجهه اليهم طلابه
كما وجه الماء في الارض الجدبة لتحيابه ويحيابه
اهلها ان اهل المعروف في الدنيا هم اهل المعروف
في الآخرة

١٢٨ اطيب الكسب عمل الرجل بيده وكل بيع مبرور

١٢٩ اعبد الله ولا تشرك به شيئا واقم الصلوة المكتوبة
واد الزكاة المفروضة وحج واعتمر وصم رمضان
وانظر ما تحب للناس ان يأتوه اليك فافعله بهم
وتكره ان يأتوه اليك فذرهم منه

١٣٠ اعبد الله ولا تشرك به شيئا واعمل لله كانك تراه
واعدد نفسك في الموتى واذكر الله تعالى عند
كل حجر وكل شجر واذا عملت سيئة فاعمل بجنبها
حسنة السر بالسر والعلانية بالعلانية

١٣١ اُعْبُدِ اللّٰهَ كَاَنَّكَ تَرَاهُ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَاِنَّهُ يَرَاكَ وَاحْسِبْ نَفْسَكَ مَعَ الْمَوْتٰى .

١٣٢ اِتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَاِنَّهَا مُسْتَجَابَةٌ .

١٣٣ اعْرِفُوا اَنْسَابَكُمْ تَصِلُوا اَرْحَامَكُمْ فَاِنَّهُ لَاقُرْبَ فِى الرَّحِمِ اِذَا قُطِعَتْ وَاِنْ كَانَتْ قَرِيبَةً وَلَا بُعْدَ بِهَا اِذَا وُصِلَتْ وَاِنْ كَانَتْ بَعِيدَةً .

١٣٤ اِعْزِلِ الْاَذٰى عَنْ طَرِيقِ الْمُسْلِمِينَ .

١٣٥ اُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ اَحَدٌ مِنَ الْاَنْبِيَاءِ قَبْلِى نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ وَجُعِلَتْ لِىَ الْاَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا فَاَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ اُمَّتِى اَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ وَاُحِلَّتْ لِى الْغَنَائِمُ وَلَمْ تَحِلَّ لِاَحَدٍ قَبْلِى وَاُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ وَكَانَ النَّبِىُّ يُبْعَثُ اِلٰى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ اِلَى النَّاسِ عَامَّةً .

١٣٦ اَعْظَمُ النِّسَاءِ بَرَكَةً اَيْسَرُهُنَّ مُؤْنَةً .

١٣٧ اعظَمُ النّاسِ حقًّا على المرأة زوجُها واعظَمُ النّاسِ حقًّا على الرجلِ امّهُ.

١٣٨ اعلَمْ يابلال انه مَنْ احيا سنّةً من سنّتي قد اُميتَتْ بعدي كانَ لهُ مِنَ الاَجْرِ مثلَ مَنْ عمِلَ بها من غيرِ ان يَنْقُصَ من اُجورِهم شيئًا ومن ابتدَعَ بدعةً ضلالةً لايرضاها الله ورسولُهُ كان عليهِ مِثلَ آثامِ مَنْ عمِلَ بها لاينقُصُ ذلك من اَوْزارِ النّاسِ شيئًا.

١٣٩ اِعمَلُوا فكُلٌّ مُيَسَّرٌ لما خُلِقَ لهُ.

١٤٠ اِغْتَنِمْ خمسًا قبلَ خمسٍ حياتَكَ قبلَ موتِكَ وصحّتَكَ قبلَ سقمِكَ وفراغَكَ قبلَ شغلِكَ وشبابَكَ قبلَ هرمِكَ وغِناكَ قبلَ فقرِكَ.

١٤١ اُغْدُ عالِمًا اَومتعلِّمًا اَومستمِعًا اَوْمُحِبًّا ولاتكُنِ الخامسةَ فتهلِكَ.

١٤٢ اَفْشُوا السَّلامَ بينكم تحابُّوا.

١٤٣ افْشُوا السَّلَامَ وَاطْعِمُوا الطَّعَامَ وَكُونُوا اِخْوَانًا كَمَا اَمَرَكُمُ اللّٰهُ.

١٤٤ اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ بَعْدَ الْاِيمَانِ بِاللّٰهِ التَّوَدُّدُ اِلَى النَّاسِ.

١٤٥ اَفْضَلُ الْاِيمَانِ الصَّبْرُ وَالسَّمَاحَةُ.

١٤٦ اَفْضَلُ الدَّنَانِيرِ مَا يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ عَلَى عِيَالِهِ وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ عَلَى اَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ.

١٤٧ اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اَنْ تَصَدَّقَ وَاَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَاَمَّلُ الْعَيْشَ وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلَا تُمْهِلُ حَتَّى اِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا اَلَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ.

١٤٨ اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ.

١٤٩ اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ سَقْيُ الْمَاءِ.

١٥٠ أفضل الصدقة أن يتعلم المرء المسلم علما ثم يعلمه أخاه المسلم.

١٥١ أفضل الكسب بيع مبرور وعمل الرجل بيده.

١٥٢ أفضل المؤمنين إسلاما من سلم المسلمون من يده ولسانه وأفضل المؤمنين إيمانا أحسنهم خلقا وأفضل المهاجرين من هجر ما نهى الله تعالى عنه وأفضل الجهاد من جاهد نفسه في ذات الله عز وجل.

١٥٣ أفضل المؤمنين أحسنهم خلقا.

١٥٤ أفضل المؤمنين رجل سمح البيع سمح الشراء سمح القضاء سمح الاقتضاء.

١٥٥ أفلح من رزق لبا.

١٥٦ أفلحت يا قديم إن مت ولم تكن أميرا ولا كاتبا ولا عريفا.

١٥٧ أفلح من هدى إلى الإسلام وكان عيشه كفافا وقنع به.

١٥٨ اَقِلُّوا الدُّخُولَ عَلَى الْاَغْنِيَاءِ فَاِنَّهُ اَحْرٰى اَنْ لَاتَزْدَرُوا نِعَمَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ.

١٥٩ اَقِلِّى مِنَ الْمَعَاذِيرِ.

١٦٠ اَقِيلُوا ذَوِى الْهَيْئَاتِ عَثَرَاتِهِمْ اِلَّا الْحُدُودَ.

١٦١ اَقِيلُوا السَّخِىَّ زَلَّتَهُ فَاِنَّ اللّٰهَ آخِذٌ بِيَدِهِ كُلَّمَا عَثَرَ.

١٦٢ اَقِيمُوا حُدُودَ اللّٰهِ فِى الْبَعِيدِ وَالْقَرِيبِ وَلَاتَأْخُذْكُمْ بِاللّٰهِ لَوْمَةُ لَائِمٍ.

١٦٣ اَكْبَرُ الْكَبَائِرِ الْاِشْرَاكُ بِاللّٰهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ.

١٦٤ اَكْثَرُ النَّاسِ ذُنُوبًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اَكْثَرُهُمْ كَلَامًا فِيمَا لَايَعْنِيهِ.

١٦٥ اَكْثِرُوا عَلَيْكُمْ فِى السِّوَاكِ.

١٦٦ اَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِالْعَافِيَةِ.

١٦٧ اَكْثِرُوا مِنْ لَاحَوْلَ وَلَاقُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ.

١٦٨ اَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ الْمَوْتِ فَانَّه لَمْ يَذْكُرْهُ
اَحَدٌ فِي ضِيقٍ مِنَ الْعَيْشِ اِلَّا وَسَّعَه عَلَيْهِ وَلَا ذَكَرَهُ
فِي سَعَةٍ اِلَّا ضَيَّقَهَا عَلَيْهِ.

١٦٩ اَكْرَمُ النَّاسِ اَتْقَاهُمْ.

١٧٠ اَكْرِمُوا الْخُبْزَ.

١٧١ اَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ اِيمَانًا اَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَخِيَارُكُمْ
خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِ.

١٧٢ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ رِزْقَ آلِ مُحَمَّدٍ فِي الدُّنْيَا قُوتًا.

١٧٣ اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَعَمَلٍ لَا يُرْفَعُ
وَدُعَاءٍ لَا يُسْمَعُ.

١٧٤ اَللّٰهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِي شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ
عَلَيْهِ وَمَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِي شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ
فَارْفُقْ بِهِ.

١٧٥ اَللّٰهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي.

١٧٦ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الفَقْرِ وَالقِلَّةِ وَالذِّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ.

١٧٧ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ البَرَصِ وَالجُنُونِ وَالجُذَامِ وَمِنْ سَيِّئِ الأَسْقَامِ.

١٧٨ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الهَمِّ وَالحَزَنِ وَالعَجْزِ وَالكَسَلِ وَالبُخْلِ وَالجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ.

١٧٩ اللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي بَدَنِي اللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي اللّٰهُمَّ عَافِنِي فِي بَصَرِي اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الكُفْرِ وَالفَقْرِ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ القَبْرِ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ.

١٨٠ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عَيْشَةً نَقِيَّةً وَمِيتَةً سَوِيَّةً وَمَرَدًّا غَيْرَ مُخْزٍ وَلَا فَاضِحٍ.

١٨١ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الهُدَى وَالتُّقَى وَالعَفَافَ وَالغِنَى.

١٨٢ اللّٰهُمَّ أَغْنِنِي بِالعِلْمِ وَزَيِّنِّي بِالحِلْمِ وَأَكْرِمْنِي بِالتَّقْوَى وَجَمِّلْنِي بِالعَافِيَةِ.

١٨٣ اللّٰهمّ انّي اعوذبك من غلبة الدّين وغلبة العدوّ وشماتة الاعداء.

١٨٤ اما بعد فانّ اصدق الحديث كتاب الله تعالى واوثق العرى كلمة التّقوى وخير الملل ملّة ابراهيم. وخير السّنن سنة محمّد. واشرف الحديث ذكر الله. واحسن القصص هذا القرآن. وخير الامور عوازمها وشرّ الامور محدثاتها. واحسن الهدي هدى الانبياء واشرف الموت قتل الشّهداء. واعمى العمى الضّلالة بعد الهدى. وخير العلم ما نفع. وخير الهدى ما اتّبع. وشرّ العمى عمى القلب. واليد العليا خير من اليد السّفلى. وما قلّ وكفى خير ممّا كثر والهى. وشرّ المعذرة حين يحضر الموت وشرّ النّدامة يوم القيامة ومن النّاس من لا يأتي الصّلوة الّا دبرا. ومنهم من لا يذكر الله الّا هجرا.

وأعظم الخطايا اللسان الكذوب. وخير الغنى
غنى النفس. وخير الزاد التقوى. ورأس الحكمة
مخافة الله. وخير ما وقر في القلوب اليقين
والارتياب كفر. والنياحة من عمل الجاهلية
والغلول من جثا جهنم. والكنز كي من النار
والشعر من مزامير ابليس. والخمر جماع الاثم
والنساء حبالة الشيطان. والشباب شعبة من الجنون
وشر المكاسب كسب الربا. وشر المأكل مال اليتيم
والسعيد من وعظ بغيره. والشقي من شقي في بطن
أمه. وانما يصير أحدكم الى موضع اربعة اذرع
والامر بآخره وملاك العمل خواتمه. وشر الروايا
روايا الكذب. وكل ما هو آت قريب. وسباب
المؤمن فسوق. وقتال المؤمن كفر. وأكل لحمه
من معصية الله وحرمة ماله كحرمة دمه. ومن يتأل

على الله يكذبه ومن يغفر يغفر الله له ومن يعف
يعف الله عنه · ومن يكظم الغيظ يأجره الله · ومن
يصبر على الرزية يعوضه الله · ومن يتبع السمعة
يسمع الله به ومن يصبر يضعف الله له · ومن يعص
الله يعذبه اللهم اغفر لي ولأمتي اللهم اغفر لي
ولأمتي اللهم اغفر لي ولأمتي استغفر الله لي ولكم ·
١ أما بعد فان الدنيا خضرة حلوة وان الله تعالى
مستخلفكم فيها فناظر كيف تعملون · فاتقوا الدنيا
واتقوا النساء فان أول فتنة بني اسرائيل كانت
في النساء · الا ان بني آدم خلقوا على طبقات شتى
فمنهم من يولد مؤمنا ويحيا مؤمنا ويموت مؤمنا ·
ومنهم من يولد كافرا ويحيا كافرا ويموت كافرا ·
ومنهم من يولد مؤمنا ويحيا مؤمنا ويموت كافرا ·
ومنهم من يولد كافرا ويحيا كافرا ويموت مؤمنا ·

اَلا انَّ الغضب جمرة توقد فى جوف ابن آدم
اَلاترون الى حمرة عينيه وانتفاخ اوداجه فاذ
وجد احدكم شيئًا من ذلك فالارض الارض. الا
انَّ خير الرِّجال من كان بطيء الغضب سريع الرِّض
وشرَّ الرِّجال من كان سريع الغضب بطيء الرِّضا
فاذا كان الرَّجل بطيء الغضب بطيء الفيء او سريع
الغضب سريع الفيء فانها بها. الا انَّ خير التُّجار
من كان حسن القضاء حسن الطَّلب وشرَّ التُّجار
من كان سيّء القضاء سيّء الحاق فاذا كان الرَّجل
حسن القضاء سيّء الطَّلب او كان سيّء القضاء
حسن الطَّلب فانها بها.
اَلا انَّ لكلّ غادرٍ لواءً يوم القيامة بقدر غدرته.
اَلا وانَّ اكبر الغدر غدر امير عامَّة الا لا يمنعن
رجلًا مهابة النَّاس ان يتكلم بالحقّ اذا علمه. الا انَّ فضل

الجهاد كلمة حق عند سلطان جائر الا ان مثل ما بقي من الدنيا فيما مضى منها مثل ما بقي من يومكم هذا فيما مضى منه.

١٨٦ امتي امة مباركة لايدرى اولها خير او آخرها.

١٨٧ امرأة ولود احب الى الله تعالى من امرأة حسناء لاتلد. اني مكاثر بكم الامم يوم القيامة.

١٨٨ امك ثم امك ثم امك ثم اباك.

١٨٩ ان الله جميل يحب الجمال

١٩٠ ان الله تعالى طيب يحب الطيب نظيف يحب النظافة كريم يحب الكرم جواد يحب الجود فنظفوا افنيتكم ولاتشبهوا باليهود.

١٩١ ان الله عفو يحب العفو

١٩٢ ان الله كريم يحب الكرم ويحب معالي الاخلاق ويكره سفسافها.

١٩٣ اِنَّ اللّٰهَ لَيُؤَيِّدُ هٰذَا الدِّيْنَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ.

١٩٤ اَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى مَعَ الْقَاضِي مَالَمْ يَجُرْ فَاِذَا جَارَ تَبَرَّأَ اللّٰهُ مِنْهُ وَ اَلْزَمَهُ الشَّيْطَانُ.

١٩٥ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى مَعَ الدَّائِنِ حَتّٰى يَقْضِيَ دَيْنَهُ مَالَمْ يَكُنْ دَيْنُهُ فِيمَا يَكْرَهُ اللّٰهُ.

١٩٦ اَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى لَا يَجْمَعُ اُمَّتِي عَلٰى ضَلَالَةٍ وَيَدُ اللّٰهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ مَنْ شَذَّ شَذَّ اِلَى النَّارِ.

١٩٧ اَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى لَا يَنْظُرُ اِلٰى صُوَرِكُمْ وَاَمْوَالِكُمْ وَلٰكِنْ يَنْظُرُ اِلٰى قُلُوْبِكُمْ وَاَعْمَالِكُمْ.

١٩٨ اَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْاُمَّةِ عَلٰى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا

١٩٩ اِنَّ اللّٰهَ يُبْغِضُ الْفَاحِشَ الْمُتَفَحِّشَ

٢٠٠ اَنَّ اللّٰهَ يُبْغِضُ الْمُعَبِّسَ فِي وُجُوْهِ اِخْوَانِهِ

٢٠١ اَنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يُحِبُّ اِغَاثَةَ اللَّهْفَانِ.

٢٠٢ انَّ اللّٰهَ يحبُّ الرِّفقَ فى الأمرِ كلِّه.

٢٠٣ انَّ اللّٰهَ يحبُّ العطاسَ ويكرهُ التّثاؤبَ

٢٠٤ انَّ اللّٰهَ يحبُّ الرجلَ له الجارُ السُّوءُ يوذيه فيصبر على اذاه ويحتسبه حتى يكفيه اللّٰه بحياة او موت

٢٠٥ انَّ اللّٰهَ تعالى يحب من عباده الغيور

٢٠٦ انَّ اللّٰهَ يرضى لكم ثلاثاً ويكره لكم ثلاثاً فيرضى لكم ان تعبدوه ولا تشركوا به شيئاً وان تعتصموا بحبل اللّٰه جميعاً ولا تفرقوا وان تناصحوا من ولاّه اللّٰه امركم. ويكره لكم قيل وقال وكثرة السؤال واضاعة المال.

٢٠٧ انَّ اللّٰهَ تعالى يقول انا ثالث الشريكين مالم يخن احدهما صاحبه فاذا خانه خرجت من بينهما.

٢٠٨ انَّ اللّٰهَ تعالى يقول يوم القيامة يا ابن آدم مرضت فلم تعدنى قال يارب كيف اعودك وانت ربّ العالمين. قال اما علمت انَّ عبدى فلاناً مرض

فلم تعده اما علمت لو عدته لوجدتنى عنده . يا ابن آدم استطعمتك فلم تطعمنى . قال يارب كيف اطعمك وانت رب العالمين قال اما علمت انه استطعمك عبدى فلان فلم تطعمه اما علمت انك لو اطعمته لوجدت ذلك عندى . يا ابن آدم استسقيتك فلم تسقنى قال يارب كيف اسقيك وانت رب العالمين قال استسقاك عبدى فلان فلم تسقه اما انك لو سقيته لوجدت ذلك عندى .

٢٠٩ ان الله تعالى ينهاكم ان تحلفوا بآبائكم .

٢١٠ ان الله تعالى يوصيكم بالنساء خيرا فانهن امهاتكم وبناتكم وخالاتكم ان الرجل من اهل الكتاب يتزوج المرأة وما تعلق يداها الخيط فما يرغب واحد منهما عن صاحبه .

٢١١ ان الامير اذا ابتغى الريبة فى الناس افسدهم .

٢١٢ ان الرجل اذا نظر امرأته ونظرت اليه نظر الله اليهما نظرة رحمة فاذا اخذ بكفها تساقطت ذنوبها من خلال اصابعها .

٢١٣ انَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ لَا يَرَى بِهَا بَأْسًا لَيُضْحِكَ بِهَا الْقَوْمَ وَانَّهُ لَيَقَعُ بِهَا اَبْعَدَ مِنَ السَّمَاءِ

٢١٤ انَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ اَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ اَهْلِ النَّارِ وَانَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ اَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَبْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ وَانَّمَا الْاَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا .

٢١٥ انَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتِّوَالَةَ شِرْكٌ .

٢١٦ انَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِى مِنِ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ .

٢١٧ انَّ الصَّبْرَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْاُولَى .

٢١٨ انَّ السَّعِيدَ لَمَنْ جُنِبَ الْفِتَنَ وَلَمَنِ ابْتُلِىَ فَصَبَرَ .

٢١٩ انَّ الْفُحْشَ وَالتَّفَحُّشَ لَيْسَا مِنَ الْاِسْلَامِ فِى شَىْءٍ وَانَّ اَحْسَنَ النَّاسِ اِسْلَامًا اَحْسَنُهُمْ خُلُقًا .

٢٢٠ انَّ الْقُلُوبَ بَيْنَ اِصْبَعَيْنِ مِنْ اَصَابِعِ اللّٰهِ (وعلى رواية) انَّ قُلُوبَ بَنِى آدَمَ كُلَّهَا بَيْنَ اِصْبَعَيْنِ مِنْ اَصَابِعِ الرَّحْمٰنِ كَقَلْبٍ وَاحِدٍ يُصَرِّفُهُ حَيْثُ يَشَاءُ .

٢٢١ انَّ الْمُؤْمِنَ يُدْرِكُ بِحُسْنِ الْخُلُقِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ وَالصَّائِمِ

٢٢٢ انَّ الْمُؤْمِنَ يُجَاهِدُ بِسَيْفِهِ وَلِسَانِهِ .

٢٢٣ انَّ الْمُتَحَابِّينَ فِى اللّٰهِ فِى ظِلِّ الْعَرْشِ .

٢٢٤ انَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلْعٍ وَانَّكَ انْ تُرِدْ اقَامَةَ الضِّلْعِ تَكْسِرْهَا فَدَارِهَا تَعِشْ بِهَا .

٢٢٥ انَّ امْرَأَةً تُنْكَحُ لِدِينِهَا وَمَالِهَا وَجَمَالِهَا ؛ فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ .

٢٢٦ انَّ الْمَسْئَلَةَ لَا تَحِلُّ الَّا لِاَحَدِ ثَلَاثَةٍ لِذِى دَمٍ مُوجِعٍ اَوْ لِذِى غَرَمٍ مُفْظِعٍ اَوْ لِذِى فَقْرٍ مُدْقِعٍ .

٢٢٧ انَّ الْمَعُونَةَ تَاتِى مِنَ اللّٰهِ تَعَالَى لِلْعَبْدِ عَلَى قَدْرِ الْمَؤُنَةِ وَانَّ الصَّبْرَ يَاْتِى مِنَ اللّٰهِ عَلَى قَدْرِ الْمُصِيبَةِ .

٢٢٨ انَّ الْمَوْتَ فَزَعٌ فَاِذَا رَاَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُومُوا .

٢٢٩ انَّ الْهِجْرَةَ لَا تَنْقَطِعُ مَا دَامَ الْجِهَادُ .

٢٣٠ انَّ اَبَرَّ الْبِرِّ اَنْ يَصِلَ الرَّجُلُ اَهْلَ وُدِّ اَبِيهِ بَعْدَ اَنْ يُوَلِّىَ الْاَبُ .

٢٣١ انَّ اَغْبَطَ النَّاسِ عِنْدِى لَمُؤْمِنٌ خَفِيفُ الْحَاذِ ذُو حَظٍّ

من الصلوة احسن عبادة ربه واطاعه فى السر وكان غامضا فى الناس لا يشار اليه بالاصابع وكان رزقه كفافا فصبر على ذلك عجلت منيته وقلت بواكيه وقل تراثه .

٢٣٢ ان امتى لا تجتمع على ضلالة فاذا رايتم اختلافا فعليكم بالسواد الاعظم .

٢٣٣ ان حسن الظن بالله من حسن عبادة الله .

٢٣٤ ان حسن العهد من الايمان .

٢٣٥ ان حقا على المؤمنين ان يتوجع بعضهم لبعض كما يوجع الجسد الرأس .

٢٣٦ ان رجالا يتخوضون فى مال الله بغير حق فلهم النار يوم القيامة .

٢٣٧ ان سياحة امتى الجهاد فى سبيل الله .

٢٣٨ ان شر الناس منزلة عند الله يوم القيامة من يخاف الناس من شره .

٢٣٩ ان شر الناس منزلة يوم القيامة من تركه الناس اتقاء فحشه .

٢٤٠ انَّ صاحبَ السُّلْطانِ عَلٰى بابٍ عَنَتَ الّا مَنْ عَصَمَ اللّٰ

٢٤١ انَّ فيكَ لَخَصْلَتَيْنِ يُحِبُّهَا اللّٰهُ تَعالَى الْحِلْمُ وَ الْاناءُ

٢٤٢ انَّ اللّٰهَ تَعالٰى عِبادًا يَعْرِفُونَ النّاسَ بالتَّوَسُّمِ .

٢٤٣ انَّ اللّٰهَ عِبادًا اخْتَصَّهُمْ بِحَوائِجِ النّاسِ يَفْزَعُ النّاسُ اِلَيْهِمْ فى حَوائِجِهِمْ اُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ مِنْ عَذابِ اللّٰهِ

٢٤٤ انَّ لِصاحِبِ الحَقِّ مَقالًا .

٢٤٥ انَّ لِكُلِّ شَىْءٍ شِرَّةً وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةً فَاِنْ سَدَّدَ صاحِبُها وَقارَبَ فَارْجُوهُ وَاِنْ اُشِيرَ اِلَيْهِ بِالْاَصابِعِ فَلاتَعَدُّوهُ .

٢٤٦ انَّ ما قَدْ قُدِّرَ فى الرَّحِمِ سَيَكُونُ .

٢٤٧ انَّ مَثَلَ الَّذى يَعُودُ فى عَطِيَّتِهِ كَمَثَلِ الْكَلْبِ اَكَلَ حَتّٰى اِذا شَبِعَ قاءَ ثُمَّ عادَ فى قَيْئِهِ فَاَكَلَهُ .

٢٤٨ انَّ مِنَ الْبَيانِ لَسِحْرًا (ديگر) انَّ مِنَ الْبَيانِ سِحْرًا وَانَّ مِنَ الشِّعْرِ حِكَمًا .

٢٤٩ انَّ مِنْ اِجْلالِ اللّٰهِ اِكْرامُ ذِى الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ وَحامِلِ الْقُرْآنِ غَيْرِ الْغالى فيهِ وَالْجافى عَنْهُ وَاِكْرامُ ذِى السُّلْطانِ الْمُقْسِطِ .

٢٥٠ انّ من افرى الفرا ان يرى الرجل عينه فى المنام مالم ترَ.

٢٥١ انّ من اكبر الكبائر الاشراك بالله وعقوق الوالدين واليمين الغموس وما حلف حالف بالله يمين صبر فادخل فيها مثل جناح بعوضة الّا جعلت نكتة فى قلبه الى يوم القيامة.

٢٥٢ انّ ممّا ادراك الناس من كلام النبوة الاولى اذا لم تستح فاصنع ماشئت.

٢٥٣ انّ ممّا يلحق المؤمن من عمله وحسناته بعد موته علمًا نشره وولدا صالحا تركه ومصحفا ورثه او مسجدا بناه او بيتا لابن السبيل بناه او نهرا اجراه او صدقة اخرجها من ماله فى صحته وحياته تلحقه من بعد موته.

٢٥٤ انّ هذا الدين متين فاوغلوا فيه برفق.

٢٥٥ انكم تتمون سبعين امة انتم خيرها واكرمها على الله.

٢٥٦ انّا لن نستعمل على عملنا من اراده.

٢٧٥ انكم لاتسعون الناس باموالكم ولكن

يسعهم منكم بسط الوجه وحسن الخلق.

٢٥٨ انما الشوم فى ثلاثة فى الفرس والمرأة والدار (دیگر) ان كان الشوم فى شئ ففى الدار والمرأة والفرس.

٢٥٩ انما الطاعة فى المعروف.

٢٦٠ انما النساء شقائق الرجال.

٢٦١ انما انا بشر وانتم تختصمون الى فلعل بعضكم ان يكون الحق بحجته من بعض فاقضى له على نحو ما اسمع فمن قضيت له بحق مسلم فانما هى قطعة من النار فليأخذها او ليتركها.

٢٦٢ انما انا بشر اذا امرتكم بشئ من دينكم فخذوا به واذا امرتكم بشئ من رأيى فانما انا بشر.

٢٦٣ انما انا بشر مثلكم وان الظن يخطى ويصيب ولكن ما قلت لكم قال الله فلن اكذب على الله.

٢٦٤ انما اهلك الذين من قبلكم انهم كانوا اذا سرق فيهم الشريف تركوه واذا سرق فيهم الضعيف اقاموا عليه الحد.

٢٦٥ انَّمَا الْمَجَالِسُ بِالْاَمَانَةِ (دیگر روایة) انَّمَا يَتَجَالَسُ الْمُتَجَالِسَانِ بِاَمَانَةِ اللهِ تَعَالٰى فَلَا يَحِلُّ لِاَحَدِهِمَا اَنْ يُفْشِيَ عَلٰى صَاحِبِهِ مَا يَخَافُ.

٢٦٦ انَّمَا بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْاَخْلَاقِ.

٢٦٧ انَّمَا سُمِّيَ الْقَلْبُ مِنْ تَقَلُّبِهِ انَّمَا مَثَلُ الْقَلْبِ مَثَلُ رِيشَةٍ بِالْفَلَاةِ تَعَلَّقَتْ فِي اَصْلِ شَجَرَةٍ تُقَلِّبُهَا الرِّيحُ ظَهْرًا وَبَطْنًا.

٢٦٨ انَّمَا جُعِلَ الْاِسْتِئْذَانُ مِنْ اَجْلِ الْبَصَرِ.

٢٦٩ انَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَجَلِيسِ السُّوءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ اَمَّا اَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَاَمَّا اَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً.

٢٧٠ انَّمَا يُبْعَثُ النَّاسُ عَلٰى نِيَّاتِهِمْ.

٢٧١ انَّمَا يَرْحَمُ اللهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ.

٢٧٢ انِّي لَمْ اُبْعَثْ لَعَّانًا وَانَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً.

٢٣٧ انِّي لَاَمْزَحُ وَلَا اَقُولُ اِلَّا حَقًّا.

٢٧٤ انِّي لَمْ اُوْمَرْ اَنْ اَنْقُبَ عَلٰى قُلُوبِ النَّاسِ وَلَا اَشُقَّ بُطُونَهُمْ.

٢٧٥ انّى أحرّم عليكم حق الضعيفين اليتيم والمرأة.

٢٧٦ ان شئتم انباتكم عن الامارة وماهى اولها ملامة وثانيها ندامة وثالثها عذاب يوم القيامة.

٢٧٧ انا اولى الناس بعيسى ابن مريم فى الدنيا والآخرة ليس بينى وبينه نبى والانبياء اولاد علات امهاتهم شتى ودينهم واحد.

٢٧٨ انا اولى بالمؤمنين من انفسهم فمن توفى من المؤمنين فترك دينا فعلى قضاؤه ومن ترك مالا فهو لورثته.

٢٧٩ انا برى ممن حلق وسلق وخرق.

٢٨٠ انا وكافل اليتيم فى الجنة هكذا.

٢٨١ انت ومالك لابيك.

٢٨٢ انتم اعلم بامور دنياكم.

٢٨٣ انزلوا الناس منازلهم.

٢٨٤ انصر اخاك ظالما او مظلوما. قيل كيف انصره ظالما قال تحجزه عن الظلم فان ذلك نصره.

٢٨٥ انظر فانك لست بخير من احمر ولا اسود الا ان تفضله بتقوى الله.

٢٨٦ انعم على نفسك كما انعم الله عليك.

٢٨٧ انهاكم عن قايل ما اسكر كثيره.

٢٨٨ اوصيك بتقوى الله تعالى فانه راس الامر كله وعليك بتلاوة القرآن وذكر الله فانه ذكر لك فى السماء ونور لك فى الارض عليك بطول الصمت الا فى خير فانه مطردة للشيطان عنك وعون لك على امر دينك واياك وكثرة الضحك فانه يميت القلب ويذهب بنور الوجه. عليك بالجهاد فانه رهبانية امتى احب المساكين وجالسهم. انظر الى من تحتك ولا تنظر الى من فوقك فانه اجدر ان لا تزدرى نعمة الله عندك. صل قرابتك وان قطعوك قل الحق وان كان مرا لا تخف فى الله لومة لائم ليحجزك عن الناس ما تعلم من نفسك ولا تجد عليهم فيما تأتى وكفى بالمرء عيبا ان يكون فيه ثلاث خصال ان يعرف من الناس ما يجهل من نفسه ويستحى لهم مما هو فيه ويؤذى جليسه يا اباذر لا عقل كالتدبير

وَلَاوَرَعَ كَالْكَفِّ وَلَاحَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ.

٢٨٩ اُوصِيكَ بِتَقْوَى اللّٰهِ تَعَالٰى فِى سِرِّ اَمْرِكَ وَعَلَانِيَتِهِ وَاِذَا اَسَأْتَ فَاَحْسِنْ وَلَاتَسْأَلَنَّ اَحَدًا شَيْئًا وَلَاتَقْبِضْ اَمَانَةً وَلَاتَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ.

٢٩٠ اُوصِيكُمْ بِاَصْحَابِى ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَفْشُوا الْكَذِبُ حَتّٰى يَحْلِفَ الرَّجُلُ وَلَايُسْتَحْلَفُ وَيَشْهَدُ الشَّاهِدُ وَلَايُسْتَشْهَدُ اَلَا لَايَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ اِلَّا كَانَ ثَالِثُهُمَا الشَّيْطَانُ عَلَيْكُمْ بِالْجَمَاعَةِ وَاِيَّاكُمْ وَالْفُرْقَةَ فَاِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْاِثْنَيْنِ اَبْعَدُ. مَنْ اَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمِ الْجَمَاعَةَ. مَنْ سَرَّتْهُ حَسَنَتُهُ وَسَاءَتْهُ سَيِّئَتُهُ فَذٰلِكُمُ الْمُؤْمِنُ.

٢٩١ اُوصِيكُمْ بِالْجَارِ.

٢٩٢ اَوْفُوا بِحِلْفِ الْجَاهِلِيَّةِ فَاِنَّ الْاِسْلَامَ لَمْ يَزِدْهُ اِلَّا شِدَّةً وَلَاتُحْدِثُوا حِلْفًا فِى الْاِسْلَامِ.

٢٩٣ اَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ.

٢٩٤ اَوَّلُ مَاتَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الْاَمَانَةُ.

٢٩٥ الا اخبركم باهل الجنة كل ضعيف متضعف لو اقسم على الله لابره الا اخبركم باهل النار كل عتل جواظ جعظرى مستكبر.

٢٩٦ الا اخبركم بخيركم من شركم خيركم من يرجى خيره ويؤمن شره وشركم من لا يرجى خيره ولا يؤمن شره.

٢٩٧ الا اخبركم بايسر العبادة واهونها على البدن الصمت وحسن الخلق.

٢٩٨ الا اخبركم بمن تحرم عليه النار غدا على كل هين ليّن قريب سهل.

٢٩٩ الا اخبركم بافضل من درجة الصيام والصلاة والصدقة اصلاح ذات البين فان فساد ذات البين هى الحالقة.

٣٠٠ الا ادلكم على اشدكم املككم لنفسه عند الغضب.

٣٠١ اياك وكل امر يعتذر منه.

٣٠٢ اياك وما يسوء الاذن.

٣٠٣ اياكم والجلوس على الطرقات فان ابيتم الى المجالس فاعطوا الطريق حقها: غض البصر وكف الاذى ورد السلام والامر بالمعروف والنهى عن المنكر.

٣٠٤ اياكم والظن فانه اكذب الحديث ولا تجسسوا ولا تنافسوا ولا تحاسدوا ولا تباغضوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله اخوانا ولا يخطب الرجل على خطبة اخيه حتى ينكح او يترك.

٣٠٥ اياكم وكثرة الحلف فى البيع فانه ينفق ثم يمحق.

٣٠٦ اياكم والغلو فى الدين فانما هلك من كان قبلكم بالغلو فى الدين.

٣٠٧ اياكم وهاتين البقلتين المنتنتين ان تأكلوهما وتدخلوا مساجدنا فان كنتم لابد آكليهما فاقتلوهما بالنار قتلا.

٣٠٨ اياكم والعضة القالة بين الناس.

٣٠٩ اياكم والكذب فان الكذب مجانب للايمان.

٣١٠ ايما امرأة خرجت من بيتها بغير اذن زوجها كانت في سخط الله تعالى حتى ترجع الى بيتها او يرضى عنها زوجها .

٣١١ ايما امرأة سئلت زوجها الطلاق من غير ما بأس فحرام عليها رائحة الجنة .

٣١٢ ايما عبد جاءته موعظة من الله في دينه فانها نعمة من الله سبقت اليه فان قبلها بشكر والا كانت حجة من الله عليه ليزداد بها اثما ويزداد الله تعالى عليه بها سخطا .

٣١٣ ايما امرأة استعطرت ثم خرجت فمرت على قوم ليجدوا ريحها فهي زانية وكل عين زانية .

٣١٤ ايما راع غش رعيته فهو في النار .

٣١٥ ايما امرأة مات لها ثلاث من الولد كن لها حجابا من النار .

٣١٦ ايها الناس عليكم بالقصد عليكم بالقصد فان الله تعالى لا يمل حتى تملوا .

٣١٧ أيها الناس اتقوا الله فو الله لا يظلم مؤمن مؤمناً
انتقم الله منه يوم القيامة .

٣١٨ الاحسان أن تعبد الله كأنك تراه فان لم تكن تر
فانه يراك .

٣١٩ الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف و
تناكر منها اختلف .

٣٢٠ الاستئذان ثلاث فان أذن لك والا فارجع .

٣٢١ الاسلام علانية والايمان فى القلب .

٣٢٢ الامانة تجلب الرزق والخيانة تجلب الفقر .

٣٢٣ الامن والعافية نعمتان مغبون فيهما كثير من الناس

٣٢٤ الاناءة من الله تعالى والعجلة من الشيطان .

٣٢٥ الايمان والعمل قرينان لا يصلح كل واحد منهما
الا مع صاحبه .

٣٢٦ بحسب امرئ من الشر أن يشار اليه بالاصابع ا
من عصمه الله تعالى .

٣٢٧ برئ من الشح من ادى الزكاة وقرى الضيف
واعطى فى النائبة .

٣٧٥ الجالب الى سوقنا كالمجاهد فى سبيل الله والمحتكر فى سوقنا كالملحد فى كتاب الله .

٣٧٦ الجمال فى الرجل اللسان .

٣٧٧ الجنة تحت اقدام الامهات .

٣٧٨ الجهاد واجب عليكم مع كل امير برًّا كان اوفاجرًا وان هو عمل الكبائر والصلاة واجبة عليكم خلف كل مسلم برًّا كان اوفاجرًا وان هو عمل الكبائر والصلاة واجبة عليكم على كل مسلم يموت برًّا كان اوفاجرًا وان هو عمل الكبائر .

٣٧٩ الجهاد اربع الامر بالمعروف والنهى عن المنكر والصدق فى مواطن الصبر وشنان الفاسق .

٣٨٠ حاملات والدات مرضعات رحيمات باولادهن لولا ما يأتين الى ازواجهن دخل مصلياتهن الجنة .

٣٨١ حبب الى من دنياكم النساء والطيب وجعلت قرة عينى فى الصلاة .

٣٨٢ حببوا الله الى عباده يحببكم الله .

٣٨٣ حُبُّكَ الشَّيءَ يُعْمِي ويُصِمُّ.

٣٨٤ حَبَّذَا المُتَخَلِّلُونَ مِنْ أُمَّتِي فِي الوُضُوءِ والطَّعَامِ.

٣٨٥ حَدٌّ يُعْمَلُ فِي الأَرْضِ خَيْرٌ لأَهْلِ الأَرْضِ مِنْ أَنْ يُمْطَرُوا أَرْبَعِينَ صَبَاحًا.

٣٨٦ حَرْسُ لَيْلَةٍ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ لَيْلَةٍ يُقَامُ لَيْلُهَا وَيُصَامُ نَهَارُهَا.

٣٨٧ حُرْمَةُ نِسَاءِ المُجَاهِدِينَ عَلَى القَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ أُمَّهَاتِهِمْ وَمَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ القَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ المُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ فَيَخُونُهُ فِيهِمْ إِلَّا وُقِفَ لَهُ يَوْمَ القِيَامَةِ فَقِيلَ لَهُ قَدْ خَلَفَكَ فِي أَهْلِكَ فَخُذْ مِنْ حَسَنَاتِهِ مَا شِئْتَ فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ فَمَا ظَنُّكُمْ.

٣٨٨ حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ حُسْنِ العِبَادَةِ.

٣٨٩ حُسْنُ المَلَكَةِ يُمْنٌ وَسُوءُ الخُلُقِ شُؤْمٌ وَطَاعَةُ المَرْأَةِ نَدَامَةٌ وَالصَّدَقَةُ تَدْفَعُ قَضَاءَ السُّوءِ.

٣٩٠ حُفَّتِ الجَنَّةُ بِالمَكَارِهِ وَحُفَّتِ النَّارُ بِالشَّهَوَاتِ.

٣٩١ حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى زَوْجَتِهِ أَنْ لَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا وَإِنْ

كانت على ظهر قتب وان لا تصوم يوما واحدا
الا باذنه الا الفريضة فان فعلت اثمت ولم يتقبل
منها وان لا تعطى من بيته شيئا الا باذنه فان فعلت
كان له اجر وكان عليها الوزر وان لا تخرج من
بيته الا باذنه فان فعلت لعنها الله وملائكة الغضب
حتى تتوب او ترجع وان كان ظالما .

٣٩٢ حق المراة على الزوج ان يطعمها اذا طعم ويكسوها
اذا اكتسى ولا يضرب الوجه ولا يقبح ولا يهجر
الا في البيت .

٣٩٣ حق لله على كل مسلم ان يغتسل في كل سبعة ايام
يوما يغسل فيه راسه وجسده .

٣٩٤ حق على كل مسلم السواك وغسل يوم الجمعة وان
يمس من طيب اهله ان كان .

٣٩٥ حوسب رجل ممن كان قبلكم فلم يوجد له من الخير
شيء الا انه كان رجلا موسرا وكان يخالط الناس
وكان يامر غلمانه ان يتجاوزوا عن المعسر فقال

الله عزوجل لملائكته نحن أحق بذلك منه تجاوزوا عنه.

٣٩٦ الحديث عني ما تعرفون.

٣٩٧ الحرب خدعة.

٣٩٨ الحزم سوء الظن.

٣٩٩ الحسد يفسد الايمان كما يفسد الصبر العسل.

٤٠٠ الحكمة عشرة أجزاء تسعة منها في العزلة وواحد في الصمت.

٤٠١ الحلف حنث أو ندم.

٤٠٢ الحمد على النعمة أمان لزوالها.

٤٠٣ الحلال بين والحرام بين وبينهما أمور مشتبهات لا يعلمها كثير من الناس فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه ومن وقع في الشبهات وقع في الحرام كراع يرعى حول الحمى يوشك أن يوقعه ألا وان لكل ملك حمى ألا وان حمى الله في أرضه محارمه ألا وان في الجسد مضغة اذا صلحت

صلح الجسد كله واذا فسدت فسد الجسد كله الا وهى القلب.

٤٠٤ الحلال بين والحرام بين فدع ما يريبك الى ما لا يريبك.

٤٠٥ الحياء خير كله.

٤٠٦ الحياء لا يأتى الا بخير.

٤٠٧ الحياء من الايمان.

٤٠٨ الحياء والعى شعبتان من الايمان والبذاء والبيان شعبتان من النفاق.

٤٠٩ خاب عبد وخسر لم يجعل الله فى قلبه رحمة بالبشر.

٤١٠ خذ حقك فى عفاف واف او غير واف.

٤١١ خذوا من العمل ما تطيقون فان الله لا يمل حتى تملوا.

٤١٢ خصلتان لا يجتمعان فى مؤمن البخل وسوء الخلق.

٤١٣ خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرم الحية والغراب الابقع والفارة والكلب العقور والحديا.

٤١٤ خمس ليس لهن كفارة الشرك بالله وقتل النفس

بغير حق وبهت المؤمن والفرار من الزحف ويمين صابرة يقتطع بها مالاً بغير حق.

٤١٥ خياركم أئمتكم الذين تحبونهم ويحبونكم وتصلون عليهم ويصلون عليكم وشرار أئمتكم الذين تبغضونهم ويبغضونكم وتلعنونهم ويلعنونكم.

٤١٦ خياركم من تعلم القرآن وعلمه.

٤١٧ خياركم أحاسنكم أخلاقاً الموطئون أكنافاً وأشراركم الثرثارون المتفيهقون المتشدقون.

٤١٨ خياركم أحسنكم قضاءً للدين.

٤١٩ خياركم خيركم لأهله.

٤٢٠ خياركم أطولكم أعماراً وأحسنكم أعمالاً.

٤٢١ خير الأصحاب صاحب إذا ذكرت الله أعانك وإذا نسيت ذكرك.

٤٢٢ خير الصدقة ما أبقت غنى واليد العليا خير من اليد السفلى وابدأ بمن تعول.

٤٢٣ خير العبادة أخفها.

٤٢٤ خير المسلمين من سلم المسلمون من يده ولسانه.

٤٢٥ خير الناس قرنى ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم ثم يجئ اقوام تسبق شهادة احدهم يمينه ويمينه شهادته.

٤٢٦ خير الناس انفعهم للناس.

٤٢٧ خير النكاح ايسره.

٤٢٨ خير شبابكم من تشبه بكهولكم وشر كهولكم من تشبه بشبابكم.

٤٢٩ خير ما اعطى الرجل المؤمن خلق حسن وشر ما اعطى الرجل قلب سوء فى صورة حسنة.

٤٣٠ خيركم خيركم لاهله وانا خيركم لاهلى. ما اكرم النساء الا كريم وما اهانهن الا لئيم.

٤٣١ خيركم من لم يترك آخرته لدنياه ولا دنياه لآخرته ولم يكن كلا على الناس.

٤٣٢ الخازن المسلم الامين الذى يعطى ما امر به كاملا

موفرا طيبة به نفسه فيدفعه الى الذى امر له ب
احد المتصدقين .

٤٣٣ الخالة بمنزلة الام .

٤٣٤ الخلق كلهم عيال الله فاحبهم الى الله انفعهم لعيال

٤٣٥ الخيل ثلاثة لرجل اجر ولرجل ستر وعلى
رجل وزر . فاما الذى هى له اجر فرجل ربطها
فى سبيل الله تعالى فاطال لها فى مرج او روضة فما
اصابت فى طيلها ذلك من المرج او الروضة كانت له
حسنات ولو انها قطعت طيلها فاستنت شرفا او شرفين
كانت آثارها وارواثها حسنات له ولو انها مرت
بنهر فشربت ولم يرد ان يسقيها كان ذلك له حسنات
ورجل ربطها تغنيا وسترا وتعففا ثم لم ينس حق
الله فى رقابها وظهورها فهى له ستر ورجل ربطها
فخرا ورياء ونواء لاهل الاسلام فهى له وزر .

٤٣٦ داووا مرضاكم بالصدقة .

٤٣٧ دب اليكم داء الامم قبلكم الحسد والبغضاء هى

٣٢٨ بركة الطعام الوضوء قبله والوضوء بعده.

٣٢٩ بئس الطعام طعام العرس يطعمه الاغنياء ويمنعه المساكين.

٣٣٠ بئس القوم قوم لاينزلون الضيف.

٣٣١ البذاذة من الايمان.

٣٣٢ البر حسن الخلق والاثم ما حاك في صدرك وكرهت ان يطلع عليه الناس.

٣٣٣ البر ما سكنت اليه النفس واطمان اليه القلب والاثم مالم تسكن اليه النفس ولم يطمئن اليه القلب وان افتاك المفتون.

٣٣٤ البر لايبلى؛ والذنب لاينسى؛ والديان لايموت؛ اعمل ما شئت؛ كما تدين تدان.

٣٣٥ البركة في نواصي الخيل.

٣٣٦ البلاء موكل بالمنطق.

٣٣٧ البيعان بالخيار مالم يتفرقا؛ فان صدقا وبينا بورك لهما في بيعهما؛ وان كتما وكذبا محقت بركة بيعهما.

٣٣٨ تحرّوا الصّدق وان رأيتم فيه الهلكة فانّ فيه النّجاة واجتنبوا الكذب وان رأيتم انّ فيه النّجاة فانّ فيه الهلكة .

٣٣٩ تخلّلوا فانّه نظافة والنّظافة تدعو الى الايمان والايمان مع صاحبه فى الجنّة .

٣٤٠ تسعة اعشار الرّزق فى التّجارة والعشر فى المواشى

٣٤١ تعرّف الى الله فى الرّخاء يعرفك فى الشّدّة .

٣٤٢ تعوّذوا بالله من جار السّوء فى دار المقامة فانّ الجار البادى يتحوّل عنك .

٣٤٣ تناكحوا تكاثروا فانّى اباهى بكم الامم يوم القيامة

٣٤٤ تهادوا تحابّوا وتصافحوا يذهب الغلّ عنكم .

٣٤٥ تهادوا فانّ الهدية تضعف الحبّ وتذهب بغوائل الصّدر .

٣٤٦ التّائب من الذّنب كمن لا ذنب له .

٣٤٧ التّؤدة والاقتصاد والسّمت الحسن جزء من اربع وعشرين جزأ من النّبوّة .

٣٤٨ التّاجر الصّدوق الأمين مع النّبيين والصّدّيقين والشّهداء.

٣٤٩ التّاجر الجبان محروم والتّاجر الجسور مرزوق.

٣٥٠ التّدبير نصف العيش والتّودد نصف العقل والهم نصف الهرم وقلّة العيال أحد اليسارين.

٣٥١ ثلاث من كنّ فيه نشر الله تعالى عليه كنفه وادخله جنته: رفق بالضّعيف وشفقة على الوالدين والإحسان الى المملوك.

٣٥٢ ثلاث من كنّ فيه حاسبه الله حسابا يسيرا وادخله الجنة برحمته: تعطى من حرمك وتعفو عمن ظلمك وتصل من قطعك.

٣٥٣ ثلاث من فعلهن ثقة بالله واحتسابا كان حقّا على الله أن يعينه وأن يبارك له من سعى فى فكّ رقبة ثقة بالله واحتسابا كان حقّا على الله أن يعينه ويبارك له. ومن تزوج ثقة بالله واحتسابا كان حقّا على الله أن يعينه وأن يبارك له ومن احيا

أرضا ميتة ثقة بالله واحتسابا كان على الله أن يع
وأن يبارك له .

٣٥٤ ثلاث من الميسر : القمار والضرب بالكعا
والصفير بالحمام .

٣٥٥ ثلاث من الفواقر أمام أن أحسنت لم يشكروا
أسأت لم يغفر وجار أن رأى خيرا دفنه وا
رأى شرا أشاعه وامرأة أن حضرت آذتك وا
غبت عنها خانتك .

٣٥٦ ثلاث أقسم عليهن : ما نقص مال عبد من صد
ولا ظلم عبد مظلمة صبر عليها إلا زاده الله عز وج
عزا ولا فتح عبد باب مسئلة إلا فتح الله عليه با
الفقر واحدثكم حديثا فاحفظوه إنما الدنيا لأر
نفر عبد رزقه الله تعالى مالا وعلما فهو يتقى ف
ربه ويصل فيه رحمه ويعمل لله فيه حقا فهذا بأفض
المنازل وعبد رزقه الله علما ولم يرزقه مالا فهو
صادق النية يقول لو أن لى مالا لعملت بعمل فلا

فهو بنيته فاجرهما سواء وعبد رزقه الله مالاً ولم يرزقه علماً يخبط فى ماله بغير علم لايتقى فيه ربه ولايصل فيه رحمه ولايعمل لله فيه حقاً فهذا باخث المنازل وعبد لم يرزقه الله مالاً ولا علماً فهو يقول لوان لى مالاً لعملت فيه بعمل فلان فهو بنيته فوزنهما سواء .

٣٥ ثلاث دعوات مستجابات لاشك فيهن دعوة الوالد على ولده ودعوة المسافر ودعوة المظلوم .

٣٥ ثلاث لم تسلم منها هذه الامة الحسد والظن والطيرة الا انبئكم بالمخرج منها اذا ظننت فلاتحقق واذا حسدت فلاتبغ واذا تطيرت فامض .

٣٥ ثلاث كلهن حق على كل مسلم عيادة المريض وشهود الجنازة وتشميت العاطس .

٣٦ ثلاث لن يزلن من امتى التفاخر بالاحساب والنياحة والانواء .

٣٦ ثلاث انا خصمهم يوم القيامة ومن كنت خصمه

خصمته رجل اعطى بي ثم غدر ورجل باع
فاكل ثمنه ورجل استأجر اجيرا فاستو في منه ولم يـ
٣٦٢ ثلاثة لاتجرم عليك اعراضهم المجاهر بالفسـ
والامام الجائر والمبتدع.
٣٦٣ ثلاثة لاتسأل عنهم رجل فارق الجماعة وعصى امـ
ومات عاصيا. وامة او عبد ابق من سيده فمات
وامراة غاب عنها زوجها وقد كفاها مونة الدنـ
فتبرجت بعده فلاتسئل عنهم.
٣٦٤ ثلاثة لاتسأل عنهم رجل ينازع الله ازاره ورد
ينازع الله رداءه فان رداءه الكبرياء وازاره الع
ورجل في شك من امر الله والقنوط من رحمة الل
٣٦٥ ثلاثة لايجيبهم الله ربك عزوجل رجل نزل بـ
خربا ورجل نزل على الطريق ورجل ارسل داب
ثم جعل يدعو الله ان يحبسها.
٣٦٦ ثلاثة لايكلمهم الله يوم القيامة ولاينظر اليهم و
يزكيهم ولهم عذاب اليم. رجل على فضل ماء بالفلا

يمنعه من ابن السبيل ورجل بايع رجلا بسلعة بعد العصر فحلف له بالله لاخذها بكذا وكذا فصدقه وهو على غير ذلك ورجل بايع اماما لا يبايعه الا لدنيا فان اعطاه منها وفى وان لم يعطه منها لم يف .

٣٦٧ ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر اليهم ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم شيخ زان وملك كذاب وعائل مستكبر .

٣٦٨ ثلاثة لا ينظر الله اليهم يوم القيامة العاق لوالديه والمرأة المترجلة المتشبهة بالرجال والديوث وثلاثة لا يدخلون الجنة العاق لوالديه والمدمن الخمر والمنان بما اعطى .

٣٦٩ ثلاثة يدعون الله عز وجل فلا يستجاب لهم رجل كانت تحته امراة سيئة الخلق فلم يطلقها ورجل كان له على رجل مال فلم يشهد عليه به ورجل آتى سفيها ماله وقد قال الله تعالى ولا تؤتوا السفهاء اموالكم .

٣٧٠ ثمانية أبغض خليقة الله اليه يوم القيامة السقارون وهم الكذبون والخيالون وهم المستكبرون والذين يكنزون البغضاء لاخوانهم فى صدورهم فاذا لقوهم تخلفوا لهم والذين اذا دعوا الى الله ورسوله كانوا بطاءً واذا دعوا الى الشيطان وامره كانوا سراعًا والذين لا يشرف لهم طمع من الدنيا الا استحلوه بايمانهم وان لم يكن لهم ذلك بحق والمشاءون بالنميمة والمفرقون بين الاحبة والباغون البرآء الدحضة اولئك يقذرهم الرحمن عز وجل.

٣٧١ الثلث والثلث كثير انك ان تذر ورثتك اغنياء خير من ان تذرهم عالة يتكففون الناس وانك لن تنفق نفقة تبتغى بها وجه الله الا اجرت بها حتى ما تجعل فى امرأتك.

٣٧٢ جالسوا الكبراء وسائلوا العلماء وخالطوا الحكماء.

٣٧٣ جزوا الشوارب وارخوا اللحى خالفوا المجوس.

٣٧٤ جهد البلاء كثرة العيال مع قلة الشيء.

الحالقة حالقة الدين لا حالقة الشعر والذى نفس محمد بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا افلا انبئكم بشىء اذا فعلتموه تحاببتم افشوا السلام بينكم .

٤٣٨ دخلت الجنة فرأيت على بابها الصدقة بعشرة والقرض بثمانية عشر فقلت يا جبريل كيف صارت الصدقة بعشرة والقرض بثمانية عشر قال لان الصدقة تقع فى يد الغنى والفقير والقرض لا يقع الا فى يد محتاج اليه .

٤٣٩ دعوا الحسناء العاقرة وتزوجوا السوداء الولود فانى اكاثر بكم الامم يوم القيامة .

٤٤٠ دع ما يريبك الى مالا يريبك .

٤٤١ دعاء الاخ لاخيه بظهر الغيب لا يرد .

٤٤٢ الدال على الخير كفاعله .

٤٤٣ الدنانير والدراهم خواتيم الله فى ارضه من جاء بخاتم مولاه قضيت حاجته . ملك برحديث ٥

٤٤٤ الدُّنيا حلوة خضرة فمن اخذها بحقه بورك له فيها
ورب متخوض فيما اشتهت نفسه ليس له يوم
الْقيامة الا النّار.

٤٤٥ الدَّواء من القدر وقد ينفع باذن الله تعالى.

٤٤٦ الدّين النَّصيحة.

٤٤٧ الدَّين شين الدّين.

٤٤٨ الدَّين راية الله فى الارض فاذا اراد ان يذلّ عبدًا
وضعها فى عنقه.

٤٤٩ ذروة الايمان اربع خلال الصبر للحكم والرّضا
بالقدر والاخلاص للتوكّل والاستسلام للرّب.

٤٥٠ ذنب لايغفر وذنب لايترك وذنب يغفر فاما الذى
لايغفر فالشرك بالله واما الذى يغفر فذنب العبد
الذى بينه وبين الله عزوجل واما الذى لايترك
فظلم العباد بعضهم بعضا.

٤٥١ رأس الحكمة مخافة الله.

٤٥٢ ربّ طاعم شاكر اعظم اجرا من صابر صائم.

٤٥٣ رُبَّ قائم حظُّه من قيامه السَّهر ورُبَّ صائم حظُّه من صيامه الجُوع والعطش .

٤٥٤ رحم اللّٰه امرأً اصلح لسانه .

٤٥٥ رحم اللّٰه امرأً تكلَّم فغنم اوسكت فسلم .

٤٥٦ ردُّ جواب الكتاب حقٌّ كردّ السَّلام .

٤٥٧ ردُّوا مذمَّة السّائل ولو بمثل رأس الذُّباب .

٤٥٨ رغم انفه رغم انفه رغم انفه من ادرك ابويه عند الكبر احدهما اوكليهما ثمَّ لم يدخل الجنَّة .

٤٥٩ رهان الخيل طلق .

٤٦٠ الرّاحمون يرحمهم الرَّحمن تبارك وتعالى ارحموا من فى الارض يرحمكم من فى السَّماء .

٤٦١ الرّاشى والمرتشى فى النّار .

٤٦٢ الرَّجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل .

٤٦٣ الرِّفق رأس الحكمة .

٤٦٤ الرَّمى خير مالهوتم به .

٤٦٥ زار رجل اخاله فى قريته فارصد الله له ملكا على مدرجته فقال اين تريد قال اخالى فى هذه القرية فقال هل له عليك من نعمة تربها قال لا الا انى احبه فى الله قال فانى رسول الله اليك ان الله احبك كما احببته.

٤٦٦ زر غبا تزدد حبا.

٤٦٧ زوروا القبور فانها تذكركم الآخرة.

٤٦٨ الزنا يورث الفقر.

٤٦٩ الزهد فى الدنيا يريح القلب والبدن والرغبة فيها تكثر الهم والحزن والبطالة تقسى القلب.

٤٧٠ ساب الموتى كالمشرف على الهلكة.

٤٧١ ساب المؤمن كالمشرف على الهلكة.

٤٧٢ سافروا تصحوا.

٤٧٣ سافروا تصحوا وترزقوا.

٤٧٤ ساقى القوم آخرهم شربا.

٤٧٥ سباب المسلم فسوق وقتاله كفر.

٤٧٦ سباب المسلم فسوق وقتاله كفر وحرمة ماله كحرمة دمه.

٤٧٧ سبحان الله اين الليل اذا جاء النهار.

٤٧٨ سبعة يظلهم الله تحت ظل عرشه يوم لا ظل الا ظله رجل قلبه معلق بالمساجد ورجل دعته امراة ذات منصب وجمال فقال انى اخاف الله ورجلان تحابا فى الله ورجل غض عينيه عن محارم الله وعين حرست فى سبيل الله وعين بكت من خشية الله.

٤٧٩ سددوا وقاربوا وابشروا واعلموا انه لن يدخل احدكم الجنة عمله ولا انا الا ان يتغمدنى الله بمغفرة ورحمة.

٤٨٠ سرعة المشى تذهب بهاء المؤمن.

٤٨١ سلوا الله من فضله فان الله يحب ان يسأل وافضل العبادة انتظار الفرج.

٤٨٢ سلوا الله العفو والعافية فان احدكم لم يعط بعد اليقين خيرا من العافية.

٤٨٣ سَلُوا اللّٰهَ عِلْمًا نَافِعًا وَتَعَوَّذُوا بِاللّٰهِ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ.

٤٨٤ سَيُشَدِّدُ هٰذَا الدِّيْنَ بِرِجَالٍ لَيْسَ لَهُمْ عِنْدَ اللّٰهِ خَلَاقٌ.

٤٨٥ السَّائِحُوْنَ هُمُ الصَّائِمُوْنَ.

٤٨٦ السِّبَاعُ حَرَامٌ.

٤٨٧ السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِيْنِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ أَوِ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ.

٤٨٨ السَّخَاءُ شَجَرَةٌ مِنْ أَشْجَارِ الْجَنَّةِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّيَاتٌ فِي الدُّنْيَا فَمَنْ أَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْهَا قَادَهُ ذٰلِكَ الْغُصْنُ إِلَى الْجَنَّةِ الْبُخْلُ شَجَرَةٌ مِنْ شَجَرِ النَّارِ أَغْصَانُهَا مُتَدَلِّيَاتٌ فِي الدُّنْيَا فَمَنْ أَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْهَا قَادَهُ ذٰلِكَ الْغُصْنُ إِلَى النَّارِ.

٤٨٩ السَّكِيْنَةُ عِبَادَ اللّٰهِ السَّكِيْنَةَ.

٤٩٠ السَّكِيْنَةُ مَغْنَمٌ وَتَرْكُهَا مَغْرَمٌ

٤٩١ السُّلْطَانُ ظِلُّ اللّٰهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ أَكْرَمَهُ أَكْرَمَهُ اللّٰهُ وَمَنْ أَهَانَهُ أَهَانَهُ اللّٰهُ.

٤٩٢ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ

اوكره مالم يؤمر بمعصية فاذا امر بمعصية الله فلا سمع ولا طاعة.

٤٩٣ السواك مطهرة للفم مرضاة للرب ومجلاة للبصر.

٤٩٤ السواك شفاء من كل داء الا السام والسام الموت.

٤٩٥ السلام اسم من اسماء الله وضعه الله فى الارض فافشوه بينكم فان الرجل المسلم اذا مر بقوم فسلم عليهم فردوا عليه كان له عليهم فضل درجة بتذكيره اياهم السلام فان لم يردوا عليه رد عليه من هو خير منهم واطيب.

٤٩٦ شاهد الزور لاتزول قدماه حتى يوجب الله له النار.

٤٩٧ شرار امتى الذين ولدوا فى النعيم وغذوا به يأكلون من الطعام الوانا ويلبسون من الثياب الوانا ويركبون من الدواب الوانا يتشدقون فى الكلام.

٤٩٨ شرار الناس شرار العلماء فى الناس.

٤٩٩ شراركم عزابكم.

٥٠٠ شر الطعام طعام الوليمة يدعى اليه الشبعان ويحجر عنه الجائع .

٥٠١ شر المال فى آخر الزمان المماليك .

٥٠٢ شر المجالس الاسواق والطرق وخير المجالس المساجد فان لم تجلس فى المسجد فالزم بيتك .

٥٠٣ شر الناس الذى يسأل الله ثم لا يعطيه .

٥٠٤ شر الناس المضيق على اهله .

٥٠٥ شر الناس منزلة يوم القيامة من يخاف من لسانه او يخاف شره .

٥٠٦ شر قتيل قتيل بين صفين احدهما يطلب الملك .

٥٠٧ شر ما فى رجل شح هالع وجبن خالع .

٥٠٨ شرف المؤمن صلاته بالليل وعزه استغناوه عما فى ايدى الناس .

٥٠٩ شمت اخاك ثلاثا فما زاد فانما هى نزلة او زكام .

٥١٠ شهيد البر يغفر له كل ذنب الا الدين والامانة

وشهيد البحر يغفرله كل ذنب والدين والامانة.

٥١١ شيبتنى هود واخواتها.

٥١٢ الشباب شعبة من الجنون والنساء حبالة الشيطان.

٥١٣ الشهوة الخفية والرياء شرك.

٥١٤ الشيخ يضعف جسمه وقلبه شاب على حب اثنين طول الحياة وحب المال.

٥١٥ صاحب الدين مغلول فى قبره لايفكه الا قضاء دينه.

٥١٦ صدقة ذى الرحم على ذى الرحم صدقة وصلة.

٥١٧ صدقة السر تطفئ غضب الرب.

٥١٨ صفتى احمد المتوكل ليس بفظ ولاغليظ يجزى بالحسنة الحسنة ولايكافئ بالسيئة مولده مكة ومهاجره طيبة وامته الحمادون ياتزرون على انصافهم ويوضئون اطرافهم اناجيلهم فى صدورهم يصفون للصلاة كما يصفون للقتال قربانهم الذى يتقربون به الى الله دماؤهم رهبان بالليل ليوث بالنهار.

٥١٩ صلة الرحم وحسن الخلق وحسن الجوار يعمر
الديار ويزدن في الاعمار.

٥٢٠ صل من قطعك واحسن الى من اساء اليك وق
الحق ولو على نفسك.

٥٢١ صلوا على نعالكم ولا تشبهوا باليهود.

٥٢٢ صلاة الجماعة تفضل صلاة الفذ بخمس وعشرين درج

٥٢٣ صلاة المرأة وحدها تفضل على صلاتها في الجام
بخمس وعشرين درجة.

٥٢٤ الصبحة تمنع الرزق.

٥٢٥ الصبر عند الصدمة الاولى.

٥٢٦ الصدقة تمنع ميتة السوء.

٥٢٧ الصرم قد ذهب.

٥٢٨ الضيافة ثلاثة ايام فما زاد صدقة وكل معروف صدق

٥٢٩ طاعة الله طاعة الوالد ومعصية الله معصية الوالد

٥٣٠ طعام الواحد يكفي الاثنين وطعام الاثنين يكف
الاربعة وطعام الاربعة يكفي الثمانية.

٥٣١ طعام السخى دواءٌ وطعام الشحيح داءٌ.

٥٣٢ طعام يوم فى العرس سنة وطعام يومين فضل وطعام ثلاثة ايام رياءٌ وسمعة.

٥٣٣ طلب العلم فريضة على كل مسلم.

٥٣٤ طلب العلم فريضة على كل مسلم وان طالب العلم يستغفر له كل شىء حتى الحيتان فى البحر.

٥٣٥ طلب العلم ساعة خير من قيام ليلة وطلب العلم يوما خير من صيام ثلاثة اشهر.

٥٣٦ طلب الحلال واجب على كل مسلم.

٥٣٧ طوبى لمن تواضع فى غير منقصة واذل نفسه فى غير مسكنة وانفق من مال جمعه فى غير معصية؛ وخالط اهل العفة والحكمة ورحم اهل الذل والمسكنة طوبى لمن ذل نفسه وطاب كسبه وحسنت سريرته وكرمت علانيته وعزل عن الناس شره طوبى لمن عمل بعلمه وانفق الفضل من ماله وامسك الفضل من قوله.

٥٣٨ طُوبٰى لِمَنْ رَآنِى وَآمَنَ بِى مَرَّةً وَطُوبٰى لِمَنْ لَمْ يَ
وَآمَنَ بِى سَبْعَ مَرَّاتٍ .

٥٣٩ طُوبٰى لِمَنْ رَآنِى وَلِمَنْ رَأَى مَنْ رَآنِى وَلِمَنْ رَ
مَنْ رَأَى مَنْ رَآنِى .

٥٤٠ طُوبٰى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ وَاَنْ
الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ وَاَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ وَوَسِ
السُّنَّةُ فَلَمْ يَعْدِلْ عَنْهَا اِلَى الْبِدْعَةِ .

٥٤١ طَيِّبُوا سَاحَاتِكُمْ فَاِنَّ السَّاحَاتِ سَاحَاتُ الْيَهُ

٥٤٢ الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ .

٥٤٣ الطَّمَعُ يُذْهِبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ .

٥٤٤ الطِّيَرَةُ تَجْرِى بِقَدَرٍ .

٥٤٥ الطِّيَرَةُ شِرْكٌ .

٥٤٦ ظَهْرُ الْمُؤْمِنِ حِمًى اِلَّا بِحَقِّهِ .

٥٤٧ عَائِدُ الْمَرِيضِ يَمْشِى فِى مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ .

٥٤٨ عِبَادَ اللّٰهِ وَضَعَ اللّٰهُ الْحَرَجَ اِلَّا امْرَأً اقْتَرَضَ امْ
ظُلْمًا فَذٰلِكَ يَحْرَجُ وَيَهْلِكُ .

٥٤٩ عباد الله تداووا فان الله لم يضع داءً الا وضع له دواءً الا داءً واحدًا الهرم.

٥٥٠ عجب ربنا من رجل غزا فى سبيل الله فانهزم اصحابه فعلم ما عليه فرجع حتى اهرق دمه فيقول الله عزوجل لملائكته انظروا الى عبدى رجع رغبة فيما عندى وشفقة مما عندى حتى اهرق دمه.

٥٥١ عجبت لمن يشترى المماليك بماله ثم يعتقهم كيف لا يشترى الاحرار بمعروفه فهو اعظم ثوابا.

٥٥٢ عد من لا يعودك واهد لمن لا يهدى لك.

٥٥٣ عشر من الفطرة قص الشارب واعفاء اللحية والسواك واستنشاق الماء وقص الاظافير وغسل البراجم ونتف الابط وحلق العانة وانتقاص الماء.

٥٥٤ عفوا عن نساء الناس تعف نساؤكم وبروا آباءكم تبركم ابناؤكم ومن اتاه اخوه متنصلا فليقبل ذلك منه محقا كان او مبطلا فان لم يفعل لم يرد على الحوض.

٥٥٥ على كل مسلم صدقة فان لم يجد فيعمل بيديه فيـ
نفسه ويتصدق فان لم يستطع فيعين ذا الـ
الملهوف فان لم يفعل فيامر بالخير فان لم يـ
فيمسك عن الشر فانه له صدقة .

٥٥٦ علموا الصبى الصلاة ابن سبع سنين واضر
عليها ابن عشر .

٥٥٧ علموا اولادكم السباحة والرماية ونعم لهو المؤ
فى بيتها المغزل واذا دعاك ابواك فاجب امك

٥٥٨ علموا ويسروا ولا تعسروا وبشروا ولا تنفر
واذا غضب احدكم فليسكت .

٥٥٩ عليك بالاياس مما فى ايدى الناس واياك والـ
فانه الفقر الحاضر وصل صلاتك وانت مودع وا
وما يعتذر منه .

٥٦٠ عليك بالرفق واياك والعنف والفحش .

٥٦١ عليكم بالرمى فانه من خير لهوكم .

٥٦٢ عليكم بالصدق فانه مع البر وهما فى الجنة واياك

والكذب فانه مع الفجور وهما فى النار . وسلوا الله اليقين والمعافاة فانه لم يؤت احد بعد اليقين خيرا من المعافاة ولا تحاسدوا ولا تباغضوا ولا تقاطعوا ولا تدابروا وكونوا عباد الله اخوانا كما امركم الله .

٥٦٣ عليكم هديا قاصدا عليكم هديا قاصدا عليكم هديا قاصدا فانه من يشاد هذا الدين يغلبه .

٥٦٤ العائد فى هبته كالعائد فى قيئه .

٥٦٥ العبد مع من احب .

٥٦٦ العلماء امناء الله على خلقه .

٥٦٧ العلم افضل من العبادة وملاك الدين .

٥٦٨ العلم علمان فعلم فى القلب فذلك العلم النافع وعلم على اللسان فذلك حجة الله على ابن آدم .

٥٦٩ العيافة والطيرة والطرق من الجبت .

٥٧٠ غفر الله عز وجل لرجل اماط غصن شوك عن الطريق ماتقدم من ذنبه وما تأخر .

٥٧١ غفر لامرأة مومسة مرت بكلب على رأس ر
يلهث كاد يقتله العطش فنزعت خفها فاوثقته بخ
فنزعت له من الماء فغفر لها بذلك .

٥٧٢ غير الدجال اخوف على امتى من الدجال ا
المضلين .

٥٧٣ الغل والحسد يأكلان الحسنات كما تأكل النار الحط

٥٧٤ الغنم بركة والابل عز لاهلها والخيل معقود ب
صيها الخير الى يوم القيامة وعبدك اخوك فاح
اليه وان وجدته مغلوبا فاعنه .

٥٧٥ الغيبة ذكرك اخاك بما يكره .

٥٧٦ الغيرة من الايمان والمذاء من النفاق .

٥٧٧ فضل العلم احب الى من فضل العبادة وخير دينكم الور

٥٧٨ فضل غازى البحر على غازى البر كفضل غا
البر على القاعد فى اهله .

٥٧٩ فعل المعروف يقى مصارع السوء .

٥٨٠ فوت الحاجة ايسر من الذل فيها .

٥٨١ فى الجنة مالا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر.

٥٨٢ الفار من الطاعون كالفار من الزحف ومن صبر فيه كالصابر فى الزحف.

٥٨٣ قاتل الله اليهود اتخذوا قبور انبياءهم مساجد.

٥٨٤ قاضيان فى النار وقاض فى الجنه قاض عرف الحق فقضى به فهو فى الجنة وقاض عرف الحق فجار متعمدا او قضى بغير علم فهما فى النار.

٥٨٥ قاطع السدر يصوب الله رأسه فى النار.

٥٨٦ قال الله تعالى كذبنى ابن آدم ولم يكن له ذلك وشتمنى ولم يكن له ذلك فاما تكذيبه اياى فزعم انى لا اقدر ان اعيده كما كان واما شتمه اياى فقوله لى ولد فسبحانى ان اتخذ صاحبة او ولدا.

٥٨٧ قال الله تعالى يؤذينى ابن آدم يقول ياخيبة الدهر فلا يقولن احدكم ياخيبة الدهر فانى انا الدهر اقلب ليله ونهاره فاذا شئت قبضتهما.

٥٨٨ قال الله تعالى سبقت رحمتي على غضبي .

٥٨٩ قال الله تعالى اذا تقرب الى العبد شبرا تقربت اليه ذراعا واذا تقرب الى ذراعا تقربت منه باعا واذا اتاني مشيا اتيته هرولة .

٥٩٠ قال الله تعالى الكبرياء ردائي والعظمة ازاري فمن نازعني واحدا منهما قذفته في النار .

٥٩١ قال الله تعالى وجبت محبتي للمتحابين في والمتجالسين في والمتباذلين في والمتزاورين في .

٥٩٢ قال الله تعالى انا عند ظن عبدي بي فليظن بي ما شاء .

٥٩٣ قال الله تعالى عبدي اذا ذكرتني خاليا ذكرتك خاليا وان ذكرتني في ملأ ذكرتك في ملأ خير منهم واكبر .

٥٩٤ قال موسى يارب كيف شكرك آدم قال علم ان ذلك مني فكان ذلك شكره .

٥٩٥ قبلة المسلم اخاه المصافحة .

٥٩٦ قتال المسلم كفر وسبابه فسوق ولا يحل لمسلم ان يهجر اخاه فوق ثلاثة ايام .

٥٩٧ قد افلح من اخلص قلبه للايمان وجعل قلبه سليما ولسانه صادقا ونفسه مطمئنة وخليقته مستقيمة واذنه مستمعة وعينه ناظرة .

٥٩٨ قرض الشيء خير من صدقته .

٥٩٩ قل اللهم مغفرتك اوسع من ذنوبي ورحمتك ارجى عندى من عملى .

٦٠٠ قل آمنت بالله ثم استقم .

٦٠١ قليل تودى شكره خير من كثير لا تطيقه .

٦٠٢ قيد وتوكل .

٦٠٣ قيدوا العلم بالكتاب .

٦٠٤ القتل فى سبيل الله يكفر كل خطيئة الا الدين .

٦٠٥ كان رجل يداين الناس فكان يقول لفتاه اذا اتيت معسرا فتجاوز عنه لعل الله ان يتجاوز عنا فلقى الله فتجاوز عنه .

٦٠٦ كرم المرء دينه ومروته عقله وحسبه خلقه .

٦٠٧ كَفَى بِالْمَرْءِ اثْمًا اَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا يَسْمَعُ .

٦٠٨ كَفَى بِالدَّهْرِ وَاعِظًا وَبِالْمَوْتِ مُفَرِّقًا .

٦٠٩ كَفَى بِالْمَرْءِ عِلْمًا اَنْ يَخْشَى اللّٰهَ وَكَفَى بِالْمَرْءِ جَهْ
اَنْ يُعْجِبَ بِنَفْسِهِ .

٦١٠ كَفَى بِالْمَرْءِ مِنَ الْكَذِبِ اَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَ
وَكَفَى بِالْمَرْءِ مِنَ الشُّحِّ اَنْ يَقُولَ آخُذُ حَقِّى لَا اَتْرُ
مِنْهُ شَيْئًا .

٦١١ كَفَى بِكَ اثْمًا اَنْ لَا تَزَالَ مُخَاصِمًا .

٦١٢ كَفَّارَةُ الذَّنْبِ النَّدَامَةُ وَلَوْلَمْ تُذْنِبُوا لَاَتَى اللّٰهُ بِقَوْ
يُذْنِبُونَ لِيَغْفِرَ لَهُمْ .

٦١٣ كُفَّ شَرَّكَ عَنِ النَّاسِ فَاِنَّهُ صَدَقَةٌ مِنْكَ عَلَى نَفْسِكَ

٦١٤ كُلُّ الْكَذِبِ يُكْتَبُ عَلَى ابْنِ آدَمَ اِلَّا ثَلَاثٌ الرَّجُ
يَكْذِبُ فِى الْحَرْبِ فَاِنَّ الْحَرْبَ خَدْعَةٌ وَالرَّجُلُ يَكْذِ
الْمَرْاَةَ فَيُرْضِيهَا وَالرَّجُلُ يَكْذِبُ بَيْنَ رَجُلَيْنِ
لِيُصْلِحَ بَيْنَهُمَا .

٦١٥ كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ مَالُهُ وَعِرْضُهُ وَدَمُهُ حَسْ

امرئ من الشر ان يحقر اخاه المسلم.

٦١٦ كل امتى معافى الا المجاهرين وان من الجهار ان يعمل الرجل بالليل عملا ثم يصبح وقد ستره الله فيقول عملت البارحة كذا وكذا وقد بات يستره ربه ويصبح يكشف ستر الله عنه.

٦١٧ كل امرئ مهيأ لما خلق له.

٦١٨ كل جسد نبت من سحت فالنار اولى به.

٦١٩ كل الخلة يطبع عليها المؤمن الا الخيانة والكذب.

٦٢٠ كل خلق الله حسن.

٦٢١ كل شيء بقدر حتى العجز والكيس.

٦٢٢ كل شيء ساء المؤمن فهو مصيبة.

٦٢٣ كل مؤذ فى النار.

٦٢٤ كل معروف صدقة.

٦٢٥ كل مولود يولد على الفطرة حتى يعرب عنه لسانه فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه.

٦٢٦ كل ميسر لما خلق له.

٦٢٧ كُلُّ يَمِينٍ يُحْلَفُ بِهَا دُونَ اللهِ شِرْكٌ .

٦٢٨ كُلُّكُمْ بَنِى آدَمَ وَآدَمُ خُلِقَ مِنْ تُرَابٍ لَيَنْتَهِيَنَّ قَوْ
يَفْتَخِرُونَ بِآبَائِهِمْ أَوْلَيَكُونُنَّ أَهْوَنَ عَلَى ا
مِنَ الْجُعْلَانِ .

٦٢٩ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ رَا
وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِى أَهْلِهِ وَهُ
مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِى بَيْتِ زَوْجِ
وَهِىَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِى مَالِ سَيِّ
وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِى مَالِ أَبِ
وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ
عَنْ رَعِيَّتِهِ .

٦٣٠ كُلَّمَا طَالَ عُمُرُ الْمُسْلِمِ كَانَ لَهُ خَيْرٌ .

٦٣١ كُلْ مَا أَصْبَيْتَ وَدَعْ مَا أَنْمَيْتَ .

٦٣٢ كُلُوا فِى الْقَصْعَةِ مِنْ جَوَانِبِهَا وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِهَا
فَإِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ فِى وَسَطِهَا .

٦٣٣ كلوا واشربوا وتصدقوا والبسوا فى غير اسراف ولا مخيلة.

٦٣٤ كما تكونوا يولى عليكم.

٦٣٥ كن فى الدنيا كانك غريب او عابر سبيل.

٦٣٦ كونوا للعلم رعاة ولا تكونوا له رواة.

٦٣٧ كيف يقدس الله امة لا ياخذ ضعيفها حقه من قويها وهو غير متعتع.

٦٣٨ الكلمة الحكمة ضالة المؤمن فحيث وجدها فهو احق بها.

٦٣٩ كان صلى الله عليه وسلم اذا اتاه قوم بصدقتهم قال اللهم صل على آل فلان.

٦٤٠ كان صلى الله عليه وسلم يمر بالصبيان فيسلم عليهم.

٦٤١ الله اقدر عليك منك عليه.

٦٤٢ لان ياخذ احدكم حبله ثم يغدو الى الجبل فيحتطب فيبيع فيأكل ويتصدق خير من ان يسأل الناس.

٦٤٣ لَأَنْ يَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فِي حَيَاتِهِ بِدِرْهَمٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ
يَتَصَدَّقَ بِمِائَةٍ عِنْدَ مَوْتِهِ .

٦٤٤ لَأَنْ يَجْلِسَ أَحَدُكُمْ عَلَى جَمْرَةٍ فَتَحْرِقَ ثِيَابَهُ فَتَخْلُصَ
إِلَى جِلْدِهِ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَجْلِسَ عَلَى قَبْرٍ .

٦٤٥ لَأَنْ يَزْنِيَ الرَّجُلُ بِعَشْرِ نِسْوَةٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَزْ
بِامْرَأَةِ جَارِهِ وَلَأَنْ يَسْرِقَ الرَّجُلُ مِنْ عَشْرَةِ أَبْيَا
أَيْسَرُ مِنْ أَنْ يَسْرِقَ مِنْ بَيْتِ جَارِهِ .

٦٤٦ لَأَنْ يَلْبَسَ أَحَدُكُمْ ثَوْبًا مِنْ رِقَاعٍ شَتَّى خَيْرٌ لَهُ مِ
أَنْ يَأْخُذَ بِأَمَانَتِهِ مَا لَيْسَ عِنْدَهُ .

٦٤٧ لَأَنْ يَهْدِيَ اللّٰهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَ
عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَغَرَبَتْ .

٦٤٨ لَتُفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ وَلَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا وَلَنِعْ
الْجَيْشُ ذٰلِكَ الْجَيْشُ .

٦٤٩ لَعَنَ اللّٰهُ الْخَامِشَةَ وَجْهَهَا وَالشَّاقَّةَ جَيْبَهَا وَالدَّاعِيَ
بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ .

٦٥٠ لَعَنَ اللّٰهُ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشَ الَّذِ
يَمْشِي بَيْنَهُمَا .

٦٥١ لعن الله الرجل يلبس لبسة المراة والمراة تلبس لبسة الرجل.

٦٥٢ لعن الله الواشمات والمستوشمات والنامصات والمتنمصات والمتفلجات للحسن المغيرات خلق الله.

٦٥٣ لعن الله الواصلة والمستوصلة والواشمة والمستوشمة.

٦٥٤ لعن الله زائرات القبور والمتخذين عليها المساجد والسرج.

٦٥٥ لعن الله من يسم في الوجه.

٦٥٦ لعن الله من لعن والديه ولعن الله من ذبح لغير الله.

٦٥٧ لقد أمرت ان اتجوز في القول فان الجواز في القول هو خير.

٦٥٨ لقلب ابن آدم اشد انقلابا من القدر اذا استجمعت غليانا.

٦٥٩ لقنوا موتاكم لا اله الا الله.

٦٦٠ لكل شيء آفة تفسده وآفة هذا الدين ولاة السوء.

٦٦١ لكل شيء مفتاح ومفتاح الجنة حب المساكين والفقراء

٦٦٢ لَنْ يَبْرَحَ هٰذَا الدِّينُ قَائِمًا يُقَاتَلُ عَلَيْهِ عِصَابَةٌ
مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَتّٰى تَقُومَ السَّاعَةُ .

٦٦٣ لَوْ اَنَّ اَحَدَكُمْ يَعْمَلُ فِى صَخْرَةٍ صَمَّاءَ لَيْسَ لَهَا بَابٌ
وَلَا كُوَّةٌ لَخَرَجَ عَمَلُهُ لِلنَّاسِ كَائِنًا مَا كَانَ .

٦٦٤ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا فِى الْمَسْئَلَةِ مَا مَشَى اَحَدٌ اِلَى اَحَدٍ يَسْاَلُهُ شَيْئًا

٦٦٥ لَوْ رَجَمْتُ اَحَدًا بِغَيْرِ بَيِّنَةٍ لَرَجَمْتُ هٰذِهِ .

٦٦٦ لَوْ غَفَرَ لَكُمْ مَا تَاْتُونَ اِلَى الْبَهَائِمِ لَغَفَرَ لَكُمْ كَثِيرٌ

٦٦٧ لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادٍ مِنْ مَالٍ لَابْتَغٰى اِلَيْهِ ثَانِيًا
وَلَوْ كَانَ لَهُ وَادِيَانِ لَابْتَغٰى لَهُمَا ثَالِثًا وَلَا يَمْلَاُ جَوْفَ
ابْنِ آدَمَ اِلَّا التُّرَابُ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ تَابَ .

٦٦٨ لَوْ كُنْتُ آمِرًا اَحَدًا اَنْ يَسْجُدَ لِاَحَدٍ لَاَمَرْتُ الْمَرْاَةَ
اَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا .

٦٦٩ لَوْلَا اَنْ اَشُقَّ عَلٰى اُمَّتِى لَاَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ وُضُوءٍ

٦٧٠ لَوْلَا اَنْ اَشُقَّ عَلٰى اُمَّتِى لَاَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ وَالطِّيبِ
عِنْدَ كُلِّ صَلٰوةٍ .

٦٧١ لولا مخافة القود يوم القيامة لاوجعتك بهذا السواك.

٦٧٢ ليسأل احدكم ربه حاجته كلها حتى يسأله شسع نعله اذا انقطع.

٦٧٣ ليسلّم الراكب على الراجل وليسلّم الراجل على القاعد وليسلّم الاقلّ على الاكثر فمن اجاب السلام فهو له ومن لم يجب فلا شيء له.

٦٧٤ ليس الخبر كالمعاينة ان الله اخبر موسى بما صنع قومه في العجل فلم يلق الالواح فلما عاين ما صنعوا القى الالواح فانكسرت.

٦٧٥ ليس الخلف ان يعد الرجل ومن نيته ان يفي ولكنّ الخلف ان يعد الرجل ومن نيته ان لا يفي.

٦٧٦ ليس الشديد بالصرعة انما الشديد الذي يملك نفسه عند الغضب.

٦٧٧ ليس الصيام من الاكل والشرب انما الصيام من اللغو والرفث فان سابك احد او جهل عليك فقل اني صائم اني صائم.

٦٧٨ لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلٰكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ.

٦٧٩ لَيْسَ الْكَذَّابُ بِالَّذِى يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِى خَيْرًا وَيَقُولُ خَيْرًا.

٦٨٠ لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِى لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ.

٦٨١ لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالَّذِى يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ اِلٰى جَنْبِهِ

٦٨٢ لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِى.

٦٨٣ لَيْسَ شَىْءٌ اَلَّا وَهُوَ اَطْوَعُ لِلّٰهِ تَعَالٰى مِنَ ابْنِ آدَمَ

٦٨٤ لَيْسَ عَدُوُّكَ الَّذِى اِنْ قَتَلْتَهُ كَانَ لَكَ نُورًا وَاِنْ قَتَلَكَ دَخَلْتَ الْجَنَّةَ وَلٰكِنْ اَعْدَى عَدُوِّكَ وَلَدُكَ الَّذِى خَرَجَ مِنْ صُلْبِكَ ثُمَّ اَعْدَى عَدُوِّكَ مَالُكَ الَّذِى مَلَكَتْ يَمِينُكَ.

٦٨٥ لَيْسَ لِلنِّسَاءِ فِى الْجَنَازَةِ نَصِيبٌ.

٦٨٦ لَيْسَ لِاَحَدٍ عَلٰى اَحَدٍ فَضْلٌ اَلَّا بِالدِّينِ اَوْ عَمَلٍ صَالِحٍ

حسب الرجل ان يكون فاحشا بذيا بخيلا جبانا .

٦٨٧ ليس منا من تطير ولا من تطير له او تكهن او تكهن له او تسحر او سحر له .

٦٨٨ ليس منا من غش مسلما او ضره او ماكره .

٦٨٩ ليس منا من لم يرحم صغيرنا ويعرف شرف كبيرنا .

٦٩٠ ليس منى ذو حسد ونميمة ولا كهانة ولا انا منه .

٦٩١ ليصل احدكم نشاطه فاذا كسل او فتر فليقعد .

٦٩٢ ليغشين امتى من بعدى فتن كقطع الليل المظلم يصبح الرجل فيها مؤمنا ويمسى كافرا يبيع اقوام دينهم بعرض من الدنيا قليل .

٦٩٣ ليودن رجل انه خر من عند الثريا وانه لم يل من امر الناس شيئا .

٦٩٤ ما آتاك الله من اموال السلطان من غير مسئلة ولا اسراف فكله وتموله .

٦٩٥ ما احب انى حكيت انسانا وان لى كذا وكذا .

٦٩٦ ما اهدى المرء المسلم لاخيه افضل من كلمة حكمة

يَزِيدُهُ اللهُ بِهَا هُدًى أَوْ يَرُدُّهُ بِهَا عَنْ رَدًى .

٦٩٧ مَا تَرَكْتُ بَعْدِى فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ

٦٩٨ مَا حَاكَ فِى صَدْرِكَ فَدَعْهُ .

٦٩٩ مَا حَقُّ امْرِءٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَىْءٌ يُرِيدُ أَنْ يُوصِىَ فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ .

٧٠٠ مَا خَابَ مَنِ اسْتَخَارَ وَلَا نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ وَلَا عَالَ مَنِ اقْتَصَدَ .

٧٠١ مَا خَفَّفْتَ عَنْ خَادِمِكَ مِنْ عَمَلِهِ فَهُوَ أَجْرٌ لَكَ فِى مَوَازِينِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٧٠٢ مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِى غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ عَلَى الْمَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ .

٧٠٣ مَا زَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِى بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ يُوَرِّثُهُ وَمَا زَالَ يُوصِينِى بِالْمَمْلُوكِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ يَضْرِبُ لَهُ أَجَلًا أَوْ وَقْتًا إِذَا بَلَغَهُ عَتَقَ .

٧٠٤ مَا ضَلَّ قَوْمٌ بَعْدَ هُدًى كَانُوا عَلَيْهِ إِلَّا أُوتُوا الْجَدَلَ .

٧٠٥ مَا عَالَ مَنِ اقْتَصَدَ .

٧٠٦ ما علم الله من عبد ندامة على ذنب الا غفر له قبل أن يستغفره منه .

٧٠٧ ما فتح رجل باب عطية بصدقة او صلة الا زاده الله تعالى بها كثرة وما فتح رجل باب مسئلة يريد بها كثرة الا زاده الله تعالى بها قلة .

٧٠٨ ما قدر فى الرحم سيكون .

٧٠٩ ما قدر الله لنفس ان يخلقها الا هى كائنة .

٧١٠ ما قطع من البهيمة وهى حية فهو ميتة .

٧١١ ما قل وكفى خير مما كثر والهى .

٧١٢ ما كان الفحش فى شىء قط الا شانه ولا كان الحياء فى شىء قط الا زانه .

٧١٣ ما كان الرفق فى شىء الا زانه ولا نزع من شىء الا شانه .

٧١٤ ما كرهت ان يراه الناس منك فلا تفعله بنفسك اذا خلوت .

٧١٥ مالى أراكم عزين .

٧١٦ ما محق الاسلام محق الشح شيئاً .

٧١٧ ما من القلوب قلب الا وله سحابة كسحابة
بينهما القمر يضيء اذ علته سحابة فاظلم او تج
٧١٨ ما من احد يموت الا ندم ان كان محسنا ند
لا يكون ازداد وان كان مسيئا ندم الا يكون نز
٧١٩ ما من احد يكون على شيء من امور هذه
فلا يعدل فيهم الا كبه الله تعالى في النار.
٧٢٠ ما من امام او وال يغلق بابه دون ذوي الحاجة و
والمسكنة الا اغلق الله ابواب السماء دون
وحاجته ومسكنته.
٧٢١ ما من امرىء يخذل امرأ مسلما في موطن ينتقص
من عرضه وينتهك فيه من حرمته الا خذله الله في مو
يحب فيه نصرته وما من احد ينصر مسلما في مو
ينتقص فيه من عرضه وينتهك فيه من حرمته الا
الله في موطن يحب فيه نصرته.
٧٢٢ ما من بني آدم مولود الا يمسه الشيطان حين
فيستهل صارخا من مس الشيطان غير مريم وا

٧٢٣ مامن جرعة اعظم عند الله من جرعة غيظ كظمها عبد ابتغاءً وجه الله تعالى.

٧٢٤ مامن ذنب بعد الشرك اعظم عند الله من نطفة وضعها رجل فى رحم لا يحل له.

٧٢٥ مامن رجل يلى امر عشرة فما فوق ذلك الا اتى الله مغلولا يده الى عنقه فكه بره او وثقه اثمه اولها ملامة واوسطها ندامة و آخرها خزى يوم القيامة.

٧٢٦ مامن شىء يوضع فى الميزان اثقل من حسن الخلق وان صاحب حسن الخلق ليبلغ به درجة صاحب الصوم و الصلاة.

٧٢٧ مامن صدقة احب الى الله من قول الحق.

٧٢٨ مامن عبد مسلم يدعو لاخيه بظهر الغيب الا قال الملك ولك بمثل.

٧٢٩ مامن عبد كانت له نية فى اداء دينه الا كان له من الله عون.

٧٣٠ مامن قلب الا وهو معلق بين اصبعين من اص
الرحمن ان شاء اقامه وان شاء ازاغه والميزا
بيد الرحمن يرفع اقواما ويخفض آخرين ا
يوم القيامة.

٧٣١ مامن مسلم يزرع زرعا او يغرس غرسا فيأكل م
طير او انسان او بهيمة الا كان له صدقة.

٧٣٢ مامن مسلمين يلتقيان فيتصافحان الا غفر لهما قب
ان يتفرقا.

٧٣٣ ماملأ آدمي وعاء شرا من بطنه بحسب ابن آد
اكلات يقمن صلبه فان كان لا محالة فثلث لطعا
وثلث لشرابه وثلث لنفسه.

٧٣٤ ما نحل والد لولده افضل من ادب حسن.

٧٣٥ مثل الجليس الصالح مثل العطار ان لم يعطك
من عطره اصابك من ريحه.

٧٣٦ مثل الصلوات الخمس كمثل نهر جار عذب على

باب احدكم يغتسل فيه كل يوم خمس مرات فما يبقى ذلك من الدنس.

٧٣٧ مثل العالم الذى يعلم الناس خيرا وينسى نفسه كمثل السراج يضيئ للناس ويحرق نفسه.

٧٣٨ مثل القلب مثل الريشة تقلبها الرياح بفلاة.

٧٣٩ مثل الذى يتعلم العلم ثم لا يحدث كمثل الذى يكنز الكنز فلا ينفق منه.

٧٤٠ مثل الذى يتكلم يوم الجمعة والامام يخطب مثل الحمار يحمل اسفارا والذى يقول له انصت لا جمعة له.

٧٤١ مثل المؤمنين فى توادهم وتراحمهم وتعاطفهم مثل الجسد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر والحمى.

٧٤٢ مثل ابن آدم والى جنبه تسعة وتسعون منية ان اخطأته المنايا وقع فى الهرم حتى يموت.

٧٤٣ مثل امتى مثل المطر لا يدرى اوله خير ام آخره.

٧٤٤ مثلى ومثلكم كمثل رجل أوقد نارا فجعل الفراش
والجنادب يقعن فيها وهو يذبهن عنها وانا آخ
بحجزكم عن النار وانتم تفلتون من يدى.

٧٤٥ مداراة الناس صدقة.

٧٤٦ مروا بالمعروف وان لم تفعلوه وانهوا عن المنكر
وان لم تجتنبوه كله.

٧٤٧ معلم الخير يستغفر له كل شيء حتى الحيتان فى البحر

٧٤٨ مفاتيح الغيب خمس لا يعلمها الا الله تعالى لا يعلم
احد ما يكون فى غد الا الله تعالى ولا يعلم احد
ما يكون فى الارحام الا الله تعالى ولا يعلم متى تقو
الساعة الا الله تعالى ولا تدرى نفس باى ارض
تموت الا الله تعالى ولا يدرى احد متى يجى المطر
الا الله تعالى.

٧٤٩ مكتوب فى الانجيل كما تدين تدان وبالكيل الذى
تكيل تكتال.

٧٥٠ من البر ان تصل صديق ابيك.

٧٥١ من تمام التحية الاخذ باليد.

٧٥٢ من تمام عيادة المريض ان يضع احدكم يده على جبهته ويساله كيف هو وتمام تحيتكم بينكم المصافحة.

٧٥٣ من اخون الخيانة تجارة الوالى فى رعيته.

٧٥٤ من اشراط السّاعة ان يتباهى النّاس فى المساجد.

٧٥٥ من حسن اسلام المرء تركه مالا يعنيه.

٧٥٦ من شكر النعمة افشاوه.

٧٥٧ من كنوز البر كتمان المصائب والامراض والصّدقة.

٧٥٨ من آتاه الله من هذا المال شيئا من غير ان يساله فليقبله فانما هو رزق ساقه الله اليه.

٧٥٩ من آذى المسلمين فى طرقهم وجبت عليه لعنتهم.

٧٦٠ من آذى مسلما فقد آذانى ومن آذانى فقد آذى الله.

٧٦١ من آذى ذميا فانا خصمه ومن كنت خصمه خصمته يوم القيامة.

٧٦٢ من ابتغى العلم ليباهى به العلماء اويمارى به السفهاء اوتقبل افئدة النّاس اليه فالى النّار.

٧٦٣ من ابتغى القضاء وسأل فيه شفعاء وكّل الى نفسه ومن اكره عليه انزل الله عليه ملكا يسدده.

٧٦٤ مَنِ ابْتُلِيَ فَصَبَرَ وَأُعْطِيَ فَشَكَرَ وَظُلِمَ فَغَفَرَ وَظَلَمَ فَاسْتَغْفَرَ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ.

٧٦٥ مَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الْأَرْضِ.

٧٦٦ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرِّجَالُ قِيَامًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ.

٧٦٧ مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا حَشَرَهُ اللهُ فِي زُمْرَتِهِمْ.

٧٦٨ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَصِلَ أَبَاهُ فِي قَبْرِهِ فَلْيَصِلْ إِخْوَانَ أَبِيهِ مِنْ بَعْدِهِ.

٧٦٩ مَنِ احْتَكَرَ حُكْرَةً يُرِيدُ أَنْ يُغْلِيَ بِهَا عَلَى الْمُسْلِمِينَ فَهُوَ خَاطِئٌ وَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللهِ وَرَسُولِهِ.

٧٧٠ مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ.

٧٧١ مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ كَفَاهُ اللهُ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ أَصْلَحَ سَرِيرَتَهُ أَصْلَحَ اللهُ عَلَانِيَتَهُ.

٧٧٢ مَنْ أَحْسَنَ الرَّمْيَ ثُمَّ تَرَكَهُ فَقَدْ تَرَكَ نِعْمَةً مِنَ النِّعَمِ.

٧٧٣ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللهُ

عنه ومن اخذها يريد اتلافها اتلفه الله .

٧٧٤ من ادّعى ماليس له فليس منا فليتبوأ مقعده من النار .

٧٧٥ من اراد ان تستجاب دعوته وان تكشف كربته فليفرج عن معسر .

٧٧٦ من ارضى سلطانا بما يسخط ربه خرج من دين الله .

٧٧٧ من ارضى الناس بسخط الله وكله الله الى الناس ومن اسخط الناس برضاء الله كفاه الله مؤنة الناس .

٧٧٨ من استعاذكم بالله فاعيذوه ومن سالكم بالله فاعطوه ومن دعاكم فاجيبوه ومن صنع اليكم معروفا فكافئوه فان لم تجدوا ما تكافئونه فادعوا له حتى تروا انكم قد كافئتموه .

٧٧٩ من استعمل رجلا من عصابة وفيهم من هو ارضى لله منه فقد خان الله ورسوله والمؤمنين .

٧٨٠ من استعملناه على عمل فرزقناه رزقا فما اخذ بعد ذلك فهو غلول .

٧٨١ مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلَى عَمَلٍ فَكَتَمَنَا مِخْيَطًا فَمَا فَوْقَهُ
كَانَ ذَلِكَ غُلُولًا يَأْتِي بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

٧٨٢ مَنِ اشْتَرَى سَرِقَةً وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهَا سَرِقَةٌ فَقَدْ شَرِكَ
فِي عَارِهَا وَإِثْمِهَا.

٧٨٣ مَنْ أَطْعَمَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ شَهْوَتَهُ حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ.

٧٨٤ مَنْ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فَاقَتُهُ وَمَنْ
أَنْزَلَهَا بِاللهِ أَوْشَكَ اللهُ بِالْغِنَاءِ إِمَّا بِمَوْتٍ عَاجِلٍ
أَوْ غِنًى عَاجِلٍ.

٧٨٥ مَنْ أَطْفَأَ عَنْ مُؤْمِنٍ سَيِّئَةً كَانَ خَيْرًا مِمَّنْ أَحْيَا مَوْءُودَةً

٧٨٦ مَنِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ فَقَدْ حَلَّ لَهُمْ أَنْ
يَفْقَئُوا عَيْنَهُ.

٧٨٧ مَنِ اطَّلَعَ فِي كِتَابِ أَخِيهِ بِغَيْرِ أَمْرِهِ فَكَأَنَّمَا اطَّلَعَ فِي النَّارِ.

٧٨٨ مَنْ أَعَانَ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ غَارِمًا فِي عُسْرَتِهِ
أَوْ مُكَاتَبًا فِي رَقَبَتِهِ أَظَلَّهُ اللهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ.

٧٨٩ مَنْ أَعَانَ عَلَى خُصُومَةٍ بِظُلْمٍ لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللهِ
حَتَّى يَنْزِعَ.

٧٩٠ مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا لِيَدْحَضَ بِبَاطِلِهِ حَقًّا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ ذِمَّةُ اللهِ وَرَسُولِهِ .

٧٩١ مَنِ اعْتَذَرَ إِلَيْهِ أَخُوهُ بِمَعْذِرَةٍ فَلَمْ يَقْبَلْهَا كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْخَطِيئَةِ مِثْلُ صَاحِبِ مَكْسٍ .

٧٩٢ مَنِ اعْتَزَّ بِالْعَبِيدِ أَذَلَّهُ اللهُ .

٧٩٣ مَنْ أَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً أَعْتَقَ اللهُ بِكُلِّ عُضْوٍ مِنْهَا عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ حَتَّى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ .

٧٩٤ مَنْ أَغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللهِ حَرَّمَهُ اللهُ عَلَى النَّارِ .

٧٩٥ مَنِ اغْتِيبَ عِنْدَهُ أَخُوهُ الْمُسْلِمُ فَلَمْ يَنْصُرْهُ وَهُوَ يَسْتَطِيعُ نَصْرَهُ أَذَلَّهُ اللهُ تَعَالَى فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

٧٩٦ مَنْ أَفْتَى بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ إِثْمُهُ عَلَى مَنْ أَفْتَاهُ وَمَنْ أَشَارَ عَلَى أَخِيهِ بِأَمْرٍ يَعْلَمُ أَنَّ الرُّشْدَ فِي غَيْرِهِ فَقَدْ خَانَهُ .

٧٩٧ مَنْ أَقَالَ نَادِمًا أَقَالَ اللهُ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٧٩٨ مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ .

٧٩٩ مَنِ اقْتَطَعَ أَرْضًا ظُلْمًا لَقِيَ اللهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ .

٨٠٠ مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا فَلْيَعْتَزِلْنَا وَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا
وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ .

٨٠١ مَنِ انْتَهَبَ فَلَيْسَ مِنَّا .

٨٠٢ مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ مِثْلُهُ صَدَقَةٌ قَبْلَ أَنْ
يَحِلَّ الدَّيْنُ فَإِذَا حَلَّ الدَّيْنُ فَأَنْظَرَهُ فَلَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ
مِثْلَاهُ صَدَقَةٌ .

٨٠٣ مَنْ بَاتَ كَالًّا مِنْ طَلَبِ الْحَلَالِ بَاتَ مَغْفُورًا لَهُ .

٨٠٤ مَنْ بَاتَ وَفِي يَدِهِ رِيحُ غَمَرٍ فَأَصَابَهُ شَيْءٌ فَلَا يَلُومَنَّ
إِلَّا نَفْسَهُ .

٨٠٥ مَنْ بَاعَ دَارًا ثُمَّ لَمْ يَجْعَلْ ثَمَنَهَا فِي مِثْلِهَا لَمْ يُبَارَكْ لَهُ فِيهَا

٨٠٦ مَنْ بَاعَ عَيْبًا لَمْ يُبَيِّنْهُ لَمْ يَزَلْ فِي مَقْتِ اللَّهِ وَلَمْ تَزَلِ
الْمَلَائِكَةُ تَلْعَنُهُ .

٨٠٧ مَنْ بَاعَ عَقَارًا مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ سَلَّطَ اللَّهُ عَلَى ثَمَنِهَا
تَالِفًا يُتْلِفُهُ .

٨٠٨ مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلَا أُضْحِيَّةَ لَهُ .

٨٠٩ مَنْ بَدَأَ بِالسَّلَامِ فَهُوَ أَوْلَى بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ .

٨١٠ من بدا جفا ومن اتبع الصيد غفل ومن اتى ابواب السلطان افتتن.

٨١١ من بر والديه طوبى له زاد الله فى عمره

٨١٢ من تاب الى الله قبل ان يغرغر قبل الله منه.

٨١٣ من تانى اصاب او كاد ومن عجل اخطأ او كاد.

٨١٤ من تتبع ما يسقط من السفرة غفر له.

٨١٥ من ترك الجمعة من غير عذر فليتصدق بدينار فان لم يجد فبنصف دينار.

٨١٦ من ترك ثلاث جمع تهاونا بها طبع الله على قلبه

٨١٧ من تشبه بقوم فهو منهم.

٨١٨ من تطبب ولم يعلم منه طب فهو ضامن.

٨١٩ من تعذرت عليه التجارة فعليه بعمان.

٨٢٠ من تعظم فى نفسه واختال فى مشيته لقى الله وهو عليه غضبان.

٨٢١ من تعلق شيئا وكل اليه.

٨٢٢ من تواضع لله رفعه الله.

٨٢٣ مَنْ جَادَلَ فِى خُصُومَةٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَمْ يَزَلْ فِى سَخَطِ اللّٰهِ حَتّٰى يَنْزِعَ .

٨٢٤ مَنْ جُعِلَ قَاضِيًا بَيْنَ النَّاسِ فَقَدْ ذُبِحَ بِغَيْرِ سِكِّينٍ

٨٢٥ مَنْ حَدَّثَ عَنِّى بِحَدِيثٍ يَرٰى أَنَّهُ كَذِبٌ فَهُوَ أَحَدُ الْكَاذِبِينَ .

٨٢٦ مَنْ حَسُبَ كَلَامَهُ مِنْ عَمَلِهِ قَلَّ كَلَامُهُ إِلَّا فِيمَا يَعْنِيهِ

٨٢٧ مَنْ حَفِظَ عَلٰى أُمَّتِى أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ سُنَّتِى أَدْخَلْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِى شَفَاعَتِى .

٨٢٨ مَنْ حُوسِبَ عُذِّبَ .

٨٢٩ مَنْ حَبَّبَ زَوْجَةَ امْرِئٍ أَوْ مَمْلُوكَهُ فَلَيْسَ مِنَّا .

٨٣٠ مَنْ دَعَا رَجُلًا بِغَيْرِ اسْمِهِ لَعَنَتْهُ الْمَلَائِكَةُ .

٨٣١ مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللّٰهُ عَنْهُ عَذَابَهُ وَمَنْ حَفِظَ لِسَانَهُ سَتَرَ اللّٰهُ عَوْرَتَهُ .

٨٣٢ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلْيُصَلِّ عَلَىَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلّٰى عَلَىَّ مَرَّةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْرًا .

٨٣٣ مَنْ رَأٰى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ

فبلسانه فان لم يستطع فبقلبه وذلك اضعف الايمان

٨٣٤ من رآنى فى المنام فقد رآنى فان الشيطان لا يتمثل بى.

٨٣٥ من رحم ولو ذبيحة عصفور رحمه الله يوم القيامة.

٨٣٦ من رد عادية ماء او عادية نار فله اجر شهيد.

٨٣٧ من رزق فى شىء فليلزمه.

٨٣٨ من رزقه الله امرأة صالحة فقد اعانه على شطر دينه فليتق الله فى الشطر الثانى.

٨٣٩ من رمى مؤمنا بكفر فهو كقتله.

٨٤٠ من زنى خرج منه الايمان فان تاب تاب الله عليه.

٨٤١ من ساء خلقه عذب نفسه ومن كثر همه سقم بدنه ومن لاهى الرجال ذهبت كرامته وسقطت مروته.

٨٤٢ من سأل الشهادة بصدق بلغه الله منازل الشهداء وان مات على فراشه.

٨٤٣ من سأل الناس اموالهم تكثرا فانما يسأل جمر جهنم فليستقل منه او ليستكثر.

٨٤٤ من سئل عن علم فكتمه الجمه الله يوم القيامة بلجام من نار.

٨٤٥ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى

٨٤٦ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ فَلْيُحِبَّ الْمَرْءَ لَا

إِلَّا لِلَّهِ.

٨٤٧ مَنْ سَعَى بِالنَّاسِ فَهُوَ لِغَيْرِ رُشْدِهِ أَوْ فِيهِ شَيْءٌ

٨٤٨ مَنْ سَلَّ عَلَيْنَا السَّيْفَ فَلَيْسَ مِنَّا.

٨٤٩ مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ كَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَ

٨٥٠ مَنْ شَدَّدَ سُلْطَانَهُ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ أَوْهَنَ اللَّهُ كَيْ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

٨٥١ مَنْ شَهِدَ شَهَادَةً يَسْتَبِيحُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ أَوْ يَسْ

بِهَا دَمًا فَقَدْ أَوْجَبَ النَّارَ.

٨٥٢ مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ جَزَاكَ اللَّهُ خَيْ

فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ.

٨٥٣ مَنْ ضَارَّ ضَارَّ اللَّهُ بِهِ وَمَنْ شَاقَّ شَاقَّ اللَّهُ عَلَيْهِ.

٨٥٤ مَنْ ضَرَبَ مَمْلُوكَهُ ظُلْمًا أُقِيدَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

٨٥٥ مَنْ ضَمَّ يَتِيمًا لَهُ أَوْ لِغَيْرِهِ حَتَّى يُغْنِيَهُ اللَّهُ عَ

وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ.

٨٥٦ من عال جاريتين حتى يدركا دخلت انا وهو الجنة كهاتين.

٨٥٧ من عال اهل بيت من المسلمين يومهم وليلتهم غفر الله له ذنوبه.

٨٥٨ من غير اخاه بذنب لم يمت حتى يعمله.

٨٥٩ من غش فليس منا.

٨٦٠ من فرق فليس منا.

٨٦١ من قاتل لتكون كلمة الله هي العليا فهو في سبيل الله.

٨٦٢ من قاد اعمى اربعين خطوة وجبت له الجنة.

٨٦٣ من قتل معاهدا لم يرح رائحة الجنة وان ريحها ليوجد من مسيرة اربعين عاما.

٨٦٤ من قتل معاهدا في غير كنهه حرم الله عليه الجنة.

٨٦٥ من قذف مملوكه وهو بري مما قال جلد يوم القيامة حدا الا ان يكون كما قال.

٨٦٦ من قذف ذميا حد له يوم القيامة بسياط من نار.

٨٦٧ مَنْ قَعَدَ عَلٰى فِرَاشِ مَغِيبَهُ قَيَّضَ اللّٰهُ لَهُ ثُعْبا
يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

٨٦٨ مَنْ كَانَ لَهُ وَجْهَانِ فِى الدُّنْيَا كَانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَ
لِسَانٌ مِنْ نَارٍ .

٨٦٩ مَنْ كَانَ لَهُ شَعْرٌ فَلْيُكْرِمْهُ .

٨٧٠ مَنْ كَانَ لَهُ صَبِىٌّ فَلْيَتَصَابَّ لَهُ .

٨٧١ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنْ الى
جَارِهِ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْر
ضَيْفَهُ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُ
خَيْرًا اَوْ لِيَسْكُتْ .

٨٧٢ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُرَوِّعَنَّ مُسْلِمًا

٨٧٣ مَنْ كَتَمَ شَهَادَةً اِذَا دُعِىَ اِلَيْهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَ بِالزُّور

٨٧٤ مَنْ كَذَبَ عَلَىَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

٨٧٥ مَنْ لَبِسَ ثَوْبَ شُهْرَةٍ اَعْرَضَ اللّٰهُ عَنْهُ حَتّٰى يَضَعَ
مَتٰى وَضَعَهُ .

٨٧٦ مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ فَقَدْ عَصَى اللّٰهَ وَرَسُولَهُ .

٨٧٧ مَنْ لَقِىَ الْعَدُوَّ فَصَبَرَ حَتّٰى يُقْتَلَ اَوْ يَغْلِبَ لَمْ يُفْتَنْ فِى قَبْرِهٖ ۔

٨٧٨ مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللّٰهَ تَعَالٰى ۔

٨٧٩ مَنْ مَاتَ عَلٰى شَىْءٍ بَعَثَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ ۔

٨٨٠ مَنْ مَشٰى مَعَ ظَالِمٍ لِيُعِيْنَهٗ وَهُوَ يَعْلَمُ اَنَّهٗ ظَالِمٌ فَقَدْ خَرَجَ مِنَ الْاِسْلَامِ ۔

٨٨١ مَنْ مَنَحَ مَنْحَةَ وَرِقٍ اَوْ مَنْحَةَ لَبَنٍ اَوْ هَدٰى زُقَاقًا فَهُوَ كَعِتْقِ نَسَمَةٍ ۔

٨٨٢ مَنْ نُوْقِشَ الْحِسَابَ هَلَكَ ۔

٨٨٣ مَنْ هَجَرَ اَخَاهُ سَنَةً فَهُوَ كَسَفْكِ دَمِهٖ ۔

٨٨٤ مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ ۔

٨٨٥ مَنْ لَا يَرْحَمْ لَا يُرْحَمْ وَمَنْ لَا يَغْفِرْ لَا يُغْفَرْ لَهٗ وَمَنْ لَا يَتُبْ لَا يُتَابْ عَلَيْهِ ۔

٨٨٦ مَنْ لَا يَسْتَحِى مِنَ النَّاسِ لَا يَسْتَحِى مِنَ اللّٰهِ ۔

٨٨٧ مَنْ يَتَكَفَّلُ لِي أَنْ لَا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا وَأَتَكَفَّلُ لَهُ الْجَنَّةَ

٨٨٨ مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ وَيُلْهِمْهُ رُشْدَهُ

٨٨٩ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ فِي الدُّنْيَا .

٨٩٠ مَوْتُ الْفَجْأَةِ رَاحَةٌ لِلْمُؤْمِنِ وَأَخْذَةُ أَسَفٍ لِلْفَاجِرِ

٨٩١ الْمُؤْمِنُ مِرْآةُ الْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ
يَكُفُّ عَلَيْهِ ضَيْعَتَهُ وَيَحُوطُهُ مِنْ وَرَائِهِ

٨٩٢ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا .

٨٩٣ الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ .

٨٩٤ الْمُؤْمِنُ مَنْ يَأْلَفُ وَيُؤْلَفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ
وَلَا يُؤْلَفُ وَخَيْرُ النَّاسِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ .

٨٩٥ الْمُؤْمِنُ يَغَارُ وَاللهُ أَشَدُّ غَيْرًا .

٨٩٦ الْمُؤْمِنُ غِرٌّ كَرِيمٌ وَالْفَاجِرُ خَبٌّ لَئِيمٌ .

٨٩٧ الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي اللهِ .

٨٩٨ الْمُسْتَبَّانِ مَا قَالَا فَعَلَى الْبَادِي مِنْهُمَا حَتَّى يَتَعَدَّى
الْمَظْلُومُ .

٨٩٩ المستشار مؤتمن فاذا استشير فليشر بما هو صانع لنفسه.

٩٠٠ المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه.

٩٠١ المسلم من سلم المسلمون من لسانه ويده والمؤمن من امنه الناس على دمائهم واموالهم.

٩٠٢ المسلم مرآة المسلم فاذا رأى به شيئا فليأخذه.

٩٠٣ المسلمون اخوة لا فضل لاحد على احد الا بالتقوى.

٩٠٤ المسلمون عند شروطهم.

٩٠٥ المعك طرف من الظلم.

٩٠٦ المكر والخديعة والخيانة فى النار.

٩٠٧ الميت يعذب فى قبره بما نيح عليه.

٩٠٨ نضر الله امرأ سمع منا شيئا فبلغه كما سمعه فرب مبلغ اوعى من سامع.

٩٠٩ نعم الميتة ان يموت الرجل دون حقه.

٩١٠ نفى بعهدهم نستعين الله عليهم.

٩١١ نيّة المؤمن خير من عمله وعمل المنافق خير من نيّ
وكلّ يعمل على نيّته فاذا عمل المؤمن عملاً ثار في قلبه نو
٩١٢ النّار عدو فاحذروها .
٩١٣ النّدم توبة .
٩١٤ نهى رسول الله صلى الله عليه وسلّم عن الاغلوطا
٩١٥ نهى عن ان يخص احد من ولد آدم .
٩١٦ نهى عن الاقران الّا ان يستأذن الرّجل اخاه
٩١٧ نهى عن الاكل والشّرب في اناء الذّهب والفضّ
٩١٨ نهى عن التّبتل .
٩١٩ نهى عن التّكلّف للضّيف .
٩٢٠ نهى عن الصّلاة على القبور .
٩٢١ نهى عن المراثي .
٩٢٢ نهى عن النّذر .
٩٢٣ نهى عن الوحدة ان يبيت الرّجل وحده .
٩٢٤ نهى عن قتل النّساء والصّبيان .
٩٢٥ نهى عن قتل الصّبر .

٩٢٦ نهى عن كل مسكر ومفتر.

٩٢٧ نهى عن نتف الشيب.

٩٢٨ نهى ان يبال فى الماء الراكد.

٩٢٩ نهى ان يقعد على القبر وان يقصص او يبنى عليه.

٩٣٠ نهى عن ان يكتب على القبر شئ

٩٣١ نهى ان يطرق الرجل اهله ليلا.

٩٣٢ نهى ان يجلس بين الرجلين الا باذنهما.

٩٣٣ هلكت الرجال حين اطاعت النساء.

٩٣٤ واى داء ادوأ من البخل.

٩٣٥ وددت انى لقيت اخوانى الذين آمنوا بى ولم يرونى.

٩٣٦ ويل للذى يحدث فيكذب ليضحك به القوم ويل له ويل له.

٩٣٧ الوحدة خير من جليس السوء والجليس الصالح خير من الوحدة واملاء الخير خير من السكوت والسكوت خير من املاء الشر.

٩٣٨ الود يتوارث والبغض يتوارث .

٩٣٩ لا اشترى شيئًا ليس عندى ثمنه .

٩٤٠ لا ايمان لمن لا امانة له ولا دين لمن لا عهد له .

٩٤١ لا بأس بالغنى لمن اتقى والصحة لمن اتقى خير
من الغنى وطيب النفس من النعيم .

٩٤٢ لا تأذنوا لمن لا يبدأ بالسلام .

٩٤٣ لا تؤذوا مسلمًا بشتم كافر .

٩٤٤ لا تبكوا على الدين اذا وليه اهله ولكن ابكوا
عليه اذا وليه غير اهله .

٩٤٥ لا تتخذوا شيئًا فيه الروح غرضًا .

٩٤٦ لا تتركوا النار فى بيوتكم حين تناموا .

٩٤٧ لا تتمنوا الموت .

٩٤٨ لا تتمنوا لقاء العدو واذا لقيتموه فاصبروا .

٩٤٩ لا تحدوا النظر الى المجذومين .

٩٥٠ لا تزوجن عجوزًا ولا عاقرًا فانى مكاثر بكم الامم

٩٥١ لاتسأل الناس شيئاً ولاسوطك وان سقط منك حتى تنزل اليه فتاخذه.

٩٥٢ لاتسبوا الاموات فانهم قد افضوا الى ماقدموا.

٩٥٣ لاتسبوا الاموات فتؤذوا الاحياء.

٩٥٤ لاتسبوا الدهر فان الله هو الدهر.

٩٥٥ لاتسبوا الشيطان وتعوذوا بالله من شره.

٩٥٦ لاتسبوا الريح فانه من روح الله تعالى تأتى بالرحمة والعذاب ولكن سلوا الله من خيرها وتعوذوا بالله من شرها.

٩٥٧ لاتسبوا السلطان فانه فيء الله فى ارضه.

٩٥٨ لاتسكن الكفور فان ساكن الكفور كساكين القبور.

٩٥٩ لاتضربوا اماء الله.

٩٦٠ لاتظهر الشماتة لاخيك فيرحمه الله ويبتليك.

٩٦١ لاتعجبوا بعمل عامل حتى تنظروا مايختم له.

٩٦٢ لاتعزروا فوق عشرة أسواط.

٩٦٣ لاتغضب.

٩٦٤ لاتقوم الساعة الا على شرار الناس.

٩٦٥ لاتقوم الساعة حتى يمر الرجل بقبر الرجل فيقول يا ليتني مكانه.

٩٦٦ لاتكرهوا مرضاكم على الطعام والشراب فان الله يطعمهم ويسقيهم.

٩٦٧ لاتلاعنوا بلعنة الله ولا بغضبه ولا بالنار.

٩٦٨ لاتنزع الرحمة الا من شقي.

٩٦٩ لاحليم الا ذو عثرة ولا حكيم الا ذو تجربة.

٩٧٠ لاحمى في الاسلام ولا مناجشة.

٩٧١ لاحول ولا قوة الا بالله دواء من تسعة وتسعين داء ايسرها الهم.

٩٧٢ لاخير في الامارة لرجل مسلم.

٩٧٣ لاخير فيمن لايضيف.

٩٧٤ لاصلاة بحضرة طعام ولاوهو يدافعه الاخبثان.

٩٧٥ لاضرر ولاضرار.

٩٧٦ لاطاعة لمن لم يطع الله.

٩٧٧ لاطاعة لاحد فى معصية الله.

٩٧٨ لاطاعة لمخلوق فى معصية الخالق.

٩٧٩ لاعدوى ولاطيرة ولاهامة ولاصفر ولاغول.

٩٨٠ لاعقر فى الاسلام.

٩٨١ لاغصب ولانهبة.

٩٨٢ لاكبيرة مع الاستغفار ولاصغيرة مع الاصرار.

٩٨٣ لاوفاء لنذر فى معصية الله.

٩٨٤ لافرع ولاعتيرة.

٩٨٥ لاهجر بعد ثلاث.

٩٨٦ لايبلغ العبد حقيقة الايمان حتى يخزن من لسانه.

٩٨٧ لايتجالس القوم الا بالامانة.

٩٨٨ لايعدل بالرعة.

٩٨٩ لا يعضه بعضكم بعضا .

٩٩٠ لا يَغِلُّ مؤمن .

٩٩١ لا يُغْنى حذر من قدر .

٩٩٢ لا يَقُصُّ على النّاس الّا اَميرٌ اَو مأمورٌ اَو

٩٩٣ لا يُلْدَغُ المؤمن من جحر مرتين .

٩٩٤ لا يموتنّ احد منكم الّا وهو يحسن الظّنّ بالله تع

٩٩٥ يأتى على النّاس زمانٌ: الصّابر فيهم على د
كالقابض على الجمر .

٩٩٦ يحبّ الله العامل اذا عمل ان يحسن .

٩٩٧ يد الله على الجماعة .

٩٩٨ يسّروا ولا تعسّروا وبشّروا ولا تنفّروا .

٩٩٩ يشفع الشّهيد فى سبعين من اهل بيته .

١٠٠٠ اليمين على نيّة المستحلف .

مدرسهٔ حسینیه‌ده علوم عربیه معلملرندن

صنعت‌الله بیکبولاطف اثری.

مَبْدَأُ القِراءَة

برنجی جزء.

ایکنجی طبع.

ناشری:
معارف کتبخانه‌سی
قزانده.

Казань.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова, соб. домъ.
1913.

موٴلفدن:

۹۱۱ سنه آوغوست آخرنده «مبدأالقراءة» اسمنده‌گی اوشبو رساله‌منی معتبر «معارف» شرکتینه بیرگان ایدم. کتاب، قش اورتالرنڭ باصلوب چقدی. ملی مطبوعاتمز هر قایوسی دیرلك کتابنی تقریض ومدح ایتوب مکتبلرده قبول ایتلوگه ترغیب ایتدیلر. کتاب، صوك باصلوب چغووینه رغما شولوق یلده بیك کوب مکتبلرده درس کتابی اوله‌رق قبول ایتلدی. ایکنچی اوفو یلنده ایسه برنچی طبعسی بتونله‌ی بتدی. ایندی ایکنچی طبعگه شروع اینلر.

ئه‌لی کوبدن توگل گنه بزنڭ بیك کوب مکتب ومدرسه‌لرمزده عربچه‌گه باشلاب صرفدن طوتونده‌ره ایدیلر. بر لساندن هیچ بر لغت بلمه‌گان بر بالاغه شول لسانڭ قواعدن اوقتونڭ اصول تعلیمگه بسبتون مخالف ایدکنده شبهه یوق. مونه شونڭ ایچون‌ده بزنڭ بو اصول هیچ بر فائده بیره آلمی بالعکس شا کردنی ایزه، میکره‌وله‌ته، آنڭ عرب لساندن درتن قاچیرا، آنی آکا دشمانلانا ایدی. صوك یللرده بزده‌ده رشدیه مکتبلرنده اوقتو ایچون قرائت کتابلری نشر ایتله باشلادی. فقط بو کتابلر برله باشلاب عربچه اوقتو همانده چیتن ایدی. شونڭ ایچون مذکور قرائت کتابلرینه توشه‌رگه استعداد کسب ایتدره‌چك بر رساله‌گه احتیاج بار ایدی. مونه شوشی احتیاجنی دفع ایتمك املی برله مین اوشبو کچوك رساله‌منی میدانغه قویدم. تجربه، «مبدأ القراءة» نڭ عرب لغتی وقواعدندن برده حظی بولماغان مبتدیلرنی اوقوتو ایچون فائده‌لی بر کتاب بولوون اثبات ایتدی. آنی اوقوغان شاکردلرگه صرف قاعده‌لرن آکلارتو یڭل بولاچق. چونکه آنی اوقوتقانده قاعده‌لرنی شول بلنگان ماده‌لرگه تله‌گانچه تطبیق قیل. «مبدأ القراءة» نی اوقوب چقغان شاکردلرنی یڭله‌مك قرائت کتابلرینه توشروب یبارده بیك قولای.

«مبدأ القراءة» نڭ هر درسی اولا بر نیچه مفردات، صوکره شولوق

مفرداتدن ترکیب قیلنغان عربچه جمله‌لردن، آندان صوڭ شولوق، شاکردلرگه بیلگولی معنالردن یاصالغان تاتارچه جمله‌لردن عبارتدر. کتابده شاکردکه ایڭ یاقن نرسه‌دن باشلاب تدریجی صورتده یراقلاتوغه رعایه قیلندی. صوڭغی درسلرده‌گی جمله‌لرده اولگی درسلرده‌گی مفردات تکرار قیلنه کیلدی. شول طریقه شاکردنڭ اوتکان درسی هر وقت تکرار قیلنوب کیله‌چك. کتابنڭ آخرنده هر درسده‌گی مفرداتنڭ معنالرن ترجمه ایتدم. بونڭ، درس حاضرله‌وده شاکردلرگه کوب فائده‌سی تیه‌چك.

کتابده‌غی تاتارچه جمله‌لرده بر قدر اوز اسلوبمزدن چقدم. مثلا مین، «معلم فایده؟» دیه‌چك اورونده «فایده معلم؟» دیدم. «چای اچ» اورنینه «اچ چای» دیدم. «فرید، یوکور» دیب منادانی زاپیاتوی برله آیراچق اورونده «یوکور ای فرید» دیدم. بو اشم مبتدیلرگه ترجمه‌نی یڭله‌یتو مقصدینه مبنی اولدی. مع هذا تاتارچه جمله‌لرنی ترجمه‌ده الڭ نظر اعتبارغه آلنه‌چق نرسه، درسده‌گی عربچه جمله‌لردر. ترجمه‌ده بیگرەك عربچه جمله‌لر اساس طوتیلوب، شاکردنڭ نظر دقتن شوکا جلب ایته‌رگه وشوکا قاراتوب ترجمه قیلدرورغه کیره‌ك.

بو کتاب برله نیچك اوقتورغه کیره‌ك:

مونه نیچك اوقتورغه: اوّلا معلم درسده‌گی مفرداتنی بره‌م بره‌م آچق ایتوب تلفظ ایته‌رگه هم معنالرن بیان ایته‌رگه تیوش. صوڭره بر ایکی شاکردن شولوق مفرداتنی آچق تلفظ ایتدررگه، معنالرن اوزی مساعده ایتوب بیان ایتدررگه تیوش. شول طریقه مفرداتنڭ معنالری بر قدر ذهنگه اورنلاشقاچ عربچه جمله‌لر اوقوتدرلور. عربچه جمله‌لرنی ممکن قدر شاکردنڭ اوزندن اوقوتدرورغه کیره‌ك. معلم، شاکردنڭ تلن توزه‌تو کبك ضرورت وقتنده‌غنه اوقور. عربچه جمله‌لرنڭ معنالرن آکلاتقانده معلم طاقتاغه یازوب مثاللر کیتروده صارانلق قیلماسقه تیوش. برنچی درس بتکانچه معلم، شاکردلردن عربچه جمله‌لرنی بره‌م بره‌م اوقوتوب معنالرن ئه‌یتدرور. تاتارچه جمله‌لرنڭ برنیچه‌سن شاکردلرنڭ اوزلرندن ترجمه قیلدروب قارار وترجمه‌نڭ یوللرن اوگره‌تور. صوڭره شول جمله‌لرنی کیله‌چك درسکه عربچه‌گه ترجمه

ایتوب کیلورگه تکلیف ایته‌ر. شاگردلرده بوکا مخصوص دفتر بولنور. معلم شاگردلرنك خطالرن ممکن قدر اوزآللرنده طاقتاده اصلاح ایته‌رگه تیوش. طاقتاده اصلاح‌قیلورغه وقت مساعد بولماسه، لااقل توزه‌تلکان دفترلرنك بر ایکیسن آلوب خطالرن طاقتاده کورسه‌تورگه تیوش.

عربچه جمله‌لرنك معنالرن عملی صورتده‌گنه آکلاتورغه تیوش. اصطلاحان برله شاگردلرنك ذهنلرن چوالتمق قطعیا درست توگلدر. جمله‌لرده‌گی مبتدا، خبر، ماضی مضارع امر، مضاف مصاف الیه، صفت موصوفلرنی اصطلاحلری برله اوگره‌تمیچه باری آنلرنك تأدیه ایتکان معنالرن بلدرورگه طرشورغه تیوش. ۱۱نچی درسکه قدر فعللرنك معنالرن قیاس طریقنچه‌غنه بلدرورگه تیوش. مثلا: ایکنچی درسده‌گی «یکتب»نك معناسن ذهنگه اورنلاشدرغاچ اوچنچی درسنك مفرداتنده کورسه‌تلمیچه عربچه جمله‌لرده یورتلکان «یقعد»نك معناسن آکلاتو بیك یکل بولور. برشاکردکه «یقعد»گه اوخشاشلی برهر نرسه اوتدیمی دیه سوءال بیرلور. شاگرد البته، بوکا اوخشاشلی «یکتب» اوتدی دیب جواب بیرور. هم «یقعد»نك معناسن ئه‌یتوب بیرور. ماضی صیغه‌سی ده شولایوق قیاس طریقنچه بلدرلور. مثلا. طوقزنچی درسده‌گی «شَرِبَت» «خَرَجَت»لرنك معنالرن اوگره‌تکانده شاگردن بوکا اوخشاشلی بزگه برهر نرسه اوتدیمی دیه صورالور. شاگرد، بوکاده «رَکِبَت» «ذَهَبَت»لرنك اوتکانن بیان ایتوب جواب بیرور. ۱۱نچی درسدن صوك فعللرنك معنالرن تدریجاً بوصورتله اوگره‌تمك ممکن. مثلا: «قَطَعَ»نك اوّلینه یَ قوشلسه کیسه، کیسه‌ر معناسنده بولا. تَ قوشلسه کیسه‌سك، کیسه‌رسك معناسنده بولا. أ قوشلسه کیسه‌م، کیسه‌رمن معناسنده بولا. آخرینه «تُ» قوشلسه کیسدم معناسنه، تَ قوشلسه کیسدك معناسنده، اولینه‌ده آخرینه‌ده بر نرسه‌ده قوشلماسه آخری اوستلی بولسه کیسدی معناسنده بولا دیبلور. نهی صیغه‌سن اوگره‌تکانده «تَلعَبْ»نك اولینه «لا» کروب آخری ساکنلی بولسه اویناما معناسنده بولا. نفی اوگره‌تکانده «یَلعَبْ»نك آلدنده بر لا بولوب آخری ضمه‌لی بولسه اوینامی معناسنده بولا دیبلور. واو عاطفه‌نك استعمالن اوگره‌تکانده آکلاردن

«هم» یاخود «دخی» کبك نرسه‌لر چغارمیچه تاتارچه‌ده آنك معناسی طاوشی برله گنه افاده قیلنوون آکغارتورغه تیوش. مثلا «سلیم یضحك واخوه یبکی» ده‌گی واونك معناسی طاوشی برله گنه افاده قیلنوب «سلیم کوله، قرداشی یغلی» دییلور. فاء عاطفه‌نك معناسی اوگره‌تلگانده‌ده شولایوق کیچیلور. مثلا «قام التلمیذ فقرأ کتابه» نك معناسی «شاگرد طوردیده کتابن اوقودی» دییلور. مؤنث صیغه‌سی اوگره‌تلگانده تاء مدوره‌نك مؤنث علامتی ایدیکی مثاللر برله ذهنگه اورنلاشدرلور. باشقه مؤنث علامتلرینه تعرض ایتلماز. عدد بحثی کورسه‌تلدکده رفع نصب جر حاللرنده استعمالرینه، معدود مذکر بولسه عدد مؤنث بولو، معدود مؤنث بولسه عدد مذکر بولو کبك قاعده‌لرگه تعرض ایتلماز، علی العمیا کیچلور. «الذی»، «التی» کبك اسم موصللر اوگره‌تلگانده «الذی» گه شونچالاین، آنچالاین کبك کیلوشسز معنالر بیرمیچه جمله گه کرگانده‌گی معناسن‌غنه آکلاتلور. مثلا: «انا الذی اعلم هذا التلمیذ» نك معناسی: بوشاگردنی اوقتوچی مینمن، «هل رأیت التلمیذ الذی جاءنی امس» نك معناسی کیچه مینکا کیلگان شاگردکمی دیگان سوز دییلور. سوزنك قصه‌سی کتابده چقغان قاعده‌لرنك بارسنده بوناریده ئه‌یتلگانچه عملی صورتده بلدرورگه طرشورغه تیوش. مین مونده قاعده‌لرنی اوگره‌توده اوزم طوتقان یولنی یازدم. تجربه‌لی معلملر احتمال طاغیده گوزه‌ل یول طوتارلر.

ص. بیکبولاطف.
اورنبورغ ۲۳ مای ۱۹۱۳ سنه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلدَّرْسُ الْاَوَّلُ.

كِتَابٌ　　مِحْبَرَةٌ　　لَوْحٌ

قَلَمٌ　　كُرَّاسٌ　　نَشَّافَةٌ　　مِسْطَرٌ

رِيشٌ　　وَرَقٌ　　هٰذَا　　اَيْنَ

مَا　　خُذْ　　هَاتِ

هٰذَا كِتَابٌ. هٰذَا مِسْطَرٌ. اَيْنَ اللَّوْحُ؟ اَيْنَ الْمِحْبَرَةُ؟ خُذِ الْقَلَمَ.
هَاتِ الْكُرَّاسَ. هٰذَا وَرَقٌ. خُذِ الْكِتَابَ. مَا هٰذَا؟ — كُرَّاسٌ.
مَا هٰذَا؟ — مِسْطَرٌ. هَاتِ الرِّيشَ. خُذِ الرِّيشَ. اَيْنَ الْكُرَّاسُ؟
اَيْنَ الْوَرَقُ؟ اَيْنَ النَّشَّافَةُ؟

فايده دفتر؟ فايده پراؤيلا؟ بو قلمدر. بو كاغددر. بير فاره صاوتنى
آل كتابنى. بو نرسه؟ — طاقتا. فايده پيرا؟ مه كيبتر گچنى
بير دفترنى. فايده كاغد؟ فايده قلم؟

اَلدَّرْسُ الثَّانِي.

يَكْتُبُ.

مُعَلِّمٌ. تِلْمِيذٌ.

كُرْسِيٌّ.

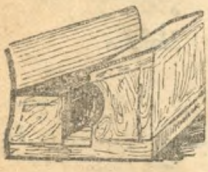

مَقْعَدُ التِّلْمِيذِ.

مَدْرَسَةٌ. فَصْلٌ. مَكْتَبُ الْمُعَلِّمِ. دَرْسٌ. حِبْرٌ. مِمْسَحَةٌ.

هُنَا. فِي. يَقْرَأُ.

اَيْنَ الْحِبْرُ؟ اَيْنَ مَقْعَدُ التِّلْمِيذِ؟ هٰذَا مَكْتَبُ الْمُعَلِّمِ. خُذِ الْوَرَقَ.
مَا هٰذَا؟ — كُرْسِيٌّ. اَيْنَ الْمِمْسَحَةُ؟ — هُنَا. فَرِيدٌ يَقْرَأُ الدَّرْسَ. هَاتِ
الْمِمْسَحَةَ. هَاتِ الْمِسْطَرَ. مَا هٰذَا؟ — هٰذَا كِتَابٌ. التِّلْمِيذُ يَقْرَأُ الدَّرْسَ.
الْمُعَلِّمُ يَكْتُبُ. اَيْنَ الْمُعَلِّمُ؟ — فِي الْفَصْلِ. اَيْنَ التِّلْمِيذُ؟ — فِي الْمَدْرَسَةِ.
عُثْمَانُ يَقْرَأُ الدَّرْسَ فِي الْفَصْلِ. اَيْنَ عَبْدُاللّٰهِ؟ — فِي الْفَصْلِ يَكْتُبُ.

بو اورندقدر. بو اوسته‌لدر. بونرسه؟ — ريزينكه. بونرسه؟ — اورندق.
معلم فايده؟ — مدرسه‌ده. شاكرد يازا. شاكرد درس اوقى. مه دفترنى.
فايده كيبترگچ — مونده. عبدالرحمن درس اوقى. عبدالله يازا. فايده
عبدالله؟ صنفده درس اوقى.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ.

مِحْفَظَةٌ

مِبْرَاةٌ

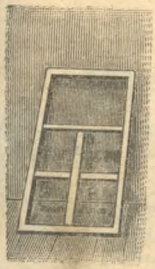

شُبَّاكٌ

سَاعَةٌ. مِصْبَاحٌ. كِبْرِيتٌ. حُجْرَةٌ. اِقْرَأْ.

اِفْهَمْ. اُدْخُلْ. اُقْعُدْ. عَلَى. مِنْ. تَبَاشِيرُ.

أَيْنَ الْمِبْرَاةُ؟ خُذِ الْكِبْرِيتَ. هَاتِ الْمِحْفَظَةَ. اُدْخُلِ الرَّدْهَةَ. مَا هَذَا؟ ـ شُبَّاكٌ. أَيْنَ الْمِصْبَاحُ؟ هَاتِ الْمِبْرَاةَ. اِقْرَأِ الدَّرْسَ.

مَنْ هَذَا؟ ـ مُعَلِّمٌ. اُدْخُلِ الْحُجْرَةَ. اِفْهَمِ الدَّرْسَ. اُقْعُدْ عَلَى الْكُرْسِيِّ.

أَيْنَ التَّبَاشِيرُ؟ ـ عَلَى مَكْتَبِ الْمُعَلِّمِ. مَنْ يَقْرَأُ الْكِتَابَ فِي الْفَصْلِ؟ ـ عَبْدُاللهِ. مَنْ فِي الْفَصْلِ؟ مَنْ يَحْفَظُ الدَّرْسَ. اِقْرَأْنَا. أَيْنَ الْقَلَمُ؟ هَاتِ. اَلْمُعَلِّمُ يَقْعُدُ عَلَى الْكُرْسِيِّ. أَيْنَ السَّاعَةُ؟. كَرِيمٌ يَفْهَمُ الدَّرْسَ.

بیر په‌کینی. اوطور اورندقغه. کر بولمه‌گه. اوطور پارتاغه. اوقو کتابنی. کم بو؟ بونرسه؟ ـ دفتر. اوقو درسنی. کم اوقی مونده. قایده پراؤیلا؟ ـ مونده. آکلا درسنی. کم یازا؟ کم اوقی؟ کم آکلی درسنی. کم کره بولمه‌گه. سلیم درس اوقی.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ.

فِنْجَانٌ

سَخَّانَةُ الشَّايِ

سَخَّانَةُ الْمَاءِ

بَيْتٌ. دَارٌ. رَفٌّ. وَلَدٌ. طَبِيخٌ. شَايٌ.

سُكَّرٌ. يَأْكُلُ. يَشْرَبُ. يَا. بِ.

اَيْنَ الْكِتَابُ؟ ـ اَلْكِتَابُ عَلَى مَكْتَبِ الْمُعَلِّمِ. اَيْنَ الْوَلَدُ؟ ـ فِى الدَّارِ.

هٰذَا رَفٌّ. سَعِيدٌ يَشْرَبُ الشَّايَ بِالْفِنْجَانِ. عُثْمَانُ يَأْكُلُ الطَّبِيخَ.

اين سَخَّانَةُ الْمَاءِ؟ هَاتِ سَخَّانَةَ الشَّايِ. مَنْ يَقْرَأُ فِى الْبَيْتِ؟ مَنْ يَأْكُلُ الطَّبِيخَ؟ ما هٰذا فِى الرَّفِّ؟ ـ فِنْجَانٌ. مَنْ هٰذا فِى الْفَصْلِ؟ هَاتِ الْمِبْرَاةَ يا سَعِيدُ. اِشْرَبِ الشَّايَ بِالسُّكَّرِ. كُلِ الطَّبِيخَ. خُذِ النَّشَّافَةَ يا كَرِيمُ. اِقْرَأِ الدَّرْسَ يافَرِيدُ.

چنایاق. پیرا. ریزینکه. چای. شیکر. قایده دفتر؟ ـ مونده. شا کرد کراوانده یوقلی. عثمان آش آشی. اچ چای. آشا آش. بیر پراؤیلانی ای محمود. مه کیپتر گچنی ای احمد. کم بو؟ بو نرسه؟ یاز آقبور برله. یاز دفترگه قرانداش قلم برله. قایده شا کرد؟ قایده معلم؟

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ.

خِزَانَةٌ.

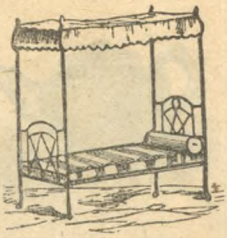

سَرِيرٌ.

يَنَامُ.

قَلَمُ الرَّصَاصِ. قَلَمُ الْأَرْدُوَازِ. هُنَاكَ. رَدْهَ

لَحْمٌ. خُبْزٌ. تَعَالَ. اِحْفَظْ. بَابٌ

أَيْنَ قَلَمُ الْأَرْدُوَازِ؟ هَاتِ قَلَمَ الرَّصَاصِ. اُدْخُلِ الرَّدْهَةَ. سَلِي

يَحْفَظُ الدَّرْسَ. اِحْفَظِ الدَّرْسَ. هٰذَا بَابٌ. مَنْ يَحْفَظُ الدَّرْسَ؟

- كَرِيمٌ. اَلْوَلَدُ يَنَامُ عَلَى السَّرِيرِ. مَحْمُودٌ يَأْكُلُ الْخُبْزَ. كُلِ اللَّحْ

أَيْنَ قَلَمُ الْأَرْدُوَازِ؟ - هُنَاكَ عَلَى مَكْتَبِ الْمُعَلِّمِ. اِحْفَظِ الدَّرْسَ. تَعَالَ هُنَا

مُحَمَّدٌ يَأْكُلُ اللَّحْمَ. هَاتِ الْمِبْرَاةَ. أَيْنَ الْكُرَّاسُ؟ - هُنَاكَ عَلَى مَقْعَدِ التِّلْمِيذِ

اَلْكِتَابُ فِي الْخِزَانَةِ. سَلِيمٌ يَشْرَبُ الشَّايَ. مَنْ فِي الْبَيْتِ؟ مَنْ فِي الدَّارِ

فريد درس يادلى. محمد آش آشى. كيل مونده. يادلا درسنى. بالا
كراوانده يوقلى. مه پەكينى. كر زالغه. بو قرانداشدر. بو طاش
قلمدر. قايده سليم؟ - نگنده درس اوقى. بو ايشكدر. بوتەرەزەدر. قايده
كتاب؟ اشقافده. شاكرد ايت آشى. سعيد ايكمك آشى. سعيد، كيل مونده.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ.

ثَوْرٌ

دِيكٌ

كَلْبٌ

فَرَسٌ

يَصِيحُ

بَقَرٌ

يَرْكُضُ. دَجَاجٌ. اَنَا. اَنْتَ. هُوَ.

مَتَى. مِنْ. اُخْرُجْ.

هُوَ تِلْمِيذٌ. اَنَا مُعَلِّمٌ. اَنْتَ تِلْمِيذٌ. اَلْفَرَسُ يَرْكُضُ. اَلدِّيكُ يَصِيحُ.

اَيْنَ الثَّوْرُ؟ مَتَى تَقْرَأُ؟ اُرْكُضْ يَا سَعِيدُ. اُخْرُجْ مِنَ الْفَصْلِ.

اَنَا اَكْتُبُ. هُوَ يَصِيحُ. اَنَا تِلْمِيذٌ. اُكْتُبْ يَا عُثْمَانُ. اَيْنَ الْبَقَرُ؟

هُوَ يَشْرَبُ الشَّايَ. اَنْتَ تَشْرَبُ الشَّايَ. اَيْنَ الْفَرَسُ؟ - فِي الدَّارِ.

اَنَا اَقْرَأُ الدَّرْسَ. اَنْتَ تَفْهَمُ الدَّرْسَ يَا سَعِيدُ. اَنَا اَحْفَظُ الدَّرْسَ. اَنْتَ

تَنَامُ عَلَى السَّرِيرِ. الثَّوْرُ يَأْكُلُ. اَنَا اَرْكُضُ. اِشْرَبِ الشَّايَ. كُلْ

الْخُبْزَ. اَيْنَ الْكَلْبُ؟ ـ فِي الدَّارِ. تَعَالَ هُنَا يَا كَرِيمُ. هُوَ يَأْكُلُ اللَّحْمَ.

بو نرسه؟ ـ كيبترگچ. آت يوكوره. قايده صغر؟ اول درس اوقى. سين درس اوقيسك. يوكور اى فريد. سين زالغه كره‌سك. مين بولمه‌دن چقام. اول چاى اچه. سين چاى اچه‌سك. قايده فريد؟ ـ يورتده. قايده معلم؟ ـ مدرسه‌ده. مين‌شا كردمن. چق زالدن. ئه‌تمه‌چ قچقرا. بواندر. ات قايده؟

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ (*)

سِكِّينٌ

قَنِّينَةٌ

يَسْبَحُ

كُرَةٌ، نَارٌ، سَمَكٌ. مَاءٌ. لَبَنٌ. بَعْدَ. قَبْلَ.

يَقُومُ. يَنْظُرُ. يَلْعَبُ. هَلْ. نَعَمْ.

اَلتِّلْمِيذُ يَلْعَبُ بِالْكُرَةِ. اَلسَّمَكُ يَسْبَحُ فِي الْمَاءِ. مَنْ يَلْعَبُ بِالْكُرَةِ فِي الدَّارِ؟ ـ فَرِيدٌ. اُنْظُرْ مِنَ الشُّبَّاكِ. اِشْرَبِ الْمَاءَ. يَقُومُ التِّلْمِيذُ. اَنَا اَشْرَبُ اللَّبَنَ. اَنَا اَلْعَبُ بَعْدَ الدَّرْسِ. اَنْتَ تَقْعُدُ عَلَى الْكُرْسِيِّ. خُذِ الْقَنِّينَةَ. هَاتِ السِّكِّينَ. كُلْ لَحْمَ الْبَقَرِ. اَيْنَ السِّكِّينُ؟ ـ هُنَا فِي الْخِزَانَةِ. مَا هَذَا؟ ـ اَنَا اَنْظُرُ مِنَ الشُّبَّاكِ. قُمْ وَاقْرَأِ الدَّرْسَ. اَنَا اَلْعَبُ بَعْدَ

(*) واو عاطفه‌نك استعمالى اوگره‌تله‌چك.

اَلدَّرْسِ فِى الدَّارِ. اِشْرَبِ اللَّبَنَ. كُلْ هٰذَا اللَّحْمَ. هَلْ تَشْرَبُ الشَّاىَ قَبْلَ الدَّرْسِ؟ ـ نَعَمْ اَشْرَبُ. هَلْ تَلْعَبُ بَعْدَ الدَّرْسِ؟ ـ نَعَمْ اَلْعَبُ.

مه طوپنی. اوطور مونده. اوطور نگنده پارناغه. سین ته‌ره‌زه‌دن قاریسك. مین ته‌ره‌زه‌دن قاریم. بالق صوده یوزه. کر صنفقه. مین طورام. سین اوطوراسك. فارا ته‌ره‌زه‌دن. درسدن صوك طوب بر له اوینا ای سعید. قایده شیشه؟ ـ مونده، اشقافده. مین یورطده یوگوره‌م. مه‌چی طچقانی آشی. درسدن صوك اوینارسكمی؟ ـ ایو اوینارمن. ته‌ره‌زه‌دن قاریمسك؟

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ (*)

اِبْنٌ. اَبٌ. اُمٌّ. بِنْتٌ. اَخٌ. اُخْتٌ.

قَلَمٌ مَحْمُودٌ. هُ. كَ. يِ. يُحِبُّ. يُطِيعُ.

هٰذَا قَلَمُ فَرِيدٍ. هٰذَا مِسْطَرٌ مَحْمُودٌ. هٰذَا قَلَمُكَ. هٰذَا قَلَمِى. خُذْ فِنْجَانَكَ. اِشْرَبْ شَايَكَ. هٰذَا فَرَسُ سُلَيْمَانَ وهٰذَا ثَوْرُهُ. اَيْنَ مِحْفَظَتِى؟ هَاتِ كُرَّاسِى. اَلتِّلْمِيذُ يَقْرَأُ دَرْسَهُ. فَرِيدٌ يَحْفَظُ دَرْسَهُ. هُوَ يُطِيعُ اُمَّهُ.

(*) اضافه بحثی.

اَلْاَخُ يُحِبُّ اُخْتَهُ. فَرَسِى يَرْكُضُ. اَيْنَ كِتَابِى يَا اُمِّى؟ اُخْرُجْ مِنَ الرَّدْهَ
يَا اَخِى. خُذْ هٰذَا الْقَلَمَ يَا اَخِى. اِقْرَأْ دَرْسَكَ يَا كَرِيمُ؟ اِبْنُكَ يَنَامُ عَلَى
سَرِيرِهِ. هٰذَا اَبِى. اَبِى يَكْتُبُ. اَنَا اَدْخُلُ فَصْلِى. اَنَا اُطِيعُ مُعَلِّمِى.
اَنْتَ تُطِيعُ مُعَلِّمَكَ. اَبِى يَكْتُبُ. هَاتِ مِحْبَرَتِى.

بو عارفنك طاقتاسى. بو مينم قلمم مه پراويلا كنى. بير قلمنى. اوقو
درسكنى. مه ساعتكنى. فريد درسن اوقى. سليم قز قرداشن سويه.
بيكله درسكنى اى سعيد. قايده سليم؟ — يوقلى كراواتنده. قايده ئه‌تيم؟
— اويده. قايده قرداشم؟ - يورطده طوب برله (طوبلى) اوينى. بو مينم
شاكردم. بو سينك شاكردك.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ (*)

دُبٌّ

ذِئْبٌ

غَابٌ. جَنِينَةٌ.

مَكْتُوبٌ. اِلَى.

فَارٌ. هِرٌّ.

حِمَارٌ.

يُوجَدُ. فَتَحَ.

رَكِبَتْ. ذَهَبَتْ.

(*) ماضى صيغه‌سى اوگرەتله‌چك.

هذا فأْر. فَتَحَ سَلِيمٌ الشُّبَّاكَ. فَتَحَ اَخى الْبابَ. رَكِبَ اَبى الْفَرَسَ.
التِّلْمِيذُ ذَهَبَ اِلَى الْمَدْرَسَةِ. اَنَا فَتَحْتُ الشُّبَّاكَ. اِفْتَحِ الشُّبَّاكَ يا كَرِيمُ.
اَلْحِمارُ فِى الدّارِ. يُوجَدُ الذِّئْبُ فِى الْغابِ. اَيْنَ تَذْهَبُ؟ ـ اِلَى الْمَدْرَسَةِ.
اَيْنَ سَعِيدٌ؟ ـ فِى الْجَنِينَةِ، يَلْعَبُ. اَنَا قَرَأْتُ الدَّرْسَ. اَنْتَ كَتَبْتَ
الْمَكْتُوبَ. اُكْتُبِ الْمَكْتُوبَ. اَنَا شَرِبْتُ الشّاىَ. سَلِيمٌ فَهِمَ دَرْسَهُ.
مَحْمُودٌ حَفِظَ الدَّرْسَ. اَلْمُعَلِّمُ دَخَلَ الْفَصْلَ. اَنْتَ اَخَذْتَ قَلَمِى يا عَبْدَاللهِ.
قامَ التِّلْمِيذُ. قَعَدَ الْمُعَلِّمُ. نَظَرَ التِّلْمِيذُ مِنَ الشُّبَّاكِ. مَنْ فَتَحَ
الْبابَ؟ ـ اَنَا فَتَحْتُ. مَنْ اَخَذَ نَشّافَتِى؟ ـ اَنَا اَخَذْتُ. هاتِ مِسْطَرِى،
اَنْتَ اَخَذْتَ. خُذْ. اَيْنَ الْهِرُّ. اَلْهِرُّ يَأْكُلُ الْفَأْرَ.

فايده شا كرد؟ ـ باقچه‌ده. فريد ايشكنى آچدى. معلم صنفنه كردى.
مين صنفقه كردم. فايده باراسك؟ اورمانده آيو بولا. ياز مكتوب
عثمانغه. قرداشكه مكتوب يازدك. فايده اوقودك درسكنى؟ ـ اويده.
سين آلدك كيبترگچمنى. مدرسه‌گه باردم. سوت اچدم. سوت اچدك.
مه‌چى فايده؟ مه‌چى آشى طچفاننى.

اَلدَّرْسُ الْعاشِرُ (*)

شَوْكَةٌ.

مِمْلَحَةٌ.

مِلْعَقَةٌ.

(*) فاء عاطفه‌نك معناسى اوگره‌تيلور.

طَبَقْ. مِلْحْ. فَوْق. تَحْت.

سُكُوتْ. لِمَ. مَرْكَبْ. يَضْحَكُ. يَبْكِي.

هذا مَرْكَبْ. هٰذا طَبَقْ. اَيْنَ قَلَمِى؟ سَلِيمْ يَضْحَكُ وَاَخُوهُ يَبْكِى

هَاتِ الطَّبَقَ. اُسْكُتْ يا اَخِى. لِمَ تَضْحَكُ يا فَرِيدُ؟ لِمَ تَبْكِى يا سَعِيد

لِمَ فَتَحْتَ الشُّبَّاكَ؟ مَنْ هُوَ فِى الْجَنِينَةِ؟ قُمْتُ فَقَرَأْتُ دَرْسِى. لِمَ يَضْحَكُ

هٰذا الْوَلَدُ؟ قُمْ فَاقْرَأِ الدَّرْسَ. قَامَ التِّلْمِيذُ فَقَرَأَ كِتَابَهُ. لِمَ تَسْكُتُ؟ اِقْرَأْ

سَلِيمُ. شَرِبْتُ فِنْجَانًا شَايًا. اِشْرَبْ هٰذا الشَّاىَ. لِمَ خَرَجْتَ مِنَ الْفَصْلِ؟ اَيْنَ

كُرَتِى يا اُمِّى؟ ـ هُنا تَحْتَ السَّرِيرِ يا وَلَدِى. اَيْنَ التَّبَاشِيرُ؟ ـ فَوْقَ مَكْتَبِ الْمُعَلِّمِ

مدرسه گه باردم. مكتوب يازدم. عبدالله مكتوب يازدى. بر چنايق

چاى اچدك. اچ چاى. طوردكده درسكنى اوقودك. نيك يغليسك؟

نيك كوله‌سك؟ نيك كوله بو شا كرد؟ قايده اوگوز؟ اوقو

درسكنى. معلمنى سويه‌م. اوقو درسكنى. كتاب پارتا اوستنده.

اَلدَّرْسُ الْحَادِى عَشَرَ.

قَطْعْ. عَطَشْ. كَثِيرْ.

قَلِيلْ. مِقَصّْ. غَنِىّْ. قَدَحْ. فَقِيرْ.

رَجُلْ. ذٰلِكَ. اَمَامَ. وَرَاءَ.

هٰذا سِكِّينٌ وَذٰلِكَ مِقَصٌّ. خُذْ هٰذا السِّكِّينَ وَاقْطَعِ الْخُبْزَ. اَيْنَ الْقَدَحُ يا اُمّي؟ ـ هُنا يا ابْني. عَطِشْتُ كَثيرًا فَشَرِبْتُ قَدَحًا ماءً. هٰذَا الرَّجُلُ غَنِيٌّ وَذٰلِكَ فَقيرٌ. قَطَعْتُ الْخُبْزَ بِالسِّكِّينِ. هاتِ قَدَحًا ماءً. اِشْرَبْ فِنْجانًا شايًا. هٰذا قَليلٌ وَهٰذا كَثيرٌ. هٰذا غَنِيٌّ وَهٰذا فَقيرٌ. اَلتِّلْميذُ يَقْرَأُ دَرْسَهُ اَمامَ مُعَلِّمِهِ. قَرَأْتُ دَرْسي اَمامَ مُعَلِّمي. اَيْنَ الْفَرَسُ؟ ـ هُناكَ وَراءَ الدّارِ. اِقْطَعِ الْخُبْزَ. اَيْنَ قَلَمُ الْاَرْدُوازِ؟ هاتِ قَلَمَ الرَّصاصِ.

فايده قايچى؟ فايده استافان؟ ايكمك كيسدم. صوصادمده صو اچدم.
بو اير فقير، بوسى باى. بو كوب، بو آز. كوب اوقودم. آز اوقودم.
فايده اورندق؟ ـ نگنده، اوستهل آرتنده. فريد معلمى آلدنده درس اوقى.
بو ئه نييمنك قايچيسى. بو مينم په كم. بو زهره نك استافانى.

اَلدَّرْسُ الثّانِي عَشَرَ (*)

كُتُبٌ.

اَقْلامٌ.

يَقْرَؤُونَ.

مَساطِرُ. كَراريسُ. اَلْواحٌ. دُروسٌ. نَشّافاتٌ. تَلامِذَةٌ. اَبْوابٌ.

(*) مضارع وامرنك جمعسى اوكرهتلهجك.

نَحْنُ. أَنْتُمْ. هُمْ. اِقْرَؤُا. لَوْحُ التَّبَاشِيرِ. لَوْحُ الْأَرْدُوَازِ.

أَيْنَ لَوْحُ الْأَرْدُوَازِ؟ أَيْنَ لَوْحُ التَّبَاشِيرِ؟ هَاتِ الْمَسَاطِرَ. خُذِ الْأَقْلَامَ.
اِفْتَحِ الْأَبْوَابَ. أَيْنَ الْكُتُبُ؟ـ هُنَا فِي الْخِزَانَةِ. التَّلَامِذَةُ يَقْرَؤُونَ الدَّرْسَ.
نَحْنُ نَلْعَبُ بَعْدَ الدَّرْسِ فِي سَاحَةِ الدَّارِ. اِلْعَبُوا بَعْدَ الدَّرْسِ فِي سَاحَةِ
الدَّارِ. اِشْرَبُوا الشَّايَ. اِفْهَمُوا الدَّرْسَ. هُمْ يَفْهَمُونَ الدَّرْسَ. لِمَ تَفْتَحُونَ
الْأَبْوَابَ؟ أَنْتُمْ تَحْفَظُونَ الدَّرْسَ. نَحْنُ نَحْفَظُ الدَّرْسَ. هُمْ يَقْرَؤُونَ
كَثِيرًا وَيَنَامُونَ قَلِيلًا. اِقْرَأْ كَثِيرًا. نَخْرُجُ مِنَ الْفَصْلِ بَعْدَ الدَّرْسِ.
هَاتِ كُتُبِي. حَفِظْتُ دُرُوسِي. فَهِمْتَ دُرُوسَكَ. لِمَ تَضْحَكُونَ؟ لِمَ تَبْكُونَ.
لِمَ تَسْكُتُونَ؟ اِقْرَؤُوا. هَاتِ ذٰلِكَ الْقَلَمَ. أَيْنَ تَذْهَبُونَ؟ نَحْنُ نَقْرَأُ كَثِيرًا.

قلملر برله یازامز. فایده پراویلالار؟ شاکردلر درس اوقیلر. اوقوکز درس.
فایده کیبتر گچلرم؟ فایده قلملرم ای سعید؟ بیر دفترلرمنی. نیك تیك طوراسك؟
فایده باراسز؟ سز کوب اوینیسز. سز کوب اوقیسز. فایده باراسز؟ـ مدرسه گه.
آنلر آش آشیلر. آنلر چای اچه‌لر. صوصادمده کوب چای اچدم.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ عَشَرَ.

جَدٌّ. أَجْدَادٌ. جَدَّةٌ. جَدَّاتٌ.

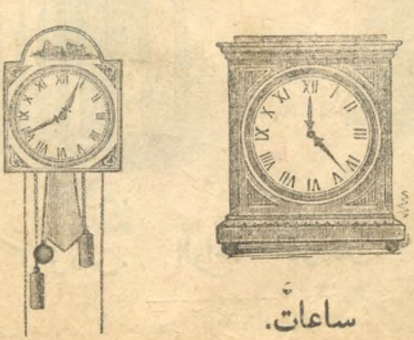

ساعات.

اَوْراقْ. مَدارِسْ. فُصولْ. شَبابِيكْ.

آباءْ. اُمَّهاتْ. اِخْوَةْ. اَخَواتْ. اَبْناءْ. بَناتْ. اَوْلادْ.

بَلْدَةْ. اَيُّها. هؤُلاءِ. هُمْ. كُمْ. نا.

هٰذا جَدّى. ذٰلِكَ جَدُّكَ. بِالْاَقْلامِ يَكْتُبُونَ عَلَى الْاَوْراقِ.

بِالتَّباشِيرِ يَكْتُبُونَ عَلَى الْاَلْواحِ. هٰذا اِبْنى. هؤُلاءِ اَبْناؤُكَ. اَيْنَ بِنْتِى

فاطِمَةُ؟ ــ هُنا فى الْجَنِينَةِ. اَنا اُحِبُّ جَدَّتى كَثِيراً. اِفْتَحُوا الشَّبابِيكَ

اَيُّها الْاَوْلادُ. اَلْاَوْلادُ يُطِيعُونَ اَباءَهُمْ. اَلْآباءُ يُحِبُّونَ اَبْناءَهُمْ كَثِيراً.

نَحْنُ نُحِبُّ اِخْوَتَنا كَثِيراً. اِقْرَؤُا دُرُوسَكُمْ اَيُّها التَّلامِذَةُ. فى بَلْدَةِ

قازانَ يُوجَدُ مَدارِسُ كَثِيرَةٌ. هؤُلاءِ بَناتى. هؤُلاءِ اَخَواتُكَ. اَطِيعُوا

اُمَّهاتِكُمْ اَيُّها الْاَوْلادُ. هؤُلاءِ الْاَوْلادُ يَلْعَبُونَ بِالْكُرَةِ. لِمَ تَلْعَبُونَ؟

اِقْرَؤُوا دُرُوسَكُمْ. فَهِمْتُ دَرْسِى. اِحْفَظْ دَرْسَكَ. اَيْنَ الساعاتُ؟

ایشکنی آچ ای بالا. بابامنی هم ئه‌بیمنی کوب سویه‌م. فایده کاغدلر؟

آچکز ایشکارنی. آل کاغدلرنی ای عبدالله. نیك اوینیسك ای عبدالعزیز؟

اوقو. اوینا درسدن صوك. اوینا کز درسدن صوك. بونلر مینم (قز)

قرداشلرم. بوبالالر کوب اوینیلر. مدرسه گه بارالر. صنفلردن چغالار.

آنقه منه‌لر. بونلر سینك قرداشلرك. اوقودم درسمنی.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ عَشَرَ.

فَنَاجِينُ. سَكَاكِينُ. اَفْرَاسٌ. كِلَابٌ.

مَلَاعِقُ.

اَيْضًا. مَشْىٌ. وَضْعٌ. بَرْىٌ. مَجِىٌ. تَعَلُّمٌ.

بِالسَّكَاكِينِ نَقْطَعُ الْخُبْزَ وَبِالْمَلَاعِقِ نَأْكُلُ الطَّبِيخَ وَبِالْفَنَاجِينِ نَشْرَبُ الشَّاىَ. تَعَالَ يَا فَرِيدُ نَشْرَبِ الشَّاىَ. مَشَيْتُ كَثِيرًا. اَيْنَ وَضَعْتَ كِتَابِى يَا فَرِيدُ؟ ـ وَضَعْتُ هُنَا فِى الْخِزَانَةِ. اَلتِّلْمِيذُ يَضَعُ كِتَابَهُ فِى مَقْعَدِ التِّلْمِيذِ. هٰؤُلَاءِ التَّلَامِذَةُ يَتَعَلَّمُونَ فِى بَلْدَةِ قَازَانَ. نَحْنُ نَتَعَلَّمُ فِى الْمَدْرَسَةِ الْحُسَيْنِيَّةِ فِى اُورِنْبُورغَ. اَنْتُمْ تَتَعَلَّمُونَ فِى بَلْدَةِ اوفا. جَاءَ التِّلْمِيذُ اِلَى الْمَدْرَسَةِ. هُمْ يُحِبُّونَ آبَاءَهُمْ. جَاءَ الْمُعَلِّمُ اِلَى الْمَدْرَسَةِ. تَعَالَ يَا كَرِيمُ نَلْعَبْ فِى دَارِنَا بِالْكُرَةِ. لِمَ جِئْتَ هُنَا يَا عَلِيمُ؟ ضَعِ الْكِتَابَ فِى الْخِزَانَةِ. هَلْ قَرَأْتَ دَرْسَكَ؟ ـ نَعَمْ قَرَأْتُ. وَاَنَا اَيْضًا قَرَأْتُ. بَرَيْتُ الْقَلَمَ. نَبْرِى الْقَلَمَ بِالْمِبْرَاةِ. اِبْرِ الْقَلَمَ بِالْمِبْرَاةِ. بِالْفِنْجَانِ يَشْرَبُونَ الشَّاىَ.

آنلار. انلر. پچافلار. قاشقلار. چنايافلار. كيس ايكمكنى پچاق برله. فايده پچافلار؟ قوى كتابنى شورلكه. قوى كتابنى اشقافقه. نيك اوينيسز؟ فايده درس اوقيسز؟ سبق اوقيسكمى؟ ـ ايبو اوقيم. فايده اوقيسك؟

ـ مدرسهٔ محمدیه‌ده، قازان شهرنده. قلمکنی اوچلادکمی؟ ـ ایبو اوچلادم.
کوب اوقوکز کوب اوینا کز. کیل درس اوقیق ای عبدالله. درسکنی اوقودکمی؟

اَلدَّرْسُ الْخَامِسَ عَشَرَ (*)

كَرَاسِيٌّ. مُعَلِّمُونَ.

اِشْتِرَاءٌ. بَيْعٌ.

اَلْآنَ. فَقَطْ.

مَصَابِيحُ.

رُؤْيَةٌ. صَاحِبٌ. مَعَ. كَتَبْنَا. قَرَأْتُمْ. ذَهَبُوا. ثُمَّ.

اَيْنَ الْكَرَاسِيُّ؟ خَرَجَ الْمُعَلِّمُ مِنَ الْفَصْلِ ثُمَّ التَّلَامِذَةُ. مَتَى جِئْتَ اِلَى الْمَدْرَسَةِ يَا سَعِيدُ؟ ـ اَلْآنَ فَقَطْ يَا كَرِيمُ. مَعَ مَنْ جِئْتَ؟ ـ مَعَ صَاحِبِي عُثْمَانَ. اِشْتَرَيْتُ قَلَمًا وَمِسْطَرًا وَكِتَابًا. اِشْتَرَيْنَا كُتُبًا وَنَشَّافَاتٍ وَمَسَاطِرَ وَاَقْلَامًا وَاَلْوَاحًا وَكَرَارِيسَ. ذَهَبْنَا اِلَى الْمَدْرَسَةِ. جِئْتُمْ اِلَى الْبَيْتِ. قَرَأْتُمُ الدَّرْسَ. رَأَيْتُ فِي سَاحَةِ الدَّارِ تَلَامِذَةً يَلْعَبُونَ بِالْكُرَةِ. رَأَيْتُ صَاحِبِي فَرِيدًا يَلْعَبُ فِي الْجِنِينَةِ. هٰؤُلَاءِ الْمُعَلِّمُونَ يُحِبُّونَ تَلَامِذَتَهُمْ كَثِيرًا. اَبِي اِشْتَرَى مَصَابِيحَ. هَلْ قَرَأْتُمْ دُرُوسَكُمْ اَيُّهَا التَّلَامِذَةُ؟ ـ نَعَمْ قَرَأْنَا. مَشَيْتُمْ قَلِيلًا. هَلْ وَضَعْتُمُ الْكُتُبَ فِي الْخِزَانَةِ؟ ـ نَعَمْ وَضَعْنَا. مَتَى بِعْتَ فَرَسَكَ؟ هَلْ بَاعَ اَبُوكَ بَقَرَهُ؟ مَتَى رَأَيْتَ سَعِيدًا يَا صَالِحُ؟ ـ اَلْآنَ فَقَطْ يَا اَخِي.

(*) ماضی ناك جمعسی. اوگرهٔ تیلور.

فایده ساعتلر؟ اوفوکز درسلرنی. ایبده‌شکه مکتوب یازدکمی؟ فاچان کیلدك مونده؟ ـ حاضرگنه. کم برله کیلدك؟ ـ ایبده‌شم نعیم برله. نیك یغلادکز؟ نیك کولدکز؟ شاکردلر چای اچدیلر. چای اچدك. بالالر آش آشیلر. مدرسه‌گه باردکزمی؟ ـ باردق. کیل مونده اوینیق. اوفوکز درسلرکزنی. مکتوب یازدکزمی؟ فایده اورندقلار.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ عَشَرَ (*)

طَبَّاخٌ. مَطْبَخٌ. اِلْتِفَاتٌ.

اِحْتِرَامٌ. قَوْلٌ. طَبْخٌ.

خَادِمٌ. سُوقٌ. سَمَاعٌ. دَائِمًا. خَادِمَةٌ.

يَمِينٌ. شِمَالٌ. مَحَابِرُ. لَا تَلْعَبْ. لَا تَلْعَبُوا.

اِحْتَرِمْ مُعَلِّمَكَ دَائِمًا. اِحْتَرِمْ اَبَاكَ وَاُمَّكَ وَجَدَّكَ وَجَدَّتَكَ وَاِخْوَتَكَ وَاَخَوَاتِكَ. لَا تَلْعَبْ وَقْتَ الدَّرْسِ. اِسْمَعْ قَوْلِی. اُنْظُرْ وَقْتَ الدَّرْسِ اَمَامَكَ دَائِمًا وَلَا تَلْتَفِتْ يَمِينًا وَشِمَالًا. اَلطَّبَّاخُ يَطْبُخُ الطَّبِيخَ فِی الْمَطْبَخِ. اَيْنَ السِّكِّينُ؟ ـ فِی الْمَطْبَخِ. لِمَ تَنْظُرُونَ مِنَ الشُّبَّاكِ؟ لَا تَنْظُرُوا. لَا تَضْحَكُوا وَقْتَ الدَّرْسِ. خَرَجْتُ اِلَى السُّوقِ فَاشْتَرَيْتُ اَقْلَامًا وَمَسَاطِرَ وَكَرَارِيسَ وَمَحَابِرَ. لَا تَاْخُذْ قَلَمِی. لِمَ اَخَذْتَ كُرْسِی يَا سُلَيْمَانُ؟ سَمِعْنَا قَوْلَكَ. سَمِعْتُ قَوْلَهُ. هَلْ سَمِعْتُمْ قَوْلِی؟ ـ نَعَمْ سَمِعْنَا. اَيْنَ الطَّبَّاخُ؟ ـ فِی الْمَطْبَخِ يَطْبُخُ الطَّبِيخَ. لَا تَقْعُدْ عَلَى الْكُرْسِيِّ. لَا تَقْعُدُوا عَلَى الْكَرَاسِيِّ.

(*) نهی صیغه‌سی اوگرهنلور.

اويناما درس وقتنده. نيك اوينيسز؟ فاراما درس وقتنده اوكفه صولغه.
بورمه مونده بافچه‌ده. اويناما مونده بزنك يورتده. كولمه معلمك آلدنده.
بازارغه چقدكزمى؟ ــ ايوو چقدق. فاچان كيلدكز؟ ــ حاضرگنه. فاراما كز
نه‌رەدن. ايشتكز سوزمنى. حرمتله معلمكنى. نيك تيك طوره‌مسك؟ اوقو.
بازارغه چقدم‌ده فلملر صاتوب آلدم. فايده آش پشروچى؟ ــ آش خانه‌ده.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ عَشَرَ (*)

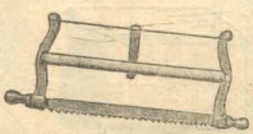

فَأْسٌ　　مِنْشَارٌ.　　مِكْنَسَةٌ.

مُجْتَهِدٌ.　كَسْلَانُ.　كَبِيرٌ.　صَغِيرٌ.　طَوِيلٌ.　قَصِيرٌ.

جَدِيدٌ.　قَدِيمٌ.　حَادٌّ.　كَهَامٌ.　كَنِسٌ.

تِلْمِيذٌ مُجْتَهِدٌ. تِلْمِيذٌ كَسْلَانُ. شُبَّاكٌ كَبِيرٌ. بَابٌ صَغِيرٌ. قَلَمٌ طَوِيلٌ.
مِسْطَرٌ قَصِيرٌ. فَأْسٌ كَهَامٌ. أَيْنَ الْمِكْنَسَةُ؟ كِتَابٌ قَدِيمٌ. قَلَمٌ جَدِيدٌ.
رَجُلٌ طَوِيلٌ. سِكِّينٌ حَادٌّ. مِنْشَارٌ كَبِيرٌ. لَوْحٌ كَبِيرٌ. اِفْتَحِ الْبَابَ
الْكَبِيرَ. أَيْنَ السِّكِّينُ الْحَادُّ؟ اُكْتُبْ عَلَى اللَّوْحِ الْكَبِيرِ. لَا تَلْعَبْ أَيُّهَا
التِّلْمِيذُ الْكَسْلَانُ. خُذْ قَلَمَكَ الْقَدِيمَ. هَاتِ كِتَابِيَ الْجَدِيدَ. فَتَحَ الْخَادِمُ الْبَابَ
الْكَبِيرَ. اَلتِّلْمِيذُ الْمُجْتَهِدُ يَكْتُبُ عَلَى اللَّوْحِ الْكَبِيرِ بِالتَّبَاشِيرِ. اُكْنُسِ
الْبَيْتَ أَيُّهَا الْخَادِمُ. اِبْرِ قَلَمَكَ بِالْمِبْرَاةِ الْحَادَّةِ. لِمَ اشْتَرَيْتَ كِتَابًا قَدِيمًا.

(*) صفت بحثى.

بو اجتهادلیدر. بو یالقاودر. کچکنه تەرەزە. زور ایشك. آچ زور ایشکنی بیر ایسکی قلممنی. قسقه قلم. اوتماس پچاق. کچکنه استاکان. مه اوزون قلمڭنی. اوطور کچکنه اورندقغه. نیك اوقومیسڭ ای یالقاو؟ اوقو درسڭنی ای اجتهادلی شاکرد. آچڭز زور ایشکنی. آچدق زور ایشکنی. چای اچدم کچکنه چنایاق برله. سبر ایدەننی یاڭا سبر کی برله. بیر یاڭا قلممنی.

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ عَشَرَ (*)

قُفْلٌ.

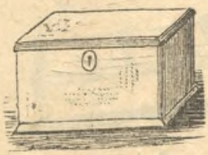

صُنْدُوقٌ.

مِخْرَزٌ.

مِفْتَاحٌ. مَفَاتِيحُ. صَنَادِيقُ. مَخَارِزُ. رَفِيعٌ. وَضِيعٌ. وَاسِعٌ. ضَيِّقٌ. مُطِيعٌ. عَاصٍ. مُؤَدَّبٌ. غَيْرُ مُؤَدَّبٍ. جَمِيلٌ. قَبِيحٌ. اِقْفَالٌ. نَشْرٌ. خَشَبٌ. هُ. كَ. نِي.

كُرْسِيٌّ رَفِيعٌ. كُرْسِيٌّ وَضِيعٌ. وَلَدٌ مُطِيعٌ. وَلَدٌ عَاصٍ. تِلْمِيذٌ مُؤَدَّبٌ. قَلَمٌ جَمِيلٌ. مِنْشَارٌ كَبِيرٌ. صُنْدُوقٌ صَغِيرٌ. مِخْرَزٌ كَبِيرٌ. وَلَدٌ قَبِيحٌ. اَيْنَ الْمِفْتَاحُ؟ ـ هُنَا يَا اَخِي. هَاتِ الْقُفْلَ اُقْفِلِ الْبَابَ. اَلتِّلْمِيذُ الْمُطِيعُ يُحِبُّهُ مُعَلِّمُهُ. نَشَرْتُ الْخَشَبَ بِالْمِنْشَارِ الْكَبِيرِ. قَطَعْتُ الْخَشَبَ بِالْفَأْسِ الْكَبِيرِ. اَلْمُعَلِّمُ يُحِبُّ التِّلْمِيذَ الْمُطِيعَ. اَلْوَلَدُ الْعَاصِي لَا يُحِبُّهُ مُعَلِّمُهُ. اُدْخُلِ الرَّدْهَةَ الْوَاسِعَةَ. دَخَلْتُ الْحُجْرَةَ الضَّيِّقَةَ. اَبُوكَ يُحِبُّكَ. اَخِي يُحِبُّنِي.

(*) ضمیر منصوب اوگرەتلور.

ادبلی بالا. ادبسز بالا. اطاعتلی شاکرد. زور یوزاق. زور آچقچ. زور اورندق. ماتور فلم. بیر ماتور فلمنی. مه کچکنه بالتانی. کچکنه بز. اوزون پچاق. زور یاشچیك. قایده کتابلر؟ ـ زور یاشچیکده. آچدم زور تهرهزه نی. بیکلهدم ایشکنی. بیکله زور ایشکنی. بو زور صاندق. بو تهبهنهك اورندق. بو بیوك اورندق.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ عَشَرَ.

سُلَّمٌ.

مِظَلَّةٌ.

شَارِعٌ. مُرُورٌ. بَاكِراً. مُتَأَخِّراً. مَفْتُوحٌ. مُقْفَلٌ.

اَلْيَوْمَ. اَللَّيْلَةَ. مَحْبُوبٌ. مَمْقُوتٌ. جَيِّداً. سُقُوطٌ.

هٰذَا الشَّارِعُ طَوِيلٌ. هٰذَا الْوَلَدُ مَحْبُوبٌ. هٰذَا الْمِقَصُّ جَمِيلٌ. خُذْ هٰذَا الْمِقَصَّ الْجَمِيلَ. مَرَرْتُ بِالشَّارِعِ الْجَدِيدِ. مَرَرْتُ بِالشَّارِعِ الْكَبِيرِ مَعَ صَاحِبِي سَلِيمٍ. نَمْ بَاكِراً وَقُمْ بَاكِراً. جِئْتُ الْيَوْمَ اِلَى الْمَدْرَسَةِ بَاكِراً جِدًّا. سَقَطَ الْوَلَدُ فِي الشَّارِعِ الْكَبِيرِ فَبَكَى كَثِيراً. اَلتِّلْمِيذُ الْمُجْتَهِدُ مَحْبُوبٌ وَالتِّلْمِيذُ الْكَسْلَانُ مَمْقُوتٌ. اَلْبَابُ الْكَبِيرُ مَفْتُوحٌ وَالْبَابُ الصَّغِيرُ مُقْفَلٌ. جِئْتُ الْيَوْمَ اِلَى الْمَدْرَسَةِ مُتَأَخِّراً. هَلْ قَرَأْتَ دَرْسَكَ يَا سَعِيدُ؟ ـ نَعَمْ قَرَأْتُهُ وَحَفِظْتُهُ جَيِّداً. وَلَدِي مُؤَدَّبٌ. تِلْمِيذُكَ مُجْتَهِدٌ.

بویاشچیك زوردر. بو اورندق کچکنه‌در. بو ایشك آچقدر. بو بالا ادبلیدر.
بوشاکرد اجتهادلیدر. بو اورام زوردر. مینم قلمم ماتوردر. سینك قلمك
اوزوندر. سینك اوغلك ادبلیدر. اجتهادلی شاکرد سیوکلیدر. بالفا
شاکرد سیوکسزدر. کیل، آل اوشبو ماتور قلمنی ای اوغلم؟ ـ بیر ای ئه‌نیم

اَلدَّرْسُ الْعِشْرُونَ.

شَمَّامٌ.

بِطِّيخٌ.

عِنَبٌ. جِدًّا. رَطْلٌ. لَذِيذٌ. مُرٌّ. بِكُلِّ ارْتِيَاحٍ. بِكُلِّ سُرُورٍ.

تُفَّاحٌ. بُرْتُقَالٌ. لَيْمُونٌ. لِـ. لِيَكْتُبَ. لِيَقْرَأَ.

سَلِيمٌ يُحِبُّ الْبُرْتُقَالَ كَثِيرًا. اَنَا اُحِبُّ التُّفَّاحَ جِدًّا. هُمْ يُحِبُّونَ الْبِطِّيخَ. كُلُّ
هٰذَا التُّفَّاحَ يَا فَرِيدُ. اَلتُّفَّاحُ لَذِيذٌ جِدًّا. اِشْرَبِ الشَّايَ بِاللَّيْمُونِ. هَلْ تُحِبُّ
الشَّمَّامَ يَا كَرِيمُ؟ ـ نَعَمْ اُحِبُّهُ جِدًّا. وَاَنَا اَيْضًا اُحِبُّهُ يَا كَرِيمُ. اَبِي اِشْتَرَى رَطْلًا
عِنَبًا. اَبُوكَ اِشْتَرَى بِطِّيخًا كَبِيرًا. هٰذَا التُّفَّاحُ صَغِيرٌ جِدًّا. مَا هٰذَا يَا اَخِي؟
ـ بُرْتُقَالٌ يَا اَخِي. مِنْ اَيْنَ اَخَذْتَهُ؟ ـ اِشْتَرَيْتُهُ فِي السُّوقِ. مَنْ جَاءَ اِلَيْكَ
اَلْيَوْمَ يَا صَابِرُ؟ ـ صَاحِبِي سَعِيدٌ. مَتَى جِئْتَ اِلَى هُنَا؟ ـ اَلْآنَ فَقَطْ. هَلْ
تَذْهَبُ مَعِي اِلَى السُّوقِ لِنَشْتَرِيَ اللَّيْمُونَ؟ ـ بِكُلِّ سُرُورٍ. هَلْ تَذْهَبُ مَعِي
اِلَى جِنِينَتِنَا؟ ـ بِكُلِّ ارْتِيَاحٍ. هَلْ تَذْهَبُونَ اِلَى الْمَدْرَسَةِ. اِشْرَبُوا الشَّايَ

افلیسون لذتلیدر. لیمون آچیدر. بو قاربوز زوردور. برقاداق آلما صانوب آلدم. افلیسون یاراناسکمی؟ ــ ایبو بیك یاراتام مینم برله بانچه‌غه بارامسك؟ ــ بارام. برقاداق ویناغراد صانوب آلدق. برقاربوز صانوب آلدم. بو قاون لذتلی. اول آلما بیك یارانا. مین قاون یاراتام.

اَلدَّرْسُ الْحادی وَالْعِشْرُونَ.

وَاحِدٌ. اِثْنانِ. ثَلاثَةٌ. اَرْبَعَةٌ. خَمْسَةٌ. سِتَّةٌ. سَبْعَةٌ. ثَمانِيَةٌ.

تِسْعَةٌ. عَشَرَةٌ. مِلّيمٌ. رُوبِلٌ. قِرْشٌ. جَنِيهٌ. قِيمَةٌ. كَمْ. يُساوِي.

مِلّيمٌ واحِدٌ.

ثَلاثَةُ كُتُبٍ. تِسْعَةُ اَقْلامٍ. عَشَرَةُ كَراريسَ. خَمْسَةُ اَلْواحٍ. سَبْعَةُ مَساطِرَ. سِتَّةُ فُصولٍ. ثَمانِيَةُ شَبابِيكَ. اَرْبَعَةُ سَكاكِينَ. ثَمانِيَةُ بُيُوتٍ. تِسْعَةُ سُرُرٍ. رَأَيْتُ فِي ساحَةِ الدّارِ خَمْسَةَ تَلامِذَةٍ يَلْعَبُونَ. رَأَيْتُ سِتَّةَ تَلامِذَةٍ يَقْرَؤُونَ دُروسَهُمْ اَمامَ مُعَلِّمِهِمْ. شَرِبْتُ اَرْبَعَةَ فَناجِينَ شايًا. فِي بَلْدَتِنا يُوجَدُ سَبْعَةُ مَساجِدَ. هٰذا الْكِتابُ يُساوِي قِرْشًا. اِشْتَرَى اَبِي فَرَسًا قِيمَتُهُ خَمْسُ جَنِيهاتٍ. بِكَمِ اشْتَرَيْتَ هٰذا الْكِتابَ يا اَخِي؟ بِعَشَرِ مِلّيماتٍ. عَطِشْتُ كَثِيرًا فَشَرِبْتُ خَمْسَةَ فَناجِينَ شايًا. وَاحِدٌ وَواحِدٌ اِثْنانِ. اِثْنانِ وَاثْنانِ اَرْبَعَةٌ. نِمْتُ الْيَوْمَ كَثِيرًا نِمْتُ عَشْرَ ساعاتٍ. اِشْتَرَيْنا الْيَوْمَ خَمْسَةَ اَرْطالٍ شايًا وَتِسْعَةَ اَرْطالٍ سُكَّرًا وَشَمّامًا وَبِطّيخًا.

بیش کتاب. اوچ قلم. دورت استافان. آلتی کراوات. دورت
استافان چای اچدم. آلتی دفتر صاتوب آلدم. بو کتاب طوقز تین
طوره‌در. بو قلم بیش تین طوره، بوسی دورت تین. بو گون طوقز
ساعت یوقلادم. اون ساعت یوقلادگز. بر آت صاتوب آلدم بهاسی
آلتی آلتون. بر کراوات صاتوب آلدق سیکز صوم‌غه.

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالْعِشْرُونَ.

مَكْتَبَةٌ. كُتُبِيٌّ. اِشْتِغَالٌ. عِشْرُونَ. ثَلَاثُونَ.

دَرَّاجَةٌ.

اَرْبَعُونَ. خَمْسُونَ. سِتُّونَ. سَبْعُونَ. ثَمَانُونَ. تِسْعُونَ.

عِشْرُونَ كِتَاباً. ثَلَاثُونَ تِلْمِيذاً. سِتُّونَ قَلَماً. ثَمَانُونَ كُرَّاساً. تِسْعُونَ
مِلِّيماً. اِشْتَرَيْتُ الْيَوْمَ عِشْرِينَ كُرَّاساً. فِي هٰذَا الْفَصْلِ يَتَعَلَّمُ ثَلَاثُونَ تِلْمِيذاً.
هٰذَا الْكِتَابُ يُسَاوِي عِشْرِينَ مِلِّيماً وَذٰلِكَ ثَلَاثِينَ مِلِّيماً. بَاعَ الْكُتُبِيُّ
عِشْرِينَ قَلَماً وَسِتَّةَ كَرَارِيسَ وَاَرْبَعَةَ اَلْوَاحٍ وَثَلَاثِينَ مِسْطَرَاً وَمِحْبَرَةً وَنَشَّافَةً.
خَرَجَ الْخَادِمُ اِلَى السُّوقِ فَاشْتَرَى ثَلَاثِينَ رَطْلاً عِنَباً. اِشْتَغَلْنَا الْيَوْمَ عَشْرَ
سَاعَاتٍ. بِكَمْ اِشْتَرَيْتَ هٰذَا الْبِطِّيخَ يَا اَخِي؟ - بِعِشْرِينَ مِلِّيماً. كَمْ يُسَاوِي
هٰذَا الْفَرَسُ؟ - عَشْرَ جِنَيْهَاتٍ. ذَهَبْتُ اِلَى مَكْتَبَةِ «الْمَعَارِفِ» فَاشْتَرَيْتُ كُتُباً
وَاَقْلَاماً وَكَرَارِيسَ. اِرْكَبْ دَرَّاجَتَكَ. اَرْكَبُ دَرَّاجَتِي. اِرْكَبُوا دَرَّاجَاتِكُمْ.

بیش بالا. طوقز شاکرد. اون فلم. یکرمی طاقتا. قرق تیره‌زه.
ایللی درس. یکرمی چناياق. اوطوز قاره صاوتی. بوات ایللی‌صوم طوره
- بوسی یتمش‌صوم. بو اوگوزنك قیمتی قرق‌صوم. بیش‌استانان چای اچدم.
کتبخانه‌ده صاتیلا: کتابلر، قلملر، دفترلر، قاره صاوتلر هم پراؤبلالر.

اَلدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالْعِشْرُونَ.

سَنَةٌ. فَصْلٌ. شَهْرٌ. اُسْبُوعٌ.
يَوْمٌ. نَهَارٌ. لَيْلٌ. دَقِيقَةٌ.
ثَانِيَةٌ. رَبِيعٌ. صَيْفٌ. خَرِيفٌ. شِتَاءٌ.
خَمْسَةَ عَشَرَ. ثَلَاثَةٌ وَعِشْرُونَ. مِئَةٌ. اَلْفٌ. مِئَةٌ وَخَمْسَةَ عَشَرَ.

فِي الْيَوْمِ اَرْبَعٌ وَعِشْرُونَ سَاعَةً. فِي الشَّهْرِ اَرْبَعَةُ اَسَابِيعَ. فِي الْاُسْبُوعِ سَبْعَةُ اَيَّامٍ: اَلْجُمُعَةُ، اَلسَّبْتُ، اَلْاَحَدُ، اَلْاِثْنَانِ، اَلثُّلَاثَاءُ، اَلْاَرْبِعَاءُ، اَلْخَمِيسُ.
فِي السَّنَةِ اِثْنَى عَشَرَ شَهْرًا. ذٰلِكَ الْبَيْتُ يُسَاوِي اَلْفَ رُوبِلٍ. اِشْتَغَلْتُ اللَّيْلَةَ خَمْسَ سَاعَاتٍ. فِي النَّهَارِ نَشْتَغِلُ وَفِي اللَّيْلِ نَنَامُ. فِي السَّنَةِ اَرْبَعَةُ فُصُولٍ: فَصْلُ الرَّبِيعِ، فَصْلُ الصَّيْفِ، فَصْلُ الْخَرِيفِ، فَصْلُ الشِّتَاءِ.
خَرَجْتُ اِلَى السُّوقِ فَدَخَلْتُ مَكْتَبَةً فَاشْتَرَيْتُ اَحَدَ عَشَرَ قَلَمًا وَمِئَةَ كُرَّاسٍ وَاَلْفَ رِيشَةٍ. كَمْ يُسَاوِي قَلَمُكَ؟ ـ خَمْسَ مَلِّيمَاتٍ.

يل. فصل. كوندوز. هفته. كيچ. كون. آى. يكرمى بيش تين
اوطوز دورت قلم. اوطوز كون. قرق يوزاق. اوطوز دورت آچمق
بزنك مدرسه‌ده يوز شاكرد اوقيدر. بو صنفده اوطوز بيش شاكرد اوقيدر
بزنك صنفده يكرمى آلتى شاكرد اوقيدر. مين جاى فصلن يارا تام. ياز فصلن يارا تامز

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ.

مِنْشَفَةٌ. اِبْرِيقٌ. فُرْشَةٌ.

يَتَوَضَّأُ. يُصَلِّي. صَابُونٌ. غَسْلٌ. تَنْشِيفٌ. وَجْهٌ. صَلَوٰ
فَجْرٌ. ظُهْرٌ. عَصْرٌ. مَغْرِبٌ. عِشَاءٌ. عِيدٌ. طَسْتٌ

اَيْنَ الْاِبْرِيقُ؟ اَيْنَ الْمِنْشَفَةُ؟ هَاتِ الصَّابُونَ اَغْسِلْ وَجْهِي. هَاتِ الْاِبْرِيقَ
اَتَوَضَّأُ. سَلِيمٌ يُصَلِّي الْمَغْرِبَ. صَلَّيْتُ الظُّهْرَ الْيَوْمَ فِي الْمَسْجِدِ الْكَبِيرِ
صَلَّيْنَا الْجُمُعَةَ. صَلِّ الْعِشَاءَ. هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ يُصَلُّونَ الْمَغْرِبَ. سَلِيـ
يَتَوَضَّأُ وَفَرِيدٌ يُصَلِّي. تَوَضَّأْ عُثْمَانُ فَنَشِّفْ وَجْهَهُ بِالْمِنْشَفَةِ الْجَدِيدَةِ. تَوَضَّـ
ثُمَّ صَلِّ الْمَغْرِبَ. مَتَى صَلَّيْتَ الْعِشَاءَ؟ ـ اَلْآنَ فَقَطْ. هٰذَا الْاِبْرِيقُ
كَبِيرٌ جِدًّا. اَيْنَ الطَّسْتُ، اَيْنَ وَضَعْتَهُ؟ هَاتِ الْفُرْشَةَ. اِشْتَرَى الْخَادِمُ
سَبْعَةُ اَرْطَالٍ صَابُونًا. اَيْنَ الْخَادِمَةُ؟ اِغْسِلْ وَجْهَكَ يَا عُمَرُ. صَلَاةُ الْعِيدِ

کندی نمازی. ایرته نمازی. بوکون اخشام‌نمازن مسجده اوقودم. عیدنی آچنج ور مسجده اوقودم. یوزمنی سولگی برله سورتدم (کیبتردم). یوزمنی قیدر. ابون برله یودم. قایده شوتکه؟ ــ مونده. بیر سولگینی یوزمنی سورته‌م. اتامز. ایده له گه‌ن؟ طهارت آلدم‌ده اویله‌نی اوقودم. اوفو آقشامنی.

اَلدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ.

انسانٌ. ناسٌ.

اُذُنٌ. رَأْسٌ. شَعْرٌ. جبهةٌ. عينٌ.

حاجِبٌ. شَفَةٌ. اَنْفٌ. فَمٌ. لِسانٌ. يَدٌ. اِصْبَعٌ.

اِمْساكٌ. كَذِبٌ. بَعْضٌ. كُلٌّ. لِي. لَكَ.

هٰذا اِنْسانٌ. هٰذا اَنْفٌ. لِلْاِنْسانِ رَأْسٌ واحِدٌ وَاَنْفٌ واحِدٌ وَفَمٌ واحِدٌ وَلِسانٌ واحِدٌ. بِالْاُذُنِ نَسْمَعُ وَبِاللِّسانِ نَتَكَلَّمُ وَبِالْفَمِ نَأْكُلُ. بِالْيَدِ نُمْسِكُ وَبِالْعَيْنِ نَرى. اَمْسِكْ هٰذا الْقَلَمَ بِيَدِكَ. اِحْفَظْ لِسانَكَ مِنَ الْكَذِبِ. فِي كُلِّ يَدٍ خَمْسُ اَصابِعَ. شَعْرُ مَحْمُودٍ طَوِيلٌ وَشَعْرُ اَحْمَدَ قَصِيرٌ. اِغْسِلْ يَدَكَ قَبْلَ الْاَكْلِ وَبَعْدَ الْاَكْلِ. مَتى رَأَيْتَ سَلِيمًا يا اَخِي؟ ــ رَأَيْتُهُ الْيَوْمَ قَبْلَ الظُّهْرِ. رَأَيْتُ صاحِبِي فَرِيدًا بَعْدَ الْمَغْرِبِ يَلْعَبُ فِي الْجَنِينَةِ. نِمْتُ الْيَوْمَ باكِرًا جِدًّا. بَعْضُ التَّلامِذَةِ مُجْتَهِدُونَ وَبَعْضُهُمْ كَسالى.

بو بوروندر. بو آغزدر. بو نرسه؟ ـ تل. سليم نڭ باشی زوردر. فريدنڭ باشی كچكنه‌در. كمنڭ باشی زور؟ كمنڭ باشی كچكنه؟ كمنڭ ساچی قسقه؟ كمنڭ ساچی اوزون؟ مينم قرداشمنڭ ساچی اوزون. يوقولڭنی آشاودن صوڭ. يووڭز قولڭزنی آشاودن الك. صاقلا تلڭنی يالغاندن.

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ (*)

جَفْنٌ. هُدْبٌ.

كَفٌّ. عُنُقٌ. اَنْمُلٌ. ظُفْرٌ. شَارِبٌ.

فَخِذٌ. تَحْرِيكٌ. اَبَدًا. لَا. لَا يَكْذِبُ. اَسْوَدُ. اَبْيَضُ.

شَارِبٌ اَبْيَضُ. شَارِبٌ اَسْوَدُ. هٰذَا الْهُدْبُ اَسْوَدُ. اِحْفَظُوا لِسَانَكُمْ مِنَ الْكَذِبِ. التِّلْمِيذُ الْمُؤَدَّبُ لَا يَكْذِبُ اَبَدًا. لِمَ لَا تَكْتُبُ مَكْتُوبَكَ؟ خَمْسُ اَنَامِلَ. هَلْ تُحِبُّ الْبُرْتُقَالَ؟ ـ نَعَمْ اُحِبُّهُ جِدًّا. وَهَلْ تُحِبُّ اللَّيْمُونَ؟ ـ لَا، لَا اُحِبُّهُ. هٰذَا اَنْفِي. هٰذَا رَأْسُكَ. شَعْرُ جَدِّي اَبْيَضُ. شَارِبُ اَبِي اَبْيَضُ. شَعْرُ سَلِيمٍ اَسْوَدُ. لَا تَكْذِبْ اَبَدًا. لَا تَكْذِبُوا اَبَدًا. هُدْبُكَ اَسْوَدُ. هٰؤُلَاءِ التَّلَامِذَةُ لَا يَكْذِبُونَ. نَحْنُ لَا نَكْذِبُ اَبَدًا.

آتامنڭ چه‌چی آقدر. سينڭ چه‌چڭ قارادر. مينم كرفگم قارادر. اوزون كرفك. قسقه كرفك. آغامنڭ ميوغی اوزوندر. احمدنڭ يوزی آقدر. اوينامیم درس وقتنده. يالغانلامیم برده. اوينامادرس وقتنده (برده) هيچده. آلمانی بيك ياراتام. ليموننی برده ياراتميم. اويناما. اويناماڭز. نيك اوينيسز؟ نيك اوقوميلار.

(*) نفی صيغه‌سی لوگره تله‌چك.

اَلدَّرْسُ السَّابِعُ وَالعِشْرُونَ(*)

رِجْلٌ

سِنٌّ

لِحْيَهٌ. يَدٌ يُمْنَى. يَدٌ يُسْرَى.

شَفَةٌ عُلْيَى. شَفَةٌ سُفْلَى.

كُلُّ اَحَدٍ. مَا قَرَأَ. مَا فَهِمَ اَحَدٌ. مَا جَاءَ اَحَدٌ.

رِجْلٌ يُمْنَى. رِجْلٌ يُسْرَى. لَا تَاْكُلْ بِيَدِكَ الْيُسْرَى. كُلْ بِيَدِكَ الْيُمْنَى. لَا تُحَرِّكْ رِجْلَكَ وَقْتَ الدَّرْسِ وَلَا تَلْتَفِتْ يَمِيناً وَشِمَالاً. لِحْيَةُ اَبِي طَوِيلَةٌ. كُلُّكُمْ مُجْتَهِدُونَ. هَلْ قَرَأْتَ دَرْسَكَ الْيَوْمَ؟ لَا، مَا قَرَأْتُهُ؟ هَلْ فَهِمْتُمُ الدَّرْسَ اَيُّهَا التَّلَامِذَةُ؟ ـ نَعَمْ فَهِمْنَاهُ جَيِّداً. هَلْ حَفِظْتُمُ الدَّرْسَ؟ لَا، مَا حَفِظْنَاهُ لِمَ، مَا حَفِظْتُمْ؟ هَلْ فَهِمْتُمُ الدَّرْسَ كُلُّكُمْ؟ ـ نَعَمْ فَهِمْنَا كُلُّنَا. هَلْ كَتَبْتَ الْيَوْمَ اِلَى اَبِيكَ مَكْتُوباً؟ ـ لَا، مَا كَتَبْتُ، فَهِمَ الدَّرْسَ الْيَوْمَ بَعْضُنَا وَمَا فَهِمَ بَعْضُنَا.

اوستكى ايرن. آستقى ايرن. صول آياق. اوڭ آياق. صاقال. مييق. فريدكه بوگون مكتوب يازدڭمى؟ ـ ايبو يازدم. درسڭنى بيكله‌دڭمى؟ ـ يوق بيكله‌مه‌دم. بازارغه چقدڭمى؟ ـ يوق چقمادم. اوقودڭزمى درسنى؟ معلم كيلديمى؟ ـ يوق كيلمه‌دى. درسنى بارڭزده آڭلادڭزمى؟ ـ بارمزده آڭلادق.

(*) ماضينڭ نفيسى

اَلدَّرْسُ الثَّامِنُ وَالْعِشْرُونَ.

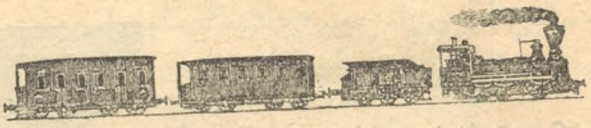

صَبَاحًا
مَسَاءً
غَدًا.
أَمْسِ.

كَيْفَ. كَيْفَ حَالُكَ؟ قِطَارٌ. حَفِظَكَ اللهُ

سَيِّدِي. عِنْدِي. عِنْدَكَ. عِنْدَهُ. مَحَطَّةٌ. تَوَجَّهْ

هٰذَا قِطَارٌ. هَلْ رَأَيْتَ الْقِطَارَ؟ ـ نَعَمْ رَأَيْتُهُ. عِنْدَكَ مَالٌ كَثِيرٌ. عِنْدَ

فَرِيدٌ قَلَمٌ جَمِيلٌ. عِنْدِي كِتَابُ «مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ». مَتَى جِئْتَ إِلَى بَلْدَتِنَا

ـ أَمْسِ وَقْتَ الظُّهْرِ. جِئْتُ الْيَوْمَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ بَاكِرًا جِدًّا، جِئْتُ

فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ. هَلْ عَرَفْتَ دَرْسَكَ؟ ـ نَعَمْ عَرَفْتُهُ جَيِّدًا. اِقْرَأْ

اِسْمَعْ. كَيْفَ حَالُكَ يَا سَعِيدُ؟ ـ حَفِظَكَ اللهُ يَا كَرِيمُ. أَيْنَ سَلِيمٌ

يَا فَاطِمَةُ؟ ـ ذَهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. مَتَى؟ ـ الْآنَ. اِشْتَغَلْتُ أَمْسِ مِنَ

الظُّهْرِ إِلَى الْعَصْرِ. مَتَى تَجِيءُ إِلَيْنَا؟ ـ غَدًا صَبَاحًا. هَلْ عِنْدَكَ كِتَابُ

«مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ» يَا سُلَيْمَانُ؟ ـ لَا يَا سَيِّدِي. لِمَ لَا تَشْتَرِيهِ هُوَ كِتَابٌ

جَمِيلٌ جِدًّا. رَكِبْنَا الْقِطَارَ مِنْ مَحَطَّةِ اورِنْبورغ وَتَوَجَّهْنَا بَلْدَةَ قازان.

بو كون بيك ايرته طوردم. بو كون ساعت سيكزده طوردك. كيچه مدرسه گه ساعت سيكزده باردم. قاچان كيلورسك بزگه؟ ـ بو كون اخشامدن صوك. قاچان اچارمز چاى. قاچان بار رمز بازارغه؟ ـ اويله‌دن الك. ايرته گه بابامه بارام، اول مينى بيك سويه. سينده په كى بارمى؟ ـ ايبو بار. پويزد كوردكمى ـ كوردم.

اَلدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالعِشْرُونَ (*)

جائعٌ. عَطْشانُ. كَريمٌ. بَخيلٌ.

عاصِمَةٌ. قَرْيَةٌ.

شُكْرٌ. اِحْسانٌ. رَخيصٌ. غالٍ.

اَبَوانِ. أَقارِبُ.

اِحْتَرِمْ مُعَلِّمَكَ وَاشْكُرْهُ. اَلْكَريمُ مَحْبوبٌ وَالبَخيلُ مَمْقوتٌ. هٰذا الْكِتابُ رَخيصٌ وَهٰذا غالٍ. هٰذا الرَّجُلُ بَخيلٌ لا يُحْسِنُ اِلَى الْفُقَراءِ. اَلتِّلْميذُ الْكَسْلانُ لا يُحِبُّهُ اَحَدٌ: لا مُعَلِّمُهُ وَلا اَبَواهُ وَلا اَقارِبُهُ وَالتِّلْميذُ الْمُجْتَهِدُ يُحِبُّهُ كُلُّ النّاسِ. قازان بَلْدَةٌ كَبيرَةٌ. بِطْرسبرغ عاصِمَةُ روسيّا. قَريتُنا كَبيرَةٌ. قَريتُكُم صَغيرَةٌ. اِشْتَغِلْ بِدَرْسِكَ فَقَطْ. هٰذا الْكِتابُ غالٍ يُساوي خَمْسينَ مَليمًا. هٰذا جائعٌ وَهٰذا عَطْشانُ. اَلتِّلْميذُ الْمُؤَدَّبُ يَحْتَرِمُ مُعَلِّمَهُ وَيَشْكُرُهُ دائِمًا. ذٰلِكَ الرَّجُلُ كَريمٌ. هٰؤُلاءِ اَقارِبي. تِلْميذي يَشْكُرُني كَثيرًا.

بونلر مينم يافقلرمدر. بو كتاب بيك قيمتدر. بو كتاب بيك آرزاندر. معلمكه هر وقت تشكر ايت. ادبلى شاكرد سيوكليدر. بزنك آولمز كچكنه در. سزنك آولكز زوردر. سينك آناك جومارددر. آنك آتاسى صاراندر. مين آچمن. سين صوصاغانسك. زورو كزال. ادبسز شاكردنى هيچ كم باراتميدر. يالقاو شاكردنى برده باراتميم. كوبمو طوره بو كتاب؟ ــ يكرمى تين ــ بيك قيمت.

(*) لا عاطفه‌نك استعمالى اوكرەتلور.

الدَّرْسُ الثَّلاثُونَ(*)

مُعَلِّمٌ. مُعَلِّمَةٌ. تِلْمِيذٌ. تِلْمِيذَةٌ. تَلامِيذُ. تِلْمِيذَاتٌ. رَجُلٌ.

رِجالٌ. اِمْرَأَةٌ. نِساءٌ. هٰذِهِ. تِلْكَ. كَبِيرَةٌ. مُؤَدِّبَةٌ.

هٰذا رَجُلٌ. هٰذِهِ اِمْرَأَةٌ. هٰذا تِلْمِيذٌ. هٰذِهِ تِلْمِيذَةٌ. هٰذا مُعَلِّمٌ. هٰذِهِ

مُعَلِّمَةٌ. هٰذا التِّلْمِيذُ مُؤَدَّبٌ. هٰذِهِ التِّلْمِيذَةُ مُؤَدَّبَةٌ. هٰذِهِ المَرْأَةُ كَرِيمَةٌ.

هٰذَا الْقَلَمُ جَمِيلٌ. هٰذِهِ النَّشَّافَةُ جَمِيلَةٌ. هٰذِهِ الْمَدْرَسَةُ كَبِيرَةٌ جِدًّا. مَدْرَسَتُكُمْ

صَغِيرَةٌ. اَيْنَ الْمُعَلِّمَةُ يا فاطِمَةُ؟ ـ هُنا فِي الْفَصْلِ يا عائِشَةُ. هٰذِهِ الْمِمْسَحَةُ

جَمِيلَةٌ. رِدْهَةٌ واسِعَةٌ. مِحْبَرَةٌ جَدِيدَةٌ. حُجْرَةٌ ضَيِّقَةٌ. كُرَةٌ كَبِيرَةٌ. قِنِّينَةٌ

صَغِيرَةٌ. مَتَى تَجِيءُ اِلَيْنا؟ ـ غَدًا فِي السّاعَةِ الثّانِيَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ. مَعَ مَنْ

تَجِيءُ؟ مَعَ اُخْتِي الصَّغِيرَةِ فاطِمَةَ. مَنْ هٰذِهِ يا عُمَرُ؟ ـ هٰذِهِ اُخْتِي عائِشَةُ يا سَيِّدِي.

بو شاگردر. بو (قز) شاگردر. بوایردر. بوخاتوندر. بوایر بایدر.
بوخاتون یارلیدر. بو (قز) شاگرد اجتهادلیدر. بو (قز) شاگرد ادبلیدر.
بو کیبترگچ یاکادر. بومدرسه زوردر. بوصنف کچکنه‌در. قایده معلمه‌ـ؟
صنفده. بو، کچکنه (قز) فرداشم. کچکنه بولمه. زور بولمه. کیلك زال. یاکا
فاراصاوتی. ایسکی فاراصاوتی. بیر یاکا کیبترگچنی. مه ایسکی فاراصاوتنی.

(*) تاءنیث بحثی.

الدَّرْسُ الحادِي وَالثَّلاثُونَ (*)

عالِمٌ عُلَماءُ

جاهِلٌ جُهَلاءُ

فاضِلٌ فُضَلاءُ

تَكْتُبُ. تَقْرَأُ. هِيَ. كُتّابٌ.

هٰذَا الرَّجُلُ عالِمٌ. هٰذِهِ المَرْأَةُ عالِمَةٌ. هٰذَا الرَّجُلُ فاضِلٌ. هٰذِهِ المَرْأَةُ فاضِلَةٌ. هِيَ جاهِلَةٌ. هِيَ عالِمَةٌ. هٰذَا الغَنِيُّ جاهِلٌ. بِنْتِي عالِمَةٌ. بِنْتُكَ فاضِلَةٌ. هٰؤُلاءِ الرِّجالُ عُلَماءُ. هٰؤُلاءِ النِّساءُ فاضِلاتٌ. عائِشَةُ تَقْرَأُ وَفاطِمَةُ تَكْتُبُ. أُخْتِي فاطِمَةُ تَقْرَأُ الدَّرْسَ فِي البَيْتِ وَأُخْتُكَ زَهْرَةُ تَلْعَبُ فِي الجَنِينَةِ. تِلْكَ المُعَلِّمَةُ مُحْتَرَمَةٌ. اِحْتَرِمُوا هٰذِهِ المُعَلِّمَةَ الفاضِلَةَ. مَنْ فِي الجَنِينَةِ؟ ـ أُخْتِي الصَّغِيرَةُ كَرِيمَةُ. هَلْ هِيَ تَلْعَبُ هُنَاكَ؟ ـ نَعَمْ تَلْعَبُ مَعَ جَمِيلَةَ. مَنْ هٰذِهِ يا فَرِيدُ؟ ـ هٰذِهِ أُخْتِي حَبِيبَةُ وَهِيَ تَتَعَلَّمُ فِي الكُتّابِ. هٰؤُلاءِ العُلَماءُ مُحْتَرَمُونَ. هٰؤُلاءِ التِّلْمِيذاتُ المُجْتَهِداتُ مَحْبُوباتٌ.

فاطمه اجتهادلیدر. عائشه ادبلیدر. زهره درس اوقی. جمیله یورنده اوینی. فایده سلیمه ؟ ـ مونده درس اوقی. فایده فهیمه ؟ ـ مونده مکتوب یازار. کمگه؟ ـ معلمه گه. بو ایر عالمدر. بو خاتون ناداندر. عالملر محترملردر. کم اوینی بانچه ده؟ بو کیبترگچ زوردر. فاطمه ایشك یابار. زهره تهرزه آچار. خدمتچی خاتون تهرزه دن قاری. قزم چای اچه.

(*) مؤنث‌نك مضارعسی.

الدَّرْسُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ(*)

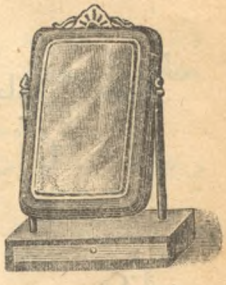

تَرَابِزَة

مِرْآةٌ. هَا. لِكْ. تَعَالَى. تَمْشِيطْ. مِشْطْ. اُكْتُبِي يَا عَائِشَة.

أَيْنَ الْمِرْآةُ يَا أُمِّي؟ ـ هُنَا فَوْقَ التَّرَابِزَةِ يَا بِنْتِي. تَعَالَى يَا عَائِشَةُ امْشِطْ شَعْرَكِ. اقْرَئِي كِتَابَكِ يَا فَهِيمَةُ وَاحْفَظِي دَرْسَكِ جَيِّدًا. اذْهَبِي إِلَى الْكُتَّابِ يَا سَلِيمَةُ الْوَقْتُ جَاءَ. اُكْتُبِي مَكْتُوبًا إِلَى أَبِيكِ يَا زَهْرَةُ. اجْتَهِدِي كَثِيرًا يَا بِنْتِي. مَنْ هُنَاكَ فِي الْحُجْرَةِ؟ ـ أَنَا يَا أُمِّي، أَمْشِطُ شَعْرِي. أَيْنَ كِتَابُكِ مَبْدَأُ الْقِرَاءَةِ يَا حَلِيمَةُ؟ اشْرَبِي شَايَكِ. فَاطِمَةُ تَتَعَلَّمُ فِي مَدْرَسَتِنَا. شَعْرِي قَصِيرٌ وَشَعْرُ أُخْتِي فَاطِمَةَ طَوِيلٌ. كُلِي طَبِيخَكِ يَا فَرِيدَةُ. عَائِشَةُ تِلْمِيذَةٌ مُجْتَهِدَةٌ مُؤَدَّبَةٌ تُحِبُّهَا مُعَلِّمَتُهَا كَثِيرًا. اذْهَبِي إِلَى الْكُتَّابِ. اُكْتُبِي يَا عَائِشَةُ. انْظُرِي مِنَ الشُّبَّاكِ.

بوكوز گيدر. فايده كوزگى؟ فايده طاراق؟ اوفو درسكنى اى زاهده. كوب طرش اى قزم. طاراغك مانور سينك اى زاهده. فايده كتابم اى فرداشم؟ ـ اوستهل اوستنده. فاچان كيلورسك بزگه اى فريده؟ ـ ايرته گه اوبله دن صوك (قز) فرداشم عليمه بر له كيلورمن. عليمه بيك طرشه. سليمه كوب اوقى. فاطمه چه چن طارى.

(*) مؤنثلك امرى.

الدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالثَّلَاثُونَ (*)

تَنْظِيفٌ. نَظِيفٌ. يَكُونُ. تَلْوِيثٌ. وَسِخٌ. أَمَّا. مَسْحٌ.

لِبَاسٌ. هَاتِي. كُنْ. مِنْدِيلٌ. فِرَاشٌ. تَكْتُبِينَ.

أَنْتِ تَقْرَئِينَ كَثِيرًا يَا فَاطِمَةُ. اِقْرَئِي كِتَابَكِ يَا بِنْتِي. اَلتِّلْمِيذُ الْمُؤَدَّبُ لَا يُلَوِّثُ لِبَاسَهُ أَبَدًا وَيَكُونُ دَائِمًا نَظِيفًا. كُنْ دَائِمًا نَظِيفًا وَلَا تَكُنْ أَبَدًا وَسِخًا. هَلْ تَكْتُبِينَ مَكْتُوبًا إِلَى أَبِيكِ؟ ـ نَعَمْ أَكْتُبُ بَعْدَ سَاعَةٍ. هَلْ تَذْهَبِينَ مَعِي إِلَى الْجِنِينَةِ يَا سَعِيدَةُ؟ ـ لَا، لَا أَذْهَبُ أَنَا مَشْغُولَةٌ جِدًّا. كُرَّاسِي نَظِيفٌ وَأَمَّا كُرَّاسُكِ فَوَسِخٌ. هَاتِي الْمِصْبَاحَ يَا فَرِيدَةُ. ـ خُذِي يَا أُمِّي. اِشْرَبِي شَايَكِ. مِنْدِيلٌ نَظِيفٌ. هَاتِ الْفَرْشَةَ أَمْسَحْ لِبَاسِي. أَنْتِ تَجْتَهِدِينَ كَثِيرًا يَا فَهِيمَةُ. حُجْرَةٌ نَظِيفَةٌ. حُجْرَتُكِ وَسِخَةٌ

پچراق بالا. تازا بالا سیوکلیدر. یوزکنی یو ای سعیده. درسکنی آکلیسك سین ای فریده. نیك بزگه کیلمیسك ای نعیمه؟ یاولغك پچراق. یاولغم تازا. عائشه توشه گنده یوقلی، فاطمه درس اوقی. کوب یوقلیسك سین ای فهیمه. کوب اشتغال ایتهسك سین ای (نز) فرداشم. هر وقت تازا بول. ادبلی بالا هر وقت تازا بولا کیومن برده پچرانمی.

(*) مخاطبه صیغهسی.

الدرس الرابع والثلاثون (*)

شَجَرٌ.
حَجَرٌ.
اِحْضَارٌ.
لَعِبْتِ.

لَبِنٌ.
نَبْتٌ.
لَعِبْتَ.
ما كَتَبْتَ بعد.

وَلِيدٌ. مهد.

فى جنينتنا يوجد اشجارٌ كثيرة. وفيها ينبت التفاح والبرتقال والعنب.
نحن نلعب فيها بعد مجيئنا من الكتّاب. الوليد ينام فى المهد. اين محفظتى
يا اُمّى؟ ـ لا اعرف، اين وضعته بعد مجيئك من الكتّاب. هل احضرتِ
درسك يا فريدة؟ ـ نعم احضرته. وانا ما احضرته بعد. التلامذة يحضرون
دروسهم. هل احضرتِ درسك يا زهرة؟ ـ لعبت فاطمة فى الجنينة مع اختها
عائشة. قامت عائشة فقرأت درسها. سقطت فريدة فى الشارع فبكت كثيرا.
تكلّمتِ كثيرًا يا بنتى اسكتى. البيت يبنونه من الحجر واللبن والخشب.
اين الوليد؟ ـ ينام فى المهد. فريدة تنام فى المهد. الحجر يبنون منه البيوت.

قايده الان. نيك يغلى بو الان. اوينيسكمى مينم برله اى فريده؟ ـ ايبو

(*) ماضى نلك مؤنثى.

اوینیم. فاچان صانوب آلدك بو «مبدأ القراءة» نی ای جمیل؟ ـ کیچه. کوبموگه آلدك؟ ـ اوطوز تینگه. کوب اوبنادك ای قزم. مکتوب یازدکمی فرداشکه ای قزم؟ ـ یوق ئلی یازمادم. بزنك بافچه‌ده آلما اوسه. آغاچ. طاش. کبرپچ. کبرپچدن اوی صالامز.

الدَّرْسُ الْخامِسُ وَالثَّلاثُونَ

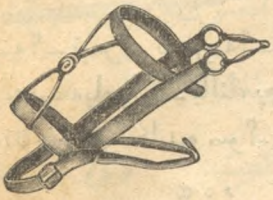

بَرْمِيلٌ. كَمّاشَةٌ. لِجامٌ.

سَرْجٌ. اِسْراجٌ. اِلْجامٌ. حَدِيدٌ. آلَةٌ. صَنْعَةٌ. ماذا. وَغَيْرُ ذٰلِكَ

بَرْمِيلٌ كَبِيرٌ. اَيْنَ الْماءُ؟ ـ فِي الْبَرْمِيلِ الصَّغِيرِ. سَرْجٌ جَمِيلٌ. اَسْرِجِ الْفَرَسَ اَيُّهَا الْخادِمُ. هَلْ اَلْجَمْتَ الْفَرَسَ اَيُّهَا الْخادِمُ؟ ـ نَعَمْ اَلْجَمْتُهُ. اَيْنَ صاحِبَتِي فَرِيدَةُ؟ ـ هُنا فِي الْحُجْرَةِ. ماذا تَصْنَعُ فِيها؟ ـ تَحْضُرُ دَرْسَها. اَيْنَ تَذْهَبُ يا يُوسُفُ؟ ـ اِلى اُخْتِي فَهِيمَةَ. ماذا تَصْنَعُ هُناكَ. اَلْعَبُ مَعَ اِبْنِها فَرِيدٍ. سَعِيدٌ يُلْجِمُ فَرَسَهُ. خُذْ هٰذا

اَلْحَدِيدُ يُصْنَعُ

مِنْهُ الْمِقَصُّ

اَقْعُدْ عَلَى

وَالْكَمَّاشَةَ

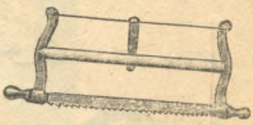

وَغَيْرَ ذٰلِكَ مِنَ الْآلَاتِ.

بونرسه ؟ــ تيمر . بونرسه ؟ــ كلهشچه . كوبموطوره بويوگهن ؟ــ اوچ صوم طوره . تيمردن نرسه ياصيلر ؟ــ بالتا ، پچاق ، پچقى ، بزوباشقه فورالر ياصيلر . قايهٔ پيچكه ؟ ــ مونهٔ يورتهٔ . قايده صو ؟ــ پيچكه ده . آتنى يوگهنله دكمى . آتنى ايه رله دكمى ؟

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالثَّلَاثُونَ (*)

لِبَاسٌ. اَلْبِسَةٌ. قَمِيصٌ. سِرْوَالٌ.

طُرْبُوشٌ. رِدَاءٌ. قِمَاشٌ.

صُدْرَةٌ. بانتالون

تَغَدَّى. تَعَشَّى. غَدَاءٌ. عَشَاءٌ. اِعْطَاءٌ. بَقَاءٌ.

لَمَّا. اَكْبَرُ. اَصْغَرُ. لُبْسٌ. نَزْعٌ. تَقْدِيمٌ. خِيَاطَةٌ.

اَلْبَسْ رِدَاءَكَ. هٰذَا الرِّدَاءُ طَوِيلٌ جِدًّا. هٰذَا الطُّرْبُوشُ جَمِيلٌ.

اِنْزَعْ صُدْرَتَكَ الْقَدِيمَةَ وَالْبَسْ صُدْرَتَكَ الْجَدِيدَةَ. فَرِيدٌ يَنْزَعُ صُدْرَتَهُ.

اَلْمُسْتَكُ وَسِخَةٌ جِدًّا نَظِّفْهَا بِالْفُرْشَةِ. اَلْخَادِمَةُ تُنَظِّفُ الْاَلْبِسَةَ بِالْفُرْشَةِ.

(*) اسم تفضيل.

تعشينا فى السّاعة الثّامنة. هاتى العشاء ايتها الخادمة. جئت يوم الخميس
من الكتّاب فى السّاعه الثّانية عشر. وبعد قليل رجعت اختى عائشة
ايضا من كتّابها. وكانت هى اكبر منّى. وكانت تحبنى كثيرا. وفى
السّاعة الثّانية قدّمت لنا امّى غداءً. فلمّا اكلنا خرجت انا مع ابى الى
السّوق وبقيت عائشة فى البيت. وفى السّوق اشترى لى ابى طربوشا
وصدرة وبانتالون ولاختى عائشة قطعة قماش لتخيط لها امّى قميصا.
واشترينا لاخى الصّغير فريد فرسا من الخشب (لعبة). وفى الساعة
الخامسة رجعنا الى البيت واعطينا عائشة قماشها وفريدا فرسه.

چانبار. فەس. كولماك. كامزول. بوچالبار اوزوندر. بوژيليتكەتاردر. بوفەس
نيمتدر. بوكازا كى فسقەدر. بيريا كا كازا كيميم نى. كى يا كافەسكنى. صال
كازا كيكنى. صالام ايسكى فەسمنى. كيميم با كافەسمنى. بومينڈن زوردر. بومينڈن
كچكنەدر. مين فريدڈن كچكنەرەك. سين فاطمەڈن زورراق. بومينم انمدر.

الدّرس السّابع والثّلاثون

طاقيّة. خفّ.

قلنسوة. عمامة. جيب. حذاء.

امام. مؤذّن. ارخص. اغلى. سمعا وطاعة. عندما. عندما اذهب. فروة

اين قلنسوتك؟ اين طاقيّتك؟ هات قلنسوتى الجديدة. هات خفّى

لاتلوّثْ لباسَكَ ابداً. نظّفْ لباسَكَ. هٰذه القلنسوةُ اكبرُ من تلك
خفُّكَ اغلى من خفّي. طاقيّتُكَ ارخصُ من طاقيّتي. اينَ طاقيّتُكَ
الجديدةُ؟ - في البيتِ. لِمَ لا تلبسُها؟ - البسُها عندما اذهبُ الى المدرسة
هلْ اخذتَ منديلَكَ يا ابني؟ - نعمْ اخذتُه. اينَ هوَ؟ - في جيبي
البسي قميصَكِ الجديدَ يا عائشةُ نذهبْ الى الكتّابِ. سمعاً وطاعةً
يااختي. هٰذه الفروةُ رخيصةٌ وتلكَ غاليةٌ. البسْ عمامتَكَ ايّها المؤذّنُ
اينَ حذائي يا اُمّي؟. ضعْ منديلَكَ في جيبِكَ. العمامةُ يلبسُها أئمّةُ المساجدِ

بو بورك كچكنه‌در. بو چالما زوردر. بو فه‌س زور بوسی كچكنه‌در
بوچينتك نكی چيتكدن آرزاندر. بو توبه‌ته‌ی نكی توبه‌ته‌يدن قيمتدر
فايده ياولغك؟ - كازا كی كسه‌سنده. مينم چالبارم سينك چالبار كدن قيمتره كدر
كيل كوندزگی آش آشيق، كيل كيچكی آش آشيق. مه فه‌سكنی. مه كاوشكنی

الدّرسُ الثّامنُ والثّلاثونَ (*)

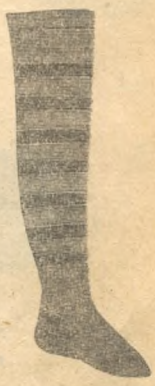

قُبّعةٌ. نقدٌ. نقودٌ. قطنٌ.

صوفٌ. متاعٌ. تاجرٌ. دكّانٌ.

جوربٌ. كُتبٌ. كَسرٌ. يقرأُ. ذراعٌ. قفّازٌ.

(*) مجهول صيغه‌سی.

عِنْدِي نُقُودٌ كَثِيرَةٌ. عِنْدَكَ مَالٌ كَثِيرٌ. كُتُبُ الْمَكْتُوبِ. حُفِظَ الدَّرْسُ.
يُفْتَحُ الشُّبَّاكُ. كُسِرَ الْقَلَمُ. كُسِرَتِ الْمِحْبَرَةُ. الْقَمِيصُ يُلْبَسُ تَحْتَ الصُّدْرَةِ.
الْفَرْوَةُ تُلْبَسُ أَيَّامَ الشِّتَاءِ. عَلَى اللَّوْحِ يُكْتَبُ بِالتَّبَاشِيرِ. الْعَالِمُ يُكْرَمُ.
لَوْثُ الْكُرَّاسِ الْجَدِيدِ. هٰذَا جُورَبُ قُطْنٍ وَهٰذَا جُورَبُ صُوفٍ. جُورَبُ
قُطْنٍ أَرْخَصُ مِنْ جُورَبِ صُوفٍ. هٰذِهِ الْقُبَّعَةُ أَكْبَرُ مِنْ تِلْكَ الْقُبَّعَةِ. بَاعَ
التَّاجِرُ الْمَتَاعَ. خَرَجْتُ إِلَى السُّوقِ فَدَخَلْتُ دُكَّانًا فَاشْتَرَيْتُ ثَمَانِيَةَ أَذْرُعٍ قُمَاشًا
لِبْسِ الْقُفَّازِ أَيَّامَ الشِّتَاءِ. الْعُلَمَاءُ يُكْرَمُونَ. الْقَلَنْسُوَةُ تُلْبَسُ فَوْقَ الطَّاقِيَّةِ.

درس اوقولدی. فەس كييلدی. سوز ايشتلدی. كچكنه تيرەزه آچلدی.
زور شيشه واتلدی. طون قش كونده كييلر. معلمه حرمتله‌نه. كاوش
نازارتلدی. پچرانما دفترنی. دفتر پچرانلدی. سودا گر مال صاندی.
كيبنده ئەيبر صاتيل. سز حرمتله‌نه‌سز. بز حرمتله‌نه‌بز. قايده آقچه‌لرك؟
ـ كسه‌مده. كی اويوغكنی. كی اشله‌يه‌كنی.

الدَّرْسُ التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ (*)

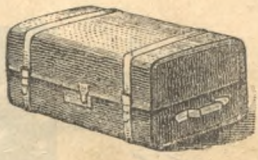

جَرَسٌ. دَقَّ.

سَفَرٌ. مُسَافِرٌ.

حَقِيبَةٌ. سَاعَةٌ مُنَبِّهَةٌ.

جِدَارٌ. سَقْفٌ. مِنْ زَمَانٍ. أَ. أَ أَنْتَ. أَزَيْدٌ. أَمْ. أَمَا فَتَحَ.

عندى نقود كثيرة. عندك مال كثير. كتب المكتوب. حفظ الدرس.
يفتح الشباك. كسر القلم. كسرت المحبرة. القميص يلبس تحت الصدرة.
الفروة تلبس ايام الشتاء. على اللوح يكتب بالتباشير. العالم يكرم.
لوث الكراس الجديد. هذا جورب قطن وهذا جورب صوف. جورب
قطن ارخص من جورب صوف. هذه القبعة اكبر من تلك القبعة. باع
التاجر المتاع. خرجت الى السوق فدخلت دكانا فاشتريت ثمانية اذرع قماشا
البس القفاز ايام الشتاء. العلماء يكرمون. القلنسوة تلبس فوق الطاقية.

درس اوقولدى. فەس كيىلدى. سوز ايشتلدى. كچكنه تيره‌زه آچلدى.
زور شيشه واتلدى. طون قش كونده كيىل. معلمه حرمتله‌نه. كاوش
تازارتلدى. پچرانما دفترنى. دفتر پچرانلدى. سودا گر مال صاندى.
كيبنده ئەيبر صاتيل. سز حرمتله‌نه‌سز. بز حرمتله‌نه‌بز. فايده آقچه‌لرك؟
ـ كسه‌مده. كى اويوغكنى. كى اشله‌په‌كنى.

الدرس التاسع والثلاثون (*)

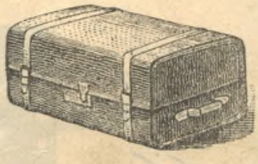

جرس. دق.

سفر. مسافر.

حقيبة. ساعة منبهة.

جدار. سقف. من زمان. أ. أ أنت. أزيد. ام. اما فتح.

هٰذا جِدارٌ وَهٰذا سَقْفٌ. هٰذه سَاعَةُ الْجَيْبِ وَهٰذِهِ سَاعَةُ الْجِدارِ. هٰذِهِ الْحَقِيبَةُ كَبِيرَةٌ وَهٰذِهِ صَغِيرَةٌ. دَقَّ الْجَرَسُ فَدَخَلَ التَّلامِذَةُ الْفُصُولَ. هَلْ دَقَّ الْجَرَسُ يا عَبْدَاللهِ؟ - نَعَمْ يا سَيِّدِى، دَقَّ مِنْ زَمانٍ. اَما فَتَحْتَ الشُّبّاكَ؟ اَما قَرَأْتَ دَرْسَكَ؟ أَأَنْتَ وَسَّخْتَ هٰذا الْكُرّاسَ. أَأَنْتَ تَقُولُ هٰذا الْقَوْلَ. كُنِسَ الْبَيْتُ. يُفْتَحُ الشُّبّاكُ. رَجَعَ الْمُسافِرُ اِلى بَلْدَتِهِ. اَما رَجَعَ كَرِيمٌ مِنْ سَفَرِهِ؟ اَفَرِيدٌ كَتَبَ هٰذَا الْمَكْتُوبَ اَمْ سَعِيدٌ. بِكَمْ اشْتَرَيْتَ هٰذِهِ الْحَقِيبَةَ؟ - بِعَشْرِ رُوبِلاتٍ يا سَيِّدِى. اَما تَكْنُسُ الْبَيْتَ هٰذِهِ ساعة مُحَمَّدٍ. اَسَعِيدٌ جاءَ اِلَيْكُمْ اَمْ كَرِيمٌ. هٰذِهِ ساعَةٌ مُنَبِّهَةٌ.

قڭغراو صوقدى. قاچان كيلدڭ؟ — كوبدن. كريم كيلديمى سعيدمى؟ ايشك آچلا. تيره‌زه آچلا. فه‌س كييله. قڭغراو صوقديمى؟ — كوبدن صوقدى. سينمى يازدڭ بو مكتوبنى؟ سينمى پچراندڭ بو دفترنى؟ قايده چومادانڭ؟ مونده، بولمه‌ده. قايده استيننى ساعت؟ قايده اويغاتقچ ساعت؟ سعيد سفرندن قايتديمى؟ بو ساعت كوبمو طوره؟ — بيش صوم طوره.

الدَّرْسُ الْاَرْبَعُونَ.

سَماءٌ. اَرْضٌ. شَمْسٌ.

مَطَرٌ. ثَلْجٌ. كَوْكَبٌ.

جَبَلٌ. قَمَرٌ. بَحْرٌ. بُحَيْرَةٌ.

نَهْرٌ. طُلُوعٌ. غُرُوبٌ. نُزُولٌ. صُعُودٌ. يَوْمٌ مُمْطِرٌ.

يَوْمٌ مُصْحٍ. نَضْجٌ. جُمُودٌ. شَدِيدٌ. بَرْدٌ. حَرٌّ.

طَلَعَ الْكَوْكَبُ. نَزَلَ الثَّلْجُ. نَزَلَ الْمَطَرُ. صَعِدْتُ الْجَبَلَ. هٰؤُلَاءِ يَنْزِلُونَ مِنَ الْجَبَلِ. هٰذَا الْجَبَلُ رَفِيعٌ جِدًّا. مَتَى تَجِيءُ الْيَنَاءُ؟ - غَدًا وَقْتَ غُرُوبِ الشَّمْسِ. فِي الصَّيْفِ يَطُولُ النَّهَارُ وَيَقْصُرُ اللَّيْلُ وَيَنْضَجُ الْأَثْمَارُ كَالْبُرْتُقَالِ وَاللَّيْمُونِ وَالتُّفَّاحِ وَالْعِنَبِ وَغَيْرِهَا وَيَنْزِلُ الْأَمْطَارُ وَيَكُونُ الْحَرُّ شَدِيدًا. فِي الشِّتَاءِ يَقْصُرُ النَّهَارُ وَيَطُولُ اللَّيْلُ وَيَنْزِلُ الثُّلُوجُ وَيَجْمُدُ الْأَنْهَارُ وَالْبُحَيْرَاتُ وَيَكُونُ الْبَرْدُ شَدِيدًا جِدًّا. الْكَوَاكِبُ لَا تَطْلُعُ فِي اللَّيَالِي الْمُمْطِرَةِ. يَوْمٌ مُصْحٍ. يَوْمٌ مُمْطِرٌ. فِي الْبَحْرِ يَكْثُرُ السَّمَكُ. نَضِجَ الثَّمَرُ فِي حَدِيقَتِنَا. فِي أَيَّامِ الْحَرِّ نَغْتَسِلُ فِي الْبُحَيْرَةِ. السَّمَكُ كَثِيرٌ فِي نَهْرِنَا.

منمك. توشمك. كوك. يبير. طاغ. يغمور. قار. كول. يلغا. ديكز. طاغغه مندك. طاغغه مندیلر. يغمور ياودى. قارياوا. يغمور كوب ياودى. آياز كون. آياز تون. طاغدن توشه‌لر. قوياش بايدى. قوياش چقدى. قوياش بايغاندن صوك بافچه‌غه بارامز. بو آيدر. بويولدوزدر. سزنك بافچه‌ده يمش كوبدر.

الدَّرْسُ الْحَادِي وَالْأَرْبَعُونَ. (*)

قَرِيبٌ. بَعِيدٌ. صَعْبٌ. سَهْلٌ.

مِيزَانٌ. وَزْنٌ. مَسْئَلَةٌ. إِرَادَةٌ. مَنَّ. سَلَّةٌ.

قَطُّ. إِذَا. إِذَا جَاءَ. أَنْ. يَجِبُ عَلَيْكَ. يَجِبُ عَلَيْكَ أَنْ تَقْرَأَ دَرْسَكَ

(*) اذا وان مصدرية.

أَيْنَ الْمِيزَانُ؟ - هُنَاكَ فِي الدُّكَّانِ. وَزَنْتَ الْعِنَبَ بِالْمِيزَانِ. وَزَنْتَ التُّفَّاحَ
يُوزَنُ التُّفَّاحُ. فَرِيدٌ يَزِنُ التُّفَّاحَ بِالْمِيزَانِ. أَيْنَ وَضَعْتَ الْبُرْتُقَالَ؟ - هُنَا
فِي السَّلَّةِ. هَلْ رَأَيْتَ صَاحِبَكَ سَعِيدًا الْيَوْمَ؟ - لَا، مَا رَأَيْتُهُ مُنْذُ خَمْسَةِ أَيَّامٍ.
هَلْ تَعْرِفُ مُعَلِّمَنَا يَا فَرِيدُ وَهَلْ رَأَيْتَهُ؟ - لَا، يَا سَيِّدِي لَا أَعْرِفُهُ قَطُّ. دَرْسُنَا
الْيَوْمَ صَعْبٌ جِدًّا وَكَانَ دَرْسُ الْأَمْسِ سَهْلًا جِدًّا. هَلْ تُرِيدُ أَنْ تَذْهَبَ مَعِيَ إِلَى
السُّوقِ؟ - نَعَمْ بِكُلِّ سُرُورٍ. بَيْتِي قَرِيبٌ مِنَ السُّوقِ. بَيْتُكُمْ بَعِيدٌ مِنَ
الْمَدْرَسَةِ. يَجِبُ عَلَى التِّلْمِيذِ أَنْ يَحْتَرِمَ مُعَلِّمَهُ دَائِمًا. يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ نَحْتَرِمَ أَبَوَيْنَا
إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَكُونَ رَجُلًا عَالِمًا فَاجْتَهِدْ فِي دَرْسِكَ كَثِيرًا. يَجِبُ عَلَيَّ أَنْ
أَقْرَأَ دَرْسِي. الْبَسِ الرِّدَاءَ إِذَا كَانَ الْيَوْمُ بَارِدًا وَإِذَا اشْتَدَّ الْبَرْدُ فَالْبَسِ الْفَرْوَةَ.

آلما كارزينه ده. بيزمه‌ن كيبتده. فايده بيزمه‌ن؟ فايده آلما؟ بارمادم
مدرسه‌گه دورت كوندن بيرلى. سيكا درسكنى بيكله‌و تيوش. بو درس
يكلدر. بو درس آغردر. بومسئله بيك يكل بوسى بيك آغر. بزنك اربيز
سزنك اويكزگه ياقندر. سزنك اويكز مدرسه‌دن يراقدر. سليم نى هيچ
كورمه‌دم. معلمكزنى هيچ كورمه‌دك. آلمانى اولچادم. عثمانلى
كوردكمى؟ - يوق، اوچ كوندن بيرلى كورمه‌دم. (كورگانم يوق)

الدَّرْسُ الثَّانِي وَالاَرْبَعُونَ (*)

عَمٌّ. عَمَّةٌ. خَالٌ. خَالَةٌ.

سُؤالٌ. جوابٌ. مَدْحٌ. ذَمٌّ.

زَوْجَةٌ. زَوْجٌ.

اِسْمٌ. وَحْدِى. وَحْدَكَ. وَحدَهُ. بَلْ. اَحْيانًا. يُسَمَّى. سَأَلْتُ فَرِيدًا كِتابًا. سَأَلْتُ فَرِيدًا عَنْكَ.

مَتَى تَجِيءُ اِلَيْنا؟ـ غَدًا اِنْ شاءَ اللهُ. تَجِيءُ وَحْدَكَ اَمْ مَعَ زَوْجَتِكَ؟ـ اَجِيءُ وَحْدِى. كَرِيمٌ زَوْجُ عائِشَةَ. فاطِمَةُ زَوْجَةُ عَبْدِاللهِ. هٰذا عَمِّى. هٰذِهِ عَمَّتُكَ. هٰؤُلاءِ اَعْمامُنا. هٰؤُلاءِ خالاتِى. اَخْوالِى يُحِبُّونَنِى كَثِيرًا. سَأَلْتُ فَرِيدًا كِتابَهُ فَما اَعْطانِى. مَا اسْمُكَ يا وَلَدُ؟ـ عَبْدُالْمُحْسِنِ. وَمَا اسْمُ اَبِيكَ؟ـ عَبْدُ الْكَرِيمِ. اَيْنَ اَبُوكَ الْآنَ؟ـ هُوَ سافَرَ اِلَى قازان. مَتَى يَرْجِعُ، اَلاَتَعْرِفُ؟ـ لا، يا سَيِّدِى لا اَعْرِفُ. مُعَلِّمِى يَمْدَحُنِى كَثِيرًا وَيُسَمِّينِى بِالتِّلْمِيذِ الْمُجْتَهِدِ وَاَمَّا اَخِى فَلا يَمْدَحُهُ بَلْ يَذُمُّهُ اَحْيانًا. هٰذا التِّلْمِيذُ يُسَمَّى مَحْمُودًا وَهٰذا اَحْمَدُ. اِسْمُ هٰذا الْوَلَدِ فَرِيدٌ. اِسْمُ هٰذِهِ الْمَرْأَةِ زُهْرَةُ. سَأَلْتُكَ عَنْ مَسْئَلَةٍ فَما اَجَبْتَنِى.

(*) نون وقاية.

سألتك عن صاحبي فريد فما عرفته. زوجتي معلّمه. زوجك معلّم.

بو بالانك اسمی عبدالحکیم در. مینم خاله‌منك ایری عالمدر. سیندن محمود طوغروسنده صورادم جواب بیرمه‌دك. سیکا یالغزم کیلدم. اسمك نیچك ای شا کرد؟ ـ فرید. کم اوغلی؟ ـ کریم اوغلی. زهره عبدالله‌نك خاتونبدر. معلم عبدالله‌نی ماقتادی. معلم فریدنی هر وقت یامانلی. عمردن کتاب صورادم. میکا محمود کیلمه‌دی بلکه احمد کیلدی. بو مینم آنا بر طوغان ایر قرداشمدر.

الدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالاَرْبَعُونَ (*)

صَحِيحٌ. مَرِيضٌ. طَبِيبٌ. دَوَاءٌ.

دَاءٌ. شِفَاءٌ. مُعَايَنَةٌ. إِصَابَةٌ.

عِدَّةٌ. أَثْنَاءُ. مُسْتَشْفًى. لَمْ يَكْتُبْ. أَجْزَاخَانَةٌ.

أَنَا صَحِيحٌ وَأَنْتَ مَرِيضٌ. عَبْدُاللهِ صَحِيحٌ وَأَخُوهُ عَبْدُالرَّحْمٰنِ مَرِيضٌ.

أَعْطَى الطَّبِيبُ الْمَرِيضَ دَوَاءً. أَيْنَ يُبَاعُ الْأَدْوِيَةُ؟ ـ فِي الْأَجْزَاخَانَةِ. لَا تَضْحَكُوا أَثْنَاءَ الدَّرْسِ. مَرِضَ عُثْمَانُ خَمْسَةَ أَيَّامٍ فَلَمْ يَذْهَبْ فِي أَثْنَائِهَا إِلَى الْمَدْرَسَةِ. اِسْتَعْمِلِ الدَّوَاءَ إِذَا كُنْتَ مَرِيضًا. ذَهَبَ تِلْمِيذٌ إِلَى نَهْرٍ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ فَاغْتَسَلَ هُنَاكَ فَأَصَابَهُ مَرَضٌ فَأَخَذُوهُ إِلَى الْمُسْتَشْفَى فَعَايَنَهُ الطَّبِيبُ فَكَشَفَ دَاءَهُ فَأَعْطَاهُ دَوَاءً. بَقِيَ التِّلْمِيذُ مَرِيضًا عَلَى فِرَاشِهِ عِدَّةَ أَيَّامٍ وَكَانَ يَبْكِي كَثِيرًا. بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَسَابِيعَ شُفِيَ التِّلْمِيذُ مِنْ مَرَضِهِ وَذَهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.

(*) جمع صيغه‌سی.

بو آورودر. بو سلامتدر. بودوا آچیدر. دوا فایده صانیلا؟ ـ ئه پتیك ده. فایده باراسك؟ ـ ئه پتیك كه. طبیب آورونی فاری. دوا كنی استعمال ایت. سلیم بو كون مدرسه گه بارمادی. درس آراسنده شایارمه. مین سلامتمن، فرید آورو. آوردم برنیچه كون. آورو سلامتلندی. خسته خانه‌غه باردم.

اَلدَّرْسُ الرَّابِعُ وَالْاَرْبَعُونَ (*)

شَيْخٌ.

عَجُوزٌ.

شُجَاعٌ. صَدِيقٌ.

عَدُوٌّ. جَبَانٌ.

لَيْسَ. هُوَ لَيْسَ بِغَنِيٍّ.

اَنَا لَسْتُ بِفَقِيرٍ.

هٰذَا الرَّجُلُ شَيْخٌ. هٰذَا الرَّجُلُ شُجَاعٌ. هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ شُيُوخٌ. اَنَا شُجَاعٌ وَاَنْتَ جَبَانٌ. هٰذِهِ الْعَجُوزُ فَاضِلَةٌ. هٰذَا عَدُوُّكَ. هٰذَا الرَّجُلُ لَيْسَ بِجَبَانٍ. هٰذِهِ الْمَرْاَةُ لَيْسَتْ بِعَجُوزٍ. اَنْتَ صَدِيقِي. هٰؤُلَاءِ اَعْدَاؤُنَا. صَدِيقُكَ عَالِمٌ. صَدِيقِي لَيْسَ بِمَرِيضٍ. عَدُوُّكَ لَيْسَ بِشُجَاعٍ. اَنَا لَسْتُ بِغَنِيٍّ. هُمْ لَيْسُوا بِفُقَرَاءَ. اَنْتِ لَسْتِ بِمُجْتَهِدَةٍ يَا زُهْرَةُ. اَنْتُمْ لَسْتُمْ بِبُخَلَاءَ. هُمْ لَيْسُوا بِكِرَامٍ. هٰؤُلَاءِ النِّسَاءُ عَجَائِزُ. جَدِّي شَيْخٌ كَبِيرٌ. اَلشُّيُوخُ يُكْرَمُونَ. اَكْرِمِ الشَّيْخَ. اَكْرِمُوا الْعَجَائِزَ.

بو مینم دوستمدر. بو مینم دشمانمدر. اول فقیردر. عبدالرحمن فقیر توگلدر. بو صاراندر. بو صاران توگلدر. سین قارت توگلسك. آنلر بای توگللر. بو خاتون قارتچقدر. بو كشی قورقاقدر. بو ایرلر

(*) لیس‌نك استعمالی.

قورقاقلردر. قورقاق ایرنی یارانمیم. سین یالقاوسڭ. مین یالقاونوگلمن. یالقاو بولما. یالقاو شاکردنی هیچ کم یاراتمی. سین فارتچق توگلسڭ.

الدَّرْسُ الْخَامِسُ وَالْاَرْبَعُونَ.

خَاتَمٌ.	فَصٌّ.	سِوَارٌ.	قُرْطٌ.	عِقْدٌ.
ذَهَبٌ.	فِضَّةٌ	مَعْدِنٌ.	لُؤْلُؤٌ.	اَلْمَاسٌ.
قَوِيٌّ.	ضَعِيفٌ.	ظَنَّ.	اَظُنُّ فِي الْفَصْلِ.	مِنْ فَضْلِكَ.

هٰذَا الْخَاتَمُ غَالٍ جِدًّا يُسَاوِي ثَلَاثِينَ رُوبِلًا. هٰذَا السِّوَارُ رَخِيصٌ يُسَاوِي خَمْسَ رُوبِلَاتٍ. اَيْنَ سِوَارِي يَا اُمِّي؟ـ اَظُنُّ فِي الْخِزَانَةِ. خَاتَمِي جَمِيلٌ. عِقْدِي مِنْ لُؤْلُؤٍ. سِوَارِي مِنْ فِضَّةٍ وَخَاتَمِي مِنْ ذَهَبٍ. اَلْخَاتَمُ يُصْنَعُ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَغَيْرِ ذٰلِكَ مِنَ الْمَعَادِنِ. هٰذَا الرَّجُلُ قَوِيٌّ جِدًّا. هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ اَقْوِيَاءُ. اَيْنَ قُرْطِي يَا اُخْتِي؟ـ لَا اَعْرِفُهُ جَيِّدًا، اَظُنُّ فِي الْخِزَانَةِ. اَنْتَ قَوِيٌّ وَاَنَا ضَعِيفٌ. هٰؤُلَاءِ الرِّجَالُ اَقْوِيَاءُ وَهٰؤُلَاءِ ضُعَفَاءُ. اَلذَّهَبُ بِنْتِي تَلْبَسُ خَاتَمَ فِضَّةٍ. يَصْنَعُونَ مِنْهُ الْاَسَاوِرَةَ وَالْخَوَاتِمَ وَالسَّاعَاتِ. لَبِسْتُ الْخَاتَمَ. هٰذَا الْعِقْدُ جَمِيلٌ جِدًّا.

فایده یوزکم؟ بو یوزك آلتوندر. بو آلقا کموشدر. بو مو ینسه انجیدر. کی بلازگکنی ای سعیده. فایده قویدك آلقامنی؟ مین قوتلیمن، سین ضعیفسك. بو یوزکنك فاشی آلماسدر. بلازك آلتوندن و کموشدن یاصالا. بو القا کمنك؟ ـ مینم. مه یوزککنی ـ بیر. نیك آلدك یوزکمنی؟

اَلدَّرْسُ السَّادِسُ وَالْاَرْبَعُونَ

خَيَّاطٌ. اٰلَةُ الْخِياطَةِ. كُشْتُبَانٌ.

خَيْطٌ. اِبْرَةٌ. حَلَّاقٌ. نَجَّارٌ. رَاتِبٌ. مُسْتَخْدَمٌ. اَحْمَرُ. اَصْفَرُ.

لِمَنْ؟ لِمَنْ هٰذَا الْقَلَمُ؟

اَيْنَ الْخَيْطُ؟ اَيْنَ الْكُشْتُبَانُ؟ هَاتِ اِبْرَتِى. خُذْ اٰلَةَ الْخِياطَةِ. هٰذَا الطُّرْبُوشُ اَحْمَرُ وَهٰذَا اَبْيَضُ. اَلنَّجَّارُ يَنْشُرُ الْخَشَبَ بِالْمِنْشَارِ. ذَهَبْتُ اِلَى الْخَيَّاطِ فَاَعْطَيْتُهُ قُمَاشًا لِيَخِيطَ لِى بَانْتَالُونَ وَصُدْرَةً. خَاطَتِ الْخَيَّاطَةُ قَمِيصًا لِاِبْنَتِى حَمِيدَةَ. هٰذَا الْقَمِيصُ اَصْفَرُ وَهٰذَا اَبْيَضُ. لِمَنْ هٰذَا الْكُشْتُبَانُ؟ ـ لِى يَا نَعِيمَةُ. اِحْلِقْ شَعَرِى مِنْ فَضْلِكَ. هٰذَا الْمُسْتَخْدَمُ يَخْدِمُ عِنْدَنَا بِرَاتِبِ شَهْرِيٍّ قَدْرُهُ خَمْسُ جَنِيهَاتٍ. خَاطَتْ اُمِّى قَمِيصِى بِاٰلَةِ الْخِياطَةِ. لَا تَخِيطِى قَمِيصِى بِالْاِبْرَةِ. كَمْ رَاتِبُكَ؟ رَاتِبِى خَمْسُونَ رُوبِلًا.

قزل فەس. صارى كولمك. بير يبنى. مه اينەنى. كى فسكنى. فايده صارى كولمك؟ تكوچى چالبار تكندى. تكوچى خاتون كولمك تكه. چەچ تراش چەچ آلا. بوپر يكاشچيك مينم دوستمدر. بو اويماق كچكنەدر.

وپریکاشچیك نڭ وظیفه‌سی کوبمو؟ـ ایللی صوم. چه‌چمنی آلچی ای ایبده‌شم.
پچقیچی آغاچ یارا. تگوچی کازاکی تگه. تکچی مینم چالبارمنی.

الدَّرْسُ السَّابِعُ وَالْاَرْبَعُونَ (*)

مِنْجَلٌ.

مِحَشٌّ.

مِحْراث.

فَلَّاحٌ. زَرْعٌ.
قَمْحٌ. دَقِيقٌ.

يَحُشُّ. حَشِيشٌ. غُشْبٌ. يَحْرِثُ.

هُنَّ. اَنْتُنَّ. يَكْتُبْنَ. تَقْرَأْنَ. اِفْهَمْنَ. ذَهَبْنَ. رَجَعْتُنَّ.

اَلْفَلَّاحُ يَحْرِثُ الْاَرْضَ بِالْمِحْراثِ. مِنْجَلِي حادٌّ. اَلْفَلَّاحَةُ تَحْصُدُ الزَّرْعَ بِالْمِنْجَلِ.
اِقْرَئِي دَرْسَكِ يافاطِمَةُ. اِقْرَأْنَ دُرُوسَكُنَّ اَيَّتُها الْبَناتُ. مِنْجَلُكَ كَهامٌ.
هٰذا الْمِحَشُّ حادٌّ جِدًّا. اَلتِّلْمِيذاتُ الْمُجْتَهِداتُ لايَضْحَكْنَ اَثْناءَ الدَّرْسِ.

(*) موءنث نڭ جمعلری.

خواتی یکتبن المکتوب الی ابی. الفرس یأکل العشب والحشیش. انتن تجتهدن
ایتها البنات. هل قرأتن دروسکن ایتها البنات؟ نعم قرأناها. الفلاحون
یشتغلون فی الصیف کثیراً یحرثون الارض ویزرعون ویحشون الحشیش
ویحصدون الزرع. نحن نلعب بعد الدرس وهل تلعبین انت یا زهرة؟.

لمن هذا المنجل؟ بِ نحرث الارض وبِ

نحش الحشیش وبِ س نحصد الزرع. هات من فضلك ذلك

بو آول کشیسی اجتهادلیدر. بو آول کشیلری اجتهادلیلردر. بو قزلر کوب طرشالر. شایارماکزای قزلر. نیك شایاراسك ای عائشه. تیره‌زه‌لرنی آچدکزمی ای خدمتچی خانونلر. بواوراق اونکوندر. بوچالغی اوتماسدر. کمنك بو صابان. صابان برله بیر سوره‌لر. آکلاکز درسلرکزنی ای (قز) شاکردلر. (قز) شاکردلر مکتبکه کیتدیلر. آول کشیسی پچه‌ن چابا.

اَلدَّرس الثّامن والاربعون (*)

اَلَّذی. اَلَّتی.

اَللَّذین. اَللَّواتی.

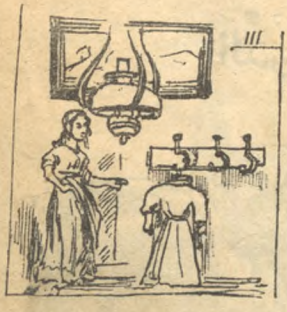

اَنَا اَلَّذی اُعَلِّمُ هٰذا التِّلمیذَ. اَنَا اَلَّتی خِطْتُ هٰذا اللِّباسَ.

(*) اسم موصول.

أَنْتَ الذى كَتَبْتَ هٰذا الْمَكْتُوبَ. أَنْتِ الَّتى تُعَلِّمِينَ هٰذِهِ التِّلْمِيذَةَ. هَلْ رَأَيْتَ التِّلْمِيذَ الَّذى جاءَنا أَمْسِ. اَلْمَرْأَةُ الَّتى تُعَلِّمُ التِّلْمِيذاتِ تُسَمّٰى مُعَلِّمَةً. اَلْخَيَّاطاتُ هُنَّ اللَّواتى يَخِطْنَ الثِّيابَ. جاءَنى صَدِيقِىَ الَّذى أُحِبُّهُ كَثِيرًا. يُقالُ لِلرَّجُلِ الَّذى لَيْسَ لَهُ زَوْجَةٌ عَزَبًا وَلِلْمَرْأَةِ الَّتى لَيْسَ لَها زَوْجٌ عَزَبَةً. يُقالُ لِلرَّجُلِ الَّذى يُحْسِنُ إِلَى الْفُقَراءِ كَرِيمًا. اَلْمَرْأَةُ الَّتى رَأَيْناها أَمْسِ فِى الْجِنِينَةِ هِىَ زَوْجَةُ عَلِيٍّ. اَلْفَتاةُ الَّتى رَأَيْناها أَمْسِ فِى الشّارِعِ الْكَبِيرِ هِىَ ابْنَةُ مَحْمُودٍ. اَلتَّلامِذَةُ الَّذِينَ رَأَيْناهُمْ قَبْلَ الظُّهْرِ فِى الْجِنِينَةِ يَتَعَلَّمُونَ فِى الْمَدْرَسَةِ الْحُسَيْنِيَّةِ. اَلرَّجُلُ الَّذى يُعَلِّمُ الْأَوْلادَ يُسَمّٰى مُعَلِّمًا.

كيچه بزگه كيلكان كشى معلمدر. قزلر اوقوته طورغان خاتون معلمه ديب آتالادر. بو شاكردنى اوقوتوچى مينمن. اويلەدن الك باقچەده سبن كورگان يكت بزنك پريكاشچيكمزدر. بو كتابنى، درسنى ياخشى بلكان شاكردكه بيرەچكمز. بالالر اوقوتا طورغان ايرٍ معلم ديب آتالادر.

اَلدَّرْسُ التّاسِعُ وَالْأَرْبَعُونَ.

نعجة.

معز.

دِيكٌ رُومِىٌّ

أَهْلِيٌّ. بَرِّيٌّ. مِثْلُ. طَيْرٌ. طُيُورٌ. حَيَوَانٌ. حَيَوَانَاتٌ.
أَرْنَبٌ. جَمَلٌ. ثَعْلَبٌ. أَسَدٌ. فَهْدٌ. نَمِرٌ.
كَبْشٌ. غَزَالٌ. بَطٌّ. حَمَامٌ. بَبَغَاءُ. عُصْفُورٌ. بُومٌ. نَسْرٌ.

مِنَ الْحَيَوَانَاتِ مَا هُوَ أَهْلِيٌّ.

مِنَ الْحَيَوَانَاتِ مَا هُوَ أَهْلِيٌّ مِثْلُ الْبَقَرِ وَ

وَ وَالنَّعْجَةِ وَالْهِرِّ

وَالْجَمَلِ وَمِنْهَا مَا هُوَ بَرِّيٌّ مِثْلُ الْغَزَالِ

الْأَرْنَبِ وَالثَّعْلَبِ وَالْأَسَدِ وَالنَّمِرِ وَالدُّبِّ وَالذِّئْبِ وَالْفَهْدِ

وَالطُّيُورُ مِنْهَا مَا هُوَ أَهْلِيٌّ مِثْلُ الدَّجَاجِ وَالْبَطِّ

وَالْوَزِّ وَالطَّاوُوسِ وَالْحَمَامِ وَالْبَبَغَاءِ وَالْبُلْبُلِ.

وَمِنْهَا مَا هُوَ بَرِّيٌّ مِثْلُ الْعُصْفُورِ وَ وَالنَّسْرِ.

قوش. قوشلار. كوگارچن. چبچق. قويان. اوردەك. قاز. تولكى. اوردەك كولده يوزه. صارق ايتى آشادم. تەكه اهلى حيواندر. كوركه ايتى تەملبر بوركوت زور قوشدر. بلبلنك طاوشى ماتوردر. قويان قورقاق حيواندر طاوس ماتور قوشدر. آرسلان يورەكلى حيواندر. بو قاز، بو اوردەكدر

اَلدَّرْسُ الْخَمْسُونَ.

سَرِقَةٌ. سَارِقٌ. جَائِزٌ. مُخَالَفَةٌ. وُصُولٌ. وُقُوفٌ. قَطْفٌ
مُنْخَفِضٌ. اِرْتِجَافٌ. خَجَلٌ. لٰكِنَّ. اَنَّهُ. مَكَانٌ

اَلسَّارِقُ وَابْنُهُ.

كَانَ لِرَجُلٍ فَقِيرٍ وَلَدٌ صَغِيرٌ. فَقَالَ لَهُ يَوْمًا تَعَالَ يَا ابْنِي مَعِي نَذْهَ
وَنَسْرِقْ قَلِيلاً مِنَ التُّفَّاحِ. فَذَهَبَ الْوَلَدُ مَعَهُ وَهُوَ يَعْرِفُ اَنَّ ذٰلِكَ غَيْرُ جَائِ
لٰكِنَّهُ لَمْ يُرِدْ اَنْ يُخَالِفَ اَبَاهُ. وَلَمَّا وَصَلَ الرَّجُلُ اِلَى الْمَكَانِ الْمَقْصُودِ قَالَ
لِابْنِهِ قِفْ هُنَاكَ وَانْظُرْ هَلْ يَرَانَا اَحَدٌ. فَوَقَفَ الْوَلَدُ وَاَخَذَ اَبُوهُ يَقْطُ
مِنَ التُّفَّاحِ. وَبَعْدَ قَلِيلٍ قَالَ الْوَلَدُ لِأَبِيهِ بِصَوْتٍ مُنْخَفِضٍ يَا اَبِي وَاحِ
يَرَانَا. فَخَافَ الْاَبُ وَنَزَلَ مِنَ الشَّجَرِ وَسَأَلَهُ وَهُوَ يَرْتَجِفُ مَنْ هُوَ هٰذَا وَاَيْنَ

هو؟ فقال الولد هو الله. فخجل الرجل ولم يسرق شيئاً بعد ذلك.

ماذا قال السارق لابنه؟ هل ذهب الولد مع ابيه؟ من قطف التفاح؟ ماذا صنع الولد؟ ماذا قال الولد لابيه؟ وما ذا فعل الاب؟ هل سرق الرجل بعد ذلك؟

الدرس الحادي والخمسون.

عبور. جسر. قطعة. آخر. اختطاف. رمى.
وجدان. اضاعة. استفادة. عدم استفادة. بدل.

الكلب الطماع.

يحكى ان كلباً كان يعبر على جسر وفي فمه قطعة لحم فوقع منه التفات فرأى صورته في الماء فظن انه كلب آخر في فمه قطعة لحم فاراد ان يختطفها منه فرمى نفسه في الماء فلم يجد فيه شيئاً وسقطت قطعة اللحم من فمه فتأسف كثيراً لاضاعته ما في يده وعدم استفادته شيئاً بدله.

اين سار الكلب؟ وماذا كان في فمه؟ ماذا رأى هو في الماء؟ ماذا صنع هو؟ وكيف كانت نتيجة امره؟

اَلدَّرْسُ الثَّانِي وَالْخَمْسُونَ.

بَرِيدٌ. مَكْتَبُ الْبَرِيدِ. صُنْدُوقُ الْبَرِيدِ. سَاعِي الْبَرِيدِ. مُوَظَّفُ
قَدْجَاءَ. ظَرْفٌ. زَرْقَاءُ. اِلْصَقْ. اِرَاءَةٌ. مَاضٍ. عُنْوَانٌ

فريد - ماذا تَصْنَعُ يَا حَسَنُ؟

حسن - اَكْتُبُ مَكْتُوبًا لِاَبِي فِي قَازَانَ.

فريد - وَمَعَ مَنْ تُرْسِلُ الْمَكْتُوبَ هَلْ خَادِمُكُمْ مُسَافِرٌ؟

حسن - بَعْدَ اَنْ اَكْتُبَ الْمَكْتُوبَ وَاَضَعُهُ فِي الظَّرْفِ اَكْتُبُ اسْمَ الْبَلَ
وَاسْمَ اَبِي عَلَى الظَّرْفِ ثُمَّ اُلْصِقُ عَلَى الظَّرْفِ وَرَقَةَ بَرِيدٍ زَرْقَاءَ مِثْ
هٰذِهِ وَاَضَعُهُ فِي صُنْدُوقِ الْبَرِيدِ.

فريد - اَرِنِي هٰذِهِ الْوَرَقَةَ مِنْ اَيْنَ اَخَذْتَهَا؟

حسن - اِشْتَرَيْتُهَا بِسَبْعِ مَلِيمَاتٍ مِنْ شُبَّاكِ الْبَرِيدِ.

فريد - وَمَاذَا يَكُونُ بَعْدَ اَنْ تَضَعَ الْمَكْتُوبَ فِي الصُّنْدُوقِ.

حسن - بَعْدَ ذٰلِكَ يَجِيءُ سَاعِي الْبَرِيدِ وَيَأْخُذُ الْمَكْتُوبَ وَيَذْهَبُ بِهِ اِلَى
مَكْتَبِ الْبَرِيدِ وَهُنَاكَ يُرْسِلُهُ مُوَظَّفُو الْبَرِيدِ فِي الْقِطَارِ اِلَى اَبِي.

فريد - وَهَلْ يُرْسِلُ اَبُوكَ لَكَ اَيْضًا مِثْلَ ذٰلِكَ فِي الْبَرِيدِ.

حسن - نَعَمْ هُوَ يُرْسِلُ لِي مَكْتُوبًا فِي كُلِّ اُسْبُوعٍ وَقَدْ جَاءَنِي مِنْهُ
هٰذَا الْمَكْتُوبُ يَوْمَ الْخَمِيسِ الْمَاضِي - اَتُحِبُّ اَنْ تَرَاهُ.

فريد - نَعَمْ أُحِبُّ جِدًّا - أَرَى هٰذَا الْمَكْتُوبَ عَلَيْهِ وَرَقَةً زَرْقَاءَ أَيْضًا.

حسن - نَعَمْ وَهٰذَا عُنْوَانِي مَكْتُوبٌ عَلَى الظَّرْفِ اقْرَأْهُ.

فريد - صَحِيحٌ - هٰذَا اسْمُ الْبَلَدِ وَهٰذَا اسْمُ الشَّارِعِ وَهٰذَا اسْمُكَ وَهٰذَا اسْمُ أَبِيكَ.

مَاذَا صَنَعَ حَسَنٌ؟ أَيْنَ كَانَ أَبُوهُ؟ كَيْفَ أَرْسَلَ الْمَكْتُوبَ إِلَيْهِ؟ مَاذَا أَلْصَقَ هُوَ عَلَى الظَّرْفِ. وَهَلْ كَانَ يَكْتُبُ لَهُ أَبُوهُ مَكْتُوبًا. هَلْ قَرَأَ فَرِيدٌ عُنْوَانَ الْمَكْتُوبِ الَّذِي جَاءَ لِحَسَنٍ مِنْ أَبِيهِ.

عربچه سوزلرنك ترجمه‌لری.

١

كراس - دفتر
مسطر - پراؤیلا
ریش - تیمر قلم (پیرا)
ورق - كاغد
هذا - بو
این - قایده
ما - نرسه
خذ - آل (مه)
هات - بیر
نشافة - كیبترگچ.

٢

فصل - صنف
مكتب المعلم - صنف اوستەلی (ترکی جمله‌لرده یكللك اوچون قیدسز اوستەل‌دیب كنه‌یورتلدی)
حبر - قاره.
مِمسحة - جویغچ (ریزینكه)
كرسی - اورندق
هنا - مونده
فی - ده.
فی الفصل - صنفده.
یَقرأُ - اوقی. اوقور.
تلمیذ - شاكرد.
یَكتُبُ - یازا. یازار.

٣

مصباح - لامپه.
كبریت - شرپی.
حجرة - بولمه.
تباشیر - آقبور.
علی - گه - غه.
اكتب علی اللوح - یاز طاقتاغه.

مَن - كم
اِقرأْ - اوقو.
اُدخُلْ - كر.
اِفهَمْ - آكلا.
اُقعُدْ - اوطور.
شباك - تەرەزه

٤

بیت - اوی.
دار - یورت.
رَفّ - شورلك.
ولد - بالا.
طبیخ - آش.
شای - چای.
سكّر - شیكر.
یَأكُلُ - آشی - آشار.
یشرب - اچه اچەر.
یا - ای.
یافرید - ای فرید.
بِ - برله. بالقلم - قلم‌برله.

٥

قلم الرصاص - كرانداش قلم.
قلم الاردواز - طاش قلم (گریفل).
هناك - دگنده
رَدهَة - زال.
لحم - ایت.
خبز - ایكمك
تعال - كیل.
احفظ - یادلا
باب - ایشك.
ینام - یوقلی

٦

یركض - چابا (یوكور
دجاج - طاوق.
انا - مین.
انت - سین.
هو - اول.
متی - قاچان.
مِن - دن.
من المدرسة - مدرسدن
اُخرُجْ - چق.
یصیح - قچقرا.

٧

یسبح - یوزه.
كرة - طوب.
هَلْ - می؟
هَلْ یكتب؟ - یازامی؟
سمك - بالق.
ماء - صو.
لبن - سوت
بعد - صوك.
بعد الدرس - درس صو
قبل - الك.
یقوم - طورا، طور
ینظر - قاری، قارار.
یلعب - اوینی، اوینار
نَعَم - ایيو

٨

قلم محمود - محمودنك قلم
a - آنك
ك - سینك.
ی - مینم.
یحب - سویه.
یطیع - اطاعت اینه

٩

غاب - اورمان
جنبية - باقچه
الى - گه
الى المدرسة - مدرسه گه
فار - طچقان.
هر - مه‌چى.
يوجد - بولا (بار)
فتح - اچدى
ركبت - مندم
ذهبت - كيتدك

١٠

طبق - ته‌ريلكه
ملح - طوز
فوق - اوست
تحت - آست
سكوت - تيك طورو
لم - نيك
يضحك - كوله، كوله‌ر
يبكى - يغلى، يغلار.

١١

قطع - كيسمك
عطش - صوصامق
كثير - كوب
قليل - آز
غنى - باى
فقير - يارلى
رجل - ايار
ذلك - تگى
امام - آل ياق
وراء - آرت ياق

١٢

مساطر - پراويلالر
كراريس - دفترلر
الواح - طاقتالر
دروس - درسلر
نشافات - كيبترگچلر
تلامذة - شاكردلر.
ابواب - ايشكلر.
نحن - بز.
انتم - سز.
هم - آنلر
اقرأوا - اوقوكز.
لوح التباشير - صنف طاقتاسى
لوح الاردواز - طاش طاقته

١٣

جد - بابا
اجداد - بابالر.
جدة - ئه‌بى.
جدات - ئه‌بيلر.
آباء - اتالر.
امهات - آنالر.
اخوة - ايرقرداشلر.
اخوات - قزقرداشلر.
بلدة - شهر (قالا)
فصول - صنفلر، بولمه‌لر.
شبابيك - ته‌ره‌زه‌لر.
ابناء - اوغللر.
بنات - قزلار.
اولاد - بالالار.
اوراق - كاغدلر.
مدارس - مدرسه‌لر.
ايها - اى
ايها التلميذ - اى شاكرد
هؤلاء - بونلر
هم - آنلرنك
كم - سزنك
نا - بزنك

١٤

فناجين - چنايافلار.
سكاكين - پچاقلار.
افراس - اتلار.
كلاب - اتلر.
ايضا - ينه.
انا ايضا كتبت - مين ده يازدم.
مشى - يورمك
وضع - قويمق
برى - اوچلامق
مجيء - كيلمك
تعلم اوگرنمك (اوقومق)

١٥

كراسى - اورندقلار.
معلمون - معلملر
اشتراء - صاتوب آلمق
بيع - صاتمق
الآن - حاضر
فقط - گنه (غنه)
الآن فقط - حاضر گنه
رؤية - كورمك
صاحب - ايبده‌ش
مع - برله.
كتبنا - يازدق
قراتم - اوقودكز
ذهبوا - كيتديلر
ثم - مونك صوكنده

١٦

طباخ - آش پشروچى
مطبخ - آش خانه
طبخ - پشرمك
سوق - بازار
التفات - ئه‌يله‌نمك
احترام - حرمت ايتمك
قول - سوز
سماع - ايشتمك
دائما - هر وقت
يمين - اوك
شمال - صول
محابر - قارا صاوتلار.

لاتَلْعَبْ - اويناما
لاتلعبوا - اويناماغز.
خادم - خدمتچى

١٧

مجتهد - طرشچان
كسلان - يالقاو
كبير - زور
صغير - كچك
طويل - اوزون
قصير - قسقه
جديد - يا كى.
قديم - ايسكى
حاد - اوتكور
كهام - اوتماس
كنس - سبرمك

١٨

مفتاح - آچقچ
مفاتيح - آچقچلار.
رفيع - بيوك
وضيع - ته‌به‌نه‌ك.
واسع - كيك
ضيق - تار.
مطيع - اطاعتلى
عاص - فارشى
موءدب - ادبلى
غير موءدب - ادبسز
جميل - ماتور (ياخشى)
قبيح - يه‌مسز (ناچار)
اقفال - بيكله‌مك
نشر - يارمق
خشب - آغاچ
ه - آنى
ك - سينى
نى - مينى

١٩

شارع - اورام
مرور - اوتمك
باكرا - ايرته.
متاخرا - صوك
مفتوح - آچق
مقفل - بيكلى
اليوم - بو كون
الليلة - بو كيچ
محبوب - سيوكلى
ممقوت - سيوكسز
جيدا - ياخشيلاب
سقوط - يغلمق (توشمك)

٢٠

تفاح - آلما
برتقال - افليسون
ليمون - ليمون
عنب اوزوم
جدا - بيك
رطل - قاداق
لذيذ - طاتلى
مر - آچى
بكل ارتياح - بيك راحتلك برله
بكل سرور - شادلق برله (شادلانوب)
لا - اوچون
ليكتب - يازمق اوچون

٢١

واحد - بر
اثنان - ايكى.
ثلاثة - اوچ
اربعة - دورت
خمسة - بش
ستة - آلتى
سبعة - يدى
ثمانية - سيكز
تسعة - طوقز
عشرة - اون
مليم - تين
روبل - صوم
قرش - غروش
جنيه - آلتون. (
آلتونى اون صوم بولا
كم - كوبمو.
قيمة - بها
يساوى - طورا (بهاس

٢٢

مكتبة - كتبخانه
كُتُبى - كتابچى
اشتغال - اشله‌مك
عشرون - يكرمى
ثلاثون - اوطوز
اربعون - قرق
خمسون - ايللى
ستون - آلتمش
سبعون - يتمش
ثمانون - سيكسان
تسعون - طوقسان

٢٣

سنة - يل
شهر - آى
اسبوع - آتنه
يوم - كون
نهار - كوندز
ليل - كيچ (تون)
دقيقة - مينوت ربيع
ثانية - سيكونت
ربيع - ياز
صيف - جاى.
خريف - كوز
شتاء - قش
خمسة عشر - اون بيش
ثلاثة وعشرون - يكرمى اوچ
مئة - يوز
الف - مك

بتوضاء - طهارت آلا.
بصلی - نماز اوقی.
طست - طاز - لگن.
صابون - صابون
غسل - یومق
تنشیف - کیبترمك
وجه - یوز (بیت)
صلاة - نماز
فجر - طاك
ظهر - اویله
عصر - ایکندی
مغرب - اخشام
عشاء - یستو

٢٥

انسان - کشی
ناس - کشیلر
راءس - باش
شعر - ساچ
جبهة - ماکلای
حاجب - قاش
شفة - ایرن
انف - بورون
فم - آغز
لسان - تل.
ید - قول
اصبع - بارماق
امساك - طوتمق
کذب - یالغان (یالغا - نلامق)
لی - مینم
لك - سینك
بعض - قای بر.
کل - همه

٢٦

جفن - قاباق
هدب - کرفك
عنق - موین
انمل - بارماق اوچی
ظفر - طرناق
فخذ - بوط
تحریك - سلکتمك
لایکذب - یالغانلامی
ابدا - هیچ وقتده.
اسود - قارا
ابیض - آق

٢٧

لحیة - صاقال
یدیمنی - اوك قول
ید یسری - صول قول
شفة علیی - اوست ایرن
شفة سفلی - آست ایرن
کل احد - هرکم
ما قرأ - اوقومادی
ما فهم احد - هیچ کم آکلامادی
ما جاء احد - هیچ کم کیلمدی.

٢٨

صباحًا - ایرته برله
مساءً - کیچ برله
غداً - ایرته‌که
اَمْس - کیچه (دون)
کیف - نیچك
کیف حالك - حالك نیچك (ایسه‌نموسك اورنینده استعمال ایتله‌در)
حفظك الله - الله صاقلا سون سینی (کیف حالك‌که جواب اورنینده استعمال ایتله‌در)
سیدی - افندم
عندی - مینده
عندك - سینده
عنده - آنده. (آکارده)
محطة - واکزال
توجه - یونه‌لمك

٢٩

جائع - آچ کشی
عطشان - صوصاغان
کریم - جومارد
بخیل - صاران
قریة - آول
عاصمة - پایتخت
رخیص - آرزان
غال - قیمت
شکر - تشکر ایتمك
احسان - جومارد لق قیلماق
اَبَوانِ - آتا آنا
اُقارب - یاقنلار

٣٠

تلمیذة - قز شاکرد
تلمیذات - قزشاکردلر
تلامیذ - ایر شاکردلر
نساء - خاتونلر
هذه - بو (موءنث)
تلك - تکی (موءنث)
رجل - ایر.
رجال - ایرلر.
امراءة - خاتون

٣١

هی - اول (موءنث)
کتاب - مکتب
تکتب - یازا.

٣٢

ترابزة - اوستدل

اكتيبى يا عائشة - يازسين اى عائشه
ها - آنك (موءنث)
ك - سينك (موءنث)
تعالى - كيل (موءنث)
تمشيط - طارامق

٣٣

تنظيف - طازارتمق
تلويث - پچراتمق
مسح - سورتمك
نظيف - تازا (پاك)
وسخ - پچراق
لباس - كيوم
يكون - بولا
كُنْ - بول
اما - اما
هاتى - كيتر
منديل - ياولق
فراش - توشهك
تكتبين - يازاسك موءنث

٣٤

شجر - اوسوب اوطوزغان آغاج
حجر - طاش
لبن - كيرپچ
نبت - اوسمك
احضار - حاضرلمك
لَعِبْتَ - اوينادى (موءنث)
لَعِبْتِ - اوينادك (موءنث)
ما كتبتُ بعدُ - يازمادم ئەلى
وليد - بالا.
مهد - بيشك.

٣٥

سرج - ايەر
اسراج - ايەرلمك
الجام - يوگەنلمك
حديد - تيمر
آلة - قورال
صنعة - اشلەمك (ياصاماق)
ماذا - نرسه بو
وغيرذلك - بوگا باشقه

٣٦

اَلْبسَة - كيوملر
قميص - كولمك
سروال - اشطان
طربوش - فس
رداء - كازاكى (پالتا)
قماش - ماتيريه
تغدى - كوندزگى آش آشامق (آبيدات)
تعشى - كيچكى آش آشامق (اوژنيت)
غداء - كوندزگى آش
عشاء - كيچكى آش
اعطاء - بيرمك
بقاء - قالمق
لما - گەچ
اكبر - زورەمق
اصغر - كچكنەرەك
لبس - كيمك
نزع - صالمق
خياطة - تكمك
تقديم - تقديم ايتمك

٣٧

طاقية - توبەتەى
خف - چيتك
عمامة - چالما
جيب - كسه
اغلى - قيمترەك
ارخص - آرزانرەق
سمعا وطاعة - باش اوستى اورننده استعمال ايتله (چن معناسى سوزكنى بيك ايشتەم بيك طكليم ديمكدر)
عندما اذهب - بارغان چاغندە
فَرْوَةْ - طون

٣٨

قُبَّعة - اشلەپه
نقد - آقچه
نقود - آقچەلر
قطن - مامق
صوف - جون
متاع - ئەيبر
تاجر - سودا گر
دكان - كيبت
ذراع - آرشين
كسر - صندرمق (واتمق)
كُتِبَ - يازلدى.
يَقْرَأُ - اوقولا

٣٩

جَرَس - كچكنه قكفراق
دق - صوقمق (قاقمق)
جدار - استينا
سقف - توشەم
من زمان - كوبدن
اانت - سينمى؟
ازيد - زيدمى؟
اَمْ - يايسه (ياخود)
اما فتح - آچمادىمى.

٤٠

سماء - كوك
ارض - يير

شمس - قویاش
کوکب - یولدز.
مطر - یغمور
ثلج - قار
جبل - طاغ
بحر - دیکگز
بحیرة - کول
نهر - یلغا
طلوع - طومق (چقمق)
غروب - باطمق
نزول - توشمك
صعود - منمك
سرد - صالقون
حر - اسسی
یوم ممطر - یغمورلی کون
یوم مصح - آیاز کون
نضج - پشمك
جمود - طوکمق
شدید - قاتی
قمر - آی

٤١

قریب - یاقن
بعید - یراق
صعب - آور، چیتن
سهل - یکل
وزن - اولچامك
ارادة - تلامك
منذ - دن بیرلی.
منذ خمسه ایام - بیش کوندن بیرلی.
قط - هیچ
اذا - اگر
اذا جاء - اگر کیلسه.
یجب علیك - تیوش سیکا
یجب علیك ان تقرأ درسك - سیکا درسکنی اوقو تیوش

٤٢

عم - آنا بر طوغان ایر قرداش.
عمة - آنا برطوغان قز قرداش.
خال - آنا بر طوغان ایر قرداش.
خالة - آنا بر طوغان قز قرداش.
زوج - ایر
زوجك - سینك ایرك
زوجة - خاتون
زوجتك - سینك خاتونك
مدح - ماقتامق
ذم - یمانلامق
وحدی - یالغزم
وحدك - یالغزك
وحده - یالغزی.
بل - بلکه
أحیانا - بعض وقت
یسمی - آتالنه
سألت فریدا کتابا - فریددن کتاب صورادم
سألت فریدا عنك - فریددن سینك حقنده صورادم (سینی صورادم)

٤٣

صحیح - طازا (سلامت)
مریض - آورو (خسته
دواء - دوا
داء - آورو
شفاء - سلامتلهنو
معاینة - فارامق
اصابة - ایرشمك (ایتمك)
عدة - برنیچه
اثناء - آرا (اثنأالدرس درس آراسی)

لم یکتب - یازمادی
اجزا خانة - آپتیك

٤٤

شجاع - بهادر (باطر)
صدیق - دوست
عدو - دشمان
جبان - قورقاق
لیس - توکل
هو لیس بغنی - اول بای توکلدر
انا لست بفقیر - مین فقیر توکلمن
شیخ - قارت
عجوز - قارتچق

٤٥

قرط - آلقا
عقد - موینسه (موینغه طاغا طورغان زینت
ذهب - آلتون
خاتم - یوزك
سوار - بلازك.
فضة - کمش
اؤلؤ - انجی
الماس - آلماس
فص - قاش (یوزك قاشی)
قوی - قوتلی
ضعیف - کوچسز.
ظن - اویلامق
اظن فی الفصل - صنفده دیب اویلیم (صنفده بو- لورغه کیره‌ك)
من فضلك - بو، سوزلرنك آخرینه قوشلدقده التماس معناسی چعادر
اکتب من فضلك - یازچی؛ هات من فضلك - بیرچی کبی)

٤٦

خيط - يب
ابرة - اينه
حلاق - ساچ تراش
نجار - پچقچی، بالتاچی
راتب - وظيفه (ژالونيه)
مستخدم - پريكاشچيك
احمر - قزل
اصفر - صاری
لِمَنْ؟ - كمنك

٤٧

محش - چالغی.
فلاح - آول كشيسی.
زَرْع - ايگن
زَرْع - ايكمك (ساچمك)
قمح - بغداى
دقيق - اون
حشيش - پچەن
عشب - اولەن
هن - آنلر (موءنث)
تقراءن - اوقيسز (موءنث)
افهمن - آڭلاكز (موءنث)
ذهبن - كيتديلر (موءنث)
رجعتن - قايتدكز

٤٨

(الذى - شوندى ايرر)
(التى - شوندى خاتون)
(الذين - شوندى ايرلر)
(اللواتى - شوندى خاتونلر

انا الذى أعلّم هذا التلميذ - بوشاكردنى - اوقوتوچى مينمن

٤٩

اهلى - يورت حيوانى (يورتقه ايلەشه طورغان حيوان)
برى - قر حيوانى
مثل - كبى (شيكللى)
غزال - كيبك
طير - قوش
طيور - قوشلار
ارنب - قويان
جمل - تويه.
ثعلب - تولكى
اسد - آرسلان
فهد - قاپلان
بط - اوردەك
وز - قاز
حمام - كوگارچن
ببغاء - طوتى قوش
عصفور - چپچق
بوم - يابالاق
نسر - بوركت
نمر - يولبارس

٥٠

سرقة - اوغرلامق
سارق - اوغرى
جائز - درست
مخالفة - قارشمق
وصول - يتمك (ايرشمك)
وقوف - طوقتامق
قطف - اوزمك
منخفض - توشونكى (آقرن)
ارتجاف - قالترامق
خجل - اويالمق
لكن - لكن
انه - اول
ان فريدا مجتهد - فريد طرشدر
مكان - اورون

٥١

عبور - اوتمك (كيچمك)
جسر - كوپر
قطعة - كيسەك
آخر - ايكنچى (باشقه)
اختطاف - طارتوب آلمق
رمى - آتمق
وجدان - طابمق
اضاعة - يوغالتمق
استفادة - فائده ايتمك
عدم استفادة - فائده ايتماو
بدله - آنك اورنينه

٥٢

بريد - پوچطه
مكتب البريد - پوچطه كانطورى
صندوق البريد - پوچطه ياشچيكى
ساعى البريد - پوچتا ليون
موظف - مامور
قدجاء - كيلدى
ظرف - كانويرت
زرقاء - كوك (موءنث)
الصاق - يابشدرو
اراءة - كورستمك
ماض - اوتكان (يوم الخميس الماضى - اوتكان آطنه كون)
عنوان - آدريس

ح. زبیری.

عقائد

ایکنچی قسم

مکاتب رشدیه‌ده تدریس ایچون یازلمش، معتقدات اسلامیه‌نی عقلی ونقلی دلیللر ایله مبین بر رساله‌در.

(ایکنچی مرتبه باصلووی)

ناشری:
صباح کتب خانه‌سی

КАЗАНЬ.
Типо-литографія Императорскаго Университета
1909.

بسم الله الرحمن الرحيم

عملیات ومعتقدات:

عمل اش معناسنده اولوب جمعی عملیات کیلور. بنده‌لرنك قبلغی عملری شرع شریف جهتندن فارالدقده یا ایزگو وثوابلی بر اش بولور یاکه یمان وگناه‌نی موجب بر اش بولور.

شرع شریف جهتندن بر اشنك قای درجه‌ده اولدیغینی مشروعی غیر مشروعی ایدوکینی، مشروع اولسه احکام اجراسینی، غیر مشروع اولسه صاقلانو طریقینی اوگرانکان وبیان ایتکان علم «علم فقه» دیوب نسبت ایتوله‌در.

اعتقاد: اوشانو معناسنده اولوب شرع‌ده کوکلنی بر حکم شرعیه باغلاودر. دین اسلام وشریعت مطهره‌ده اوشانلماسی هم حقلقینه قلبنك برکتلمه‌سی لازم اولان شیلر: (امنت بالله، وملائکته وکتبه ورسله، والیوم الاخر والقدر خیره وشره من الله تعالی والبعث بعد الموت) عبارهٔ جلیله‌سنده بیان ایتولگان نرسه‌لردرکه بونلر «معتقدات» دیه تسمیه ایتوله‌در.

معتقدات‌غه اعتقاد طریقینی وحقلغینه دائر اولغان عقلی ونقلی دلیللرنی کورسنکان وبلدرگان علم‌نی «علم کلام وعلم عقائد» دیلر.

مقدمه

فصل اوّل

خلقت عالم وآنك صورة قیامی

یر کوك وبونلرنك ایکیسی آراسنده بولغان بتون موجودات «عالم» دیوب نسمیه ایتوله‌در. شول عالم اوّل یوق ایکان صوکره الله تبارك وتعالی‌نك قدرتی والوغ حکمتی ایله وجوده کلمشدر. الله تبارك وتعالی خالق وصانع در، بوکا دلیل اولان آیات واحادیث شریفه لا یُعدُّ ولا یُحصی‌در، جمله‌دن بری سورة ق ۳۸ نجی آیة (وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَیْنَهُمَا فِی سِتَّةِ اَیَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ) معناسی: (تحقیق بز خلق قیلدق کوکلرنی ویرنی وآنلرنك آراسنده بولغان نرسه‌لرنی آلتی کونده وطوتمادی بزنی بو یاراتوده هیچ بر مشقت وآریمق) دیمکدر.

وبو عالم فانی یعنی بتمه‌چك اولوب، آنجق الله تبارك وتعالی حضرتلریگنه باقی یعنی مکّکی‌در. عالمنك فانی بولووی سورهٔ قصص‌نك ۸۸ نجی آیتی: (کُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ) وسورة رحمن‌نك ۲۵ نجی آیتی (کُلُّ مَنْ عَلَیْهَا فَانٍ) نص جلیل‌لریله بیان واثبات ایتلمشدر.

فصل ثانی

ابنای ادم یاکه بنده‌لر

بنی آدمده حواس ظاهره، قوهٔ عقلیه، قوهٔ شهویه، قوهٔ غضبیه کبی صفتلر بارذرکه. حواس ظاهره بش اولوب سمع، بصر، شم، ذوق، لمس‌دن عبارتدر. سمع

ایشتمك درکه قولاق واسطه‌سیله اولور، بصر کورمك درکه کوز واسطه‌سیله اولور، شم ایسناب سیزودرکه برونلك ایچنه‌گی عصبلر یاردمیله اولور، ذوق طاتیمق در تل‌ده‌گی عصبلر واسطه‌سیله اولور، لمس تیمك وبرلمك ایله سیزودرکه تکمل بدنده بولغان تیری واسطه‌سیله بولور.

قوهٔ عقلیه: عقل وفکر قوه‌سیدرکه بونگله علوم وسعادته یتشوب حقیقت حاله واصل اولنور. ذات بارینك صفات وقدرتی واحداث عالم کبی مسئله‌لر بارچه‌سی شول قوه ایله حل قیلنوب بنده‌نك دنیاوی واخراوی سعادتینه باعث در.

قوهٔ شهویه: نفس آرزوسی قوّتی درکه بو ایسه آدمنك یا سعادتین یا شقاوتین موجب‌در؛ زیرا بونك سببلی انسان دائما اوزینك راحتده بولوون تلیدر، نفسنك راحتی ایچون گناهغه توشوینی ده کورمیدر، بعضا الوغ گناهلرنی ده قیلادر، کیته کیته طریق حقدن ده آیرولادر، بو وقتده الوغ جزا وعقابقه مستحق بولادر، بو ایسه مطلقا قوهٔ شهویه سببلی طابلمشدر. اگر نفسنی باصوب آنك تلادیکنچه یورماینچه باری تعالی‌دن قورقوده وطریق حقده اولورسه، بو وقت اجر عظیم ایله مأجور اولوب دنیا وآخرت سعادتینه یتشور.

قوهٔ غضبیه: آچو قوّتی درکه بو قوّت یرنده طوتلماز ایسه بنده ایچون بتونلای ضررلی بر قوه‌در، خصوصا قوهٔ شهویه‌ایله برلکده سوء استعمال اینلسه‌گر، شول وقتده آدم هیچ بر وقت مسعود اولمایه‌چقدر. چونکه بو کمسه هیچ بر گناهدن وکشی رنجتودن ظلم وجبردن قورقمایه‌چقدر، بونك ایچوندرکه کوب کمسه‌لرنك مظلوم ومجبور وبختسز اولمقی لازم کیلور. ایشته بتون یر یوزندن راحت وسعادت کوتارلوب انسانلرنك هیچ مسعود اولماولری لازم کیلور ایدی.

لکن اش آلای توگلدر جناب حقنك رحمت وحکمتی الوغ‌در بنی آدمنی یر یوزینه خلیفه ایتدکدن صوکره آنلرنی بویله طنچسزلق وبختسزلکده قالدرمایه‌چغی بیلگولیدر؛ شولوق بنده‌لر آراسندن خلقی وطبیعتی ایرکن عقللی

بولغانلرینی پیغمبر قیلوب جبرائیل فرشته آرقلی وحی ایله آنلرغه حقنی اوگراتدی وشول طریقنی باشقه آدملرگه اوگراتو ایله آنلرغه نیلدی، اول پیغمبرلرنك اوگراندیکی واوگراتدیکی طریق حق (دین بعت) دیوب آتالور، دین وشریعتنی قبول ایتو (ایمان واسلام) دیوب ور، ایمان واسلام ایله مشرف بولغان کشیلرنی (مؤمن ومسلمان) دیوب ایته‌لر. عموما انبیاء ورسلنك تعلیم ایتدیکی طریق حق‌دن بر قدرسی: عالم ك وفانی‌در، عالمنك خالقی آنچق بر وبار الله تعالی‌در، الله تعالی قدیم نی اولوب بر وباردر، بر یوزنده اولان جمیع انسانلر عبادت ایله مأمور رب معصیت وگناهدن طیولمشدرلر. عابدلر ایچون جنت، عاصیلر ایچون م حاضردر، هر کمنك قیلدیغی عملندن حساب آلوناچق وقیامت کونی آنك لاچقدر. شمدیکی شریعت محمدیه‌ده ظلم‌دن صاناغان اشلر اول وقت دخی رام وظلم اولمشدر.

فصل ثالث

دین اسلام وآنك صورة قیامی

یوقاریده بیان ایتلدیکی وجهله بنده‌لرنك آراسندن الله تعالی برینی پیغمبر ایتوب طریق حقدن آیرلغان بنده‌لرگه احکام شرعیه‌نی یتشدردیکی کبی ایك صوگره عرب طائفه‌سندن محمد صلی الله علیه وسلم‌نی پیغمبر ورسول ایتوب کندوسینه قرآن الکریم اسملی کتابنی ارسال ایتدی واوشبو دین اسلام وشریعت محمدیه ایله دنیانی تزیین وتنویر قیلدی.

عیسی علیه السلام‌دن صوگره آلتی یوز سنه قدر اونکان ایدی، آدملر طریق حقدن آیرلوب آزغنلق وبوزقلق هم پتلرغه طابنو کبی فنا عادت‌لرگه باش بیرگانلر ایدی. ایشته بو وقت بر پیغمبرنك کلمسی بیك لازم ایدی،

خصوصا برنك پيغمبرمز محمد صلى الله عليه وسلم نك كيله چكى اوّلدنوك توران د
وانجيله يازيلغان بولديغندن مذكور كتابلرنى مطالعه ايتوچيلر طرفندن شو
وقتده محمد صلى الله عليه وسلم كوتوله در ايدى. عربستان ده طائفهٔ عر
هيچ بر كتاب دن خبردار اولماينچه مجوسيت حالنده ياشامقلرينه بناءً مذ
پيغمبرنك آنلر آراسندن كيلمكى مقتضاى حكمت وعقل ايدى.

فى الحقيقة: مكه عربلرى آراسندن قريش قبيله سى هاشم اوروغند
سيدنا محمد صلى الله عليه وسلم وجودگه كيلوب سن شريفلرى قرق غه يتدك
كندوسينه جبرائيل عليه السلام واسطه سيله قرآن الكريم ارسال اينلوب دي
اسلام تعليم اولنمشدر. ايشته دنيانك نورى مكه دن بالقا باشلامشدر.

محمد صلى الله عليه وسلم كندوسى اُمّى يعنى اوقو ويازو بلمديكى حال
تعليم ايتديكى دين اسلام وشريعت شول قدر طوغرى وحكمتكه موافق در
بونك سايه سنده دنيانك هر كوشه سنده ميدان آلمشدر، بوندن اون اوچ عص
الكده تعليم اينلگان بر دين بو كونده دخى هيچ بر آغرلق بيرماسداى جيگل
وآچق در. بونكله مشرف اولان انسان آغرلق كوراچك دگل بلكه بوندن باشق
وجودى غير ممكن بر سعادتكه يتشاچكدر. بناءً عليه بو دين انسان طرفندن
ايجاد اينلگان بر نرسه بولماينچه آنچق جناب حقدن مرسول بر طريق مستقيم
ايديكى شمس كبى آشكاره در.

دين اسلامنك بناسى: ايمان، بيش وقت نماز، روزه، زكات، حج در كه
بونلرنى بلو وقبلو مطلق علمگه موقوف در، علمسز بونلر اجرا اينلمزلر، ديمك كه
دين اسلامنك برنچى نيگزى علم در، علم ايله مبنىٔ اسلام وجوده كيلور. بر
اش اولسونكه آندن بر فائده حاصل اولديسه دين اسلام ده آنى قبلورغه مساعده
اولماسون؟ ياكه بر اش بولسونكه آندن بر ضرر حاصل بولوردای ايسه دين

ورات سلام‌ده آندن طیولغان بولماسون؟ بو جهتله دین مبین اسلام‌نك طیغان اشلرینك
ن شو ینه توشنولسه البته آنده بر ضرر باردر، مثلا اکل لحم خنزیر وشرب خمر
عربنك حل قیلمامزلق شریعة مطهرهٔ اسلامیه‌ده حرام وممنوع اشلردندر وحالا که
مذکور لرنك ضرری طب ایله‌ده مثبت‌در.

طهارت ونماز دین اسلامنك ارکانندن‌در، اما فی الحقیقه بونلرنك فائده‌سینه
غندن جه وسلامتلك ایچون اولدیغی یاردمینه توشنگان بر آدم اولورسه ولو مسلمان‌ده
ك کده ولماسون هر کونلی بیش طهارت آلوب بیش نماز ادا ایته‌چکدر.

دین ایشته دین اسلام شونك کبی الوغ حکمتلر اوزرینه قورولمشدر. روزه
ینه کیلورسه‌ك بنده نفسینی باصوب فرشته‌لر طبیعتی ایله طبیعتلانوب طاکدن
الله آشامغه قدر آچ طوروی ایله فقیر ومحتاجلق وآچلقنك حالینی هر سنه
رکه بالتجربه کوروب صوکره خدانك بیردیکینه تشکر ایتوب محتاجلرغه یاردملی
ر بولوینه سبب بولغان الوغ حکمتلی بر عملدر.

زکات یعنی هر سنه مالنك قرقدن برسینی چغارو وفقیرلرگه طاراتو چن
انسانلق درکه بونی آکلاغان اقوام خصوصی جمعیتلر قوروب فقیر ومحتاجلرغه
إعانه‌ده بولمقده درلر. اما دین اسلام‌ده بو جمعیة زکات واسطه‌سیله بوندن
اون اوچ عصر الك قورلمشدر.

حج ایسه دخی روزه کبی تجربه‌در یعنی بنده اسسی بر مملکتکه باروب
قوّتلی قویاش آستنده، یالان باش، یالان آیاق اوستینه دخی کفن کبی بر
بوز اورادیغی حالده طاش قم آراسنده یوروب حج عملرین قیلوب قیامت
کونینك بر نمونه‌سین اوز کوزی ایله کورمویدر.

بو دین مبین اسلام‌نك قانون واحکامی بنده‌لر ایچون اصلا آغر
توکل مطلق اوزلرینك فائده‌لری ایچوندر، حقیقتینه توشنوب شول طریق

مستقیم ده بولغان آدملر سعادت‌نك ایك یوقاری درجه‌سینه نائل بولمشلردر.

جمله‌دن بری: اوز بالالرینی قتل اینکان وحشی وتمام بدویته باشاغان مجوسی عربلرنی نادانلق قارانغولقندن مدنیت نورینه چقارغان آز بر زمان ایچنده بتون دنیاغه مشهور وبتون اقوامه اوستون قیلغان شول دین اسلام‌در. اگر بو دینده مدنیتکه قارشولق بولسه ایدی آنلر شوندای آز زمانده بو قدر مدنیت‌که یتوشه آلماسلر ایدی.

یاکه بتون دنیاده عرب‌لر درجه‌سنده بولغان وحشتدن عرب‌لر کبی مدنیتکه انتقال قیلغان بتونلای باشقه بر هیئت‌که آلماشنغان، مسلمانلردن باشقه بر قوم وامت اولورمی؟

شریعة مطهرهٔ اسلامیه‌گه کرو ایچون کوچلاو یوقلغینه ادلهٔ نقلیه‌نك بر نبچه‌سی سورهٔ بقره ۲۵۶ نجی آیة: (لَآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ) معناسی: (دین اسلام‌ده کوچلامك یوقدر، تحقیق ظاهر بولدی طوغری یول وآیرلدی حقلقنی یوغالتمقلقدن).

سورهٔ بقره ۲۸۶ نجی آیة: (لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ) معناسی: (الله تعالی هیچ کمنی کوچلاماس، مگر طاقتی قدر ایله بیورور، بنده‌نك اوزی ایچوندر قیلغان یاخشیلقلری واوزی ایچوندر قیلغان یاوز عمللری).

سورهٔ بقره ۱۸۵ نجی آیه‌ده: (يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ) معناسی: (الله تعالی امرنده ونهیینده بنده‌لرگه جیکل‌لکنی تلار، آغرلق وچیتنلکنی تلامز) دیمکدر.

سورهٔ نساء ۲۷ نچی آیه: (يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا) یعنی (الله تعالی لطف ومرحمتی سببلی سزگه احکام شرعیه‌نی آسان ایلامکنی استایدر، آنك ایچون انسان ضعیف یاراتلدیغندن طبیعتینه آغر کیلکان اشلرگه چدامیه‌چقدر).

فصل رابع

حقیقة ایمان واسلام بیاننده

ایمان لغتده تصدیق، اسلام لغتده انقیاد واطاعت معناسنده اولمقله بونلرنك آراسنده لغت جهتیله فرق بار ایسه‌ده لسان شرعده هر ایکیسی بر معناده یعنی ظاهرا وباطنا جمیع احکام دینیه‌نی تصدیق وقبول ایتمکدن عبارت اولدیغی کتاب وسنتله ثابتدر. بو جهتله هر مؤمن مسلم وهر مسلم مؤمن اولادر جناب حقدنك: (فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ) دیمه‌سیله مؤمن ایله مسلمنك اتحادی لازم اولادر، معناسی: (حضرت لوطنك قریه‌سندن اهل ایماندن اولغانلرنی چقاردق، آنده یعنی لوطنك قریه‌سنده اهل اسلامدن بر خانه‌دن باشقه‌نی طابمادق) دیمکدر.

ایمان ایله اسلامنك لسان شرعده اتحادلرینی افاده ایتکان حدیثلر:

امام مسلمین‌نك ابو هریره رضی الله عنه‌دن روایت ایتدیکی: (اَلْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ شُعْبَةً أَعْلَاهَا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ) حدیث شریفنده (لَا

اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) کلمهٔ منجیه‌سی شعب ایمانڭ اعلاسی عد ایدلدیکی، (بُنِیَ الْاِسْلَامُ عَلٰی خَمْسٍ شَهَادَةِ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) حدیث شر
ارکان اسلامدن عد قیلنمسی ایمان ایله اسلامڭ اتحادلرینی مستلزمدر.

اما بو طوغری‌ده سورهٔ حجراتڭ ۱۴ نجی آیهٔ کریمه‌سی بولغ
(قَالَتِ الْاَعْرَابُ اٰمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلٰكِنْ قُولُوٓا اَسْلَمْنَا) قو
شریفیله ایمان ایله اسلامڭ متحد اولماوچیلغی دعوا ایدلمز، زیرا بوند
اولان اسلام لفظیڭ معنای لغویه‌سی مراد اولوب اعرابیلرڭ مجرد انقیا
ظاهری اوزره اولدقلرینی بیاندر. آیهٔ کریمه‌ڭ معناسی: (اعرابی ایندی
ایمان کیلتوردڭ دیوب، حبیبم سین آنلرغه اینکل سز ایمان کیلتورمادیڭز بلکه اسلامف
کیلدیڭز یعنی قورقووڭزدن ظاهرا اوامسه‌ده بزگه اطاعت اینه‌سز) دیمکدر.

حقیقت ایمانڭ تحقیقنده اقوال علماء اوچدرکه:

قول اوّل: (اَلْاِیْمَانُ التَّصْدِیْقُ بِمَا عُلِمَ مَجِیْءُ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ بِهٖ مِنَ الدِّیْنِ ضَرُوْرَةً) معناسی: ایمان شولدرکه پیغمبر صلی الله علیه وسلمڭ کیتوردیکی وامور دینیه‌دن اولدیغی معلوم اولان نرسه‌لری تکذیبدن بری اولغان حالده تصدیق یعنی حقلاودر.

بو قوله بناءً حقیقة ایمان تصدیق قلبیدن عبارت اولوب اقرار وعمل ایماندن جزء توگلدر.

قول ثانی: (تَصْدِیْقُ النَّبِیِّ صَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَسَلَّمَ فِیْمَا جَآءَ بِهٖ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَالْاِقْرَارُ بِهٖ) معناسی: (ایمان شولدرکه رسول

اکرم صلی الله علیه وسلم‌نڭ الله تعالی جانبندن کیتوردیکی وخبر بیردیکی شیلری قلبیله تصدیق ایدوب ولسانیله اقراردن عبارت‌در).

بو تعریفه بناءً حقیقت ایمان تصدیق قلبیدن واقرارنڭ دخی حقیقت ایماندن جزء ایدوکی آڭلاشلادر. اما عمل بو تعریفه قاراغانده‌ده حقیقت ایماندن توگلدر.

قول ثالث: (اَلْاِیمٰانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسٰانِ وَعَمَلٌ بِالْاَرْکٰانِ) یعنی (ایمان قلب برله تصدیق، تیل ایله اقرار، ارکان ایله عملدر).

بو تعریفه بناءً اقرار وعمل دخی حقیقة ایماندن جزء اولاچغندن ایمان تزاید وتناقصنی قابل اولمقی لازم‌در. اما ایماننڭ تزاید وتناقصنی قابل اولمادیقی عقلاً ونقلاً مثبت اولدقندن بو اوچنجی تعریف‌ده ذکر ایتلگان ایماندن مقصود حقیقة ایمان اولمیوب، بلکه ایماننڭ اعمال صالحه‌یه مقارن اولوب دخول ناردن منجی اولمقی‌در، نتاك سورهٔ مؤمنون برنجی آیه‌ده (قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِینَ هُمْ فِی صَلٰوتِهِمْ خٰاشِعُونَ) دیه ایمان‌نڭ اعمال صالحه‌یه مقارن اولدیغی بیان بیورلمشدر.

ایمدی شول اوچ قولنی ینه‌ده حل ایتوب قایسی صحیح اولدیغینه توشونالم: قول اوّلگه بناءً اقرار وعمل ایماندن خارجدر، بناءً علی هذا تصدیقی لازم اولان امور دینیه‌نی قلبیله تصدیق ایدن کمسه مع القدرة اقرارنی ترك قیلسه‌ده عند الله مؤمن‌در، لکن عند الناس مؤمن توگلدر وهمان اهل جنتدر. ایمدی بونڭ عند الناس‌ده مؤمن اولمقی ایچون همان اقرار شرطدر؛ دیمك اقرار احکام شرعیه‌نڭ اجراسی ایچون لازمدر. اقرار ایله ایمانی بلونماگان ذات عند الناس مؤمن اولمدیغندن بر مسلمانله ازدواج ووفاتی حالنده آنڭ اوزرینه جنازه نمازی قیلنمق کبی معاملهٔ اسلامیه‌دن محروم‌در.

قول ثانیگه بناءً حقیقة ایمان (قلب برله تصدیق ولسان ایله اقرار) د
عبارت اولدیغندن بر کمسه اقرارغه قادر ایکان اختیاری ایله اقرارنی ترک
ایلاسه بو کمسه عند الله وعند الناس مؤمن اولماوی لازم کیلهدر ولو قلبیله
مُصدِّق ایسهده، چونکه جزء اولغان اقرارنك انتفاسی، کل اولغان حقیقة ایمانك
انتفاسینی مستلزمدر.

اما قلبیله تصدیقنی ترك ایتوب لسانیله اقرار ایلاسه بو وقت عند الناس
مؤمن اولوب کورلسهده عند الله مؤمن توگلدر، منافق اولدیغی ایچون اهل
النارده (اِنَّ الْمُنٰافِقِیْنَ فِی الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ) نظم جلیلینك مضمونی
اوزره اشد عذابله معذب اولاچقدر.

امام اعظم ابو حنیفه حضرتلری ایماننی (اِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَتَصْدِیْقٌ
بِالْجَنَانِ) دیه تعریف ایتوب عملنك حقیقة ایماندن جزء اولمادیغنی
سویلامشدر. بونك تعریفینه بناءً اقرارنك ایماندن جزء اولمقی لازم کلسهده
شمس الائمه حضرتلری دیمشدرکه ایمانك رکنی ایکی (اقرار باللسان وتصدیق
بالجنان) یعنی تل برله اقرار وقلب برله تصدیقدر، لکن قلب برله تصدیق
رکن اصلی اولوب هیچ بر وجهله ترك ایتلمز وبونك خلافینه آلماشنو کفرلكدر
نیندای وجه ایله بولسهده.

اما لسان ایله اقرار آنچق حال اختیارده رکندر، حال اضطرارده ایسه
یعنی عذر حقیقی وشرعی وقوعنده ترك ایتلووی جائزدر، بناءً علی هذا اکراه
واجبار سببیله اقراری خلافینه آلماشنسهده قلبی مطمئن بالایمان اولورسه
کفرلکدن صانالمیدر.

اصولده امام ثانی اولغان شیخ ابو منصور ماتریدی حضرتلرینك اختیار

آیه‌لری ونصوص قرآنیه‌نك مفادی دخی شولدر یعنی عمل واقرارنك حقیقة ایماندن جزء اصلی اولمایدر.

جناب رب العالمین‌نك (وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ) دیوب ایمان واطمینان قلبکه اسناد بیورمقی، وافندیمز حضرتلرینك (اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلٰى دِينِكَ) دیوب قلب شریفلرینك امر دین واحکام مبین اوزره ثابت ولمقنی استرحام ایتووی حقیقة ایمانك تصدیق قلبیدن عبارت بولوون افاده اینه‌در.

دخی اصحاب کرام حضراتینی تعلیم وجهسیله جبرائیل علیه السلام رسول اکرم حضرتلرندن حقیقة ایمان نی دیوب سؤال ایلادیکنده (اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى) دیوب جواب بیروب عمل واقراردن سکوت ایلادکنده جبرائیل علیه السلام شول دیدکلرکنی اشلاسم بن حق مؤمن اولورمنمی؟ دیه ینه بر سؤال قیلغاچ رسول اکرم نعم دیه جواب بیرمشدر.

وبونده دخی رسول اکرم عمل واقراردن سکوت ایله تصدیق قلب یعناسنده بولغان ایمان لفظی اوزره حصر قیلمقی حقیقة ایمانك آنچق تصدیق قلبیدن عبارت اولمسینه برهان قاطعدر.

ایمدی حقیقة ایمان تصدیق بالقلب‌دن عبارت اولوب اقرار باللسان ایسه حال اختیارده رکن وحال اضطرارده امر تبعی‌در. اما عمل ایسه اصلا ایماندن جزء توگل وایمان دخی تزاید وتناقصنی قابل توگلدر.

عمل‌نك ایماندن جزء اولووی فرض ایتلگانده ابنای آدم ایسه بحسب

البشرية عمله قصور ايتماوى غير ممكن اولديغندن بالعموم اهل ايمان دائره ايماندن خروجى لازم كيله‌در، بو وقت حقيقت ايمان كمده فالاجل بناءً على هذا بو اش عقلاده باطلدر.

فصل خامس

شروط صحة ايمان

ايمان اوزره دوام وثبات برنجى شرطلردندر، بر انسان ايماننده اولمبوبده بر زمان صوكره كفره نيت قيلسه فى الحال مؤمن توگلدر، زيرا سر مائده ٥ نجى آيه‌ده (وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ) كلمه معناسى: (ايماننندن طانغان كمسه‌نك قيلغان عمللرى تحقيق يوقغه چقدى ديمكدر.

دخى مسلمان كمسه ايمان مسئله‌لرنده جزم ايله حكم ايتمك‌در، بر مسئله شك وشبهه ايدرسه ايمانى صحيح توگلدر فى الحال ازاله‌سى لازم‌در. دين اسلام حق ايسه ايمان ايتدم والا ايتمادم ديمك ايماننى مانع‌در.

دخى بنده الله‌دن قورقو ايله رجا آراسنده بولمق ايمانك صحتنك شرطلرندر، زيرا الله‌نك رحمتندن اميد كيسمك ياكه عذابندن امين اولمق گناه وعصيانه مداومت قيلمق ايماننى مانعدر، نتاكه قرآن الكريم (لَا يَيْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ) يعنى الله‌نك رحمتندن اميد كيسمز مگر كافر قومى، دخى (فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ) يعنى الله‌نك مكر وعذابندن امين اولماس، مگر خاسرلر

بیگنه معنالرنده نص جلیللر کیلمشدر، ایمان ایله متصف اولان کمسه بن
فا مؤمن من دیمك تیوشلیدر. انشاءَ الله بن مؤمن من دیمك درست توگلدر.

دین مبین اسلام‌ده دخی مُؤْمِنٌ به یعنی آنلرینه ایمان ایدلمسی
ایمانك شرطلری وذاتلری اولان شیلر آلتی درکه آنلر:

اَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدَرِ
خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى) در معناسی: (ایمان کیتورمکلیکك الله
تعالی‌گه وآنلرینك فرشته‌لرینه هم کتابلرینه وآنلرینك رسوللرینه وآخرت کونینه هم
تقدیرنك ایزگوسی ویمانی الله تعالی‌دن بولوچیلقینه) دیمکدر.

بس بو آلتی تورلی شیگه ایمان واعتقاد وآنلرنی تصدیق طریقی آلتی
مقامگه بولنوب بیان ایتوله‌چکدر.

﴿ مقام اوّل ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ

معناسی: (الله تعالی‌گه ایمان کیتوردم) دیمکدر.

فصل اوّل

معرفت باری بیاننده

هر مکلف‌که لازم اولان اشلرنك ایك برنچی‌سی بقدر الطاقة البشریه
جناب رب العالمین‌نك صفات کمالیه ایله متصف ونواقصدن منزه واجب الوجود
براذات اولدغینه توشنو وتصدیق قیلودر، زیرا جمیع اوامرنك وجوبی ونواهینك
حرمتی آنچق معرفت مذکوره‌نك فرعیدر.

ایمدی معلوم اولسونکه الله تعالی باردر وبردر نظیری وشریکی یوقدر.

الله تعالی‌نك وجودینه دلیل قاطع وبرهان ساطع عالمدر، چونکه عالم ممکنات‌دن‌در، بس هر ممکنات‌نك وجودی آنچق بر خالق ومؤثرگه موقوفدر ایشته عالم‌نك مؤثر وخالقی الله تعالی‌در بوگا دائر ادلهٔ نقلیه:

سورهٔ ابراهیم ١٠ نچی آیة (اَفِی اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ) معنای شریفی: (الله تعالی‌نك بارلغینه‌می شك ایته‌سز؟ کوکلرنی یرلرنی یاراتقوچی اول الله تعالی) در. سورهٔ لقمان ٢٥ نچی آیة (وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ) معناسی (اگر سین صوراسه‌ك یر وکوکنی یاراتقوچی کمدر دیوب آنلر البته اینورلر الله) دیمکدر.

بس یر کوکنك وما فیهانك وجودی، هر قایوسینك طرز عجیب واسلوب غریب اوزره ایجاد واختراع ایتلووی، فصول اربعه‌نك، کیچه وکوندزنك حصولی جمله‌سی ارباب عقول واصحاب ادراك ایچون جناب حق‌نك وجودینه وجمیع صفات کمالیه ایله متصف اولوب هر تورلی نقایصدن منزه اولوویته دلیل وبرهاندر وشونلرنی افاده ایتکان (اِنَّ فِی خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَاٰيَاتٍ لِاُولِی الْاَلْبَابِ) ال عمران ١٩٠ نچی آیة‌نك معناسی بو طریقه‌در:

(درستلکده بو یر وکوکنك یاراتلشنده کیچه وکوندزلرنك مختلف اولمقلری حالده کیلوب کینمکلرنده عقل ایه‌لری ایچون الوغ علامت ودلائل باردر) دیمکدر.

بس عقول اربابینه بوندن‌ده الوغ بر دلیل یوقدر آکلاغان کمسه‌یه بونلر یتارلك علامتلردن‌در، بناءً علی هذا شول آیة شریفه نزول ایلادکده فخر

موجودات علیه افضل الصلوات واکمل التحیات افندیمز حضرتلری (وَیْلٌ لِمَنْ لاَکَهَا بَیْنَ لَحْیَیْهِ وَلَمْ یَتَفَکَّرْ فِیهَا) بیوروب نظر صحیحنی ترك ایتوچی کمسه‌لر حقنده انذار واخافه بیورمشدر. معنای حدیث شریف بویله‌در: عذاب الیم وهلاك دائم شول کمسه‌گه‌که شول آیة جلیله‌نی ایکی چیگه‌سی آراسنده چاینار یعنی تلاوت ایته‌ر، لکن برهان قاطع ودلیل ساطع اولدیغینی تفکر ایلامس) دیمکدر.

ایمدی بو دیدکلرمزدن آکلاشلدیکه الله تعالی باردر، بارلقنده شك وشبهه یوقدر. کله‌لم برلکینه: اوچ توحید ایله الله تعالی توحید ایتوله‌در: بری وجوب الوجوده، بری معبودیه‌ده وبری خالقیه‌ده‌در.

وجوب الوجوده: یعنی بارلقی ذاتندن اولوده الله تعالی بردر شریکی یوقدر دلیل قل هو الله احد سوره‌سی.

معبودیه‌ده: یعنی قللق قیلنمش بولوده دخی بردر دلیل: (وَاِلٰهُکُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیمُ) آیة کریمه‌سی.

خالقیه‌ده یعنی موجوداتنی یاراتمقده شریکی یوقدر. دلیل: سورهٔ صفات ۹۶ نجی آیة (وَاللّٰهُ خَلَقَکُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ)، (هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَیْرُ اللّٰهِ) وسورهٔ نحل ۱۷ نجی آیة (اَفَمَنْ یَخْلُقُ کَمَنْ لَا یَخْلُقُ) دخی (لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ خَالِقُ کُلِّ شَیْءٍ) آیه‌لری آچق دلیل‌در.

دخی انبیاء سوره‌سنده ۲۲ نجی آیة (لَوْ کَانَ فِیهِمَا آلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ

(لَفَسَدَتَا) معناسی: (اگرده بو کوك ایله یرده الله تعالی‌دن باشقه اله بولسه ایدی آنلر، دیمك کوك ایله یر، قائم بولمسلر یعنی بوزلورلر ایدی) دیمکدر.

بو آیة جلیله‌نك مدلولی دلیل عقلی‌غه‌ده اشاره ایته‌در. شول وجهله‌درکه بردن زیاده الله‌نك امکانی فرض اولنسه بری استدیکی شینك آخری خلافینی استه‌مکله بینلرنده تمانع ممکن اولور، شول صورتله‌که: هر ایکاوینك مرادی حاصل بولور، یا یوق؟ مرادلری حاصل بولسه اجتماع ضدین لازم بولا، بو ایسه محال‌در، مرادلری حاصل بولماسه عاجز بولولری لازم، بو وقت تأثیر تام ایله مؤثر اولمدقلری دعوای الوهیتی دخی مانعدر.

اگر بریسینك گنه مرادی حاصل بولسه آخرینك عجزی لازم، الله‌نك عجز دخی محال، بس بو محاللرنی مستلزم بولغان تعدد اله‌ده محال بولوب جناب حق‌دن باشقه هیچ بر خالق ومؤثر یوقدر، جمیع کائنات خلق وایجاد جهتندن آنچق جناب حقه مستندلرلر.

فصل ثانی

اثبات اسماء الواجب تعالی

الله تعالی‌گه کورکام اسملر بولوغه دلیل سورهٔ اعراف ۱۸۰ نچی آیة (وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا) معناسی: (الله تعالی ایچون بولغوچیدر کورکام بولغان اسملر، بس الله تعالی‌نی شونلر ایله آتاگز) دیمکدر.

الله تعالی‌نك اسملری دخی یا واجب الوجود اولور، یا ممتنع الوجود اولور، یاکه ممکن الوجود اولور.

واجب الوجود اسملرنك الله تعالی‌ده بولمقی، ممتنع الوجود اسملرنك الله تعالی‌ده بولماوی واجب‌در، ممکن الوجود اولغان اسملرنك بولووی‌ده بولماویده جائزدر. ایمدی شول اوچ بحثنی بیان وایضاح قیله‌لم:

فصل ثالث

واجب الوجود اولان اسماء باری بیاننده

یاکه بحث اوّل

جناب رب العالمین‌نك واجب الوجود اولان اسملری ایکی قسمدرکه: بری مفهومنده سلب معتبر اولدیغندن (اسماء سلبیه) دیورلر، آنلر: قدم، بقاء، وحدانیت، مخالفة للحوادث، قیام بنفسه‌در.

ایکنچی‌سی: مفهومنده جناب حقه ثبوت‌لری معتبر اولدیغندن (اسماء ثبوتیه) دیولورکه آنلر: حیات، علم، قدرت، اراده، سمع، بصر، کلام، تکوین‌در، ایمدی شول ایکی تورلی اسماء ایکی قسم‌گه آیرلوب بیان قیلونه‌در.

قسم اوّل

اسماء سلبیه بیاننده

(قدم) یعنی بارلغینك اوّلی یوق بولمق دیمك‌در، بونك ایله الله تعالی (قدیم) دیوب تسمیه قیلنه‌در، بارلغینك اوّلی یوق ایدوکینه دلیل حدید سوره‌سی ۳ نچی آیة (هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ) درکه معناسی: (اوّل وآخر شول الله تعالی) در دیمك اولور.

(بقاء) بارلقینك آخری یوق بولمق دیمکدر، بونك سببلی الله تعالی‌نی (باقی) دیوب تسمیه قیله‌لر، باقی بولووینه دلیل سورهٔ قصص (كُلُّ شَیْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهُ) ۸۸ نچی آیة کریمه‌درکه: (هر شی بته‌چك آنچق الله تعالی‌گنه فالاچق) معناسنده‌در.

(وحدانیت) الله تعالی ذاتنده وجمیع افعالنده برگنه بولمق‌درکه

بونك سببلی الله تعالی‌نی (واحد) دیوب ایته‌لر، دلیل‌لری یوقاروده کیچدی.

(مخالفت للحوادث) الله تعالی‌نك کائناتدن هیچ بر شیئگه مشا

اولماویدرکه بونك سببلی الله تعالی‌نی (مخالف للحوادث) دیوب ایته‌لر. دلیل (لَیْسَ کَمِثْلِهِ شَیْءٌ) آیة جلیله‌سیدر.

(قیام بنفسه) یعنی الله تعالی ذاتنده وافعالنده کمسه‌گه ومحل‌گه د

محتاج بولمامق‌در، بناءً علی هذا الله تعالی زماندن وآلتی جهتدن منزه

جناب حقنك بو صفتله اتصافی ایچون (قائم بنفسه) دیوب تسمیه ایته‌مز.

﴿ قسم ثانی ﴾

اسماء ثبوتیه بیانندەدر

(حیات) یعنی الله تعالی‌نك ترك بولوویدرکه بونك ایچون الله تعال

(حی) دیوب تسمیه قیلونه‌در، حیات ذات باری ایله قائمه بر صفت درکه جنا

حقنك علم، قدرت، اراده، سمع، بصر، کلام، وتکوین صفتلریله اتصافنی تصحیح

ایته‌ر؛ چونکه بو صفتلر ایله اتصافنك صحتی، جناب حقنك حیات صفتیله اتصافنه

متوقفدر. ایمدی صفات مذکوره ایله اتصافی‌نك وجوبی صفت حیات ایله

متصف اولمغی مستلزمدر (هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّومُ) آیة جلیله‌سی دلیل نقلیدر.

(علم) یعنی الله تعالی‌نك بلمکی‌در، بونك ایچون درکه جناب حقنی

(عالم) دیوب تسمیه ایته‌مز. علم ذات باریله قائمه بر صفة قدیمه‌درکه،

کیراك کلی، کیراکسه جزئی، واجب، ممتنع نرسه اولسون جمله‌سی انکشافی تامله

منکشف اولوب جناب حقنك علمندن هیچ بر وجهله خارج اولمازلر. دلیل نقلی

(وَاللّٰهُ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیمٌ) آیة کریمه‌سیدر.

(قدرت) یعنی الله تعالی‌نك کوچی یتمك‌در بو سببله (قادر) دیوب تسمیه قیلونه‌در بو دخی بر صفات قدیمه‌درکه، بو صفتله الله تعالی جمیع ممکناتنی ایجاد واعدامغه قادردر دلیل نقلی (وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیرٌ) آیة کریمه‌سیدر. ایشته بو جهتدن معلومات الله مقدورات الله‌دن آز دیورلر.

(ارادة) یعنی الله تعالی‌نك تلامکی‌در، بو جهتله الله تعالی (مرید) یعنی تلاگوچیدر، بو دخی ذات باریله قائمه بر صفت قدیمه‌درکه، دلیل نقلی (فَعَّالٌ لِمَا یُرِیدُ) آیة کریمه‌سیدر، معناسی: (الله‌تعالی هر تلاگان نرسه‌سینی قیلغوچی) دیمکدر.

(سمع) یعنی الله تعالی‌نك ایشتمکی‌درکه، بو دخی بر صفة قدیمه‌درکه بو جهتله جناب حقنی (سمیع) یعنی ایشتکوچی دیوب تسمیه ایتمز (اِنَّهُ هُوَ السَّمِیعُ الْعَلِیمُ) نص جلیلی ایله بو صفت بیان واثبات ایتلمشدر.

(بصر) دخی ذات باریله قائمه اولان بر صفة قدیمه‌درکه، بو وجهله الله عظیم الشأن (بصیر) یعنی کورگوچی دیوب تعبیر ایتوله‌در؛ کورووی کوز یاردمی، یاقتیلق شرطی کبی بنده کورووینه مشابه توگلدر، بلکه هر موجود کندیسیله منکشف اولور، بو صفتی دخی قرآن الکریم‌ده کوب اورنده بیان ایتلمشدر، جمله‌دن بری (اِنَّهُ بِکُلِّ شَیْءٍ بَصِیرٌ) آیة کریمه‌سیدر.

(کلام) یعنی الله تعالی‌نك سوزلامك صفتی حقدر، سویلاوی ایسه الفاظ وحروف واصوات جنسندن اولمیوب بر معنای نفسی قدیم‌درکه قرآن

الكريم الله‌نك سوزى اولوب كلام قديم‌در. حروف والفاظدن مركب ونظ
وعباره اوزرنده اولمقى ايسه كلام نفسى قديمگه دال بولغان الفاظ حادثه‌دندر
معناسى ايسه كلام الله وواجب الوجود وقديم‌در. وشول معنايه دلالت ايدر
الفاظنك دخى بويله نظم جليل ومعجز صورتده تركباتى دخى جناب حقنك
ايجاديله اولوب مخلوقنك نظم وتاليفى ايله توگلدر. بو صفتله الله تعالى (متكل
ديوب تسميه قيلونه‌در.

(تكوين) يعنى الله تعالى‌نك هر نرسه‌نى بولدروى وخلق قيلويدر
بو دخى صفة قديمه‌دندر، الله تعالى‌ده بو صفت اولديغندن الله تعالى ه
نرسه‌نى بولدررغه بتررگه، ترگزرگه واولتررگه، آلورغه وبيررگه قادردر
بو جهتله الله تعالى‌نك كوب تورلى اسملرى باردركه آنلردن بر نيچه‌سى
مُكَوِّنٌ، خَالِقٌ، رَازِقٌ، مُحْيٍ، مُمِيتٌ، مُغْنِي، مُخْتَارٌ، رَحْمٰنٌ
رَحِيمٌ، قَهَّارٌ، غَفُورٌ، مُجِيبٌ، تَوَّابٌ، هَادِي اسملريدر.

فصل رابع

جناب الله حقنده ممتنع الوجود اولان اسملر بيانندە
ياكه بحث ثانى

عقلا اجتماع ضدين محال اولديغندن عموما صفات واجبه‌نك ضدلرى
جناب الله‌ده بولو محال وممتنع ايدوكينه اجتماع ضدين‌نك امتناعى دليل
وبرهان قاطع‌در.

بس قدم، بقاء وحدانيت، قيام بنفسه، مخالفت للحوادث‌نك ضدلرى
اولغان حدوث، فنا، تعدد، محل‌گه وغيرنك ياردمينه احتياج، وحوادث‌كه مماثلت
جناب الله حقنده ممتنع ومحال اشلردن وصفتلردندر.

اوشنداق حیات، علم، قدرت، ارادة، سمع، بصر، کلام، تکوین مفتلرینك ضدلری بولغان: موت، جهل، عجز، کره، صاغرلق، صوقرلق، سوزسزلك، قدرتسزلك صفتلری الله تعالی حقنده محال وغیر ممکن اشلردندر، بناءً علی هذا بو صفتلر جناب الله حقنده ممتنع الوجود دیوب تعبیر ایتوله‌در.

فصل خامس

جناب الله حقنده ممکن الوجود وجائز اولان اسملر بیاننده یاکه بحث ثالث

وجود وعدمی مقتضای ذاتی اولمایانچه هر ایکیسی مساوی بولغان هر ممکننی اشلمك یاکه ترك ایتمك جناب الله حقنده جائزدر، مثلا (اعطا) بیرمك (احیا) ترك قیلمق (اماته) اولترمك کبی اشلرنك ضدلری بولغان بیرمك، ترك قیلمامق واولترمك کبی صفتلر ایله‌ده الله تعالی‌نك اتصافی جائزدر وبو کبی اشلرنی (صفات فعلیه) دیوب ده ایته‌لر.

﴿ مقام ثانی ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ

معناسی: (الله تعالی‌گه وآنلرنك فرشته‌لرینه ایمان کیتوردم) دیمکدر.

هر مکلفکه ملائکهٔ کرام حقنده اعتقادی لازم بولغان امور دینیه دورت تورلیدرکه:

برنچی‌سی: ملکلر باردر، نوردن خلق قیلنغان جسم لطیف‌درلر، الله تعالی‌نك اذنی ایله هر تورلی صورت‌که آلماشنورلر، جناب حق اذن ایدرسه غایت الوغ وقوّت ایله قیلونه‌چك اشلرنی قیلورغه قادرلردر؛ مثلا جبرائیل فرشته بر قنادیله شهرلرنی آستون اوستکه کیتورورگه، طاغلرنی قوپتاروب آتارغه،

وطاوشیله بر شهرنك اهالیسینی بر آنده محو ایتمکه قادردر، مطلق الله‌نك اذنی وامرینه موقوفدر.

ایکنجی‌سی: (بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ) مقتضاسی اوزره ملائکهٔ کرام الله تعالی‌نك حرمتلو قللریدر. آنلرنك سوزلری الله تعالی‌نك سوزینی سبقت ایتمز، الله تعالی نرسه قوشسه وقتندن کیچرمیوب شونی قیلورلر، هر قیلدقلری الله‌نك رخصتی وامری ایله‌در. دخی (لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ) معنای شریفی: (آنلر الله تعالی‌گه گناهلی اولمازلر وقوشلغان اشلرینی قیلورلر قوشلغان اشلرنده قارشیلق قیلمازلر، دائما الله تعالی‌گه اطاعت وانقیاد اوزره بولورلر) ایشته آنلر شونك کبی آیه‌لر وقول شریفلر ایله تصدیق ونزکیه اولنمشلردر.

اوچنجی‌سی: آنلرده انسان کبی آشاو، ایچو، ایرلك وخاتونلق ونسل شهویه یوقدر. (وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ) مضمونی اوزره آنلرنك حسابین باری الله تعالی اوزیگنه بلور، جبرائیل، میکائیل، اسرافیل، عزرائیل علیهم السلام حضراتی کبی عند الله مقربلری وپیغمبرلری باردرکه بونلردن هر بریسی انزال وحی، رزق ویغمور طاراتو، نفخ صور، وقبض روح کبی برر وظیفه ایله موظف‌درلر. بعضیلری دخی (يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ) فحوای جلیلی اوزره کیجه وکوندز جناب حقنی تسبیح وتنزیه ایله مشغول اولوب اصلا آرمازلر. وبر قدری دخی یرده وکوکده جنت وجهنملك کندیلرینه مخصوص وظیفه‌لر ایله مشغول‌لردر. (كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ

(مَا تَفْعَلُونَ) مفهومی اوزره بر قدرسی بنه‌لرنك عمللرینی یازو کبی وظیفه‌لر ایله مکلفلردر.

دورتنجی: رسل بشر رسل ملائکه‌دن افضل اولمقینه، رسل ملائکه ایسه عامهٔ بشردن افضل اولمقینه وعامهٔ بشر عامهٔ ملائکه‌دن افضل اولمقینه ایمان واعتقاددر.

رسل بشرنك رسل ملائکه‌دن افضل بولووینه دلیل: ملائکهٔ کرام‌غه الله تعالی حضرت آدمگه سجده ایله امر بیورمقیدر. مقتضای حکمت ادنی‌غه امر اعلی‌غه سجود ایله‌در. دخی آل عمران سوره‌سینك ۳۳ نجی آیتی: (اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰی اٰدَمَ وَنُوحًا وَاٰلَ اِبْرٰاهِیمَ وَاٰلَ عِمْرٰانَ عَلَی الْعٰالَمِینَ) مفهومی اوزره عالمدن عد اولونغان ملائکه‌گه وعالم‌گه آدم ونوح علیهما السلام‌نك وهم ال ابراهیم وال عمران‌نك صایلانماسی واوستون قیلنماسی دلیل قاطع‌در.

رسل ملائکه‌نك عامهٔ بشردن افضل بولووینه دلیل اجماع‌در. عامهٔ بشرنك عامهٔ ملائکه‌دن افضل بولووینه دلیل: انسان کمالاتنی، فضائل علمیه وعملیه‌نی کوب تورلی مانع ومشقتلر ایله تحصیل ایته‌ر، فرشته‌لرده ایسه اصلا مانعلر یوق، ایمدی شول قدر موانع وشواغل ایله کسب اینلگان وحاصل اولغان عبادت، عمل خیر البته بلا موانع قیلنغان عبادت‌دن افضل‌در وبو سببله عامه بشرنك عامه ملائکه‌دن آرتق وفاضل اولووی لازم کیلور. نتاك رسول الله (اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ اَحْمَزُهَا) دیوب بیورمشدر.

﴿ مقام ثالث ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ

ایمان کیتوردم الله تعالی‌گه آنکڭ فرشته‌لرینه وآنکڭ کتابلرینه دیمکدر.

﴿ فصل اوّل ﴾

(کتب سماویه‌نڭ انزالی بیاننده)

زمان مختلف اولدیغی کبی احوال عالم دخی مختلف اولمقده‌در. بناءً علی هذا زمان واوقاتینه کوره مقتضای حاله موافق اوامر ونواهی واخبارات ایله الله تعالی قللرنی دین حقغه ارشاد وشریعت‌نڭ بیوردیغی احکامنی ضبط وبیان ایچون حضرت آدمدن مفخر موجودات افندیمز حضرتلرینه قدر. شرف رسالت ایله مشرف اولنگان پیغمبران عظام حضرتلرندن بعضیلرینه جبرائیل علیه السلام واسطه‌سیله تورلی تلده مُدَوَّن وغیر مدون بر طاقم کتابلر وحی وانزال ایلامشدر.

آنلردن مُدَوَّن اولغانلری کتب، غیر مُدَوَّن اولغانلری صحف دیوب تسمیه ایتوله‌در.

کتب اولغانلری دورتدرکه آنلر: تورات، زبور، انجیل، قرآن عظیم البرهان‌در.

تورات عبرانی لغتنده اولمقله حضرت موسی علیه السلامغه، زبور سریانی لغتی اوزره حضرت داود علیه السلامغه، انجیل دخی سریانی لغتی اوزره عیسی علیه السلامغه، قرآن عظیم الشأن عرب لغتی اوزره حضرت محمد صلی الله علیه وسلم‌گه کوندرلمشدر. بونلر جمله‌سی کلام الله‌در.

صحف بولغانی دخی دورت پیغمبرگه کوندرلمشدر، آنلردن آدم علیه السلامغه اون صحیفه، شیث علیه السلامغه ایللی صحیفه، ادریس علیه السلامغه

اوطوز صحیفه، ابراهیم علیه السلام‌غه اون صحیفه ایندرلمشدر. جمله‌سی حق وثابت درلر.

﴿ فصل ثانی ﴾

کتب سماویه‌نك احکامی بیاننده در

هر کتابنك حکمی ایکنجی بر رسول کیلوب آنارغه دخی اوّلکی کتابنك حکمینی نسخ قیلغان واول کتابنك مقتضاسیله عملنك زمانی اوتدکینی بیان اینکان دیگر بر کتابنك کوندرلووینه قدر باقیدر.

ایشته قرآن الکریم جمله کتاب‌دن صوکره خاتم الانبیاء علیه افضل الصلوات افندمز حضرتلرینه کوندرلوب کتب سماویهٔ سائره‌نك مقتضاسیله عملنك زمانی اوتدیکینی بیان بیوردیغندن هیچ برسیله عمل جائز توکللدر. قرآن کریم کیراك اولدیغی قدر ایندرله، ایندرله زمان سعادت حضرت پیغمبری‌ده ختم واکمال بیورلمشدر. حکمی قیامته قدر باقی بولوب، نسخ وتغیردن مصون ومحفوظدر ومعجزهٔ رسول‌نك ایك اوغلرندندر: (وَإِنْ كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ) هم سورهٔ اسری ۸۸ نجی آیه: (قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا) نظم جلیل‌لری مفادی اوزره قلله فی قدر فصحاء وبلغاء تمام همت‌لریله طرشوب قسقه بر سوره‌نك مثلینی اتیاندن عاجز قالارق قایسی‌لری سعادت ازلیه‌لرینی اظهار ایتمه‌رك شرف اسلامله مشرف اولمشلر وقایسیلری عناد واستکبار

بلیه‌سیله مبتلا اولارق سعادت ابدیه‌دن محروم قالمشلردر. اوّلگی آیه‌نك معناسی قلمزغه (یعنی محمد صلی الله علیه وسلم‌گه) ایندرلمش نرسه‌گه یعنی قرآنغه شلا طوتسه‌گز بس شول قرآننك اوخشاشندن بر سوره‌نی کیتورگز! (البته عاجز سز دیمك اولور. ایکنچی آیه‌نك معناسی: (ایتکل ای رسول شول قرآننك مثلینی کیتورمك بولوب جنلر وانسانلر جیولشوب، برسی آخرینه یاردمچی بولوب طرشسه‌لرده بونك مثلینی کیتوره آلماسلر) دیمکدر.

بو جهتله اهل انصاف ایچون قرآن الکریم‌نك کلام باری ومعجزهٔ رسول اولدیغینی انکار غیر ممکن‌در.

﴿ فصل ثالث ﴾

قرآن کریمنك جهت اعجازی

قرآن کریمنك وجوه اعجازی قابل تعداد توگل دیه‌چك قدر کوب‌در شولای‌ده بولسه بز بونده انواعی اعتباریله دورتکه بولوب بیان اینه‌مز:

برسی: قرآن الکریم عرب لغتنده‌در. عرب‌لر فصاحت وبلاغت ایله کسب اشتهار ایلدکلری معلوم‌در، زمانلرنده آنلر بو طوغریده برنچی استاذ اولمشلردر، قایچان قرآن کریم نازل اولدقده عرب فصحاء وبلغاسندن ایلك اولوغلری‌نك حیرتده، عجز وحجالتده قالولری واظهار عجزه مجبور اولولری‌در.

ایکنچی‌سی: مطالعه ومعنی ونظم جهتندن بین العرب متعارف اسلوب ونظمه مخالف اولمقی وحقلقنی کورستووی، منظوم اولدیغی حالده فنون، حکم، مصالح ودقایق‌نی امور دینیه ودنیاویه‌نی جامع، تناقض واختلاف‌دن عاری اولمقی‌در وشول قدر قسقه عباره ایله بو درجه‌ده آچق فصیح وبلیغ صورتده جمیع علوم‌نی واحکام متنوعه‌نی بیان ایلامکیدر.

اوچنجیسی: تصور وتخطر ایتلمگان امور مستقبله‌دن قبل الوقوع خبر بیروب فی الحقیقة خبر بیردکی کبی وقوعلری‌در.

دورتنجی‌سی: خلقت عالم‌دن زمان سعادت رسالتلرینه قدر وقایع سالفه واحوال ماضیه‌نی بیان ایتوب جمله‌سینك حق وثابت اولمقی‌در، دخی بوندن اون اوچ عصر مقدم شرف نزول ایلاگان اوامر ونواهی‌نك واحکام سائره‌سینك بو وقت دخی زمانغه مطابق اولوب، اصلا آغراق کورستمادیکی در وهر فایوسینك حکمت ومدنیت که مطابق اولمقیدر. ایشته قرآن عظیم کلام الله ومعجزهٔ رسولدرکه حکمی قیامته قدر باقیدر.

﴿ مقام رابع ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ

یعنی (ایمان کیتوردم الله تعالی‌گه، آنك فرشته‌لرینه وآنك کتابلرینه وآنك پیغمبرلرینه) دیمکدر.

﴿ فصل اوّل ﴾

پیغمبرلرنك کلمسی وآنلر حقنده اولان صفتلر بیاننده

مقدمه‌ده بیان ایتلدیکی صورتله پیغمبران عظام‌نك کلمسی تبلیغ دین واحکام ایله مأمور اولمقلری محض فضل وکرم الهیدن اولوب ابنای بشرنك سعادتین تأمین ایچون‌در، آنلر دخی برنك کبی جنس بشردن بولوب حقلرنده واجب، ممتنع، ممکن وجائز صفتلرنی بلمك تیوشلیدر.

پیغمبرلرنك ایمانی تحقیقی وتفصیلی‌در، علوم دینیه‌لرنی مفصلا بلورلر وبعض احکام‌ده اجتهادلری هم جائز اولوب خطا احتمالی آنلره نقص توگلدر. زیرا آنلر اجتهادلرنده اصلا خطا اوزره قالمازلر، یا وحی ایله، یا که الهام الهی

ایله علی الفور ارشاد اولنورلر. اما باشقه مجتهدین ایسه الهام الهی وباط
طریق آخرله ارشاد اولنمدقلرنده خطا اوزره قالولری جائز بولوب خطالر
معفو واجتهاد ثوابیله مأجور اولورلر.

بالعموم پیغمبران عظام حقنده بش صفت واجب درکه آنلر: (صِدْق،
اَمانَة، تَبْلیغ، فَطانَة، عِصْمَت) درکه.

صدق: یعنی طوغری اولمق پیغمبرلر حقنده کذب محالدر، امانة واجبد
آنلر حقنده خیانت محالدر، تبلیغ یعنی مأمور اولدقلرینی آرتدرمی کیمونم
بنده‌لرکه یتشدرولری واجبدر، فطانة یعنی عقللی وزیراك اولولری واجبدر
عصمت یعنی گناهدن پاك‌لردر. بس پیغمبرلر شول صفتلر ایله متصف اولو
ضدلری آنلر حقنده ممتنع اولدیغندن (صفات ممتنعه دیوب) تسمیه قیلونه‌لر

﴿ فصل ثانی ﴾

پیغمبرلر حقنده ممتنع صفتلر بیانندهدر

واجب اولغان صفتلرنك ضدلری صفات ممتنعه‌دندر، اجتماع ضدین
لازم کلاچکندن پیغمبرلرنك آنلر ایله اتصافی محال وممتنع‌در.

بس بو وجهله صفات ممتنعه دخی بش بولادر آنلر: (کِذْب،
خِیانَت، کِتْمْ، بَلادَت، عِصْیان) درلر.

کذب: یعنی یالغانچیلق صدقنك ضدی اولوب پیغمبرلر حقنده محال‌در،
آنك ایچون پیغمبرلر معجزه ایله الله تعالی طرفندن تصدیق بیورلمشلردر،
کاذبنی تصدیق دخی کذب اولمقله، پیغمبرلر حقنده تجویز کذب حاشا جناب
الله حقنده کذبنی مستلزم اولادر، بو ایسه قطعی البطلاندر.

امانه‌نك ضدی بولغان خیانت: یعنی خافللك دخی ممتنعدر، زیرا آنلرنك نصائص نبوتلرندن بولماغان طوغریلرنده‌ده شرعا ایارو واجب‌در، ایمدی حرام قیلنمسی، واجب قویلمسی کبی شرعا ممنوع اولغان بر امرده خیانتلری مفروض اولسه شرعا ممنوع شیلرده مأمور اولوومز لازم کیلور، بو دخی قطعی البطلاندر.

کتم: یعنی ایرشدرمسیله مأمور اولدقلری شیلرنی یاشرمکلری تبلیغ‌نك ضدیدر، بو دخی آنلر حقنده ممتنع واصلا تجویز اولنماز صفت‌درکه، اگر جوازی مفروض اولسه اول وقت اوزمز ایچون‌ده علم وباشقه حقوقنی کتم‌نك مشروع اولمقی لازم کیلور، زیرا پیغمبرلرنك هر اشینه شرعا اتباع واجبدر، حالاکه بزه کتم‌نك مشروع بولووی توگل حتی کاتم علم‌نك ملعون اولووی سورهٔ بقره ۱۶۰ نجی آیة: (اِنَّ الَّذِینَ یَکْتُمُونَ مَآ اَنْزَلْنَا مِنَ الْبَیِّنَاتِ وَالْهُدٰی مِنْ بَعْدِ مَا بَیَّنّٰهُ لِلنَّاسِ فِی الْکِتٰبِ اُولٰٓئِکَ یَلْعَنُهُمُ اللّٰهُ وَیَلْعَنُهُمُ اللّٰعِنُونَ) کریمه‌سیله بیان واثبات اینلمشدر.

بلادت: یعنی اویسز فکرسز وآگغرا بولوچیلق فطانه‌نك ضدی اولوب بونك ایله پیغمبرلرنك متصف اولووی غیر ممکن ایدکی شمس کبی آشکاره‌در.

عصیان: یعنی گناهکار واطاعتسزلك عصمت‌نك ضدی بولوب، بو دخی پیغمبرلر حقنده ممتنع وغیر ممکن صفتلردندر.

﴿ فصل ثالث ﴾

پیغمبران عظام حقنده صفات ممکنه وجائزه‌لرنی بیان

پیغمبرلر جنس بشردن اولدقلرندن آنلرده‌ده یمك، ایچمك، یاتمق،

یوقلامق، کولمك، ویغلامق کبی حالات بشریه واعراض انسانیه‌نك بولنمق جائزدر، بلکه بونلرنك اکثریسی احکام دینیه‌نك بالفعل تعلیم وایضاحینه باعث اولدیغندن کوب تورلی فائده ومصلحت‌لرنی مفیددرلر. مثلا حضرت رسولك اثنای صلوه‌ده سهونك صدوریله سجدهٔ سهونك مشروعیتی وکیفیتی، بر وقت نمازنك فوتیله قضانك مشروعیتی، وحال سفر ومرض وقوعیله روزه نماز کبی امور دینیه‌ده رخصت شرعیه ومعذرت دینیه‌نك بارلغی بالفعل کورسترلمشدر. بناءً علی هذا بو کبی حاللرنك وقوعسی بنده‌لر حقنده عین لطف وحکمت ربانیه‌در.

دعوای رسالت ونبوتلرینی اثبات ایچون ید سعادتلرنده ظهور اینکار معجزات باهره‌لری محض الله‌نك ایجادیله اولوب کندیلرینك قدرتلریله اولمدیغی ظاهردر، زیرا بو قدرلی خوارق عادة اولان امور معظمه ید سعادتلرنده ظهور اینمکده ایکان خسته اولمق، آچقمق وصوصامق کبی اوزلرینه آغرلق بیرگان اعراض بشریه‌دن قوتولورغه قادر اولمادقلرینی ملاحظه ایلادکده کندیلرینك بشریتلرینه ویده سعادتلرنده شرف ظهور اینکان خوارق عادتنك آنچق جناب حقنك اثر قدرة الهیه‌سی اولدیغینه اوشانمامق غیر ممکن‌در.

وبوندایین خوارق عادتلرین کوروب ده جنس بشردن اولدقلرین خاطردن چقاروب الوهیتلرینه قائل اولارق بنده‌لر (ننك یهودلر عزیر علیه السلام حقنده سویلادیلر) دارین‌ده مظهر خسران اولماسونلر ایچون سورهٔ توبه ۳۱ نجی آیة و ۳۲ نجی آیه‌لر وسورهٔ مائده ۷۷ نجی آیه‌لر شرف نزول بیورلمشلردر.

سورهٔ نساء ۱۵۹ نجی آیة: (وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ) مضمونی اوزره پیغمبرلرنك عددی آنچق الله تعالی

ضرتلرینه‌گنه معلوم‌در. بناءً علیه آنلرغه ایمان ایتوده عدد معینگه قصر ایتمایچه
فرت آدمدن محمد علیه السلام‌گه قدر آرالرنده نی قدر پیغمبر مبعوث ایسه
ملهسینه ایمان ایتدم دیمه‌لیدر (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ)
آیه جلیله‌سینك مقتضاسی اوزره شرف نبوته اتصافلری جهتندن جمله‌سی بر
رلوب ایمان واعتقاددہ دخی هیچ برسینی دیگرندن تفریق جائز توگلدر.
(اِنِّی خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ) نظم جلیلی اوزره خلقت وکذا بعثت
بهتندن ایك اوّلگیلری آدم علیه السلام اولوب (وَلٰكِنْ رَسُولَ اللّٰهِ
وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ) نظم جلیلی اوشنداق (لَا نَبِيَّ بَعْدِی) حدیث شریفی
اقتضاسی اوزره منتهالری وایك صوكگیلری محمد صلی الله علیه وسلم‌در. دخی
(كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ وَالْجَسَدِ) حدیث شریفی مفادی اوزره
شرف نبوته اتصافی جهتندن جمله‌سندن اقدمی دخی محمد صلی الله علیه وسلم‌در.
(تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلٰى بَعْضٍ) نص جلیلی مفادی اوزره
فضائل ودرجات جهتندن عندالله بعضیلری بعضیلرندن افضل‌در.
اما (وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ) آیه کریمه‌سی مفهوم
منیفی اوزره اشرف مخلوقات افندیمز حضرتلری جمله‌سندن افضل‌در.

قرآن الکریم‌ده مفصلا اسم شریفلری ذکر اولنغان انبیای عظام ورسل
نظام حضراتینی مفصلا بلمك لازم‌درکه آنلر: آدم، ادریس، نوح، هود، صالح،
ابراهیم، لوط، اسماعیل، اسحاق، یعقوب، یوسف، ایوب، شعیب، موسی، هارون
ذوالکفل، داود، سلیمان، الیاس، الیسع، یونس، زکریا، یحیی، عیسی، محمد
صلی الله علیهم اجمعین حضراتیدر. بالاتفاق شرف رسالته مشرف‌لردر، اما

(ذوالقرنين وعزير هم لقمان) حضرتلرينك ولى يا كه نبى اولمقلرنده اختلاف واقع اولمشدر.

﴿ مقام خامس ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

يعنى: (ايمان كيتوردم واينانديم الله تعالى گه، آنك فرشته لرينه وآنك كتابلرينه وآنك رسوللرينه وآخرت كونينه) ديمكدر. هر موجودات بر بنه چك در (كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ اِلَّا وَجْهَهٗ) نظم جليلى ايله بيان اينلمشدر دخى (كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ) نظم جليلى ايله تأكيد اينلمشدر (كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ) مقتضاسى اوزره هر جان ايامى اولنجه طاتو چاقدر. آدم بالاسى ايسه اولدكندن صوكره كندسينك حالندن امتحان ايتوله چكدر يعنى قبرده يا كه بولنديغى محلده ميت نك يانينه ايكى فرشته كيلوب ربك كم؟ دينك نه؟ پيغمبرك كم؟ كبى سؤاللرى كيچروب بنده كوركام جواب بيرسه تنعيم اينلور، جواب دن عاجز قالسه تعذيب اينلور، جمله سى حق وادلهٔ شرعيه ايله ثابت لردر. بو اشلر قبرگه مخصوص توگل بلكه بعد الوفات استر قبرده بولسون استرسه ديگزده ويا سائر حيوانات قرننده بولسون اهل معصيت ايسه مظهر عفو بارى اولمازسه معصيتى نسبتنده تعذيب واهل طاعت ايسه تنعيم اينلمكى آية ايله مثبتدر سورهٔ مؤمن ٤٦ نجى آيه: (اَلنَّارُ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَّعَشِيًّا) بيورلمشدر دخى حديث رسول (اَلْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِّنْ رِّيَاضِ الْجَنَّةِ اَوْ حُفْرَةٌ مِّنْ حُفَرِ النِّيْرَانِ) يعنى قبر

جنت باقچه‌لرندن بر باقچه‌در یاکه اوط بازلرندن بر بازدر دیه بیورلمشدر.

عذاب ایله رنجونی نعمت ایله لذتلنونی سیزو وآگلاو هر نه قدر حیاتکه بعنی ترلوگه متوقف ایسه‌ده، اما حیاتنك تحققی مزاج وبنیه‌گه متوقف توگلدر، زیرا روحنك بدندن خروجیله بتونلایوك علاقه‌سی کیسلمز، بلکه اجزای اصلیهٔ بدنه نوعما تعلقی باقی قالمقله سؤال وجوابنی لذت نعمت والم عذابنی سیزار وآگلار.

وحال حیاتده بولغانلرنك اثرینه واقف اولمقلری لازم توگلدر. زیرا عدم وقوف عدم وقوعنی ایجاب اینمز، مثلا بر کمسه یوقلار ایکان کوزلری بوملغان حالده اولور وهیچ بر اعضاسندن شادلانو یاکه حسرتلانو کبی علامتلر سیزلماس حالاکه شول یوقلاوچی کمسه نیچه مطلوبقه موافق رؤیالر کوروب جنت ذوقلری کبی ذوقلر ایله لذتلانوب یاکه قللهٔ نیندای قورقچلی ویمان رؤیالر کوروب الوغ عذابلرغه قریب عذابلر ایله مشقتلانور؛ حالبوکه بو یوقلاوچینك یاننده اولوب جمیع اعضاسینی رأی العین مشاهده اینکان کمسه‌لر یوقلاوچینك بو حاللرینه واقف اولمازلر.

﴿ مقام سادس ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى

معناسی: (ایمان کیتوردم الله تعالی‌گه، آنکٔ فرشته‌لرینه، آنکٔ کتابلرینه، وآنکٔ پیغمبرلرینه وآخرت کونینه تقدیرنکٔ ایزگوسی ویمانی الله تعالی‌دن اولمقینه) دیمکدر.

خیر، شر، وهر نه اولورسه جمله‌سی (وَمَا تَشَآؤُنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ

الله) و (قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللهِ) نص جليلری مفادی اوزره بر
الله تعالی‌نك اراده‌سی خلق وایجادیله‌در، خلق وایجاد خصوصنده بنده‌نك
مدخلی یوقدر دخی (وَاللهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) نص جليلی
ثابت اولمشدر.

اما عبادنك‌ده افعال اختیاریه‌سی باردر شول وجهله‌که: جناب حقنك
ومشیتی آنچق عبدنك اراده واختیار جزئیسی اوزره مترتبه اولوب عبدك
اراده هم اختیار ایلاسه یعنی قدرتینی شول یاقغه صرف قیلسه باشقه‌یه
مانع اولمازسه جناب الله شول خیرنی، اگر شرنی اختیار ایدرسه اوشاندن
شرنی یاراتور، بناءً علیه عبدنك اختیار قیلدیغی اشی خیر اولدقده ثواب
مثاب اولور، شر اولدقده مقتضای عدلی اولارق معاقب اولور.

ایمدی عبدنك بویله اختیارینه یعنی قدرتنی فعل یاخود ترك طرفنه
صرف ایلامکینه (کسب واختیار، ارادهٔ جزئیه) دیوب ایتولدکی کبی بر مانع
اولمادقده شونی ایجاد قیلمقینه (خلق) دیوب ایتولور. ایمدی فعل مذکورك
خلق وایجاد جهتندن مقدور باری، کسب جهتندن مقدور عبددر (جَزَآءً
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) نص جليلی مقتضاسی اوزره هر کشی اوزینك استاب
آلووی ایله مؤاخذه اولنه‌چغی جهتله جناب الله حقنده هیچ بر وجهله جبر وظلم
تصور اولنماز.

اما الله تعالی اوزی اراده وایجاد قیلماز ایسه بنده‌نی قدر کسب واختیار
قیلسه‌ده استه‌دیکی وجوده کلمز (مَا شَآءَ اللهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ)
مفادی اوزره جناب حقنك اراده‌سی تعلق ایدن هیچ بر شی دخی وجوده کیلمی
قالمیه‌چقدر.

بس هر بر اش جناب حقنك تقدیری ولوح المحفوظده قدرت قلمیله

بارماسیله در. (وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ) نظم جلیلی دخی (وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ) نظم جلیللری لوح المحفوظ بارلقینه (اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ) آیه کریمه‌سی تقدیر بارلقینه ظاهر دلیللردر. وبو تقدیر مسئله‌سنده آرتق بحث وتعمق جائز توگللدر وممنوعدر.

تتمه

بو تتمه ایکی قسمده‌درکه قسم اوّل احوال آخرت بیاننده قسم ثانی ده بر قدر فوائددر.

﴿ قسم اوّل ﴾

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ

عبارهٔ جلیله‌سنده (والبعث بعد الموت) نك معناسی: (اولگاندن صوك قوبارلوغه دخی ایمان کیتوردم) دیمکدر، بس شوئی بیان وایضاح ایتهلم:

(احوال آخرت)

(كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ) نص جلیلی مضمونی اوزره هر جان ایاسی اولمغی طاتیمقله یعنی جاننك بدندن خروجیله جان ایاسینك حیاتی یوغالوب وجودینی ترکیب ایدن اجزای اصلیه‌سی چروب بتدکدن صوکره (ثُمَّ اِنَّكُمْ تُبْعَثُونَ) مضمونی اوزره جمع ایدلهرك (قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي

(أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ) نص قاطعی مفادی اوزره تکرار انشا اولنغان جسدلرینه

(وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ)

نظم کریمی مفهومی اوزره روحنك نفخ واعاده سیله تعلق تام پیدا ایلاب جمله‌سی احیا ومیدان حشرده حشر وجمع اولاچقلری حقدر.

(كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ) منطوق منیفی اوزره هر کمسه‌گه مؤکل اولغان ملکلر طرفندن ضبط وتحریر اولنغان اعمال عبادنك دفتری (وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا) آیة جلیله‌سی

مفهومی اوزره حساب یرینه قویولوب (فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا) نظم جلیلی مقتضاسی اوزره ایزگولرنك عمل دفتری اوك طرفندن عنایت واحسان ایتلوب مبشر بالجنة اولورلر.

(وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ) مفهوم جلیلی ایجابنجه اشقیا یعنی یاوز کمسه‌لرنك سیئات دفتری آرقه طرفندن بیرلوب علی رؤس الاشهاد محاسبه ومؤاخذه اولنوب بوندن صوکره (وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ) مضمون جلیلی اوزره هر کمنك صحایف اعمالی موازنه ایتلوب وعالم حیاتده طوتدیغی اموال ومملوکاتینك وقیلدیغی اعمال وافعال اختیاریه‌سینك کیفیتی طرف الهیدن برر برر سؤال ومحاسبه اولنوب (فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ

فِي السَّعِيرِ) موجبنجه اهل جنت حوض کوثرده قویندرلوب سعادة ابدیه‌گه واصل اولاچغی واهل نارنك جهنم‌گه توشاچکلری نصوص قاطعه ایله ثابت اولدیغندن اعتقادی فرائض دینیه‌دندر.

(اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ) و (اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) مثللو آیة جلیله‌لر

واحادیث نبویّه ایله دار نعیم بولغان جنتنك ودار عذاب بولغان جهنم‌نك الآن موجود بولدقلری بیان واثبات ایتلمشدر. وبونلر باقی بولوب اوزلری واهللری هیچ فانی اولمازلر؛ زیرا جناب الله کیراك اهل جنت وکیراك اهل نار حقنده (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) کبی نصوص ایله مکّکی قالولرینه حکم بیورمشدر، جمله‌سی نصوص قاطعه ایله ثابت بولدقلری ایچون اعتقادی فرائض دینیه‌دندر.

تتمه‌دن قسم ثانی فوائد بیانندہ

(فائدهٔ اولی)

هیچ بر مکلف‌دن صاغ حالنده آندن تکلیف ساقط اولماز، یعنی بر کمسه عاقل بالغ اولدیسه اوامرنی قیلمقی نواهیدن صاقلانمقی ایله مکلف اولور. شرع جهتندن بویله تکلیف‌دن مقصود بنده‌نك الله تعالی‌گه یاقنلق کسب قیلمقی، کندوسی وغیرلر ایچون فائده‌لی اشلرنی وجودکه کیتوروب ضررلی اشلرنی اعدامغه چالشمقی‌در. بناءً علیه (اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ) کبی اوامر الهیه (وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا) (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ) (وَلَا تَاْكُلُوا الرِّبٰوا) کبی نواهی الهیه بیان ایتلوب، بونلر ایسه عام اولمقله قابل خطاب اولان هر کمنلك بونلر ایله مکلف اولدیقی قطعا ثابت‌در.

(فائدهٔ ثانیه)

کبائر وصغائر ایچون جناب حقنك حکمی:

الله تعالی کفر وشرکنی عفو ایتمز، بونلردن باشقه‌سینی یعنی صغائر

وکبائرنی استاسه عفو ومغفرت ایتهر، بو ایسه عقلا ونقلا ثابت‌در. عقلا بویله کفر وشرك مکگی اعتقاد ایدلمسی لازم بولغان شیلرنی انکار وآنلرنی محو قصدیله اولنغان بر اش اولدیغندن بونلرنك جزاسی‌ده مکگی اولمق لازم کیلور بو ایسه مقتضای حکمتدر.

نقلا ثبوتی (اِنَّ اللّٰهَ لَا یَغْفِرُ اَنْ یُشْرَكَ بِهٖ وَیَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ یَشَآءُ) بیورلمشدر که کبرك ذاتنده وکبرك صفاتنده وکبر کسه فعلنده کندسینه شرکت طلب ایدنلری (لَا ذَنْبَ بَعْدَ الْکُفْرِ) حدیث شریفی مفهومی اوزره منتهای معاصی اولان شرك وکفری مطلقا عفو ومغفرت ایلامز. اما کفردن غیری صغائر وکبائرنی وجمیع معاصینی تفضلا استارسه بلا توبه عفو ومغفرت بیورور. اما توبه ایله کفرنی‌ده عفو ایلامکی درکاردر، زیرا توبه لغتده مطلقا گناهدن رجوع معناسنده اولوب شرع شریف‌ده ایسه گناهغه گناه اولدیغی ایچون ندامت ایتمك ومعاصی‌گه اقتداری بار ایکان دها قیلماوینی قصد ایله فی الحال هر تورلی گناهدن قاچمق معناسنده‌در. بو وجهله کفر وشرکدن توبه ایسه دین حقنی قبول ایلامك اولمقله جناب حقنك فضل وکرمینك الوغلغی سایه‌سنده مظهر عفو اولدیسه اولور.

(یٰاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا تُوْبُوْٓا اِلَی اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا) امر جلیلی مقتضاسی اوزره هر بر مؤمنگه هر زمان توبه واستغفار لازمدر، زیرا (لَا صَغِیْرَةَ بِالْاِصْرَارِ وَلَا کَبِیْرَةَ بِالْاِسْتِغْفَارِ) حدیث شریفی‌نك مفادی اوزره صغائرنك ارتکابینه مداومت صغائرنك کبائرگه ایرشوینی موجب اولدیغی کبی توبه واستغفار ایسه هر تورلی معاصینك عفوینی اقتضا ایدر دخی (وَهُوَ

(اَلَّذِی یَقْبَلُ التَّوْبَةَ) مفادی اوزره الله تعالی لطفا وکرما بنه‌لرنك توبه‌سینی قبول ایته‌جکینی خبر بیرمشدر، الله تعالی بر شی‌نك وقوعندن خبر بیردی ایسه اول شینك وقوعنده شك وشبهه یوقدر.

اما الله تعالی‌نك صغیره اوزرینه‌ده عقاب ایلامکی جائزدر، عقلا ونقلا ثابت‌در؛ عقلا جوازی جناب حق (لَا یُسْأَلُ عَمَّا یَفْعَلُ) مضمونی اوزره بر حکیم مطلق درکه خیر وشر وهر بر فعل ایچون بر جزا ایلامکی مقتضای حکمتدر.

نقلا جوازی: (لَا یُغَادِرُ صَغِیرَةً وَلَا کَبِیرَةً اِلَّا اَحْصَاهَا) بیورلمشدرکه روز جزاده عبادنك معاصیسندن نه صغیره ونه‌ده کبیره هیچ بر معصیتی غادر اولماز (یوغالماز) جمله‌سی صانالور وحساب اینلور صاناو وحساب ایسه مجازات ایچون اولمقله صغیره ایچونده جزانك بارلغی ثابت اولور.

(فائده ٦ ثالثه)

(کبائر مؤمن‌نی ایماندن چقارماز وکفره ادخال ایتمز)

یعنی کفر وشرك که باشقه تورلی صغائر وکبائردن هیچ بر معصیت مؤمننی (بعضیلرنك ایماندن چغاروز دیدکلری کبی) ایماندن چغارماز و (بعضیلرنك کفره ادخال ایته‌ر دیدکلری کبی) کفره ادخال ایتمز دیمکدر. زیرا کبیره‌گه مرتکب‌نك‌ده مؤمن اولدیغی عقلا ونقلا ثابت‌در. عقلا ثبوتی: بیان اینلدکی صورتله حقیقت ایمان آنچق تصدیق قلبیدن عبارت بولوب عملنك ایماندن جزء اولمدیغی جهتله اعمال صالحه ایمانك آرتوینی موجب اولمدیغی کبی صغائر وکبائردن عبارت بولغان اعمال قبیحه دخی ایمانك کیمونی موجب توگلدر. ایمدی نره‌ده قالدیکه معصیت مؤمننی بالکلیة ایماندن اخراج ایلاسون. درست صغائر کفریه‌دن بر اشنی اختیاریله قیلمق ومحرماتدن بر نرسه‌نی حلال‌گه صاناو وامور دینیه‌دن بر اشنی انکار واستخفاف کبی اشلر شریعت‌نی تکذیب اولمقله کفردن عد ایتلمکده‌درلر، اما بو اشلر ایسه کبائرنك‌ده اکبریدرلر.

نقلا ثبوتی کتاب سنت واجماع امت ایله ثابتدر. کتاب: (وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا) آیة جلیله سبدر اهل ایماندن ایکی طائفه بری آخریله مقاتله ایدرلرسه سزلر آنلرنك آرالرینی اصلاح ایتکز دیمك معناسنه‌در. قتل نفس کبائردن اولدیغی حالده مرتکبی حقنده الله تعالی مؤمن تعبیر ایلامشدر.

سنت: رسول اکرم افندیمز حضرتلری (مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ثُمَّ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ) یعنی لا اله الا الله دیرك توحید باری وتصدیق شریعت ایله معتقد اولارق وفات ایلاگان کمسه البته جنت‌که کراچکدر. بیوردیغنده، اصحاب کرامدن ابوذر رضی الله عنه حضرتلری (وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ) یعنی هر نه قدر زنا وسرقت کبی کبائرگ مرتکب اولسه‌ده جنت‌که داخل اولورمی؟ دیدکنده رسول اکرم حضرتلری (وَإِنْ زَنَى وَإِنْ سَرَقَ) بیورمشدر. یعنی نی قدر زنا وسرقت کبی کبائرگه مرتکب اولسه‌ده عاقبت جنت‌که داخل اولور دیمکدر.

ایشته بو حدیث شریف‌ده کبائردن اولان اشلرگه‌ده مرتکب اولدیغی حالده وفات ایدرسه‌ده اهل ایمانلنك جنت‌که کروی خبر بیرلمشدر. دخول جنت ایسه آنجق اهل ایمانغه مخصوص اولمقله کبائرنك مؤمننی ایماندن چقارمادیغینه برهان عادلدر.

اجماع: اهل قبله‌دن توبه‌سز وفات ایتکان کمسه‌لر اوزرینه کبیره‌نی مرتکب اولدقلری معلوم اولسه‌ده جنازه نمازی قیلمق تیوشلی ایدکی زمان سعادتدن بو کونکه قدر امت معظمهٔ محمدیه‌نك اجماع واتفاقلری ایله وقیلمقلری ایله ثابتدر، نماز ایسه آنجق اهل ایمانغه مخصوص اولدیغندن مرتکب کبائرنك‌ده اهل ایماندن اولمقی لازم کیلور.

سورهٔ سجده ۲۲ نچی آیه: (اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا)

یعنی: (بر بولورمی مؤمن اولغان کمسه برله فاسق بولوب ایماندن چقغان کمسه) دیمکده فسق‌دن مراد منتهای فسق اولغان کفردر، بس ایمان ایله متصف بولغان کمسه‌لر، کفر ایله متصف اولغان کمسه‌لر کبی توگلدر دیمك اولور.

هکذا (لَا اِیْمَانَ لِمَنْ لَا اَمَانَةَ لَهُ) کبی حدیث شریفلر تشدید وتهدید که محمولدر، شولایوق (وَمَنْ لَمْ یَحْکُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُونَ) کبی آیه جلیله دخی (مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ) کبی کفرنی آگلاتقان احادیث شریفه‌لر نصوص ظاهره‌گه مخالف اولدقلرندن تأویل ایتلورلر یعنی ظاهرلرندن مصروف‌لردر. مثلا آیه جلیله‌ده‌گی (حکم) تصدیق معناسنده اولوب ایندرلمش آیتلرنی تصدیق قیلماغان کمسه‌لر کافرلردر دیمك اولدیغی کبی حدیث شریفنك معناسی دخی نمازنك فرضیتنی انکار یاکه استخفاف واستهزاء ایله قصدا نمازنی ترك ایتوچیلر کافردرلر دیمك اولور.

(فائده رابعه)

اجل بیاننده‌در

اجل بردر ومقتول دخی اجلی ایله وفات ایتمز؛ زیرا الله تعالی حضرتلری (مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا وَمَا یَسْتَاْخِرُونَ) دخی (فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا یَسْتَاْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا یَسْتَقْدِمُونَ) نصوص جلیله‌لریله آگلاتوب ازلده تقدیر وتعیین بیورلغان وقت یتدیسه اجل کوز یومیوب آچمچق قدر تقدم وتأخر ایلامدیکنی بیان ایتمشدر.

دخی (قُلْ يَتَوَفّٰاكُمْ مَلَكُ الْمَوْتِ الَّذِى وُكِّلَ بِكُمْ) نص جلیل
ایله تصریح بیورمشدر. معناسی: (حبیبم سویلاکه روحلریکزنی آلورغه مؤ
اولغان ملك الموت (یعنی عزرائیل علیه السلام) جانیکزنی آلوب هیچ بریکزنی
قالدرماز دیمکدر.

قاتل نفس ایچون دنیاده قصاص یاکه دیتنك وجوبی وآخرتده دخی
عذاب وعقابکه مستحق اولمقی بر کمسه‌نك عمرین قسقارتدیرمکدن توقی بلکه
اختیار واراده‌سینی شرعا منهی اولغان فعل جانبینه صرف ایتوب جناب حقنك
قتل فعلنی خلق وایجاد بیورمسینی کاسب اولدیغی ایچوندر. مقتول ایسه
همان شول وقتنده باشقه بر سبب ایله اولسه‌ده وفات اولور ایدی.

اما (اَلصَّدَقَةُ تَرُدُّ الْبَلَاءَ وَتَزِيدُ الْعُمْرَ) و (صِلَةُ الرَّحِمِ
تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ) کبی بعض طاعت ایله عمرنك آرتوینی افاده اینکان
حدیث شریفلر نصوص قاطعه‌یه معارض کلمزلر (انسانلرنك ایزگولك برله یاشا
اولنووی عمر ثانیسیدر) دیولدکی کبی زیاده‌لکله مقصود بحسب الخیر والبرکت
دیمکدر.

یاکه بو طریقه ممکن: جناب الله ازلده بر خیرنی اشلاگان کمسه‌نك
عمری یتمش سنه اولمسینی واشلاماگان کمسه‌نك قرق سنه اولمسینی اراده
قیلوب، حالبوکه الله تعالی‌گه معلوم اولغان بر کمسه شول خیرنی اشلیه‌چکدر،
زیرا آنك عمرینی ازلده یتمش سنه تقدیر وتعیین بیورمشدر. دخی الله‌غه
معلوم برکمسه شول خیرنی اشلامیه‌چکدر. ازلده آنك عمری آگا کوره قرق
سنه تقدیر ایلمشدر بس معلوم اولدیغی صورتله عمرنك آرتوب کیموینه
بنده‌نك اصلا مدخلی یوقدر.

صوك

٥٤٦٢
١٠٥٥
٤٠٧
٥٤٦٢
٢١٦
٣
٦٤٨
١٠٧
٨
٩٣٦
١٠٠
٤٥
٥٥٥
٤٤٤
٤٠٠٥

فاتح الكريمى

مختصر تاريخ اسلام

٢ نچى قسم

ناشرى : حسين حسينوف كتبخانه‌سى اورنبورغده.

دورتنچى مرتبه باصلووى

ЭЛЕКТРО-ПАРОВАЯ ЛИТО-ТИПОГРАФІЯ
Товарищества «КАРИМОВЪ, ХУСАИНОВЪ и К°»
Оренбургъ.
1914 г.

یاکی نرسه

مکتب اداره‌لرینه زور سوینچ

مفصل تاریخ اسلام خریطه‌سی

یاصاوچیسی مدرسهٔ حسینیه معلملرندن صلاح کمال افندی.

توب اسکلادی حسینف کتبخانه‌سنده‌در.

بره‌ملب بهاسی ٦٥ تین. پوچته ایله ٨٠ تین. بره‌ملب نالوژ ایله

کوبلب صوراوچیلرغه کوب اسکیدکه ایله هر طرفقه یبارگه مک

حسینف کتبخانه‌سی خصوصی ناشرلر طرفندن نشر ایدلگ

بیك کوب کتابلرنك پریستاژیتلی - در. دیمك هر قایوسی بال

حسینف کتبخانه‌سی آرقلی تارالادرلر.

زور شادلق کوب یللردن بیرلی کوتلگان، ای

گیره‌کلی نرسه باصلوب چقدی

ووحساب قورالی،، نامنده

مکتبلرمز ایچون ماتور بویاوده

بایتافقنه نرسه‌دن معلومات بیر-

گان غایت استفاده‌لی دیواری

تابلیتسه = جدول

بونرسه هر مکتبنك دیوارنده بولو البته لازم. مکتب بالالرینه

موندن کوب فائده کوره‌چکلری طبیعیدر.

یاصاوچیسی شا کرجان السعدی. بره‌ملب حقی ١٥ تین، پوچطه ایله

٢١ تین، بره‌ملب نالوژ قیلنمی.

ناشری: حسین حسینوف کتبخانه‌سی اورنبورغده.

کوبلب آلوچیلرغه زور اسکیدکه.

آدریس: г. Оренбургъ, Книжный Магаз. Х. Хусаинова.

ایکنچی قسم

مختصر
تاریخ اسلام

مرتبی: فاتح کریموف.

دورتنچی مرتبه باصلوری.

« کریموف حسینوف وشرکاسی » نك مطبعه‌سی
اورنبورغ — ۱۹۱۳ .

ناشری :

حسین حسینوف کتابخانه‌سی

أوربورمده .

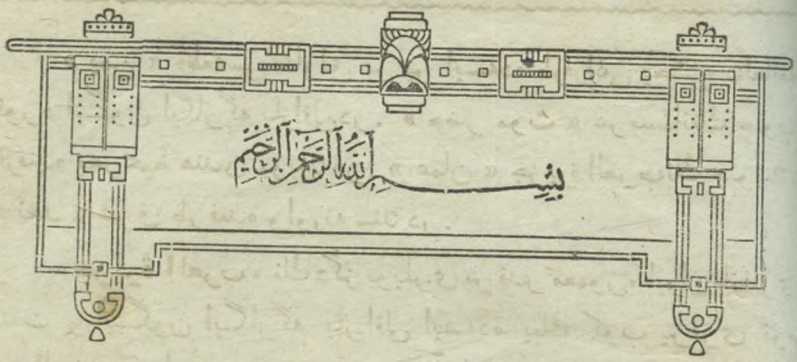

اسلام دینینك ظاهر بولغان اورنی

اسلام دینی باشلاب «جزیرة العرب» دیگان یرده ظاهر بولدی. «جزیرة العرب» آزیا قطعه‌سینك غرب جنوبیسنده زور بر یارم آطه‌در. بو یارم آطه‌ده ایسکیدن بیرلی عربلر طورغانفه کوره، «جزیرة العرب» یاکه «عربستان» اسملری ایله آتالغان.

بو جزیره‌نك شمال طرفی «سوریه» و «عراق» قطعه‌لرینه؛ غرب طرفی «بحر احمر» گه و «باب المندب» بوغازینه؛ شرق طرفی «هرمز» بوغازینه و «بصره» کورفزینه؛ جنوب طرفی «بحر محیط-هندی» گه و «عمان» دکزینه طوتاشقان. شوکا کوره، اوچ یاغی صو، بر یاغی قوری‌دن عبارتدر.

عربستان ایسکیدن بیرلی «حجاز»، «یمن»، «حضرموت»، «عمان»، «نجد» اسملری ایله بر نیچه قسم‌گه بولینب یورتولگان.

«حجاز» نك شمال طرفی «بادیة العرب»، شرق طرفی دخیده بادیة العرب و «نجد»، جنوب طرفی «یمن»، غرب طرفی «بحر-احمر» دن عبارت اولوب، طوفراغی ایگون ایگار گه یارافسز، کوب یرلری طاو طاشلقدر.

« یمن » قطعه‌سی طاولق بر یر ایسه‌ده طوفراغی یخشی بولغانغه کوره ایکون ایکارگه یاراقلی‌در. « حضر موت » عربستانك جنوب طرفنده بحر محیط هندی بویغه در. « عمان » جزیرة العرب‌نك جنوبنده، « نجد » شرق طرفنده واورته سنه در.

« **جزیرة العرب** » نك دكز بویلری بر قدر معمور، ایران طرفلری منبت و ایکون ایکارگه یاراقلی ایسه‌ده بیك کوب یرلری قوم صحرالرندن عبارتدر. بو جزیره ده آغا طورغان زور صولر، یاخود تلکه آلورلق کوللر یوقدر. فقط بعض اورنلرده چوللر اورته سنده کوله‌گه‌لی آغاچلر، یشل‌لکلر و شونلر یانینده، اچارگه یاری طورغان صولر اوچراشدرغالی. چیتدن قاراغانده بر اوطراو شیکللی کورینوب طوره طورغان موندی یرلرگه « واحه » دیلر. عربستانده تورلی حیوانلر یتشه. لکن الك مشهور لری دوه ایله آت در.

عربستانك خلقی

عربلر حضرت نوح نك « سام » آدلی اوغلی‌نك نسلندندر. بو عرب خلقی « بائده »، « عاربه »، « مستعربه » اسملری ایله اوچ‌گه بولینب یورتوله.

« بائده » عربلری بیك ایسکی بولغانغه کوره، آنلرغه دائر تاریخی معلومات یوق دیب أیتورلکدر. شول قدریسی معلومدرکه: اوزلرینه « هود » علیه السلام یبارلگان « عاد » قومی برله « صالح » علیه السلام یبارلگان « ثمود » قومی بائده عربلرندندر.

عاد قومی یمن ایله عمان آره‌سنده و حضر موت تیره‌لرنده

طورغانلر. « شداد » اسملی مشهور بر حکمدار بونلرنك پادشاهسی بولغان.

ثمود قومی حجاز برله شام آره سنده طورغانلر.

« عاربه » عربلری « بنی قحطان » قبیله لرندن عبارتدر. بونلر بیك ایسکی زمانلرده (هجرتدن ۲۶۹۰ یللر الوك) یمنده زور بر حکومت توزوگانلر.

توزومش اولدقلری « بنی حمیر » حکومتی ایکی مك یلدن آرتق دوام ایتکان. حاضرگی « صنعا » بلده‌سی یانینده، اول وقت مشهور « سبا » یاکه « مأرب » شهری شول حکومت نك پایتختی بولغان. « بنی حمیر » حکومتی آخرنده حبشیلرنك هجومی ایله منقرض اولمشدر. حاضرگی کونده یمن تیره سنده « حمیری » دیب آتالغان یازو ایله نقشلانمش طاشلر طابلمقده در.

« مستعربه » عربلر دیب عربلرنك حجاز قطعه‌سنده طورغانلرینه أیتله در. بونلر اسماعیل علیه السلام نك « جرهم » قبیله سندن آلغان خاتونندن طوغوب اورچیگان وکوبه‌یگان کشیلر یعنی اسماعیل علیه السلامنك بالالری و نسلیدر. مستعربه عربلر قبیله و عشیرت حالنده یاشیلر، سوداگرلك ومال آصراوچیلق ایله کون ایته‌لرایدی.

قریش قبیله سی ـ مستعربه عربلردن « قریش » اسملی برقبیله بار وبوقبیله « مکه » شهرینك اك توب خلقندن ایدی.

بوقریش قبیله‌سی نسل وبایلق جهتنچه باشقه عرب قبیله لرندن اوستون بولغانغه کوره، کعبه نك بار خدمتی ده آنلر قولنده بولا و شول سببلی بوقبیله بیك حرمتلی طوتیله ایدی.

پیغمبرمز محمد علیه السلام اوشبو قریش قبیله‌سندن اولوب، اسماعیل علیه السلام نسلندندر.

کعبه ـ حاضرگی کعبه ایسکیدنوك بار ایدی. آنی الله تعالی نك

امری ایله ابراهیم و اسماعیل علیه السلاملر بنا ایتدیلر. عربلر پت پرست وکافر و قتلرنده ده کعبه‌نی بیك عزیز ومقدس صانیلر. آنلرنك صنملری شونك اچنه طورا، هریل حج وقتنه کعبه‌نی زیارت ایچون بیك کوب خلق جیولا، پت‌لر ایچون قربانلر چالالر ایدی.

اسلامدن اوّل عربلر

عربلرنك کوبسی پت پرست ایدیلر. هر قبیله‌نك اوزینه مخصوص پت‌لری بار ایدی. کعبه‌ده‌کی پت‌لرنك اك زورسی «هبل» اسمنده ایدی. عربلرنك بعضیسی یهودیلکنی، بعضیسی خرستیانلغی قبول ایتمشلر ایسه‌ده بونلر بیك آز اولمشدر. عربلر قوناق سویر، جان، جومرد، ناموسلی، طوغری سوزلی، شعر وفصاحت‌نی یاراتوجی برخلق بولغان.

مکه یاننده «عکاظ» اسملی بریرگه هریل جیولوب زورلر یارمنکه قورالر، شونده سودا گرلر سودا ایته، شاعرلر شعرسویلی، یاکه یازغان شعرلرن خلقغه طارانالر، اوستا سویله‌وچیلر نطقلر ابراد ایته‌لر، شعرده، فصاحت وبلاغت‌ده اوستون چقفانلرغه مکافات‌لر بیریله، آنلرنك شعرلری، هرکم کورسون ایچون، کعبه دیوارینه آصیلوب قویولا ایدی.

«ابرهه» و «اصحاب فیل»

عاربه عربلری طرفندن «یمن» ده قورولغان «بنی حمیر» حکومتینی پیغمبرمز محمد علیه السلام طوغماسدن ۹۳ یل الوك حبشیلر

ضبط ایلدیلر. شونده اوزلری بر حکومت قوردیلر. پایتختلری «صنعا» شهری ایدی. شول حبشیلرگه حاکم بولغان «ابرهه» اسملی بر کشی، عربلرنی مکه‌ده‌گی کعبه‌نی زیارت ایتودن طوقتاتو نیتیله «صنعا» شهرنده زور بر کلیسا صالدردی و کعبه اورنینه شونی زیارت ایتسونلر دیب، همه عرب قبیله‌لرینه امر و اعلان ایتدی.

لکن عربلر اول کلیسانی زیارت و حرمت ایتمه‌دیلر. حتی مکه‌دن بر نیچه کشی «صنعا» شهرینه مخصوص کیلوب اول کلیسانك دیوارینه نجاست سورتب کیتدیلر. صکره بونلرنك کعبه اهلندن بولولری بلنگاچ ابرهه‌نك بیك آچووی کیلوب کعبه‌نی یمرر ایچون مکه اوزرینه هجوم ایتدی.

«ابرهه» نك زور بر فیلی بار و فایوغنه صوغشقه کیتسه ده شول فیل آرقه‌سنده دشمنلرن جیکه ایدی. کعبه اوستنه هجوم اینکانده ده شونی آلوب باردی. لکن بو سفر فیل مکه‌گه یاقنلاشقاچه چوگوب، یورومی طورغان بولدی. باشقه یاقغه بوروب یبارسه‌لر بیك شه‌ب بارا - اما کعبه‌گه طابا بوردیلرمی درحال طوقتی ایدی. بو واقعه قرآن‌ده «الم ترکیف . . .» سوره‌سنده بیان ایدلمشدر. جناب حق کعبهٔ معظمه نی صاقلادی. ابرهه عسکری اوستنه زور بلالر کیلدی. الله تعالی نسك امری ایله بر طاقم واق قوشلر آوزلری و آیاقلری ایله آنك عسکری اوستنه هوادن واق طاشلر یاودررغه باشلادیلر. یاکغور شیکلی یاوغان شول طاشلردن ابرهه عسکرینك کوبسی تلف بولدی. آنك اوستینه‌ده زور طاشو بولوب قالغانلرن آغزوب هلاك ایتدی. شول سببلی ابرهه جیکلوب کیرو قایتورغه مجبور بولدی.

ابرهه‌نك اوشبو عسکرینه «اصحاب فیل»، واقعه‌گه «فیل واقعه‌سی»، اوشبواش بولغان یل‌غه‌ده «فیل یلی» دیب یورتوله در.

مونه اوشبو فیل یلنده حضرت محمد صلی الله علیه والسلام دنیاغه کیلدی.

محمد علیه السلام نڭ دنیاغه کیلووی
و نسب شریفلری

حضرت محمد علیه السلام فیل یلنه، ربیع الاوّل، آیی نڭ اون ایکیسنه (میلاد نڭ ۵۷۰ نچی یلنه، آپریل نڭ ۱۷ سنه) دوشنبه کون مکهٔ مکرمه شهرنه آتاسینڭ یورتنه دنیا غه کیلدی.

آتاسی عبدالله اسملیدر. عبدالله عبدالمطلب اوغلی، عبدالمطلب هاشم اوغلی، هاشم عبدمناف اوغلی، عبدمناف قُصَیّ اوغلی، قُصَیّ کلاب اوغلی، کلاب مُرّه اوغلی، مرّه کعب اوغلی، کعب لُؤَیّ اوغلی، لؤی غالب اوغلی، غالب فهر اوغلی، فهر مالك اوغلی، مالك نضر اوغلی، نضر کنانه اوغلی، کنانه خُزَیمه اوغلی، خُزَیمه مُدرِکه اوغلی، مُدرکه الیاس اوغلی، الیاس مُضَر اوغلی، مُضَر نزار اوغلی، نزار مَعَدّ اوغلی، مَعَدّ عدنان اوغلی در.

بونلردن صوڭ دخیه برنیچه بابالر آرقیلی محمد علیه السلامنڭ نسلی اسماعیل علیه السلامغه باروب تره‌لهدر. آتاسی وهب قزی «آمنه» در. محمد علیه السلامنڭ آتاسی قریش قبیله‌سندن و هاشم آلندن در. قریش قبیله‌سی عرب قبیله‌لری اچنده آیروچه حرمتلو طوتولمقده و خصوصا هاشم بالالری بارسندنه اشرف و افضل صانالمقده ایدی. محمد علیه السلام مونه شول نسلدندر. اول دنیاغه کیلودن ایکی آی قدر الوك آتاسی عبدالله مدینه شهرنده وفات ایتکان ایدی. باباسی عبد المطلب آڭارغه «محمد» دیو اسم بیردی و تربیه قیله باشلادی.

مکه خلقی نك الوغلری یاش بالالرنی مکه ده آصرامیلر، بلکه سوت آناسینه طاپشروب یخشی هوالی یرلرگه یباره لر، چیتدن مکه گه هر یلنی سوت آنالری کیلوب اوزلرنه تربیه قیلورغه برر بالا آلوب کیته لر ایدی. حضرت محمد علیه السلامنی بنی سعد قبیله سندن «حلیمه» اسملی برخاتونغه بیردیلر. دورت یاشینه قدر اول شونه تربیه لندی. لکن آکثارده باشقه بالالرده بولمی طورغان عادتدن طش کوب تورلی اشلر کورلدی. حلیمه وآنك ایری حارث بو اشلرگه تعجب ده قالا باشلادیلر. شوندن صوك حلیمه حضرت محمد نی اوزینك آناسی آمینه گه طاپشردی.

حضرت محمد آلتی یاشینه کرگانده آناسی آمینه دخی وفات ایتدی. شوندن صوك باباسی عبد المطلب آنی اوز تربیه سینه آلدی. ایکی یلدن صوك، یعنی حضرت محمد سیگز یاشده وقتده باباسی عبد المطلب ده وفات ایتدگندن آنی عبد المطلب نك اوغلی ابوطالب تربیه ایتارگه باشلادی.

ابوطالب محمد علیه السلامنی اوز بالاسی شیکالی سویه وجانی کبك عزیز کوروب صاقلی ایدی. محمد علیه السلام اون ایکی یاشنه وقتنده ابوطالب آنی آلوب سودا ایچون شامغه کیتدی. فلسطین ده «بصری» شهرنده «بحیرا» اسملی بر راهب گه اوچرادیلر. بو راهب ایسکی کتابلرنی مطالعه ایتوب، الك صوکغی پیغمبر اولمق اوزره برپیغمبر کیله چگنی وآنك بعض علامتلری بولاچاغنی بلگان ایدی.

محمد علیه السلامنی کورگاچ، آنك شول آخر زمان پیغمبری بولوچیلغنه قناعت حاصل ایتدی هم بونی ابوطالب گه خبر بیروب بو بالا ایله شامغه بارولری موافق توگللگنی، اگر بارسه لر یهودیلردن برر ضرر کیلو احتمالی بارلغنی بلدردی.

ابو طالب « بحیرا » نك سوزینه اهمیت بیردی ومالدرن شول « بصری » شهرنده صاتوب ، محمد علیه السلام ایله مکه گه قایتوب کیتدی .

محمد علیه السلام یکرمی بش یاشنده وقتده قریش خاتونلرندن خدیجه اسملی خاتون ایله نکاحلندی اول وقت حضرت خدیجه قرق یاشنده اولوب طول هم بیك بای ایدی. رسول الله نك ابراهیم اسمنده گی اوغلندن باشقه بالالری اوشبو حضرت خدیجه دن طوغمشلردر .

پیغمبرلك کیلماسدن اوّلوك حضرت محمد علیه السلام اوزینك قوم قبیله‌سی و بتون عربلر آره‌سنده بیك حرمتلی و اعتبارلی طوتولا وهرکم آکا امنیتلی کوز برلن قاری وشول سببلی آکا «محمدالامین» دیلر ایدی .

حضرت محمد علیه السلام اوتوز بش یاشلرنده وقتده عربلر کعبه بناسنی توزه‌توب یاکارتدیلر .

« حجر اسود » اسملی مبارك طاشنی اورننه قویو وقتی یتکاچ عرب قبیله‌لری آره‌سنده اختلاف چقدی . هر قبیله خلقی « بز قویامز » دیه سوزگه کریشه باشلادیلر . آخرنده اشنی قریش قبیله سی اچنده عقل ودرایتی ایله مشهور بولغان « محمد الامین » نك (صلی الله علیه وسلم) فاراوینه طاپشردیلر . اول ایسه طاشنی برکیوم اوستینه قویدردی و تورلی قبیله‌لرگه شول کیومنك تورلی طرفندن طوتوب کونارگه قوشدی . اوزی طاشنی آلوب اورننه قویدی . شولای ایتوب عربلر آره‌سنده توزغالورغه طورغان نزاع باصیلدی . هر قایوسی ممنون بولوب حضرت محمدگه رحمت أیتدیلر .

محمد علیه السلام کورکام خلقلی ، طوغری سوزلی ، فقیرلرگه وعاجزلرگه بیك شفقتلی ، صوك درجه‌ده صبروثباتلی ایدی. مکه خلقی پت‌غه طابونسه‌لرده اول هیچ بر وقت پت‌غه طابنمادی وپت‌لرغه حرمت

اینه‌دی، طوغری سوز ایچون هیچ کمدن قورقمادی. الله تعالی طرفندن کوکلنه صالنو سببلی مکه یاننده غی « حرا » طاوینه باروب عبادت قیله، بعضا شونده برنیچه کونلر قالوب عبادت و تفکر ایله مشغول بولا ایدی.

محمد علیه السلام غه پیغمبرلك کیلووی و دین اسلام نك طارالووی

انسانلرنك اك شرافتلوسی بولغان محمد علیه السلامغه قرق یاشنده وقتده پیغمبرلك کیلوب، الله تعالی طرفندن قرأن کریم ایندریله باشلادی و انسانلرنی طوغری یولغه، حق دین‌گه أوندرگه مأمور ایتلدی.

آنك أونده‌گان دیننه « دین اسلام » و شول دین‌گه ایه‌رگان کشیلرگه مسلمان دیلر.

رسول الله غه اك بونچی اینگان آیت « اقرأ باسم ربك الذی خلق . . . » سوره سیدر. محمد علیه السلام « حرا » طاونده عبادت برلن مشغول بولغان وقتده رمضان آیی نك اون یدیسنده دوشنبه کون حضرت جبرائیل آرقیلی وحی کیلوب آکا مذکور آیت نازل بولدی. شوندن صوك اول مکه خلقینی دین‌گه أوندی باشلادی. مکه خلقی اول وقت پت لرغه طابونالر ایدی.

محمد علیه السلامنك پیغمبرلکنه اك اوّل ایمان ایتوچی کشیلر خاتونلردن خدیجة الکبری رضی الله عنها و ایرلردن حضرت ابو-بکر الصدیق و حضرت علی رضی الله عنه لردر. بوندن صوك زید بن حارثه، عثمان بن عفان، زبیر بن العوام، عبد الرحمن بن عوف،

ینه‌دی، طوغری سوز ایچون هیچ کمدن قورقمادی. الله تعالی طرفندن کلنه صالنو سببلی مکه یاننده غی « حرا » طاوینه باروب عبادت ایله، بعضا شونده برنیچه کونلر قالوب عبادت و تفکر ایله مشغول بولا ایدی.

محمد علیه السلام غه پیغمبرلك کیلووی و دین اسلام نك طارالووی

انسانلرنك الك شرافتلوسی بولغان محمد علیه السلامغه قرق یاشنده وقتده پیغمبرلك کیلوب، الله تعالی طرفندن قرأن کریم ایندریله باشلادی و انسانلرنی طوغری یولغه، حق دین‌گه أونده‌رگه مأمور ایتلدی. آنك أونده‌گان دیننه « دین اسلام » و شول دین‌گه ایه‌رگان کشیلرگه مسلمان دیلر.

رسول الله غه الك یونچی اینگان آیت « اقرأ باسم ربك الذی خلق . . . » سوره سیدر. محمد علیه السلام « حرا » طاوننده عبادت برلن مشغول بولغان وقتده رمضان آیی نك اون یدیسنده دوشنبه کون حضرت جبرائیل آرقیلی وحی کیلوب آکا مذکور آیت نازل بولدی. شوندن صوك اول مکه خلقینی دین‌گه أوندی باشلادی. مکه خلقی اول وقت پت لرغه طابونالر ایدی.

محمد علیه السلامنك پیغمبرلکنه الك اوّل ایمان ایتوچی کشیلر خانونلردن خدیجة الکبری رضی الله عنها و ایرلردن حضرت ابو-بکر الصدیق و حضرت علی رضی الله عنه لردر. بوندن صوك زید بن حارثه، عثمان بن عفان، زبیر بن العوام، عبد الرحمن بن عوف،

سعد بن وقاص ، طلحة بن عبیدالله حضرتلری دین اسلام غه کردیلر.
محمد علیه السلام اوّلا اوچ یلغه قدر خلقنی دین اسلامغه یاشرون صورتده اُوندەدی و شعائر اسلامیه نی صحابه‌لر ایله یاشرون صورتده قیله طورغان بولدی . لکن صکره الله تعالی طرفندن : « بیورلغان اشکنی آشکارا ایت » دیب امر کیلکاچ خلقنی دین اسلام غه یاشرماینچه اُوندی باشلادی .

محمد علیه السلام نك یاکی بر دین نشر ایته باشلاوینه والله تعالی‌دن باشقه هیچ معبود یوق ، پت لرغه طابنورغه یارامی دیووینه مشرك لرنك بیك آچولری کیلدی . محمد علیه السلام غه دشمانلق اظهار ایته باشلادیلر. حالبوکه بر طرفدن دین اسلام غه کروچیلر کوندن کون آرتا بارا ایدی . بوکارغه مشرکلرنك آچولری بیگره‌ك قابارادی. آخرنده قریش نك الوغلری جیبلوب ، حضرت محمد نك آتاسی برله بر طوغان قرداشی « ابوطالب » یانه باروب آکاردن شکایت ایتدیلر: « قرداشك محمد بزنك آتا بابالرمزدن قالغان دینمزگه قارشو حرکت ایته ، اوزینه یکی بر دین چغاروب خلقنی شوکارغه اُوندی، بزنك الوغ پت لرمزغه عبادت قیلودن منع ایته ، سین آنی بواشندن واز کیچرگه طریش هم یاقلاما » دیدیلر.

بر مدت صکره قریشنك الوغلرندن حضرت عمر و رسول الله نك اتکاسی برله بر طوغمه قرنداشی حمزه‌ده دین اسلامغه کردیلر. بواش قریشلرگه بیك آور طویولدی . یاکادن جیبلوب ابوطالب یانه باردیلر: « بزبواشکه توزه آلمی‌مز ، سین محمد نی حمایه ایتودن واز کیچ ، یوقسه بز سینك اوزکدن آیریلورغه مجبورمز» دیدیلر. بونك اوزرینه ابوطالب برقدر تردد گه توشسه‌ده کینه محمد علیه السلامنی حمایه ایتودن واز کیچمه‌دی . شولای بولسه‌ده مشرکلر دین اسلام غه کرگان کشیلرنی رنجترگه ، آنلرغه اذا وجفا

تدررگه باشلادیلر. چونکه مسلمانلرنك کوبه‌یوب الوغ برقوت حاصل ایتولرندن قورقالر ایدی.

بونك اوزرینه نبوتنك بشنچی یلنده حضرت رسول مسلمانلرغه «حبش» مملکتنه کوچارگه رخصت ایتدی. الك اوّل حضرت عثمان بن عفان، خاتونی حضرت رقیه، زبیر بن العوام، عثمان بن مظعون، عبدالله بن مسعود، عبدالرحمن بن عوف کبی صحابه‌لر مکه‌دن کوچوب «حبشستان» غه باردیلر.

حبشیلر خرستیان مذهبنده ایسه‌لرده بومسلمان مهاجرلرنی بیك خوش قبول ایتدیلر. آندن صوك دخیده بایتاق مسلمانلر شونده کوچوب باردیلر.

مکه مشرکلرینك بوکارغه ده اچلری پوشدی. حبشستانده مسلمانلرنك کوبه‌یوندن و شولای ایتوب اسلام دینی نك کوچه‌یوندن قورقا باشلادیلر. شونك ایچونده حبش حکمداری «نجاشی» حضورینه مخصوص کشیلر یباروب، آنده کوچوب بارغان مسلمانلرنی مملکتنه کرتماوینی اوتندیلر. لکن «نجاشی» آنلرنك بو اوتنچلرن قبول ایتمه‌دی. مهاجر مسلمانلرنی حمایه ایتدی.

قریشنك الوغلری ابوطالب نك حضرت محمدنی حمایه ایتودن واز کیچماوینه آچولانوب آنك اوزی، بالالری ویقینلری ایله سویله‌شماسکه، آنلرغه قاتناشماسقه وآنلر ایله آلش بیریش ایتماسکه یعنی آنلر ایله بتون مناسبتنی کیسارگه (بویقوت ایتارگه) قرار بیردیلر و شوکارغه اتفاق ایتوب بر معاهده یاصادیلر و قرق معتبر کشیلرنك مهرلری باصلغان بو معاهده نی کعبه‌گه آصوب قویدیلر.

نبوت نك اونچی یلنده اوّل ابوطالب وآندن بر نیچه گنه کون صوك حضرت رسول نك زوجهٔ محترمه‌سی حضرت خدیجة الکبری

(رضی‌الله عنها) وفات ایتدیلر. بونلرنك وفاتنه حضرت رسول بیك قایغوردی. شونك ایچون بویل غه «عام الحزن» (قایغویلی) دیلر.

رسول اکرم هریل حج وقتنده مکه نك طشینه چقوب تورلی یاقلردن کیلگان قبیله‌لر ایله کوریشه وآنلرنی ایمان غه أوندی ایدی. بعثت نك اون برنچی یلنده مدینه اهالیسندن و«خزرج» قبیله سندن آلتی آدم «عقبه» دیگان اورنده حضرت رسول ایله کوریشوب آك ایمان ایتدیلر. مدینه لیلردن الك اوّل دین اسلام غه کروچیلر اوشبو آلتی آدمدر. بونلر مدینه‌گه قایتقاچ شونده دین اسلامنی طارانورغه طریشه باشلادیلر، هم الك باشلاب «أوس» و«خزرج» قبیله لری آره سنده بایتاق طارالدی.

بونك ایرته سی یلنی کینه اوشبو قبیله لر خلقندن اون ایکی کشی مکه‌گه کیلوب ینه شول «عقبه» دیگان اورنده حضرت پیغمبر گه ایمان و بیعت ایتدیلر. بوندن صوك مدینه ده دین اسلام غه کروچیلر کوبه‌یدی و «أوس» ایله «خزرج» قبیله لری آره سنده مسلمان بولماغان کشی قالمادی.

نبوت نك ۱۲ نچی یلنده رمضان آینده پیغمبر علیه السلام نك معراجی واقع بولدی ومسلمانلرغه بش وقت نماز اوقو فرض ایتلدی.

نبوت نك ۱۳ نچی یلنده رسول اکرم حضرتلری مدینه شهرینه هجرت ایتدی.

پیغمبر علیه السلامنك هجرتی

قریش مشرکلری مسلمانلرنك کوبه‌یوندن و تورلی یرلرگه طارالوب خلقنی جیکدلك ایله مسلمان ایتولرندن قورقوب آخرنده

محمد علیه السلام غه یمان قصد ایته باشلادیلر: برکونلی آنك ایووینی باصوب اوزن أوتررگه قرار بیردیلر. جناب حق آنلرنك بو قرار لرینی رسول اکرم حضرتلرینه وحی ایله بلدردی ومکه دن مدینه گه کوچوب کیتارگه امر ایتدی. شول کیچه ده رسول اکرم اوزینك اورنینه حضرت علی نی یاتقروب یورتینی کوزه تب طوروچی مشرکلر آره سندن چغوب کیتدی. آنلر بوندن غافل قالدیلر. صکره حضرت رسول ابو-بکر الصدیق حضرتلری ایله برلکده مدینه گه کیتدیلر. صاو سلامت شونده باروب یتدیلر. صحابه لر آنلرنی شادلق ایله قارشو آلدیلر و هر قایوسی رسول اکرمنی اوز یورتینه توشه رگه اوتندیلر. لکن رسول اکرم بونلرنك برسینی ده ترجیح ایتماینچه دوه سی چوککان یرگه توشه چگنی بلدردی. دوه سی ایسه ابا ایوب الانصاری خالد بن زید رضی الله عنه نك ایووی یانینده چوکدی و حضرت رسول ده شونده توشدی.

حضرت رسولدن صوك مکه دن باشقه مسلمانلرده مدینه گه کوچوب کیله باشلادیلر. مدینه خلقی آنلرنی ده خوش قبول ایتوب ایولرنده قوناق ایته لر و معیشت لرینه یاردم ایتشه لر ایدی. بو کوچوب کیلگان کشیلرگه «مهاجر» و آنلرنی خوش قبول ایتوب قارشو آلغان مدینه مسلمانلرینه «انصار» دیلر.

رسول الله نك مکه دن مدینه گه اوشبو کوچوب کیتووی مسلمانلر ایچون تاریخ باشلانغچی بولوب یورتلمکده در. مدینه گه ایکی ساعتلك یرده «قبا» قریه سنده رسول الله هجرت وقتنده مسلمانلرغه نماز قیلور ایچون بر مسجد تأسیس ایتکان ایدی. مسلمانلر ایچون ایك اوّل بنا قیلنغان مسجد اوشبو «قبا» مسجدی در.

حضرت پیغمبرنك «غزوه» و «سریه» لری

رسول الله نك مدینه‌گه كوچووی مكه مشركلرینه بیك یمان تاثیر ایتدی. دین اسلامنك نق طارالوندن ومدینه‌نك اهمیتلی بر اسلام مركزی بولوندن فورقا باشلادیلر. شول سببلی مسلمانلر كوچه‌یوب كیتماس دن اوّل مدینه‌گه هجوم ایتوب آنلرنی جیكو حقنده فكرلر یوروته باشلادیلر. بونك اوزرینه، دشمن ضررندن اوزلرن صافلاو ایچون مشركلر ایله صوغش ایتارگه رسول اكرم‌گه الله تعالی‌دن اذن بیرلدی.

«غزوه» دیب رسول الله‌نك بالذات اوزی قاتناشقان صوغشلرغه، «سریه» دیب صحابه‌لردن بررسی باش بولوب ایتلگان صوغشلرغه أیته‌لر. «غزوه» یكرمیدن آرتق، «سریه» لر ایللی قدر بولدی.

«غزوه» لرنك مشهورلری «بدر كبری»، «احد»، «خندق»، «خیبر»، «حنین»، «تبوك»، «فتح مكه» كبیلردر. بونلرنك هر قایوسنده مشركلرنك آناقلی آدملرندن بر نیچه سی تلف ایتلوب، قالغانلریده بیك نق جیكلدیلر.

«بدر كبری» غزوه سی

(هجرتنك ایكنچی یلنده)

مسلمانلر ایله قریش مشركلری آره‌سنده بولغان صوغشلرنك ایك مشهوریدر. هجرتنك ایكنچی یلنده بولدی. «بدر» دیگان اورنده بولغان بو صوغش‌غه اوچیوز قدر صحابه‌لر ایله رسول اكرم

مدینه دن بالذات اوزی کیلدی. مشرکلرنك باشلغی «ابوسفیان» ایدی. هر نه قدر بو صوغشده مشرکلر مسلمانلرغه قاراغانده کوب بولسه‌لرده وآنلرنك یاردمینه مکه‌دن یاکادن بر فرقه ترتیب ایتلوب ببارلسه‌ده مسلمانلر جیکدیلر. مشرکلردن بیك کوب غنیمت مالی و یتمش قدر اسیر آلندی. پیغمبر علیه السلامنك آتاسی ایله بر طوغان حضرت عباس‌ده شول اسیرلر اچنده ایدی. صکره اول دین اسلام غه کردی. مسلمانلرنك الك زور دشمنلری بولغان «ابوجهل» شول صوغشده اوترلدی. «ابولهب» مشرکلرنك جیکلولرینه قایغوروب مکه‌ده وفات ایتدی.

بو صوغشده حضرت حمزه ایله علی کرم الله وجهه حضرتلری فوق العاده باطرلق کورسه‌تدیلر. بو صوغشده بولغان صحابه‌لر «اصحاب بدر» دیب آتالادر.

اوشبو یل قبله «بیت المقدس» دن «کعبه» گه أیله‌ندرلدی.

«احد» غزوه‌سی

(هجرتنك اوچ‌چی یلنده)

«احد» مدینه‌گه یقین بر طاو اسمیدر. باشقه طاولرغه طوتاش بولماینچه اوزی‌گنه بولغانلقدن «احد» دیب آتالغان.

«بدر» صوغشنده جیکلگان مشرکلر، مسلمانلردن أوچ آلور ایچون بیك کوب عسکر ایله جیلوب مدینه گه کیلگان وقتلرنده اهل اسلام ایله شول «احد» طاونده اوچراشوب صوغشدیلر. شونك ایچون بو صوغشقه «احد» غزوه‌سی دیلر.

بو «احد» صوغشنده جیکو باشده مسلمانلر طرفنده بولسه
مسلمانلرنك بر قسمی رسول‌الله طرفندن کورسه‌تلگان ترتیب بویونچه
حرکت ایتمه‌دکلرندن آخرنده مشرکلر جیکدیلر. فقط بو جیکودن فائده
کوره آلماینچه قایتوب کیتدیلر.

بو صوغشده رسول الله نك قرداشی حمزه بن عبد المطلب ایله
یتمش‌لب کشی شهید بولدی واوزینك مبارك یاکاغی ایله ایرنلرینی
یارالاندی. مسلمانلرغه خمر اچو اوشبو یل حرام ایتلدی.

«خندق» غزوه‌سی

(هجرتنك بشنچی یلنده)

قریش مشرکلری صحرا عربلرندن اون مك قدر عسکر جییوب
«مدینه» اوستینه کیلدیلر. مدینه نی خراب ایتوب اسلامنی بتررگه
قصد ایتدیلر. آنلرنك کیلولرن مسلمانلر ایشتکاچ سلمان فارسی
رضی الله عنه نك فکری ایله رسول اکرم مدینه تیره‌سینه تیره‌ن بر
خندق (قاناو) قازدرتدی. شونك ایچونده بو صوغشقه «خندق
صوغشی» دیلر.

مشرکلر مدینه یاننه کیلوب شهرنی چولغاب آلسه‌لرده قاناو
آرقیلی اوتوب مدینه گه کره آلمادیلر. یکرمی کونلر قدر مدینه نی
محاصره ایتوب طوردیلر. بو یل مدینه ده آچلق اولدیغندن اصحاب
کرام محاصره وقتنده کوب اوکفایسزلق چیکدیلر. لکن آچلق مدینه‌نی
محاصره ایتوب طوروچی مشرکلر عسکری آره‌سنده ده ظهور ایتدی.
همه جناب حق‌نك امری ایله برکیچنی غایت قاطی داول چغوب طوزان

طوفراق طوزدردی و مشرکلرنك چاطرلرن یمروب بتردی. بونك اوزرینه آنلرنك تورلیسی تورلی طرفده طارالوب کیتدیلر. اهل اسلام سلامت قالدی.

حدیبیه معاهده سی

(هجرتنك آلتنجی یلنده)

رسول اکرم هجرتنك آلتنجی یلنده مك دورت یوز قدر صحابه بهلری ایله کعبهٔ معظمه نی طواف قیلور ایچون مکه‌گه بارمق بولوب یولغه چقدیلر. مقصودلری قریشیلر ایله صوغشو توگل، بلکه کعبهٔ معظمه نی زیارت قیلو بولدیغندن رسول الله صحابه لرگه بره‌ر قلچ دن باشقه قورال آلماسقه قوشقان ایدی. قریشیلر بو وقت مسلمانلرنی مکه‌گه کرترگه تله‌مدیکلرندن «حدیبیه» آدلی اورنده حضرت رسول ایله قریش آره‌سنده بر معاهده یاصالدی. بوگا «حدیبیه - معاهده‌سی» دیلر:

بو معاهده‌نك شرطلرندن بعضیلری بونلردر:

مسلمانلرنك مکه‌گه کرولری کیله‌چك یلغه کیچکدریلورگه، حج وقتنده مسلمانلر حج قیلغان چاقده مشرکلر کعبه نی اوچ کون بوشاتوب طوررغه، اسلام طرفندن قریش طرفینه چغوچیلر قبول ایتلورگه، اما قریش طرفندن اسلام طرفینه چغوچیلر قبول ایتلماسکه.

بو معاهده اصحاب کرام غه بیك آور کیلسه ده آخرنده مسلمانلر ایچون کوب فائده‌سی کورلمشدر. «حدیبیه» دن قایتوده اصحاب کرام طرفندن یهودیلرنك «خیبر» قلعه‌لری ضبط اولنوب حضرت علی نك زور باطرلغی کورلدی.

ایلچیلر یبارو

هجرتنك یدنچی یلنده رسول اکرم حضرتلری عجم شاهی «کسرا» غه، روم ایمپراطوری «هرقل» گه، مصر ملکی «مقوقس» گه، حبش حکمداری «نجاشی» غه، شامده حکومت ایدوچی «حارث بن تمرغسانی» گه و «یمامه» حاکمنه دین اسلامغه أوندهب خطلر و ایلچیلر یباردی. مذکور خطلرغه باصار ایچون کموشدن «محمد رسول الله» دیب یازولی مهر یاصاتدی.

هجرتنك سیکزنچی یلنده، صکره صحابهٔ کرامنك الوغلرندن اولان خالد بن ولید، عمرو بن العاص، عثمان بن طلحه رضی الله عنهم حضرتلری اسلام غه کردیلر.

مکه نك اسلاملر طرفندن آلنووی

حدیبیه صلحندن ایکی یل صوك، یعنی هجرتنك سیکزنچی سنه سنده مشرکلر مسلمانلر ایله یاصاغان معاهده لرن بوزغانغه کوره، رسول اکرم حضرتلری اون مك قدر صحابه لری ایله مکه نی آلور ایچون مدینه ده حرکت ایتدیلر هم کوب مشقت چیکماینچه مسلمانلر مکه شهرینه کررگه موفق بولدیلر. اوشبو وقتده مکه لیلرنك باشلغی بولغان «ابوسفیان» ایمان غه کیلدی. بو حال مکه خلقینه بیك ناچار تاءثیر ایتوب کوکللرن توشوردی. شوندن صوك کوب قارشوب طورماینچه مسلمانلرغه طاپشرلدیلر.

حضرت پیغمبر مشرکلرنی جیکوب مکه گه کرگاچ عفو عمومی اعلان ایتدی. کعبه نی پت لردن طازارتدی. بوندن صوك مشرکلرده

مسلمانلرغه قارشو طوررلق قوت فلان قالمادی. وقتیله حضرت رسولگه و مسلمانلرغه بیك کوب اذا وجفا ایتکان مشرکلر ، حاضرنده مکه‌گه جیکوب کرگان وتلاسه نیشلرگه قولندن کیله طورغان حضرت پیغمبرنك اوزلری حقنده یخشی معامله ایتوینی کورگاچ بیك‌کوبسی دین اسلامغه کروب اخلاصلی مسلمان بولدیلر.

مکه‌آلنغاندن صوك « حنین »، « تبوك » و « طائف » صوغشلری کبك دخیله برنیچه غزالر بولوب ، دین اسلام عربستاننك تورلی طرفنه طارالدی . اسلام غه کرگان مملکتلرگه دین اوگره‌تر ایچون اصحاب کرامدن بعضیلری یباریله طورا ایدی .

حجة الوداع

هجرتنك طوقزنچی یلنده رسول اکرمنك بیك یقین کوردیگی ابوبکر الصدیق رضی الله غنه حضرتلری مسلمانلر اوستنه «امیر الحاج» ایتلوب مکه‌گه یبارلگان ایدی . شونك ایکنچی یلنده رسول اکرم حضرتلری یوزیکرمی مك صحابه‌لر ایله مکه گه باروب کعبهٔ معظمه نی طواف قیلدیلر. بو حج رسول اکرم نك صوکغی حجی بولدیغندن « حجة الوداع» دیب آتالمشدر .

بو حج وقتنده ، رسول اکرم حضرتلرینك بو دنیادن کوچه‌چك وقتی یاقنلاشدیغنی آکلاتقان: « الیوم اکملت لکم دینکم . . . » آیت کریمه سی ایندیگندن حضرت پیغمبر اصحاب کرام غه عمرینك آز قالدیغنی بلدردی . بارچه‌سی برلن وداع ایتدی . امتنه کوب وعظ ونصیحت بیردی .

رسول الله نڭ بو دنیادن کوچووی

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری هجرتنڭ اون برنچی یلنده، ربیع الاوّل آیی نڭ اون ایکنچی کیچه سنده آلتمش اوچ یاشنده اولدیغی حالده مدینهٔ منوره ده بو دنیادن دار البقاغه کوچدی. اصحاب کرام جانلرندن عزیز کوردکلری پیغمبردن آیرلشوغه بیك قایغورشدیلر. قرآن کریمنی یول باشچیسی ایتوب طوتهرق دین اسلامده ثابت قالوب، آنی دخیده قوتلهندررگه طریشدیلر.

قرآن کریم آیت آیت اولهرق یکرمی اوچ یلده اینوب بتدی وانسانلرنڭ دنیا و آخرت سعادتلری ایچون لازم بولغان شریعت حکملرینڭ هر قایوسینی کمال فصاحت وبلاغت ایله جامعدر.

حضرت رسول نڭ زوجه‌لری

برنچی: - خدیجه بنت خویلد حضرتلری. رسول اکرمنڭ الڭ الوغ زوجه سی اولدیغندن «خدیجهٔ کبری» اسمیله مشهوردر. نبوتنڭ اوننچی یلنده آلتمش بش یاشنده مکهٔ مکرمه ده وفات ایتدی.

۲ نچی: - سوده بنت زمعه. اوّلا اصحاب کرامدن سکران بن عمرونڭ نکاحنده اولوب، ایرینڭ وفاتندن صوڭ طول قالغاچ حضرت رسول طرفندن تزوج بیورلدی.

۳ نچی: - عائشه بنت ابی بکر الصدیق. طوقز یاشنده وقتنده هجرتنڭ برنچی یلنده مدینه‌ده زفافی اجرا اولوندی. هجرتدن ۵۸ سنه صکره ٦٦ یاشنده وفات بولوب مدینه‌ده دفن ایتلدی.

٤ نچی: - حفصه بنت عمر. ٦۵ یاشنده مدینه ده وفات ایتدی.

۵ نجی : - زینب بنت حزیمة الهلالیه . فقیرلر ومسکین لرگه ابروچه شفقتلی اولدیغی ایچون «مسکینلر آناسی» دیب آتالمشدر.

٦ نجی : - ام سلمه بنت ابی امیه . اصل اسمی « هند » اولوب سیکسان دورت یاشلرنده وفات ایتدی .

۷ نجی : - زینب بنت جحش . اوّلا زید بن حارثه نك نکاحنده ایدی . آندن طلاق ایتلدکدن صکره رسول الله‌نك خاتونلری جمله‌سینه کرمك ایله مشرف اولدی. ایللی اوچ یاشنده وفات ایتدی .

۸ نجی : - ام حبیبه بنت ابی سفیان . اصل اسمی « رمله » در. اوّلکی ایری عبدالله بن جحش حبشده وفات ایتکاندن صوکك رسول الله طرفندن تزوج ایدلدی .

۹ نجی: - جویره بنت الحارث . هجرت نك بشنجی یللرنده « مریسیع » واقعه سنده اسیر آلنه‌رق آزاد ایتلکاندن صوکك رسول - الله نك زوجه‌لری جمله سینه کردی. آلتمش بش یاشنده وفات ایتدی.

۱۰ نجی : - میمونه بنت حارث الهلالیه .

۱۱ نجی : - صفیه بنت حیی .

۱۲ نجی : - ماریهٔ قبطیه و۱۳ نجی : - ریحانه بنت سمعون در. بونلرنك کوبسی حضرت رسولنك ازدواج شرفنه نائل اولوب ، بعضیلری جاریه لر ایدی .

رسول اکرمنك بالالری

حضرت رسولنك : قاسم ، عبدالله ، ابراهیم اسملرنده اوچ ایر بالاسی ؛ زینب ، رقیه ، ام کلثوم ، فاطمه اسملرنده دورت قز بالاسی

بولدی. حضرت فاطمه‌دن باشقه‌لری رسول الله نك اوزندن الوك وفات اولوب نسللری قالمادی. حضرت فاطمه ایسه حضرت علی نك نكاحنده اولوب، حسن و حسین رضی الله عنهما حضرتلرینك آناسیدر.

خلفای راشدین حضرتلری

(سنهٔ هجریه ۱۱ دن ۴۱ گه قدر)

۱

حضرت ابو بكر الصدیق (رضی الله عنه)

حضرت رسولنك دنیادن اوتووینه همه صحابه‌لر بیك قایغور- شدیلر. رسول اكرم اوزینك ایسانلگنده اوزندن صوك خلیفه بولاچق كشینی آشكاره ایتوب بلدرمه‌گان ایدی. شول سببلی آنك ارتحالی بعدنده مسلمانلر رئیس سز قالدیلر. اوته ده بیروده طنج- سزلق وچوالولر چغو احتمالی یوق توگل ایدی. شوكارغه كوره، اصحاب كرام اهل اسلامنك عمومی اشلرینی اداره ایتار ایچون رسول الله یرینه تیزره‌ك بر خلیفه صایلارغه قرار بیردیلر. بونك ایچون انصار و مهاجرین « سقیفهٔ بنی ساعد » گه جییلوب خلیفه صایلاو طوغروسنده كیكاش ایتارگه باشلادیلر. انصار خلیفه نك اوز یاقلرندن بولووون تله‌دیلر. چونكه: مهاجرین بزنك اچمزگه كیلوب حمایه طابدی، اسلامیت انصارنك اجتهاد وغیرتی آرقه سنده انتشار ایتدی، دیدیلر. شوكا كوره اوزلرن قریشیلردن آرتوغراق صانیسیلری كیلدی.

مهاجرین ایسه خلیفه نك اوز یاقلرندن صایلانوون تیوش

کوردیلر. چونکه: بز عرب قبیله لرینك حرمتلیره گی بولغان فریشدنمز، رسول الله قبیله سندنمز، اسلامیت ایچون مال وملکمزنی طاشلاب شول قدر زحمت و مشقتلر کوردك، حضرت رسول قایو قبیله دن بولسه آنك خلیفه سیده شول قبیله دن بولورغه کیره‌ك، دیدیلر.

انصار «سَعْد ابن عُباده» دیگان ذاتنی خلیفه صایلارغه تلیلر ایدی. صحابه‌لر آره سنده اختلاف چغوب کیتسه خلیفه صایلاو مسئله‌سینك اوکایسزلانوب کیتووون آکلاب حضرت ابوبکر الصدیق، عمر ابن الخطاب وعبیده بن الجراح رضی الله عنهم حضرتلری بومسئله نی تیزره‌ك أوزه‌رگه واتفاقسزلقنی بتررگه طرشدیلر. صکره اصحاب کرام حضرت ابوبکر الصدیق رضی الله عنه نی خلیفه صایلادیلر.

حضرت ابوبکر الصدیق بن قُحافه رضی الله عنه اك اوّل اسلامنی قبول ایتوچیلردن اولوب، همه بایلغینی دین اسلام یولنده طوتقان، هجرت وقتنده «غار» ده رسول الله نك ایبده شی بولونغان برذات ایدی. بوندن باشقه، هروقت رسول اکرمنك اوك یاغنده اوطوروووی، رسول اکرم نك خسته‌لگی وقتنده نماز لرده اماملق قیلوب، حضرت پیغمبر نك آکا اویوب نماز اوقووی باشقه لرغه فاراغانده اوزینه زور فضیلتلر بیره ایدی هم اوشبو حاللرگه آنك خلیفه صایلانووی ایچون اشارت دیب قارالمشدر.

بنی هاشمدن و باشقه لردن برآز کشیلر حضرت ابو بکرنی خلیفه‌لکگه صایلاوغه قاتناشمی قالدیلر وآنلر اچنده حضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه ده بار ایدی. لکن بونلر نك قارشوطورولری اوزاق غه بارمادی. تیزدن اتفاق غه کیلدیلر: حضرت ابو بکر ایله حضرت عمر، حضرت علی گه ابوعبیدة الجراح نی یباروب آنك اوزینی وهمه اصحاب کرامنی بر اتفاق غه کرتررگه موفق بولدیلر.

پیغمبرلك دعوا ایتو چیلرگه قارشو صوغشلر.

رسول الله زمانی نك صوك كونلرنه عربستاننك بعض یرلرنه یالغانچی پیغمبرلر ظاهر بولوب خلقنی قوتورترغه باشلاغانلر و بعضیلری اوزلرینه بایتاق كشیلرنی ایه‌رتكانلر ابدی. بونلرنك الك مشهورلری « اَسْوَدُ الْعَنْسی » ایله « مُسَیْلَمَةُ الْكَذّاب » در.

هجرتنك اون برنچی یلنده حضرت ابوبكر خلیفه بولغاچده « اسود العنسی » گه قارشی « یمن » گه و « مسیلمة الكذاب » گه قارشو « نجد » گه عسكر یبارلدی و اسلام عسكری كیلو برلن « اسود العنسی » تیزدن اُوترلدی. اما « مسیلمة الكذاب » عسكری ایله اسلام عسكری آره سنده یخشوق زور صوغش بولدی.

« مسیلمة الكذاب » « بنی حنیفه » قبیله سندن اولوب « نجد » ده « یمامه » اسملی یرده طورا، بنی حنیفه قبیله سندن و چیت عربلردن بایتاق كشینی اوزینه ایمان ایتدرگان ایدی. آكا قارشو یبارلگان اسلام عسكرینه باشلق ایتوب خالد بن ولید رضی الله عنه تعیین قیلندی و « عَقْرَباء » اسملی یرده ایكی عسكر قاره قارشو كیلوب زور صوغش بولدی.

دشمن عسكری اسلام عسكرینه قاراغانده دورت مرتبه كوب بولسه ده « خالد بن ولید » حضرتلرینك تدبیری و اسلام عسكرینك باطرلغی سایه سنده مسیلمه عسكری تیزدن جیكلدی. صوغشده بنی حنیفه قبیله سندن بیك آزكشی سلامت قالدی. اسلام عسكرندن ایكی مك قدر كشی شهید بولدی. « مسیلمه » اوزی اوشبو « عقرباء »

موغشنده أوترلدی. شونك ایله برابر، بو صوغش بیك چیتن وشدتلی بولدی. حتی اوزینك تدبیر وشجاعتی سایه سنده «الله نك فیلچی» دیه آتالغان حضرت خالد بن ولید بولماغان بولسه بو صوغشده اسلام عسکرینك جیکووی خیلی مشکل بولغان بولور ایدی.

مرتدلرگه قارشو صوغشلر - اسلام حکملرینك بعضیلری عربلرگه قبین کورنگانلکدن دین اسلامدن کیرو دونوچیلر و زکات بیرودن باش طارتوب اطاعتسزلك ایتوچیلر بولغالی باشلاغان ایدی. حضرت ابوبکر بونلرغه قارشو عسکر یباروب اطاعتگه کرتدردی و اطاعتگه کرمه گانلری قتل ایتلدیلر.

شریعت حکملرینه قارشو کیلوچیلرنك الك کوچلیسی «بنی یربوع» قبیله سینك باشلغی «مالك بن نُویرَه» ایدی. آنك اوستنه خالد بن ولید رضی الله عنه کیتدی. مالك، حضرت خالدگه: روزه برلن نمازنی قبول ایتسه ده زکاتنی بیرمایه چگنی قطعی صورتده بیان ایتدی. شول سببلی حضرت خالد آنك باشن کیسدردی.

مرتدلرنك ایك کوچلیسی بولغان «مالك» أوترلگاندن صوك باشقه لرینك اهمیتی قالمادی، آنلر اوستنه یبارلگان اسلام عسکرلرینك همه سی جیکوب قایتدیلر وشول طریقچه موندلر بترلدیلر.

قرأن نی جیو - حضرت رسولنك اوزی وقتنده قرأن کریمنی هرکم کوکلدن بیکلی و صحابه لرنك برسی ایکنچیسینه اوگره تب طورا ایدی. قرأننی کوکلدن بیکله گان کشیلر کوب بولغانغه کوره یاکلشلق بولمی، اگر برر یرده شبهه بولا قالسه درحال حضرت رسولنك اوزندن صوراب اوگره نه لر ایدی. لکن رسول الله نك ارتحالندن صوك قرأننی کوکلدن بیکله گان صحابه لر صوغشلرده شهید بولوب کیتکان صاین آزایا بارغانغه کوره، قرأننك بعض یرلرنده اختلاف بولو احتمالی بار وشول اختلاف اوزرینه کوکلدن بیکله نسه یاکلشلق

بولورغه ممکن ایدی . شوکا کوره ، اصحاب کرامنك اتفاق و اجماعی اوزره ابوبکر الصدیق رضی الله عنه ، زید بن ثابت الانصاری رضی الله عنه نك همتی برلن قرأن کریم نك آیتلرینی بر یرگه جیدروب مصحف شریف یازدردی . یازلغان اوشبو برنچی قرأن کریم ام المؤمنین حضرت حفصه نك ایووینه قویلوب آنك یاننده صاقلاندی . صکره حضرت عثمان بوندن نسخه‌لر یازدروب اطرافقه طاراتدی .

حضرت ابوبکرنك عنوانلرندن بری « جامع القرأن » در . حضرت رسولکه ودین اسلام غه افراط درجه ده بولغان صداقتی ایچون ایکنچی بر عنوانی « صدیق » در .

حضرت ابوبکر الصدیق هجرتنك اون اوچنچی یلنده آلتمش اوچ یاشنده وفات ایتدی . خلیفه‌لك مدتی ایکی یل اوچ آی ده طوقزکوندر .

بونك خلافتی و قتنده یالغان پیغمبرلر و مرتدلرنی بترودن باشقه دخی « عراق » نك بعض یرلری فتح ایتلدی ، « سوریه » و « فلسطین » غه خالد بن ولید و ابوعبیده رضی الله عنهما الرنك قوماندا لرنده یبارلگان اسلام عسکری رومل‌رغه قارشو کیلوب مشهور « اجنادین » صوغشنده موفقیت قازاندیلر ، شام محاصره وفتح ایدلدی وسائر برنیچه مهم واقعه‌لر بولدی .

حضرت رسولنك زوجه لرندن حضرت عائشه رضی الله عنها اوشبو حضرت ابوبکرنك قزیدر .

حضرت ابوبکر مرحمتلی ، نچکه کوکللی ، ضعیف گاوده‌لی ، لکن غایت باطر یوره‌کلی برذات ایدی . قیین وقتلرده آنك کورسه‌تکان باطرلق و اوتکونلگنه همه صحابه‌لر حیران قالا طورغان ایدیلر . حضرت ابوبکرنك الك زور مزیت‌لرندن بریده کشینی یخشی طانووی و اوزی اورنینه خلیفه‌لك گه حضرت « عمر بن الخطاب » نی کورسه‌تب قالدرویدر .

۲

حضرت عمر (رضی الله عنه)

(سنهٔ هجریه ۱۳ دن ۲۳ گه قدر)

حضرت ابوبکردن صوڭ آنڭ اورنینه حضرت عمر رضی الله عنه خلیفه بولدی. اول خلافت‌گه کیچکان وقتده اسلام عسکری «عراق» ده عجملر و «سوریه» ده روملر ایله صوغشمقده ایدی. شونڭ ایچون حضرت عمر برنچی خطبه‌سندوك خلقنی عراق صوغشینه باررغه أونده‌دی.

حضرت ابوبکر وقتنده سوریه‌گه یبارلگان اسلام عسکری «شام» قلعه‌سنی یتمش کون محاصره بعدنده ضبط ایتدیلر وبو وقت اسلام عسکرینڭ برنچی باشلغی خالد بن ولید و ایکنچی باشلغی ابوعبیده بن الجراح ایدی.

حضرت ابوعبیده بن الجراح یومشاق طبیعتلی، صلح طرفداری، حالبوکه حضرت خالد بن ولید شدتلی وصوغش طرفداری برذات ایدیلر. حضرت عمر خلیفه بولغاچده ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه‌گه برخط یازوب آنی بتون عسکرگه برنچی رئیس و امیر تعیین ایتکانلگن بلدردی.

هرکم باشده حضرت خالد نڭ بوڭا کیفی کیتار وابوعبیده ایله ایکسی آره‌سنده نزاع چغار دیب ظن ایتسه ده آلای بولمادی: حضرت خالد حضرت ابوعبیده نڭ قول آستنده خدمت ایتوب اوّلگی شیکللوك شجاعت ومتانت ایله حرکت ایتدی.

سوریه سفرلری

« یرموق » صوغشی - روم قیصری « هراقلیوس » یوزیکرمی مڭ کشیلك برعسکر حاضرله گان ؛ بوندن باشقه ، آنڭ عسکری ایله برگه ، آنڭ متفقی بولغان « غسان » حاکمی « جَبَلَه بن الاَیْهَمی » نڭده عسکری بار ایدی . روملر شول قدر کوب برعسکر ایله اهل اسلام اوستنه هجوم ایچون عربستان غه طوغری یورودیلر .

اسلام عسکرینڭ باشلقلری بوندن خبر آلغاچ نیشله‌رگه تیوشلگی حقنده کیڭاش ایتدیلر وهمه‌سیده حضرت خالد نڭ فکرن موافق کوردیلر . آنڭ فکری : روملر اسلام عسکرینڭ عربستان ایله مناسبتینی کیسمه سونلر ایچون اوزلرینڭ مملکتنه یقینراق بر یرگه جییلوب اورن طوتودن عبارت ، چونکه اگر جیڭله قالسه‌لرده کیرو قایتورغه ممکن بولاچق ایدی .

اوشبو پلان غه بناء ، اسلام عسکری « اردن » نهرینه قویا طورغان « یرموق » صووی یاغاسینه جیولدیلر و شونده دشمن نڭ کیلوون کوتارگه قرار بیردیلر .

حضرت ابوعبیده صوغشده باشلق ایتونی حضرت خالد بن ولیدگه طاپشردی . چونکه بیك زور بولووی کوتولگان بویله برصوغشده حضرت خالد کبك شدتلی برذات نڭ باشلق ایتووی موافغراق ایدی . یوزیکرمی مڭ روم عسکرینه قارشو اسلام عسکری اوتوز مڭ کشیدن عبارت اولوب ، یوزیسی اصحاب بدردن ایدی .

یرموق صوغشی سوریه ده بولغان صوغشلرنڭ اڭ زوری در . روملر اوزلریده کوب بولو اوستنه غسانیلرنڭده قوشیلولری آنلرغه کوب قوت آرتدرمقده ایدی . شول سببلی بوصوغشده اسلام

عسکری اوچ مرتبه بوزولوب کیرو چیگلورگه مجبور بولدی. لکن هر برسنده ده حضرت خالد نڭ تدبیرلری سایه سنده یکیدن توزه‌لوب دشمن قارشوسینه کیله‌لر ایدی.

دورتنچی مرتبه صوغشده روم عسکری بیك نق جیکلدیلر. یارتیسندن کوبسی تلف بولدی. غسان حاکمی «جبلة بن الایهمی» اسیر توشوب اسلامیتنی قبول ایتدی (سنهٔ هجریه ۱۵).

حضرت خالد نڭ، اسلام عسکری جیکلگان تقدیرده کیرو چیگلورگه اوّلدن یولنی تأمین ایتوب قویووی سایه سنده اهل اسلام زور برخطره دن قوتولدی و حضرت خالد اوزی بوصوغشده امثالسز درجه‌ده زور باطرلق کورسه‌تدی.

«یرموق» صوغشنده اسلاملر نڭ جیکووی بیك زور طریشو وکوب زحمتلر چیکوآرقه‌سنده بولدی. حتی حضرت عمر بالذات اوزی مدینه‌دن چقوب صوغشقه بارر غه تلاسه‌ده اصحاب کرام راضی بولمادیلر و موافق کورمه دیلر. آخرنده اسلام عسکرینڭ جیکوویني خبر آلغاچ مدینه ده بیك شادلاندیلر.

اوشبو «یرموق» مظفریتندن صوڭ حلب، اورفه، مرعش وساحل گه طوغری صیدا وجبله شهرلری اسلاملر قولینه کیچوب روم قیصری نڭ سوریه دن امیدی بتونلای اوزولدی.

حضرت خالد بن ولید نڭ بوصوغشده کورسه‌تکان یکتلگینی ایشتکاچ خلیفه حضرت عمر رضی الله عنه آنی عسکرگه رئیس لکدن عزل ایتکانده اوکنوب: «یا ابوبکر، سیکا رحمتلر بولسون، سین کشیلرنی میندن یخشیراق طانیسن ایکان» دیمش در.

«یرموق» صوغشندن صوڭ اسلام عسکری کوب وقت اوتکار- ماینچه «قدس» شریفنی محاصره ایتدی.

قدس شریف آلنووی - «فلسطین» گه یبارلگان عمرو بن

العاص حضرتلری « ارتبون » آدلی بر روم گنیرالنیك عسکرینی جیکوب « نابلس »، « یافه »، « غزه » شهرلرینی آلماندن صوك گنیرالنی قدس گه کرتب شهرنی محاصره ایتدی. قدس نك روم پاتریارخی اگر امیر المؤمنین ایله بالذات اوزی مصالحه و مقاوله ایته آلسه قلعه نی صوغشسز تسلیم ایته‌چگن اسلام عسکرینك باشلغی حضرت ابوعبیده گه بلدردی. حضرت ابو عبیده بو تکلیفنی تیزدن مدینهٔ منوره گه خلیفه گه یازدی.

حضرت عمر اوزینك برذلی ایله ایکیسینه بردوه آلوب و آلماش تیلمه‌ش شوکارغه منوب قدس گه باردی. قدس گه کرگان وقتده دوه گه منو نوبتی قلغه طوغری کیلگانلکدن حضرت عمر آنده جیاو کردی. آنك نی قدر تکلفسز ونی قدر عدالت طرفداری بولغانلغنه بو اقوعه دلیلدر.

« قدس » شهری حضرت عمرگه تسلیم ایتلدی. اول آنك خلقینه هیچ برتورلی ظلم وجبر ایتدرمه‌دی. خرستیانلرنك دینلرینه تیمه‌دی. آنلرنی اوّلگیچه اوز دینلرنده تامیله ایرکلی قیلدی. روحانیلرنك کلیسالرغه نظارتلرینی اوّلگیچه اوز قولنده تالدردی.

حضرت عمر ایله قدس پاتریارخی آره سنده برعهد نامه یاصالوب برنیچه شرطلر ذکر ایتلدی. صکره لری اسلام خلیفه لری طرفندن ضبط ایتلگان باشقه مملکتلرنی اداره ایتو حقنده ده اوشبو عهد نامه گه قاراب کوچرگچ آلنه‌رق اش یوروتلدی. بوعهد نامه نك شرطلرندن برسی : مملکتنی ضبط ایتکان مسلمانلرغه « جزیه » (ویرگو) بیرونی قبول ایتکان برملتنك جان، مال وعرضی تامیله محافظه قیلنودن عبارتدر.

« قدس » نك آلنووی حضرت عمر خلافتی نك الك زور واقعه لرندندر. آندن صوك ابو عبیده بن الجراح رضی الله عنه سوریه فتحینی تمام ایتدی.

سوریه نك الك زور شهرلری بولغان « بَعْلَبَكْ »، « حمص » « حَمَا »، « لاذقیه » والك صوكره « حَلَبْ » و « اَنْطاكیه » آلنوب سوریه ده روم حكومتی بترلدی، روم تلی اونتولدی، آنك اورنینه عرب تلی طارالدی.

سوریه اشی بتكاچدن « عمرو بن العاص » رضی الله عنه مصرغه بیباریلوب، مصر، اسكندریه، طرابلس غرب شهرلری روملر قولندن آلندی و بو صوغشلرده حكومت خزینه سینه بیك كوب مال حاصل اینلدی.

روملردن « جزیه » و تابعیتنی قبول اینكان كشیلرنك اوزلری، مال ملك، عرض و ناموسلری هم بتون حقوقلری شرعا تأمین اینلگانگه كوره، اسلامیتنك عدالت و حقانیتی تیره یاقفه طارالوب مملكتلرنی ضبط ایتو جیكللشدی، كوب قلعه لر صوغشسز اوزاختیارلری ایله اسلام قولی آستینه كره طورغان بولدیلر.

ایران سفرلری

كوپر واقعه سی، «قادسیه» صوغشی «مداین» آلنووی.

حضرت عمر رضی الله عنه نك خلامتی وقتنده ایرانده «ساسانیان» سلاله سندن « یزدِ جَرد » ثالث اسملی بر آدم شاه اولوب، مملكتنك هر طرفنده « زِردشت » مذهبنده گی مجوسیلر طوره لر ایدی.

عربلر سوریه طرفنه هجوم ایته باشلاغاچ ایران غه دخی

« ابو عبیده بن مسعود الثقفی » نك قوماندانسنده عسکر یبارلدی. لکن بو سفرنك باشنده خیلی اوکایسزلق بولدی. شویله که: عسکر باشلغی ابو عبیده « زاب » صووی اوستنه کوپر صالدروب عسکرن ایرانیلر اوستنه یبارگان ایدی. فقط عرب آتلری « یزد جرد » نك فیللرندن اورکوب کیری قایتورغه باشلادیلر. ابو عبیده اوزی بر فیل آستنده قالوب شهید بولدی. باشلغلرینك وفاتن ایشتکاچ عرب عسکری دخیده نغراق بوزولوب، کیری کیلهرك بر یولی کوپرگه کرگاچ کوپر یمریلوب عسکرنك کوبسی صوغه غرق بولدی و بر قسمیده ایرانیلر قولینه اسیر توشدی.

بو کوپر واقعه سی اهل اسلام ایچون بیك تاءسفلی بر واقعه بولدی (سنهٔ هجریه ۱۵).

ایرانیلردن « شابور ذوالاکتاف » اسملی بره‌و عرب اسیرلرینك قوللرن صوورتب چغاروب آنلر حقنده زور وحشتلر اجرا قیلدی.

کوپر صوغشندن قوتولغانلرنی، عربنك مشهور یکتلرندن « مثنی » جیوب یکی باشلق کیلکانچه که قدر ترتیب و انتظامه طوتدی. « مثنی » صوغشده قهرمانلق کورسه‌تب کچکنه بر «خالد بن ولید» اسمینی آلدی.

عسکرگه یکی باشلق بولوب « سعد بن وقاص » رضی الله عنه کیلدی. اول کیلکاچ بر آزدن صونك « مثنی » آلغان جراحتلرندن وفات ایتدی.

یکی رئیس عسکرینی « قادسیه » آدلی اورنده جیدی و صوغشدن الوك باشده یزد جردگه، آندن صونك آنك عسکر باشلغی « رستم » گه ایلچی یباروب دین یاکه جزیه قبول ایتولرن تکلیف ایتدی. اگر بو ایکی نك برسی قبول ایتلماسه آنلر ایله صوغشه‌چغن بلدردی

ایرانیلر عربلرنك بوتكایفلرن قبول ایتمه دیلر. شول سببلی صوغش باشلاندی. صوغش بیك قاطی وقانلی بولدی. سعد بن وقاص آورو ولغانلقدن صوغشده اوزی قوماندہ ایته آلمادی. یوز یكرمی مك ایرانیلرغه هجوم ایتكان اوتوزمك عرب عسكری باشه بیك طارلق غه توشدیلر. لكن شامدن كیلوب أولگورگان یاردم سایه سنده دشمننی جیكارگه موفق بولدیلر. ایرانیلر عسكرینك باشلغی «رستم» أوترلدی. بوصوغشقه «قادسیه صوغشی» دیلر. بوصوغشده اهل اسلام زور برغالبیت گه ایرشدیلر. ایران عسكرنده بولغان همه مال، ملك، زینت وجوهرلر عربلر قولینه توشدی. حتی ایرانیلر تاشنده مقدس صانالغان و «درفش كاویانی» دیب یورتوله طورغان فلاقلری ده عربلرگه ئله كدی.

قادسیه صوغشندن صوك عرب عسكرینك باشلغی سعد بن وقاص رضی‌الله عنه تیزدن ایرانك پایتختی بولغان «مداین» شهرینی محاصره قیلدی. یدی آی محاصره بعدنده بوشهرده آلندی.

بوصوغشلرده اسلام عسكرینك جیكو خبرلری، مدینه گه ایرشكاچ همه مسلمانلر غایت سویونشدیلر و حضرت عمر رضی‌الله عنه اصحابنی جیوب: جزیرة‌العربده، باشقه ملنلر طرفندن اونتولوب قالغان عربلرگه، اسلامیتنك علویت وقوتی سایه سنده رومللردن شامنی، ایرانیلردن مداینني آلوب، اول یاقلرده حكملرینی یورتونی نصیب ایتدیگی ایچون جناب حق غه حمد و ثنالر ایتدیلر.

«كوفه» و «بصره» نك بنا ایتلولری - بوصوغشلردن صوك ایران شاهی «یزدجرد» نك كوچی بتوب، عربلر ایرانك هرطرفینه عسكرلر یباردیلر و مملكتنی بتونلای ضبط ایتارگه باشلادیلر. بو

ایران طرفنده غی اشلر بیك اهمیتلی هم کوبسنچه آشغچ بولوب، بار خصوصده ده خلافت اورنی بولغان مدینه دن امر کوتو اوکایسن. چونکه اول، صوغش یرندن بیك یراق ایدی. شونك ایچون « عراق » ده حکومت اسلامیه‌گه برمرکز یاصارغه لزوم کورلدی. شول سببدن امیرالمؤمنین حضرت عمر سعد بن وقاص گه خبر یباروب برقلعه بنا ایتارگه قوشدی. اول دخی « کوفه » و« بصره » شهرلرینی صالدردی.

کوفه شهری عربستان طوفراغینه اوخشاغان بر چولده ایدی. صکره علوم اسلامیه‌نك مرکزلرندن برسی بولدی. سعد بن وقاص کوفه شهرنده اوطوروب شرق وشمال یاقلرینه « ابوموسی الاشعری » نی یباردی.

بوندن صوك ینه عربلر ایله ایرانیلر آره‌سنده « نهاوند » شهرینك یاننده بیك قاطی بر صوغش بولوب بونسنده ده عربلر جیکدیلر (سنهٔ هجریه ۱۸). عراق صوغشلرینك ایك قاطیسی ده اوشبودر.

بو صوغشده جیکلگاندن صوك ایرانده غی « ساسانیان » حکومتی اوّلگی قوتن طابا آلماینچه آقرونلق ایله کاملا منقرض بولدی.

بوندن صوك اهل اسلام آذربایجان، کرجستان، ایران مملکتلرینی کاملا ضبط ایتدیلر و« اَحْنَف بن قَیْس » حضرتلری قوماندا سنده غی اسلام عسکریله « خراسان » یاقلرینه هجوم ایتدی.

حضرت عمرنك شهید ایتلووی ـ حضرت عمر رضی الله عنه هجرتنك یکرمی اوچنچی یلنده ایرانلی « ابولؤلؤ » اسملی برمجوسی قل طرفندن شهید ایتلدی واوزینك وصیتنه بناء، رسول الله زیارتی نك یانینه دفن اولوندی.

حضرت عمر غایت جسور، عدالتلی سویه، کوکل و خاطرگه

فارامی ، شریعتدن قل قدر آیرلمی طورغان بر ذات ایدی . فکر وتدبیرینك طوغرولغی قیلغان اشلرینك همه‌سنه کوریله کیلمشدر . آنك خلیفه‌لگی وقتنه اسلام مملکتی‌نك چیکلری « نجد » دن قفقاس طاولرینه و « قطای » حدودندن « تونس » گه قدر باروب یتدی . حکومت خزینه‌سی غنیمت مالللربله طولدی . شولای بولا طوروبده حضرت عمر اوزی دنیا مالینه هیچ قزقمی ، قارنی طویارلق قدر آقچه غه قناعت ایته ، اوستنده‌گی کیوملرنده بعضا یاماولر بولا ایدی .

حضرت عمر تاریخده اسمی قالغان الوغ آدملرنك ایك مشهور-لرندندر . اون یل یارم سورگان زمان خلافتنه نی قدر کوب یرلر فتح ایتارگه نائل بولغانلغی میدانده‌در . صوغشلرده آلنغان غنیمت مالللری ایله دولت اسلامیه کورلمگان بر معموریت و سعادت‌گه نائل بولدی .

حضرت عمرنك فتوحاتندن بیگره‌ك سطوت وعدالتی مشهوردر . شونك ایچونده آکا « الفاروق » عنوانی بیرلدی .

حضرت عمر اوز اورنینه خلیفه تعیین قیلماینچه وفات ایتدی . اصحاب کرامنك صایلاوی ایله آنك برینه حضرت عثمان رضی الله عنه خلیفه تعیین ایتلدی .

۳

حضرت عثمان بن عفان رضی الله عنه

(سنهٔ هجریه ۲۴ - ۳۵)

حضرت عمر اورنینه خلیفه تعیین ایتار ایچون عشرهٔ مبشره‌دن بر هیئت یاصالغان و اول هیئت نك اچنده « عبد الرحمن بن عوف »،

« طلحه بن عبیدالله » ، « زبیر بن العوّام »، « سعد بن ابی وقاص »، « عثمان بن عفان » ، « علی بن ابی طالب » ، « عبدالله بن عمر » رضی‌الله عنهم حضرتلری بار ایدی .

بو کشیلر اوچ کون اچنده خلیفه نی اوزآره لرندن صایلارغه تیوش ایدیلر. لکن صایلاو ایچون جیولشقانده اوزآره بر قرارغه کیله آلماینچه خلیفه تعیین ایتونی بتونلای « عبدالرحمن بن عوف » رضی‌الله عنه‌گه طاپشردیلر.

اول دخی حضرت عمر وفاتی نك دورتنچی کونده ، خلیفه‌لکنی حضرت علی بن ابی طالب رضی‌الله عنه‌گه تکلیف ایتسه ده ، حضرت علی همیشه برقرار بیره آلماینچه تردد ایتدی . آخرنده حضرت « عثمان بن عفان » رضی‌الله عنه‌گه بیعت ایتلدی (سنه ۲٤) .

حضرت عثمان ، عمر بن الخطاب رضی‌الله عنه نك وصیتی بویونچه بریل غه قدر عامل‌لردن (والی لردن) بره‌ونی‌ده عزل ایتمه‌دی . همه‌سنی اوّلکی اورنلرنده قالدردی . لکن آندن صوك اقربا وتعلقاتی نك یوده‌تولرینه قارشو کیله آلماینچه کوب مأموریتلرگه اوز کشیلرن قویا باشلادی . حضرت عثمان اوزی قریش نك « بنی اُمیّه » فرقه‌سینه منسوب ایدی .

عبادله صوغشی - حضرت عمرنك خلافتی وقتنده مصر « عمرو بن العاص » طرفندن فتح ایتلگان واوزی شونده عامل (والی) ایتوب قالدرلغان ایدی . حضرت عثمان آنی شول مأموریتدن آلوب ، اورنینه امویلردن اوزینك سود قرداشی « عبدالله بن سعد بن سرح » نی قویدی .

بو وقتلرده مسلمانلر « تونس » گه قدر باروب یتکانار ایدی .

ولمر « جرجیر » و « غریغوری » اسملرنده گی گنیراللرینه یوز
رمی مك کشیلك عسکر بیروب اهل اسلام غه قارشو یباردیلر .

گنیرال جرجیر تونس‌ده « قَیْروان » یانده مسلمانلرغه اوچرادی
« شبیطلَه » آدلی اورنده زور صوغش بولدی . بو صوغش‌ده عبدالله
ن عباس، عبد الله بن الفاروق ، عبدالله بن زبیر و عبدالله بن سرح
لغانغه کوره ، عربلر « عبدالله » نی جمع لندروب « حرب العَبادِله »
ه آتامشلردر .

بوصوغشده کینه مسلمانلر جیکدیلر. عبد الله بن زبیر حضرتلری
ن روم عسکرینك اورته سینه قدر سوروب گنیرال « جرجیر » نی
ردی و باشن کیسوب اسلام عسکرینك باشلغی اولان « عبد الله
ن سرح » گه کیتردی .

گنیراللری أوترلگاچ رومار پریشان بولوب ، تورلیسی تورلی
قغه طارالدی و قاچوب بتدیلر .

قبریس آطه سینك آلنووی - شام والیسی بولغان معاویه
ن ابی سفیان کوبدن بیرلی « قبریس » آطه‌سینی ضبط ایتارگه تلی
یدی . حتی حضرت عمرنك خلافتی زمانده بو اش آگاده تکلیف
یتلگان بولسه ده اول موافق کورمه‌گان و : « مین عسکرمنی صو
وستنده‌گی طاقته پارچه‌لرینه امنیت ایتوب یباره‌سم کیلمی » دیب
واب بیرگای ایدی .

حضرت عثمان نك خلافتی زمانده ایسه اوزلری نلاگانچه اش
وروته آلغانغه کوره ، معاویه بن ابی سفیان مصر والیسی عبد الله بن
سرح ایله اتفاق ایده‌رك صوغش کیمه‌لری (فلوط) حاضرلاب آق
گزده‌گی « قبریس » آطه سینه هجوم ایتدیلر و زور صوغشدن
سوك آطه خلقینی مسلمانلرغه « جزیه » بیرگه راضی ایتوب معاهده
اصادیلر (سنهٔ هجریه ۲۸) .

اولوب « اذا جاء الامیر فاقبلواه » دیب یازغان ایدی . مصرغه والی (امیر) بولوب باروچی محمد بن ابو بکر ، مصر حدودنده «اَبْلَه» دیگان یرده حضرت عثمان طرفندن یبارلگان خطنی مصرغه ایلتوچی کشیگه اوچراب آلدن خطنی آلدی . عربلر الوك یازوغه نقطه وحرکه‌لر قویوب یازماغانلقدن آنی « اذا جاء الامیر فاقتلواه » دیب اوقودیلر و تیزدن کیرو قایتوب عراق عاصیلرینه قوشلدیلر . آنلر ایله برلکده مدینه‌گه باردیلر . مدینه ده زور طنچسزلق وچوالولر چقدی . حضرت عثماندن « مروان » نی قولغه آلورغه صوراسه‌لرده، ئللهٔ قایا آچو برلن شریعت قوشقاندن آرتق جزاغه دوچار ایته‌رلر دیب حضرت عثمان آنی بیرمه‌دی .

شونك اوزرینه ، عثمان مروانني یاقلی دیب حضرت عثمان رضی الله عنه گه قارشی اوّلدن بولغان دشمنلق دخیه آرتدی و عاصیلر آنی أوترمکچی بولوب ایووینه کررگه طرشسه لرده حضرت علینك اوغللری آنی صاقلیلر ایدی .

یتمش کون قدر آنك ایوون محاصره اینکاندن صوك ، آخرنده فسادچیلر آنك کورشیسینك دیوارن تیشوب ایووینه کردیلر و قرأن شریف اوقوب طورغان وقتنده اوزن شهید ایتدیلر . آققان قانی الك باشده « فسیکفیکهم الله . . . » آیت کریمه سینه توشمشدر .

آنك بو شهید ایتلووی هجرتنك ۳۵ نچی یلنده ، ذی الحجه نك ۱۸ نچی کونده اولوب ، وفاتی وقتنده حضرت عثمان رضی الله عنه سیکسان ایکی یاشنده ایدی . زمان خلافتی اون ایکی سنه قدردر

۴
حضرت علی بن ابی طالب رضی الله عنه

(سنهٔ هجریه ۳۵ - ۳۸)

حضرت عثمانك شهید ایتلوندن صوكك مدینه ده چوالولر دخیه آرتدی. عشرهٔ مبشره دن طلحه وزبیر رضی الله عنه لرهم باشقه صحابه لر خلیفه لكنی حضرت علی گه تكلیف ایتدیلر. اول باشده بونی قبول ایتمه دی: «سزگه وزیر بولووم امیر بولووم دن آرتوغراقدر» دیه جواب بیردی. لكن خلیفه لك اورنی بیش كوندن بیرلی بوش طورغانغه همده اصحاب كرام اوزندن بیك اوتنگانگه كوره، حضرت علی خلیفه لكنی قبول ایتارگه راضی بولدی و حضرت عثمان شهید ایتلونك آلتنچی كونده مسجد ده اوزینه بیعت ایتلدی. الك باشده حضرت طلحه كیسوك قولی برلن بیعت ایندیگندن حاضر بولغان كشیلر بوندن شوملاندیلر.

اصحاب كرامنك كوبسی بیعت ایتسه ده، بعضیلری بیعت ایتمی قالدیلر. بونلرنك اچنه سعد بن ابی وقاص، عبدالله بن عمر الفاروق، حسان بن ثابت، اسامه بن زید كبی الوغ ذاتلر و حضرت عثمانك یقینلرندن كوب كشیلر بار ایدی.

حضرت علی نك خلافتی قبین بر مسئله برلن باشلاندی. شویله كه: بیك كوب كشیلر حضرت عثمانننی أوترگان آدملرگه تیزره‌ك جزا بیریلوون تیوش كوره‌لر و حضرت علی ایسه چوالولر بر آز باصلغاندن صوكك آنلرنی شریعت بویونچه حكم ایتوب جزالاندرو فكرنده ایدی. بارا طورغاچ بومسئله گه برطاقم شخصی فكرلر وبوزوق نیتلر قاتناشوب كیتدگندن اش باشقه تورلیگه أیله‌نوب زورایدی.

« جَمَل » واقعه سی ـ برآز خلق : «حضرت علی حضرت عثمانی أوتروچیلرنی جزالندرمی ، آخرسی اوزیده شونلر یاقلیدر» دیب سویلی باشلادیلر هم بونلر اوزلرینه بر فرقه بولوب حضرت علی دن حضرت عثمانك قانن طلب ایته باشلادیلر.

بونلر آره سنده حضرت عثمان وقتنده یمن والیسی بولوب طورغان « یَعْلَی » دخی بار ایدی . اول اوزینك بارلق مال وملکن اورته غه قویوب حضرت عثمان نك أوچن آلو ایچون صرف ایتارگه قرار بیردی .

حضرت عائشه رضی الله عنهاده اوشبو مخالفلرگه قاتناشدی. بعضیلر حضرت عائشه نك حضرت علی گه آچووی بولغانلغن دعوا ایتسه لرده آلای توگل ، فقط اوزینك فکرنچه حقلغنی شولای دیوب بلگانلکدن حرکت ایتمشدر .

« یَعْلَی » اوزینك یوز دینارغه آلغان دوه سن حضرت عائشه گه هدیه ایتدگندن بو فرقه کشیلرینه « اصحاب جمل » دیلر.

« اصحاب جمل » کوب کشی جییلوب « بصره » غه طاباکیتدیلر. حضرت علی آنلرغه بو حرکتلرندن طوقتارغه کوب نصیحت ایتوب فاراسه ده تاثیری بولمادی . آخرنده آنلر اوستینه عسکر جییوب باردی و « بصره » یانینده صوغش بولدی (سنهٔ هجریه ۳۶) .

صوغشده حضرت علی نك مخالفلری طرفنده بولغان طلحه و زبیر بن العوام حضرتلری شهید بولدیلر . صوغشنك اك کوچلی اورنی حضرت عائشه نك دوه سی بولونغان یرده ایدی . اول دخی اسیر توشوب ، مخالفلر تمامیله جیکلدیلر . ایکی یاقدن اون مکلهب کشی تلف بولدی .

جیکگاندن صوك حضرت علی بومخالفلر حقنده بیك زور عدالت ومرحمت کورسه تدی ، باره لانوچیلر قایسی یاقدن بولسه ده همه سی فارالدی . أولگانارنك نمازلرن اوقوتدی . حضرت عائشه نی دخی زور احترام ایله مدینهٔ منوره گه اوزاتدی .

آزغنه بر نرسه‌دن چغوب آخری شولای زورایوب کیتکان بو واقعه اهل اسلام ایچون بیك اوكایسز و مسلمانلرنك اوز آره صوغشه باشلاولرینك برنچیسی بولدی. بو صوغشقه « وقعهٔ جَمَل » دیلر.

« **صفین » واقعه سی** ـ معاویه بن ابی سفیان حضرت عمرنك خلیفه‌لكی وقتندن بیرلی شام والیسی بولوب طورا و آنده اون بش یل اچنده بیك بایوغان و اوزینه قوتلی طرفدارلر حاصل ایتوب اورنینی نغتقان ایدی.

حضرت عثمان شهید ایتلگاندن صوك ، اموی مأمورلر اوز - لرینك اورنلرندن چغاریله چقلرن آكلاب معاویه بن ابی سفیان تیره سینه جیولدیلر و آنی حضرت علی گه قارشو حرکت ایتدررگه طرشدیلر.

معاویه حضرت علی گه باشدوق بیعت ایتمه‌گان ایدی. بر آزدن آكارغه قارشو حرکت ایته باشلادی. حضرت عثمانلك قانلی کیوه‌ن کیترتب مسجد دیوارینه آصدی و بش وقت نمازده خلق‌غه کورسه‌تب: « ابوتراب خلیفه‌نی شهید ایتدی ، ابوتراب شولای ایتدی ، بولای ایتدی » دیب سویلی و « ابوتراب » دن مقصودی حضرت علی ایدی.

شوندی سوزلر سببلی سوریه ده حضرت علی گه قارشو زور بر خصومت پیدا بولدی ومعاویه ده بوندن استفاده ایدوب اوزینك قورغان پلانن میدان غه چغاردی.

« جمل » واقعه سندن صوك معاویه ، مصرنی آلوچی عمرو بن العاص ایله برلشوب حضرت علی گه قارشو آچیقدن آچیق عصیان ایتدی.

حضرت علی « عراق » اهالیسنه اشانوب شونده قالغان ایدی -

شامدن معاویه قوزغالوب عسکر برلن کیله باشلاغاچ حضرت علی ده اوز عسکرن جیوب «فرات» نهری بوینه کیلدی. ایکی عسکر بر برسینه «رَقّه» یانده «صَفّین» دیگان یرده اوچراشدیلر. ایکی آره‌ده صوغش باشلاندی. باشده اهمیتسز گنه بولغان صوغش بارا طورغاچ بیك زورایدی.

یوز اون کون اچندن طوقسان مرتبه دن آرتق صوغش بولوب ایکی یاقدن یتمش مك لب کشی تلف بولدی. بونلرنك قرق بش مك قدریسی معاویه طرفداری بولغان شاملیلر ایدی. بعض بر صوغشلر هیچ طرفتاوسز یدیشه‌ر کون دوام ایتدی.

صوغشنك اوّلگیره‌ك کونلرنده، صو چغا طورغان اورنلر معاویه عسکرینك قولنده ایدی. آنلر حضرت علی عسکرینه صو بیرمایه‌چ اچارگه اینتکردیلر. صکره‌لری اول یرلر حضرت علی عسکرینك قولنه کردی. آنلر شاملیلرغه صو بیردیلر. بو اش انسانیت و مروت جهتندن شولای تیوش بولسه‌ده سیاست جهتندن موافق توگل و اگر حضرت علی عسکریده معاویه عسکری کبی حرکت ایتکان بولسه مخالفلرینك حالی قیینلاشه‌چق ایدی.

شول قدر قاطی صوغش بولوبده بر نتیجه چقماغاچ، حضرت علی معاویه‌گه خبر یباروب: «دعواچی بز ایکاویمز، بزنك ایچون شول قدر کوب کشی تلف بولدی، ایکاو میدان غه چغیق ده قاره قارشی صوغشیق، حقلق کمده بولسه جناب حق شوکا یاردم ایتار، حقلق اوستکه چغار» دیسه‌ده، حضرت علی نك فوق العاده کوچلی ایکانن بلگانگه کوره معاویه آنك بو تکلیفینی قبول ایتمه‌دی.

بوخبر عسکر آره‌سینه طارالغاچ معاویه‌گه بیك اوکایسز طویولدی. چونکه اول: «مین حقلق ایچون فی سبیل الله صوغشه‌م، حضرت عثمانك قانن دعوا قیلام» دیه ایدی. شول سببلی حضرت علی نك تکلیفن قبول ایتماو کیلشمی ایدی.

معاویه اوزی برلن قاره قارشو صوغشنی قبول ایتمه‌گاچ حضرت علی شام عسکرینه هجوم ایتدی و آنلرنك صوغش صفلرن تمام بوزوب کیرو چیکلورگه مجبور قیلدی. «مالك اشتر» اسملی بر باطر معاویه عسکرینك اچینه قدر کروب دشمانننی قودی.

لکن عمرو بن العاص حضرت علی طرفنه بولغان عراق عسکرینك بیك صوفی بولغانن بله ایدی. شوندن استفاده ایدوب اول اوزلرینك عسکرینه بر حیله اوگره‌تدی. شویله که: شام عسکری سونگولرینك اوچلرینه مصحف شریفلر طاغوب: «مونه سزنك ایله بزنك آره مزده کلام شریف بار، شوکارغه جیولیق!» دیه قچقرشدیلر. شونی ایشتو برلن عراق عسکری قوراللرن طاشلادیلر. حضرت علی آنلرغه: «احتمالکه، بو بر حیله در، اشانوب بتمه‌کز» دیب فاراسه ده آنك سوزینه اهمیت بیرمه‌دیلر، صوغشدن طوقتادیلر، حتی مالك اشترنی کیرو چاقردیلر.

شولای ایتوب صوغش طوقتالدی. مذاکره باشلاندی. خلیفه‌لك مسئله‌سی حقنده سویله‌شوب حقلق اوزره قرار بیرر ایچون ایکی یاقدن برر وکیل تعیین اولوندیلر.

عراقیلر ابو موسی الاشعرینی، شاملیلر عمرو بن العاصنی تعیین ایتدیلر. ابو موسی الاشعری صاف کوکللی، حالبوکه عمرو بن العاص عربنك عقللی لرندن بیك اوتکون بر کشی ایدی.

مذاکره باشلانغاچ حضرت عثمانلك أوچن آلو مسئله‌سی اونتولدی. قارالغان نرسه حضرت علی برلن معاویه‌نك حکومت ایتولری مسئله‌سی بولدی.

مذاکره بولاچق کونده وکیللر «دَوْمَةُ الْجَنْدَل» آدلی اورنده برله‌شدیلر. یانلرنده ایکی یاقدن دورت یوز کشیده بار ایدی.

عمرو بن العاص اوزینك اوتکونلکی سایه سنده حیله ایله ابو موسی الاشعرینی غفلت گه توشوروب خلیفه‌لکنی معاویه‌گه قالدردی. هر ایکی طرف، بیرلکان قرارنی قبول ایتارگه اوّلدن عهد ایتدکلرندن قبول ایتمی چاره یوق ایدی.

«نهروان» واقعه‌سی - «صفین» صوغشنده دشمننی تمام جیکارگه طورغانده قورال طاشلاب صوغشدن طوقتاغان و اوزلرینك سوز طکلاماولری و وفاسزلقلری سببلی زور فلاکت گه باعث بولغان «خوارج» طائفه سی اوستینه حضرت علی عسکر برلن باروب، دورت مك قدریسنی اوترتدی. بو واقعه «نهروان واقعه‌سی» دیب مشهور. در (سنهٔ هجریه ۳۸).

بوندن صوك حضرت علی نك طرفدارلری کوندن کون ضعیف لندی، اوزی کوفه‌گه قایتوب کیتدی، مدینه گه بارغه ممکن بولمادی. معاویه شام غه قایتوب کیتدی.

حضرت علی نك شهید ایتلووی - «خوارج» فرقه‌سی حضرت علی نی، معاویه و عمرو بن العاصنی بر کونده اوترگه قرار بیرگان ایدی.

شامده معاویه گه قورال برلن هجوم ایتسه‌لرده سلامت قوتولدی. اوترہ آلمادیلر. مصرده ایسه شول کوننی عمرو بن العاص صرخلو بولوب اوزی چفا آلماینچه اورننه بر وکیل چغارغانلقدن خوارج کشیسی شول وکیلنی اوتردی.

خوارجلردن ابن «مُلْجَم» آدلی بر فدائی حضرت علی نی مسجد گه بارغان وقتنده شهید ایتدی. بو واقعه آنك غلافتی نك دورتنچی یلنده، هجرتنك قرقنچی سنه سنده اولوب، وفاتی وقتنده آلتمش اوچ یاشنده ایدی.

حضرت علی رضی الله عنه فضیلت و علویت ده بیك سیره‌ك طابله اورغان کشیلردن ایدی. علمی، فضلی، جومردلق و بهادرلغی مشهوردر. آنك ایله سویله‌شوبده آکا مائل بولنماو ممکن توکل و آنك غطبه‌لری غایت تاثیرلی ایدی.

حضرت علی نك فاطمة الزهرادن حسن، حسین و محسن اسملرنده اوچ ایر بالاسی بولدی. صوکغیسی کچکنه وقتندوق وفات ایتدی.

حضرت علی دن صوك کوفه خلقی حضرت حسن رضی الله عنه‌گه بیعت ایتسه‌لرده اول آلتی آی دن صوك خلافتنی، اوزینك آتاسی ایله صوغشقان معاویه بن ابی سفیان غه طاپشروب اوز اختیاری ایله خلیفه‌لکدن واز کیچدی. فقط بیت المالدن اوزینه کیچنرلك معاش بیریلووون هم حضرت علی یاقلی کشیلرگه تبیلماون شرط قیلدی.

بوندن اعتبارا خلفای راشدین دوری بتوب «دولت اَمویه» دوری باشلانادر. معاویه‌نك خلیفه‌لك ایته باشلاوی «دومة الجندل» واقعه سندن اعتبارا بولسه ده، شرعا حضرت حسن نك خلافتنی طاشلاوندن اعتبارادر.

«امویه» دولتی

امویلردن اون دورت کشی خلیفه بولدی. مدت خلافت‌لری طوقسان ایکی یل قدردر. بونلر حکومت ایتکان زمانده اهل اسلام شرق وغربده زور فتوحات غه نائل بولدیلر.

۱

معاویه بن ابی سفیان

(۴۱-۶۱)

اموی حکمدارلرینك برنچیسی « معاویه » بن ابی سفیان در. بو آدم رسول اکرم زماننده زکات کاتبی ایدی. صکره سوریه‌ده‌کی اسلام عسکرینه رئیس‌لك ایتدی. حضرت عثمان زماننده شام والیسی بولوب فوق العاده قوت ونفوذ قازاندی. حضرت حسن نك خلافتنی طاشلاوندن صوك مستقل حکمدار اولوب اون طوقوز یل حکومت سوردی، بونك زماننده اسلام دولتی یخشوق زور مظفریت‌ـ که نائل بولدی.

معاویه قریشنك « اموی » خاندانه منسوب برکشیدر. اموی‌لر ایسکیدن بیرلی عربلرکه باشلق ایتارکه تلیلر ایدی. حضرت عثمانك خلیفه بولووی، اوز مقصودلرینه ایریشوحقنده آنلرغه یخشوق زور امیدلر بیرسه ده، خلافتنك ینه‌دن هاشمی‌لرکه‌کوچووی، یوللرن قاپلی ایدی. شول سببدن، حضرت علی خلیفه بولغاچ امویلرنك کوبسی معاویه تیره‌سینه جییلوب، حضرت علی‌که قارشو باش کوتارگانلر ایدی.

معاویه مقر خلافتنی مدینه‌ده توکل، شام ده یاصادی. اوزی شونده طوردی. چونکه شامده همه سیده اوز کشیلری، اوز خلقی ایدی. اما مدینه ده اوزینه یخشی قارامایه‌چقلرن بله ایدی.

معاویه حکومت ایتارکه باشلاغاچ والیلرنك کوبسنی آلماشدردی. هر یاقغه اوز کشیلرینی قویدی. « عمرو بن العاص » نی ینه‌دن اوز اورنینه مصرغه تعیین ایتدی. ایك زیاده اطاعت‌که کرترکه

تیوشلی اورن « عراق » قطعه‌سی ایدی. چونکه آنده حضرت علی طرفدارلری (علویلر) کوب ایدی. شوکارکوره، معاویه آنده « زیاد بن اَبیه » نی یباردی. زیاد شدتلی و تدبیرلی برکشی بولغانلقدن « عراق » نی تیزدن اطاعت‌گه کرتدی.

معاویه تیزدن قوروده و دکزده دولت اسلامیه نك قوتلرن آرتدردی واصلاح ایتدی. روم قیصرینه صوغش آچوب قسطنطینیه اوستینه کیمه‌لر یباردی. شونده بارغان عسکر اچنده معاویه نك اوغلی یزید ومدینه‌گه کوچوب بارغاچ آنك ایووینه حضرت رسول قوناق بولغان خالد بن زید ابوایوب الانصاری حضرتلری ده بار ایدی. لکن صوغشدن برنتیجه چقمادی. عربلر قسطنطینیه بی آلا آلماینچه کیرو قایتدیلر.

حضرت خالد بن زید قسطنطینیه‌نی محاصره وقتنده وفات بولوب، شونك یقینده بریرده دفن ایتلدی. صکره هجرتنك ۷۵۸ نچی تاریخنده تورك پادشاهی فاتح سلطان محمد نك شیخی آق شمس الدین افندی حضرت خالد قبرینك قایده ایکانلکن طابوب بیلکوله‌تمشدر. بوقبر حاضرنده استانبولده زور زیارتگاهدر.

معاویه، اوزی اُولکاندن صوك حکومت نك اوغلی یزیدکه قالوون نفتوب قویاسی کیلکانکه کوره، اوزی ایسان وقتدوق خلقنی اوغلینه بیعت ایتدردی. فقط حضرت علی نك اوغلی حضرت حسین، دخیله برنیچه کشیلر بیعت ایتمه دیلر.

معاویه طرفندن عبدالله بن زیاد قوماندانلنه یبارلکان اسلام عسکری اورته آزیاده‌غی « جیحون » نهرینی اوتوب ترکستاننی فتح ایتدی. ایکنچی برفرقه عسکر آفریقا قطعه سنده « سودان » غه کروب شول طرفنده‌غی خلقلرنی دین اسلام ایله مشرف ایتدی.

معاویه هجرتنك آلتمشنجی یلنده ۷۵ یاشلرنده وفات ایتدی. اون طوتزیلی مستقل اولمق اوزره، شامده بارلق حکومت سوروبوی فرق یل قدردر.

معاویه عرب داهی‌لرندن اولوب عقللی وسلطنت غه بیك حریص برکشی ایدی. دولت اسلامیه نی اداره ایتو حقنده کوب نظاملر توزودی وادارهٔ ملکیه اصولینی باشلاب اول تویدی. أولهرآلدندن اوغلی یزیدگه کوب نصیحتلر أیتدی، مملکتنی اداره ایتو حقنده کیگاشلر بیردی.

حتی «مروان» نك یزیدگه بوی صونووی شبهه‌لی بولغانلقدن، معاویه اوغلی یزیدگه: - «مینی لحدکه قویار ایچون قبر چوقورینه مروانني توشورده، قورالکنی چفاروب اوستنه توزه‌ب آندن بیعت آل» دیگان. یزیدده آتاسینك اوگره‌تب قالدروی بویونچه شولای ایتکان. مروان ایسه الوکدن ئللهٔ نیندی خیالنر قوروب طورغان بولسه ده اوزینی قبراچنده و اوستنده قورال طوتقان یزید نی کورگاچ تلهر تلهماس یزیدگه بیعت ایتکان، لکن معاویه نك باشینه آیاغی برلن تورتب: «أولگاندن صوگده می حیله ایته‌سك؟» دیگانلکی مشهوردر.

۲

یزید بن معاویه

(۶۱ - ۶۴)

«گربلا» وقعه سی (۱۰ محرم سنه ۶۱) - معاویه دن صوك اوغلی «یزید» حکومت‌گه کیچدی. لکن بو، بیك بوزوق طبیعتلی وفاسق برکشی اولدیغندن کوب کشی بوکارغه مجبوری صوره‌تلهگنه

بیعت ایتدیلر وحسین بن علی ایله ، عبدالله بن زبیر حضرتلری بیعت ایتماینچه مکه‌گه کیتدیلر. چونکه حضرت حسن خلافتنی معاویه‌گه طابشرغان وقتده حضرت حسین نك ولی عهد بولووینی شرط قیلغان وشوکا کوره ، معاویه دن صوك خلیفه‌لك یزیدگه توگل ، بلکه حضرت حسین‌گه تیوش ایدی .

عراق خلقی دخی معاویه طرفندن حضرت علی‌گه ایتلگان جبرلرنی اونوتماینچه کوکللرنده صافلادقلرندن ، آنك اوغلی یزیددن آچو آلورایچون خبر یباروب حضرت حسین‌نی کوفه‌گه چاقردیلر.

حضرت حسین نك یقینلری و دوست ایشلری هرنه قدر آنك باروون معقول کورمه‌سه‌لرده اول آنلرغه قارامادی . یانده‌غی خاتون قز وبالالری ایله بارلغی یتمش کشی اولدقلری حالده مکه دن قوزغالوب کوفه‌گه کیتدیلر.

یزید کوفه‌ده‌گی حضرت علی طرفدارلرینی براختلال چغاررغه حاضرلنه‌لر دیب ایشتکاچ ، اوز قاشنده اك عقللی و تدبیرلی صانالغان کشیلردن قرداشی « عبیدالله بن زیاد » نی کوفه وعراق‌غه والی تعیین ایتکان واول آنده باروب خلقنی یغشوق طنچلاندرغان ایدی .

بو وقتلرده حضرت حسین « کوفه » گه یقینلاشوب کیله ایدی . عبیدالله بن زیاد «عمرو بن ابی وقاص »نی چاقروب، حضرت حسین‌نی طوتوب آلوب اوزینه کیتررگه قوشدی .

عمرو بن ابی وقاص دورت مك کشیلك برعسکر ایله حضرت حسین‌گه قارشو کیتدی . بونی ایشتکاچ حضرت حسین « کربلا » صحراسنده برصفنه‌چق یرازلرگه باشلادی . اول آراده عمرو بن ابی وقاص کیلوب یتوب . حضرت حسین‌گه یالکزاوزیگنه یزیدگه باروب بیعت ایتارگه تکلیف قیلدی . حضرت حسین بونی قبول ایتمه‌دی .

آخرنده ایکی طرف صوغشغه حاضرلنوب طورغانده ، هجرتنك

آلتمش برنجی یلنده، محرم نك اوننده جمعه کون حضرت حسین رضی الله تعالی « شمر بن ذی الجوشن » آدلی برملعون طرفندن شهید ایتلدی هم عائله وتعلقاتنی ده شونده شهید ایتدیلر.

عبدالله بن زبیر نك امیرلك دعواسی ـ کربلا وقعه‌سی هر یردنك بیکره‌ك مدینه ومکه اهالیسنه یمان تأثیر ایتدی. بوخبر ایریشو برلن حجاز اهالیسی امویلرکه قارشو عصیان ایتوب، آنلرنك حکومتن طانیماس بولدیلر وحضرت حسین نك قانن یزیددن آلو شرطی ایله عبدالله بن زبیر حضرتلرینه بیعت ایتدیلر.

عبدالله بن زبیر حضرتلری هرنه قدر قوتلی برکشی بولسه ده اشنی احوال سیاسیه اقتضا ایتکانچه یورتوب مقصودلرینه ایریشه آلمادی. یزید حجاز قوزغالووینه زور اهمیت بیردی وتیزدن عسکر یباردی. آنك عسکری مدینه‌نی ضبط ایتوب، مقدس برشهر بولووینه قارامایانچه، آنده بیك چرکین اشلر اشله‌دیلر. بو واقعه خلقنك امویلرکه دغیده نفراق نفرت ایتوینه سبب بولدی.

امویه عسکری مکهٔ مکرمه‌که باروب هجوم ایتارکه طورغانده یزیدنك وفات بولو خبری کیلگاچ عسکرنك حرکاتی طوقتالدی وبر آزدن صوك عسکر کیرو قایتوب کیتدی.

یزید آناسی ایله برلکده بایتاق مدنلر بدویلر آره‌سنده طوروب اوسمش اولدیغندن فصیح وشاعر ایسه‌ده توسکه بیك یمسز وآنك اوستنه خلقی ده بیك نچار بولغان غه کوره بیك سویکمسز برکشی ایدی.

ذاتا، آناسی معاویه نك بونی اوزی اورنینه حکمدار ایتوب قالدرر ایچون قیلغان اشلریده بیك کیلشمسزدر. معاویه بونی حکمدار ایتهر ایچون اوزی ایسانلگنده طرشوب یوروب تورلی طرفدن

رضالق آلدی ، حتی مدینه‌لیلردن بر نیچه الوغ کشیلرنك یزید گه بیعت ایتماو احتماللری بولغاچ معاویه اوزی مدینه‌گه باروب آنلرنی کوچله‌ب بیعت ایتدردی .

باشدوق شول قدر کوچله‌نب بیعت آلنه‌رق حکمدار بولغان بر کشینك زماننده رسول الله قزینك اوغلی حضرت حسین‌نك شهید ایتلووی و اوشبو حکمدارنك عسکری طرفندن اسلاملرچه مقدس بولغان مدینه شهرینك طالانووی ، مکه شهرینك یاندرلووی اسلام تاریخی نك بیك کوکلسز اورنلریدر .

یزیدنك وفاتی هجرتنك ٦٤نچی سنه‌سنده‌در . دورت یل حکمدارلق ایتوب یکرمی طوقز یاشنده وفات ایتکان بو حکمدارنك زماننده اسلام مملکتی بایتاق زورایدی . لکن اسلام تاریخی بایتاق پچراندی .

۳

ایکنچی معاویه بن یزید

(٦٤)

یزید دن صوك خلیفه بولغان آنك اوغلی معاویه تاریخده ذکر ایتلورلك برنرسه ده اشله‌مدی . فقط آتاسی کبك بوزوق طبیعتلی توگل ، ناموسلی ، حمیتلی ودیندار بر کشی ایدی . بر آز صرخاوده بولغانغه کوره اوچ آی قدر گنه خلیفه‌لك ایتکاندن صوك اوز اختیاری ایله استعفا قیلوب ، بر آز مدت صوك وفات ایتدی .

۴
مروان بن حکم
(۶۴ - ۶۵)

مروان ، رسول الله زمانده مدینه‌دن سورولگان عاص بن حکم نك اوغلیدر . مروان یزید زمانده مدینه ده والی بولوب طوردی . یزید اولگاچ مدینه ، مکه وکوفه طرف لرینك اهالیسی عبد الله بن زبیر گه بیعت بیرو سببلی ، مروان اوزینك مدینه‌ده طوره آلمایه‌چغن بلوب شام غه قایتدی .

حجازده عبد الله بن زبیرنك قوت ونفوذی کوندن کون آرنا ، خلقنك امویلرگه آچووی کیتکان صاین اوسه بارا ایدی .

شونك ایچونده شامده مروانك طرفدارلری آنك تیره سینه جییلوب ، آنی حکومت باشینه کیچارگه تشویق ایتدیلر . اول شونی اشله‌دی هم یزیدنك طول خاتونن آلوب ، یزیدنك کچکنه اوغلی « خالد » نی ولی عهد تعیین ایتارگه وعده بیردی . لکن حکومتنی قولینه آلوب بترگاچ خالد نی ولی عهد تعیین ایتماینچه اوزینك اوغلی « عبد الملك » نی تعیین ایتدی . خالد نك آناسی بوکا آچولانوب « مروان » نی بر تون ده یتاغنده جاریه‌لرندن بوغدروب أوترتدی (سنهٔ هجریه ۶۵) .

امویه دولتن قوتلندرگان کشی معاویه ایدی . آندن صوك ناچارلانغان بو دولتنی ضعیف لکدن قوتقاروب یکیدن ترگزوچی کشی اوشبو مروان در . شونك ایچونده ، مروان دن اوّل کیلگانلرگه « سُفیانیّه » وآندن صوك کیلگان خلفای امویه گه « مَرْوانیّه » دیب اسم بیرلمشدر .

۵

عبد الملك بن مروان

(۶۰ - ۸۶)

مروان أوترلگاندن صوڭ آنڭ اورنینه اوغلی عبد الملك خلیفه بولدی.

اول وقتلر حجاز، یمن وایران قطعه‌لری عبدالله بن زبیر اداره‌سنده، بصره طرفلری آنڭ قرداشی مصعب اداره‌سنده و کوفه طرفلریده مختار بن عبدالله بن مسعود الثقفی آدلی بره‌وگه تابع ایدیلر.

عراق ده چوالولر باشلانغاچ کوفه ده مختار الثقفی ظهور ایدوب حضرت حسین رضی‌الله عنه‌نڭ قانن دعوا ایتارگه و اوزینه بیك کوب خلق ایه‌رتب قان توگارگه باشلادی. گربلا واقعه‌سنده عیبلی کورنگان کشیلرنڭ همه سن أوترتب بتردی.

عبد الملك، مختار الثقفی اوستنه ایکی مرتبه عسکر یبارسه‌ده ایکیسنده‌ده مختار طرفی جیکدیلر. بوصوغشلرده حضرت حسین اوستنه باروب گربلاده صوغشوچیلرنڭ کوبسی أوترلدیلر.

امویلردن حضرت حسین نڭ أوچن آلام دیب مختارنڭ قان توگووی چیکدن آشوب کیتکاچ اوزینڭ طرفدارلریده آندن یوز چویردیلر وبصره والیسی بولغان مصعب بن زبیردن اوزلرینه یاردم صورادیلر. شول سببلی مختار ایله مصعب آره‌سی بوزولوب صوغشور-غه باشلادیلر. کوفه یاننده بولغان بر صوغشده مختارنڭ عسکری جیکلدی واوزی أوترلدی.

مختار أوترلگاندن صوڭ کوفه اطرافی عبد الله بن زبیر اداره‌سینه

کیچدی . أیندی عبد الملك نك شوندن باشقه رقیبی قالماغان ایدی. شونك ایچون الوك مصعب اوستنه عسکر یباروب آنی أوترتدی. آندن صوك ، اوزینك عسکر باشلغی بولغان مشهور «حجاج بن یوسف الثقفی » نی اون مك قدر عسکر ایله مکه‌گه عبد الله بن زبیر اوستنه یباردی.

« حجاج » مکه نی محاصره ایتوب آلدی . مکه یاننده‌غی « ابی قبیس » طاوی اوستینه « منجنیق » (یراقدن طاش آتدره طورغان طاغان) قوردروب شهرنی طاشقه طوتدردی . طاش‌لرنك بعضیلری کعبة الله نك بناسینه تیوب بعض یرلرینی خراب ایتدیلر.

آخرنده حجاج (هجرتنك ۷۳ نچی یلنده) مکه نی ضبط ایتدی. عبدالله بن زبیرنی و باشقه بر نیچه الوغ صحابه‌لرنی شهید أیله‌دی . عبد الله بن زبیر حضرتلرینك آیاقلرندن آصدروب قویدی (بو اشلرنی اشله‌وچی کشی رسول الله غه خلیفه‌لك دعواسنده بولغان عبد الملك عسکرینك باشلغی ایدی) .

مکه‌نی ضبط ایتکاندن صوك حجاج مدینه اوستینه کیتدی: «حضرت عثمان شهید ایتلگانده نیچون آکا یاردم ایتمه‌دیکز ؟ » دیب آنده بیك کوب کشیلرگه اذا و جفا بیردی (هجریه ۷۳) .

بوندن صوك بتون حجاز و یمن طرفلری امویلر قولینه کروب بتدی و « حجاج » شول طرفلرغه والی تعیین ایتلدی . « حجاج » تاریخلرده «حجاج ظالم » دیب یورتوله‌در.

عبد الملك مکه‌گه عسکر یباروب عبد الله بن زبیرگه هجوم ایتو برلن شغل‌لنگان وقتده رومالولر ممالك اسلامیه‌گه هجوم ایتوب مسلمانلرنی آطنه‌ده مك آلتون ویرگو تولەرگه مجبور ایتکانلر ایدی. لکن عبد الله بن زبیرنی أوترتب حجازنی ده اوز قولینه قاراتب استقلال کسب اینکاندن صوك عبدالملك شرقی روما ایمپراطورلغی اوستنه

عسکر یاروب آنلرنی جیکدی، بایتاق یرلرن ضبط ایتدی، کوب اسیرلر وغنیمت مالللری آلدی (سنهٔ هجریه ۷۷).

کینه اوشبو عبدالملك زماننده، مصر والیسی، مشهور سردار «موسی بن نصیر» غه بیك کوب عسکر بیریلوب، اوزینك خادمی «طارق بن زیاد» ایله آفریقاغه یبارلدی. آنلر «طرابلس غرب»، «جزایر» مملکتلرن اوتوب «فاس» نك غرب حدودنده‌گی بحر «محیط آطلاسی» غه باروب چقدیلر. مقصودلری «سپته» بوغازی آرقیلی اسپانیاغه چغوب یاوروپانی ضبط ایتو ایدی.

دکزگه باروب تره‌لگاچ موسی بن نصیر آنینی تزلرینه قدر صوغه کرتب: «یارب، سین عادل شاهد سن‌که، اگر بوچیکسز دریا مینم یولیمی کیسمه‌گان بولسه مین سینك جلال وعظمتکنی دخیه یرافلرده طانته‌چق ایدم» دیووی مشهوردر.

عبدالملك نك یمانلقلری کوب بولسه‌ده، آنك زماننده اسلام دولتی ضعیف‌لنو وطارالودن قوتقاریلوب خیلی کیکایتلدی. دولت اسلامیه نك آقچه‌لری برترتیب‌گه قویلوب کوبه‌یتلدی. عبدالملك برنچی اوله‌رق اوز اسمینه آقچه صوقدردی. آقچه سینك بر یاغنده «قل هوالله احد» ایکنچی یاغنده «لا اله الا الله» هم «محمد رسول‌الله ارسله بالهدی ودین الحق» سوزلری یازلغان ایدی.

عربلرنك مشهور شاعرلرندن «فرزدق»، «جریر» و «اخطل» اوشبو عبدالملك دورنده یتشمشلردر.

عبدالملك یکرمی بریل خلیفه‌لك ایتکاندن صوك هجرتدن سیکسان آلتنچی یلده، آلتمش یاشنده وفات ایتدی.

٦
وليد بن عبدالملك
(٨٦ - ٩٦)

عبدالملك اولگاندن صوك آنك اورننه اوغلى «وليد» حكومتگه كيچدى. آنك حكومتى هجرتنك ٨٦ نچى يلندن ٩٦ نچى يلينه قدر اون سنه دوام ايتدى. بو زمانلر اموىه دولتى نك بيك ترقى ايتكان وبيك كوب يكى يرلر آلغان وقتلربدر. وليد آتاسى زمانىنده باشلانغان ترقيات اسلاميه نى درجهٔ كمال غه ايرشدردى.

حاضرگى اسپانيا مملكتى بولونغان يرلرگه اول زمانلرده «آندالوزيا» ديلر وآنده «ڤەست غوت» قراللغى بار ايدى. لكن آنك زور توره لرى اوز آره اختلافده بولونغانلقدن، ياوروپا ايله آفريقا آره سنده غى بوغازغه يقين «سپته» قلعه سينى صاقلاوچى قونت «جوليانوص» اسملى برسى آفريقا طرفنده غى عربلر ايله آسترتن خبر له شوب مملكتنى آنلرغه تسليم ايتو حقنده كيكاشه ايدى.

آفريقا واليسى بولغان «موسى بن نصير» بوندى برفرصتدن استفاده ايتارگه تيوش طابوب «طارق بن زياد» اسملى بره ونك قول آستنه برنيچه كيمه وعسكر بيروب هجرتنك ٩٢ نچى يلنده آنلرنى «آندالوزيا» نى فتح ايتارگه يباردى.

طارق بن زياد، حاضرگى كونده اوزينك اسمينه نسبتله «جبل-الطارق» ديب يورتوله طورغان طاو ياننده غى «سپته» بوغازى آرقيلى چغوب اندلس گه كردى.

بونلرنك چغولرينى ايشتكاچ «ڤەست غوت» قرالى فره دريق عسكر جيبوب قارشى بارسه ده ايكى آره ده بولغان صوغشده عربلر

جیکدیلر ، اندلس نك جنوب طرفی عربلر قولینه کیچوب مسلمان مملکتی بولدی .

آندن صوك اسلام عسکری « ژه‌ست غوت » دولتی نك پایتختی بولغان « طُلَیْطِلَه » (طوله‌دو) شهرینی ده ضبط ایدوب ، ژه‌ست غوت حکومتی بر مسلمان دولتنه أیلندی . صکره اوچ دورت یل اچنده بتون اسپانیا قطعه سی فتح اولنه‌رق اسلام دولتی نك زورلغی یاپروپاغه دهشت بیره باشلادی .

اسپانیانك فتحی وقتنده آفریقا والیسی موسی بن نصیر اوزیده شونده چقغان ایدی . لکن باره طورغاچ طارق بن زیاد ایله آره‌لری بوزولوب ، خلیفه گه بر برسی اوستندن شکایت ایتشه باشلادیلر . خلیفه ایکاونده عزل ایتوب شام غه چاغرتدی . ایکیسی نکده ملکاری حکومت طرفندن ضبط ایتلدی . موسی بن نصیر آخر عمرنده چولده سائل لك ایتارگه مجبور اولمشدر . (آمریقانی کشف ایتوچی قریستوف قولومب نك ده باشینه شوندی برحال کیلمشدر .) موسی بن نصیر اول وقتده‌گی اسلام مأمورلرینك الك زورلرندندر .

عربلرنك مقصودی آق دکزنی اسلام مملکتلری اورته‌سنده بر کول ایتوب قالدرو ایدی .

عربلر الك باشده اسپانیانك « آندالوزیا » قطعه سینه باروب چقدقلرندن بتون اسپانیانی « اندلس » دیب یوروتدیلر .

شرق سفرلری ـ عبد الملك وقتنده حکومت اشلرنده الك زور اورن طوتقان حجاج بن یوسف ، ولید وقتنده‌ده شوندی زوراورن طوتمقده ایدی . چونکه عبدالملك آنی اوزینك اوغلی ولیدگه توصیه ایتوب قالدرغان ایدی .

شوشی حجاج ولیدنك خلافتی وقتنده بیك زور ایکی فرقه عسکر حاضرلاب برسینی « قتیبه بن مُسْلِم » گه وایکنچیسنی محمد بن قاسم

گه بیردی. قتیبه بخارا وسمرقندنی، محمد بن قاسم هندستاننی ضبط ایتوب قطای اچینه کرماکچی‌لر ایدی. فی الحقیقه بوعسکرلر هندستان وقطای چیکلرینه قدر باروب یتدیلر و قطای حکمدارلرندن وبرگو صوری باشلادیلر. استانبول اوستنه یبارلگان اسلام عسکری‌ده قسطنطینیه نی محاصره ایتمکده ایدی.

لکن هجرتنك ۹۵ نجی یلنده حجاج و آندن بر یل صوك ولید اوزی وفات بولغاچ اول یافلرغه زور اهمیت بیرلمه‌دی.

حکومت اداره‌سی جهتندن قاراغانده حجاج الك زور والك مقتدر کشیلردندر. اوزینك تدبیری، عقل ودرایتی سایه‌سنده امویه دولتینی تنظیم ایتدی. آنك وزیرلنگی وقتنده اهل اسلام بیك زوز شان وشوکت قازاندی. اسلام مملکتی بیك کیکایدی، زورایدی، هر یاقده اسلام عسکری جیکدی.

لکن اخلاق ودیانت جهتندن قاراغانده حجاج تاریخ ده اسملری بیك سیره‌ك اوچری طورغان ظالملردندر. غایت اوصال، قان توگوچی، مرحمتسز بر ظالم ایدی. آنك طرفندن بی گناه اولهرق أوترلگان مسلمانلرنك صانی یوزیکرمی مکدن آرتق واوزی أولگان وقتده، آنك طرفندن حبسلرگه یابدرلغان ایر و خاتون‌لرنك مقداری سیکسان مك قدر ایدی. اوزی غایت مدبر، فصیح واونکون عقللی بر کشی ایدی.

حجاج خراسان قاضی سی « یحیی بن یعمر » دن قرأن غه حرکه ونقطه‌لر قویدرتدی. لکن بو قاضی آخرنده کینه حجاج نك ظلمنه دوچار بولدی.

ولید یتیم بالالرایچون معلملر، قارتلر وصوفرلرایچون خدمتچیلر قویدرتدی. فقها وفقراغه وظیفه‌لر تعیین ایتدردی. شام‌ده زور بر جامع، مسافر خانه و خسته خانه بنا ایتدردی. مدینهٔ منوره نی هم

آنده غی مسجد شریفنی وقدس ده گی مسجد اقصانی توزه تدردی. کعبه ده آلتون اولاقنی قویدردی. قویولر قازیتوب، صو یوللری آچدردی.

۷
سلیمان بن عبدالملك
(۹۶ - ۹۹)

ولید اولگاچ آنك اورنینه قرداشی سلیمان خلیفه بولدی. بونك خلیفه لگی باری اوچ گنه یل دن عبارت بولسه ده کوب قانلر توگولدی وشایان تأسف واقعه لر بولدی.

مثلا: الك زور فاتحلردن بولغان موسی بن نصیر ایله طارق بن زیاد، اوز آره بولغان نزاعلری ایچون، شام ده حکم ایتلوب ایکیسینه عیبلی طابلدی وبر کیسه‌ك ایکمك گه محتاج قالورلق درجه ده فقیرلك وخورلق غه توشورولدیلر.

موسی دن صوك اندلس ده والی ایتوب قالدرلغان اوغلی عبدالعزیز اوستندن شکایتلر کیلو سببلی باشی کیسدریلوب شام غه کیترتلدی.

کاشغرنی فتح ایتوچی امیر «قتیبه» عصیان ایتوب اعدام اولوندی.

سلیمان نك الك زور مقصودی استانبولنی آلو ایدی. شونك ایچون برادری «مسلمه بن عبدالملك» نی باش ایتوب استانبول اوستنه عسکر یباردی. عسکر استانبول یاننه کیلوب شهرنی محاصره ایتدی. اسلام عسکری یدی سنه قدر، استانبولنك حاضرگی «غلطه»

دیگان ارزنده طوردی. لکن آچلق ظاهر بولو سببلی اسلام عسکری مقصودینه ایریشه آلماینچه کیرو قایتوب کیتارگه مجبور بولدی.

شول محاصره ده اوزیده حاضر بولو نیتی ایله سلیمان یولغه چقفان ایدی. «حلب» یاننده «مرج دابق» دیگان یرده معده خسته‌لگندن وفات ایتدی (سنهٔ هجریه ۹۹).

حاضرنده استانبولنك «غلطه» قسمنده «عرب جامعی» دیب آتالفان مسجد شریف، شول وقت استانبولنی محاصره ایتوچی اسلام عسکرینك باشلغی بولغان مسلمه بن عبدالملك نك اثریدر.

۸

عمر بن عبد العزیز

(۹۹ - ۱۰۱)

سلیمان اولگاچ آنك اورنینه، قرداشینك «اوغلی» عمر بن عبدالعزیز خلیفه بولدی.

بوذات امویه خلیفه‌لرینك اچنده الك زاهد وعابدیدر. عدالته حضرت عمر الفاروق غه اوخشی ایدی. لکن بونك خلافتی وقتنده زور سیاسی اشلر بولمادی.

امویه خلیفه‌لری جمعه کونلری خطبه ده حضرت علی نی قارغاب کیله‌لر ایدی. عمر بن عبدالعزیز بو یمان عادتنی بترتب، آنك اورنینه «ان الله یأمر بالعدل والاحسان . . .» آیت کریمه سینی اوقوته باشلادی.

عمر بن عبدالعزیز زینت وبایلغنی تمام ناشلاب غایت قناعتکار برصورتده یاشی ایدی. بونك اهل بیت رسول الله غه بولغان حرمت

ورعایتی اموی خاندانینك کیفنه اوخشامادیغندن ، بر خدمتچیسندن اوزن آغولاتب أوترتدیلر (سنهٔ هجریه ۱۰۱) .

خلیفه لك مدتی ایکی یل یارم قدردر. وفاتنده همه نرسه‌سی طورغدن صانلوب بارلغی اون ایکی درهم کموشلك بولدی .

۹

ایکنچی یزید بن عبد الملك

(۱۰۱ - ۱۰۵)

عمر بن عبد العزیزدن صوك خلافت‌گه عبد الملك اوغلی یزید کیچدی . امویه خلیفه لرندن یزید بن معاویه‌گه اسمداش بولغانفه کوره ، تاریخلرده بونی « ایکنچی یزید » دیب یوروته‌لر .

بونك زمانند بولغان واقعه‌لرنك زورسی «آل مهلب » دیگان زور بر فامیلیانك جیکلووی در . شامده « آل مهلب » دیگان بر خاندان بار ایدی . بونلر خلق آره‌سنده زور نفوذ کسب اینکان وجومردلق ایله اسم چغارغانلر ایدی . هم اوشبو خاندان نك باشلغی یزید بن مهلب ایله امیر « قتیبه » آره‌سنده‌غی صووقلق امیرقتیبه‌نك أوترتلووینه سبب بولغان ایدی .

اوشبو واقعه سببلی یزید بن مهلب عمر بن عبدالعزیزنك خلافتی وقتنده طوتیلوب حبس گه یابلسه ده صکره حبس دن قاچوب حکومتگه قارشی عصیان ایتدی .

خلیفه یزید اوزینك قرنداشی « مسلمه » نی عسکر ایله یزید بن مهلب اوستنه یباردی. ایکی آره ده بولغان صوغشده یزید بن مهلب

طرفدارلری بیك نق جیكلوب پریشان بولدیلر. تیره یاغنده غی عسكر وكشیلرنك فایسی أوترلدی، فاینسی فاچوب یوق بولدی.

یزیدنك « حبابه » اسملی بیك سویه طورغان بر جاریه سی أولكاچ شونك حسرتنه توزه آلماینچه، آندن یدی كون صوك اوزبده وفات ایتدی.

١٠
هشام بن عبدالملك
(١٠٥ - ١٢٥)

« ایكنچی یزید » دن صوك حكومت باشینه آنك قرنداشی « هشام » كیچدی.

هشامنك یكرمی یل دوام ایتكان خلافتی وقتنده تركستانده، آنا-طولی ده و اسپانیاده بایتاق زور صوغشلر بولغالاسه ده، ممالك اسلامیه زورایتلمادی. بلكه كوبسنچه مملكت نك تورلی یرلرنده چققان عصیان واختلاللرباصدرلدی، لكن باشقه لراوستینه ایتلگان هجوملرده بیك زور موفقیت كورلمه دی. حتی اسلام عسكرینك یاوروپاده برنچی مرتبه اولهرق جیكلوب كیرو چیكلورگه مجبور بولووی ده اوشبو هشام زمانینده در.

شویله كه: عربلر اسپانیا قطعه سینی اوز قوللرینه قاراتوب بترگاندن صوك، اسپانیا ایله فرانسیه آره سنده غی « پیره نه » طاولرن اوتوب یاوروپاغه هجوم ایتارگه ویاوروپانی ضبط ایده رك قوری دن استانبولنی كیلوب فتح ایتارگه اویلاغانلر ایدی.

اوشبو نیت ایله، اسپانیاده غی عربلر، شونده والی هم عسكر

باشلغی بولغان «عبدالرحمن الغافقی» آدلی برذاتنك قوماندا سنده فرانسیه اوستینه هجوم ایتدیلر. لکن «شارل مارته‌ل» اسملی برکشینك قوماندا سنده عربلرگه قارشو کیلگان خرستیان عسکری فرانسیه اچنده «پواتیه» شهری یاقننده آنلرغه اوچراب ایکی آره‌ده زور صوغش بولدی (سنهٔ هجریه ١١٤). ایرته دن کیچ‌گه قدر صوغشقاندن صوك عربلر جیکلدیلر وعسکر باشلقلری عبدالرحمن شهید بولدی. صکره عرب عسکری کیرو چیکلدی.

بونده عربلرنك جیکلووینه سببلرنك بعضیلری اوشبولردر: برنچی، مسلمان عسکرنده بیك کوب غنیمت مالی بولوب، یورولری آور وآقرن ایدی. ایکنچی، خرستیان عسکرینك مقداری عربلرگه قاراغانده بیك کوب هم آنلر تیمر چلترلی کیوملر کیونگانلر وشول سببلی آنلرنی قورال برلن جراحتلاو اوکایسز ایدی.

اسلام عسکری اوشبو «پواتیه» صوغشینه قدر هریرده جیکه وهر وقت اوستون کیله ایدی. بوصوغش‌ده جیکلوآنلرنك برنچی مرتبه مغلوبیت‌لریدر.

اوشبو هشام زمانننده آنا طولی‌ده سید حسین البطال آدلی بر قهرمان چغوب رومار ایله برنیچه مرتبه صوغشدی، استانبولنی محاصره ایتدی و حتی بر مرتبه سنده ایمپراطور قنسطنطین نی اسیر آلدی.

صوکره صوغشلرنك برسنده شهید اولوب «سید غازی» قصبه‌سنده دفن ایتلدی (سنهٔ هجریه ١٢٢). «سید بطال غازی» دیب بونك اسمی تللرده مشهور وحقنده بایتاق مبالغه‌لی حکایه‌لرده واردر. هشام هجرتنك ١٢٥ نچی یلنده، ٥٣ یاشنده وفات ایتدی.

١١
ايكنچى يزيد اوغلى ايكنچى وليد
(١٢٥ - ١٢٦)

هشامدن صوڭ تخت‌گه اوطورغان ايكنچى وليد غايت فاسق برآدم اولوب، مملكت وملت اشن فارامى، بلكه بتون وقتينى ايسروكلك واويون كولكى ايله اونكاره ايدى. آچولانب قرأن نى برتب آطو شبكللى شريعت وعقل غه صيمى طورغان اشلرى ده كوب بولدى. بوندى اهليتسز بركشينڭ قول آستنده غى مملكت نڭ البته ترقى ايتو وخلقنڭ آندن ممنون بولو احتمالى يوق ايدى.

شول سببلى خلق اوزندن بيزوب باش طارتديلر وبرنچى وليدنڭ اوغلى اوچنچى يزيدگه بيعت ايتديلر. ايكنچى وليد اول وقتده طرابلس‌ده آوده يورى ايدى. شونده وفات ايتدى (سنهٔ هجريه ١٢٦).

١٢
برنچى وليد اوغلى اوچنچى يزيد
(١٢٦ - ١٢٧)

اوچنچى يزيد زمانننده مملكت بيك چوالچق برحالده ايدى. كوب يرلرده اختلال وعصيانلر چقدى. مأمورلر حكومت‌گه اطاعت ايتماسكه وبر برسيله اختلافلاشورغه باشلاديلر. بوحاللر امويه دولتى نڭ انقراض غه بوزطونووى نڭ باشى ايدى.

یزید عصیانلرنی بر درجه باصدردی واوزندن اوّلگی خلیفه ایکنچی ولید زماننده قالغان بوزوقلقلرنی بترر گه بر قدر طرشدی، ایسه‌ده، کوب نرسه اشلی آلمادی. چونکه مدت خلافتی باری آلتی آیدن‌غنه عبارت بولوب، ۱۲۷ نچی سنهٔ هجریه ده وفات ایتدی.

۱۳
برنچی ولید اوغلی ابراهیم
(۱۲۷)

اوچنچی یزیددن صوڭ تخت‌گه اوطورغان آنڭ قرنداشی ابراهیم نڭ حکومتی باری یتمش کون قدر گنه دوام ایتدی. اول تختگه اوطورغان وقتده خلق آره‌سنده اختلال بار ایدی. خصوصا بو اختلال غه سلیمان بن هشام ایله مروان حمار نڭ عصیانلریده قوشلغاچ ابراهیم آنلرغه قارشو طورا آلمادی وآنڭ حکومتی مروان طرفندن ضبط اولوندی.

۱۴
ایکنچی مروان بن محمد بن مروان

ابراهیم دن صوڭ تخت‌گه کیچکان ایکنچی مروان بن محمد امویه دولتی نڭ صوڭ حکمداری در.

بو مروان «مروان حمار» دیب یورتوله. بو اوزی بیك یوره‌کلی بر کشی بولسه‌ده زماننده مملکت تمام چوالدی. حکومتنڭ

اداره‌سی بوزولدی. باشده سلیمان بن هشام «غوطه» و «حمص» طرفلرنده عصیان چغاردی. مروان بونی کوچکه‌گنه باصدره آلسه‌ده صوکره «ابو مسلم خراسانی» نك میدانغه چغووی مروانینی تمام شاشرتب قالدردی.

«ابو مسلم» اسملی بر کشی خلقنك امویلردن طویوونلدن استفاده ایدوب، خلیفه‌لکنی بتونلای آنلردن آلورغه و «عباسی» لرغه یعنی رسول اکرم حضرتلرینك آتاسی عبد الله ایله بر طوغان عباس بن عبد المطلب نسلینه کوچرر گه تلی ایدی. اوشبو مقصدینه ایریشور ایچون اوز اطرافینه امویلردن بیزگان بیك کوب عربلرنی جیدی. زور بر فرقه یاصاب عصیان ایتدی. «ابو مسلم خراسانی» خلقنی ابراهیم بن محمد العباسی‌گه بیعت ایتارگه أوندی ایدی.

بو فرقه آز زمان اچنده ایرانینی وخراسانینی ضبط ایتدی. تورلی یاقلرغه عسکرلر یباروب همیشه آلغه بارا ایدی. لکن شول وقتلرده ابراهیم بن محمد العباسی مروان طرفندن شهید ایتلدی.

اول شهید بولغاچ، آنك کوفه‌ده‌گی فرنداشی بولغان عبد الله غه بیعت ایتلدی.

مروان عباسیلر ایله صوغشور ایچون ۱۲۰ مك قدر عسکر جیوب «موصل» شهری طرفینه کیتدی. شونده «زاب» یلغه‌سی بوینده ایکی آره‌ده صوغش بولوب مروان نك بتون عسکری جیکلدی. اوزی قاچدی. لکن صکره مصرده طوتیلوب أوترلدی. شوندن صوك امویه دولتی بتوب هجرتنك ۱۳۲ نچی یلنده خلیفه‌لك عباسیلرغه کوچدی.

عباسیلرنك حکومتگه کیچوویته سبب ابو مسلم خراسانی در. بو کشی باشده فقیر بر اشچی اولوب، آولدن آولغه یوری ایدی. صکره سیاسی فکرگه بیریلوب حکومت اشینه قاتناشدی و اوزینك

بتمز توکه‌نمز غیرتی سایه‌سنده شول قدر زور بر اوزگاریش حاصل ایتارگه سبب بولدی.

امویلردن ۱٤ کشی خلیفه بولوب، بارلغی ۹۱ یل حکومت ایتدیلر. بونلر حکومت ایتکان وقتده آل رسول گه اذا وجفا ایتو، قیامت‌گه قدر مسلمانلرنك کوڭللرن جراحتلی طورغان «گربلا» واقعه‌سی کبك اشلر اشله‌نو، اهل اسلام قاشنده مقدس صانالغان مکه ومدینه شیکالی شهرلرگه تجاوز ایتو، اوز منفعتلری ایچون هرنرسه نی فدا قیلو شیکالی نرسه‌لر بولوب اهل اسلامنك کوڭلنی صووتسه‌ده، بونلرنك اسلام مملکتنی زورایتو، حکومت اسلامیه نی کوچه‌یتو حقنده ایتکان خدمتلرنده انکار ایتوممکن توگلدر.

امویلرنك حکومتی وقتنده اسلام مملکتی شمالده «فرانق» الکاسی، آق دڭز، روم مملکتی، قفقاز، قاسپی دڭزی، سیبریا؛ شرقده قطای؛ جنوبده عمان دڭزی، حبشستان، سودان، صحرای کبیر وغرب ده بحر محیط غربی ایله محدود ایدی.

اهل اسلامنك اسپانیا نی ضبط ایدوب یاوروپاغه چغووی وآندن فرانسیه‌غه هجوم ایدوب بتون یاوروپاغه دهشت بیرووی کینه اوشبو امویلردورنده ایدی.

شونك ایله برابر، صوڭغه طابا حکومت‌گه اهلیتسز کشیلر کیچه باشلاغاچ اداره بوزولدی، قوت کیتدی، مملکت طنچسزلاندی وآخرنده حکومت بونلر قولندن بتونلای کیتوب عباسیلر قولینه کیچدی.

صوڭ

(«عباسی» لرنك حکومت ایتولری اوشبو «تاریخ اسلام» نك اوچنچی قسمنده بیان ایتله‌در.)

۱۹۴۱ اینجی جلده ۱۱ اینجی فیوارلره جوبقه
آجینق فانی دنیادن بقی دنیاغا کوچدی
کونی خدا آرتن خایرلی قلسن
شنبه ناغ تونیزه

۱۹۴۱ اینجی جلده ۱۱ اینجی فیفرالره جمعه کونی
شنبه ناغ تونیزه جلرس تولغاه
سکلر جوبقه آجینق فانی دنیادن باقی دنیا
کوچدی آلتی مش ملغ صع سے بوت آریا
ورا غویدی جنازا بولیب هرنه سے مینان
دیکرمه بش ملغ صع مینان قویدی
شنبه کونی یازدح تورد قون
جایلدی

اوز نشریاتمزدن صوڭ باصلغان یاڭی کتابلر

یاشلر آلداتمیلر	(نیاترو)	میرحیدر فیضی	۱۲ تین
سیزه‌نو	»	» »	۱۲ »
قزغانچ	»	» »	۲۰ »
اوزیاشلرم	(شعر)	علاءالدین خدایارف	۱۵ »
اوڭلسز کونلر	(حکایه)	فلان	۱۰ »
ادم قانی آتلاتمی	(نیاترو)	عبدالله امیرف	۱۵ »
خوقند اسیره‌سی	(حکایه)	احنف تانغاتارف ترجمه‌سی	۱۰ »
ادبیات گللری	(شعر)	ضیا یرمکی	۱۲ »

مکتب کتابلرندن

تل آچقچی	I	معلم حسن علی	۱۷ تین
تل آچقچی	II قرائت	» »	۱۵ »
برنچی ادوم	الفبا	معلم مطیع‌الله قادرف	۱۵ »
عقاید		معلم صلاح کمال	۱۲ »
معلومات‌مدنیه وفنیه	مصور قرائت	معلم صلاح کمال	۲۰ »
دورس یازو	(املا)	معلم حسن علی	۹ »
یاکی املا معلمی		شاکرجان السعدی	۹ »
ادبیات معلمی	I بولم	معلم عبدالرحمن سعدی	۳۰ »
آلتون قرائت	(قرائت)	معلم عبیدالله الردودی	۱۲ »
مکتب اوچون شعرلر	معلم عبیدالله الردودی (اوزینڭ رسمی ایله)		۱۲ »

۱۵ - ۱۹۱۴ سنه اوقو وقتینه باصلوب چغه‌چق مکتب کتابلری:

تاتارمکتبی ۱ نچی کتاب اصول صوتیه اوزره ترتیب ایدلمش رسملی تورکی الفبا.
« « ۲ « « تورکی الفبا تمامنه اوقتوراوچون ترتیب ایدلمش عربی الفبا.
« « ۳ « « « « « « « « رسملی اوقو کتابی.
« « ٤ « « ابتدائی مکتبلرنك برنچی صنفنه مخصوص } حساب مجموعه‌سی وعددی مثاللر برنچی جزء.
« « ٥ « « « « « ۲ نچی « « } حساب مجموعه‌سی وعددی مثاللر ۲ نچی جزء.
« « ٦ « « « « « نچی « « } حساب مجموعه‌سی وعددی مثاللر ۳ نچی جزء.
« « ۷ « « « « « ۴ نچی « « } حساب مجموعه‌سی وعددی مثاللر ۴ نچی جزء.

ایك صوكفی اصولده عمومی آغشقه قاراب ترتیب ایدلـگان بو کتابلرنك مکتب اداره‌لری طرفندن قبول ایدلونده شبهه یوقدر. معلم افندی ومعلمه خانملرنك باصلوب چغویله کوزدن کیچرولری برنچی اشدر. بازوچی‌سی تجربه‌لی معلملر مزدن ع. بیکتاوی افندی.

ناشری: **حسین حسینوف کتبخانه‌سی** اورنبورغده.

مراجعت ایچون آدرس:
г. Оренбургъ, книжный магазинъ
Х. М. ХУСАИНОВА.

فاتح كريموف.

مختصر جغرافيا

توزه‌تلرب يدنچى مرتبه باصلدى.

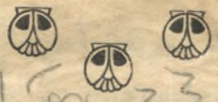

طارغوژى دوم
«ع.ع.ع.ع حسينوف وشركاسى‌نڭ» مطبعه‌سى
اورنبورغ — ١٩١٤

ناشری:
حسین حسینوف کتبخانه‌سی
اورنبورغده .

جغرافیا

جغرافیا، یرنك احوالن بلدره طورغان بر علمدر.

یرنك شکلی

یر قاربوز کبك یومری. اوستینك دورتدن بر الوشی قوری. اوچ الوشی صو. بر شاری اوزینك کوچه‌ری اوستنده هم قویاش تیره‌سنده أیلنب طورا. کوچه‌ری اوستنده ۲٤ ساعتده بر مرتبه أیله‌نوندن کون بلن تون؛ قویاش تیره‌سنده ۳٦۵ کون ٦ ساعت‌ده بر مرتبه ایله‌نوندن یل حاصل بولا.

قطعه‌لر

یر- یاوروپا، آزیا، آفریقا، آمریقا، آوسترالیا اسملریله بیش گه بولینه. بو بولوکارگه «قطعه» دیلر. بر قطعه یاکه آنك بعض اورنلری کاغد اوستنه توشوریلوب کورسانیله. شول کاغدلر «خریطه» دیب آنالا.

جهت‌لر

یر یوزنده‌گی مملکتلر واورنلرنی کورسه‌تو ایچون دورت جهت بار. مونلر: شرق، غرب، شمال، جنوب، در. شرق قویاش چققان

باق، عرب قوباش بانقان باق. قوباش چققان یاقغه قاراب طور وچینك اوك یاغی جنوب، صول یاغی شمال، در. بو دورت جهت گه «اصل جهتلر» آنلرنك آرەسنده غیلرغه «فرع جتلر» دیلر. خریطه‌نك یوغاری یاغی شمال. توبان یاغی جنوب، اوك یاغی شرق، صول یاغی غرب بولا.

جغرافیانك فائده‌سی

جغرافیا یر یوزنده گی طاولر، صولر، اورمانلر، انسان و حیوانلرنك، حکومت و مملتلرنك احوالن بلدرتکانلکدن جغرافیا اوقوغان کشی اوزی بوروب کورگان شیکللی شونلرنك هر قایوسندن خبردار بولا. کشیگه اوزینك یورطن و کورشیلرینك کملر ایکانن بلو نبچك کبره‌ك ایسه اوستنده یاشادیغی یرنك احوالن بلوده شولایوق کیره‌ك هم فائده‌لیدر.

قوری‌نك قسملری

قوری، یرنك شکلنه قاراب تورلی اسملر ایله آتالا. هر یاغی صو ایله چولغانغان یرگه «آطه» دیلر. بر یاغی قوری غه طوتاشقان. باشقه یافلری صو ایله ایله‌نگان یرگه «یارم آطه» دیلر. یارم آطه‌نك قوری غه طوتاشقان طار یری «برزخ» دیب آتالا. قوری‌نك صوغه طابا اوزایوب چققان یرینه «بوروون» دیلر.

قوری‌نك طاوسز، اورمانسز تیگز یرلری «اووا» (بولون)، صوسز، آغاچسز قوملق یرلر «چول» (استیپ) دیب آتالا.

یرنك قاباروب طورغان بییك اورنلرینه «طاو»، طاولرنك اوستنده گی تیگز یرلرگه «یایلا» دیلر. قایسی بر طاولرنك توبه‌سنده گی تیشکلردن بعض وقتلرده اوت، توتون وصیبق نرسه‌لر چغا. موندیلر غه «یانارطاو» (ژولقان) دیلر. طاولر آرەسنده‌غی طار یوللرنی

« دربند » دیب آتیلر. قوری‌نك صو بوینه باروب طوقتاغان اورنلرینه « ساحل » دیلر.

صولرنك احوالی

یرنك دورتدن اوچ الوشینی قاپلاغان صولرنك زورلرینه « دیڭز » دیلر. بتون قوری یرنی أیله‌ندروب آلغان زور صولر «طش دیڭز» ، قوربلرنك آراسینه کرگانلری « اچ دیڭز » دیب آتالا.

طش دیڭزلر: بحرمنجمد شمالی ، بحرمنجمد جنوبی ، بحر محیط کبیر، بحرمحیط هندی ، بحرمحیط آطلاسی اسملربله بیش‌گه بولینه.

کچکنه‌رك صولر شکللرینه قاراب تورلی اسملر ایله آتالا: صونك قوری‌غه صوزیلوب کرگان برینه «کورفز»؛ برنك اوستنه جیبلوب طورغان زور راق صولرغه «کول»؛ دیڭزلرگه یاکه کوللرگه آغوب توشه طورغان صولرغه «یلغه» (نهر)؛ یلغه‌لرنك چققان برینه «منبع»؛ دیڭزگه یاکه کولگه باروب توشلغان برینه « منصب » دیلر. منبع‌دن منصب‌غه طابا قارالغانده اوك یاق یلغه‌نك اوك طرفی، صول یاق صول طرفی بولادر. قوری یرنی آیروب ایکی صونی برگه طوتاشدرغان طار صولر « بوغاز» دیب آتالا. اگر موندی طار یرلر کشیلر طرفندن مخصوص قازیلوب یاصالغان بولسه آنی « قانال » دیلر.

زور پراخودلر طوقتالوب دیڭز طولقونلرندن صاقلانا طورغان کورفزلرگه « لیمان » (پورت) دیلر. یلغه‌لرنك طاو باشلرندن توبان طابا شاولاب آغوب توشکان اورنلری « ایچان صو» یاکه «شلاله» دیب آتالادر.

یاوروپا قطعه‌سی

بونك چیکلری وعمومی حاللری - یاوروپانك شمالنده بحر

منجمد شمالی؛ غربنده بحر محیط آطلاسی؛ جنوبنده آق دیکز، قارا دیکز، قافقاز طاولری: شرقنده اورال طاولری، اورال یلغه‌سی، قاسپی دیکزیدر.

یاوروپا باشقه قطعه‌لرغه قاراغانده ایك کچکنه‌سی بولسه‌ده صو وهواسینك یاخشیلغی، طوفراغینك برکتلی‌لکی، خلقی‌نك معارف ومدنیتی جهتنچه بارسندنده آلده‌در.

بو قطعه‌ده بغدای، آرپه، آرش کبك اورلقلر؛ آلما، آرمود، بوزم، لیمون، افلیسون کبك یمشلر وبیك کوب تورلی اولنلر وآغاچلر اوسه. یر آستندن آلتون، کموش، بافر، یرکومری، تیمر، قالای کبك معدنلر چفا. یاوروپاده هرتورلی زاود وفابریقلر بیك کوب اولوب، بونلرده اشلهنکان مالللربتون دنیاغه طارالادر.

یاوروپاده ٤٠٠ میلیون قدر خلق بار. بونلرنك ایك کوبسی خرستیان مذهبنده مسلمانلر ٢٥ میلیون قدر. یاوروپا خلقی غایت طریش ومعلومانلی‌در. نوسلری آق، چهره‌لری کوزه‌ل، فیافتلری کیلشلیدر.

یاوروپا قطعه‌سنده‌غی حکومتلر

بونده باشلیچه یکرمی برحکومت بار. بونلرنك بیشی یاوروپانك شمالنده اولوب بونلردر؛ ١) روسیه؛ ٢) اسویج؛ ٣) نوروبچ؛ ٤) انگلتره؛ ٥) دانیا.

آلتیسی اورطه‌سنده اولوب بونلردر. ١) فرانسیه؛ ٢) بیلکیه؛ ٣) هوللاندیا؛ ٤) گیرمانیا؛ ٥) آفستریا ـ ژینگریا؛ ٦) اسویچره.

طوقزی جنوبنده اولوب بونلردر: ١) پورتوغالیا؛ ٢) اسپانیا؛ ٣) ایتالیا؛ ٤) یونانستان؛ ٥) تورکیه؛ ٦) بلغاریا؛ ٧) صربیه؛ ٨) قاره طاغ؛ ٩) رومانیا؛ ١٠) آرناودلق.

روسیه ایمپراطورلغی

وطنمز بولغان روسیه، یرینك زورلغی جهتندن یریوزنده بولغان مملـکتلرنك برنچیسیدر. یاوروپانك یارطیسی، آزیانك اوچدن برسی روسیه تصرفنده اولوب، بو بتون یر یوزینك آلتی‌دن بر الوشی قدر بولا یازا.

روسیه‌نك یاوروپا قطعه‌سنده بولغان یرینه «یاوروپای روسی» آزیاده بولغان یرینه «آزیای روسی» دیبله‌در. روسیه‌نك چیکلری شمالده بحر منجمد شمالی؛ شرقده بحر محیط کبیر، جنوبده قطای، افغانستان، ایـران، آنا طولی، قاره دیکز؛ غربده آوسـتریا، پروسیه، بالطیق دیکزی، اسویچ، نورویچ‌در. روسیه‌نك غربدن شرق‌که طابا اوزونلغی ١٢ مك چاقروم، شمالدن جنوبکه ٤ مك ٢٠٠ چاقرومدر.

روسیه‌نك شمال یافلرنده هوا صالقون، قش اوزون، جای قصقه بولا. اورته یرلرینك هواسی معتدل، طوفراغی برکتلی، اوز خلقینه یتارلك وحتی چیت‌که‌ده چغاررلق هر تورلی محصولات یتشه. باشلیچه لری: بغدای، آرپا، آرش کبی نرسه‌لردر. جنوب طرفلرنده هوا جلی، قش قصقه، جای اوزون بولا. بو طرفلرنده هر تورلی میوه ویمشلر کوب یتشه. روسیه خلقی ایگونچیلك، سوداگرلك، مال آصراوچیلق شکالی نرسه‌لر ایله معیشت ایته‌لر. بالقچی‌لق، آوچیلق، باغچه‌چیلق، معدنچیلك کسبلریده بایتاق ترقی ایتکان.

روسیه‌نك خلقی ١٦٥ میلیون قدر اولوب، روس، تورك ـ تاتار پولاك، فین، یهود، ارمنی، بلغار، لاطیش، غروزین کبی تورلی ملت وقوملردن عبارتدر. بونلرنك ایك کوبی روسلر وآندن قالا تورك ـ تاتارلردر.

اداره جهتنچه روسیه گوبیرنالر و اوبلاسنلرغه بولنگان. گوبیرنالر اویازدلرگه، اویازدلر ژولستلرغه بولینه. گوبیرنالر گوبیرناطورلر طرفندن، اویازدلر ایسپراؤنیکلر طرفندن اداره ایتله. فینلاندیه داخلی اداره جهتنچه مستقل اولوب، اوزینه مخصوص «سه‌یم» (ملت مجلسی) بار.

روسیه‌نك اداره‌سی ۱۹۰۵ نچی یلدن بیرلی «مشروطه» اولوب، مملکتنك نظاملری «خلق وکالتی» (غوسودارستوینی دوما) عنوانلی ملت مجلسی طرفندن توزولمکده‌در.

بتون مملکتنك مرکز اداره‌سی وپایتخت «پیتروغراد» شهرنده‌در. پادشاهمز ایمپیراطور اعظم حضرتلری اوشبو شهرده طورا. پیتروغراددە تورلی ملت‌گه منسوب ایکی میلیونغه یاقن خلق بار. ملت مجلسی هم اوشبو شهرده جیولادر.

پیتروغراد بیك گوزه‌ل بر شهر اولوب، بونده زینتلی سرایلر، زور کتبخانه وعبادتخانه‌لر، مکتبلر، دارالفنونلر، سودا وتجارت اداره خانه‌لری، تورلی زاود وفابریقلر بار.

پیتروغراددن قالا روسیه‌نك ایك زور وایك معمور شهری ایسکی پایتخت بولغان «ماسقوا» (مسکاو) باده‌سیدر. وارشاو، کییف آدیسه، خارکوف، آستراخان، نیژنی-نوؤغورد، قزان، سامارا، باکو، راستوف، تفلیس، اوفا، اورنبورغ روسیه‌نك بیك‌مشهور شهرلرندندر،

اسویچ، نورویچ قراللقلری

یاوروپانك شمالنده «اسقاندیناویا» یارم آطه‌سنده اوشبو اسمده ایکی حکومت بار. حاضرنده قراللری وملت مجلسلری آیرومدر. هر ایکیسینك اداره‌لری مشروطه، بو ایکی مملکتده سیکز میلیون خلق بار. مدهبلری پروتستان اولوب، نسل یاغندن جرمان قومنه منسوبدرلر. اسویچ‌نك پایتختی «استوقهولم»؛ نورویچ‌نك «خریستیانیا»

شهرلری. غوتبورغ ، مالمو ، اوپسالا بلده‌لری مشهور شهرلرندندر. بو مملکتلرده ابتدائی اوقو بیك ترقی ایتکان.

انگلتره قراللغی

بو مملکت یاوروپانك غرب شمالنده، برنیچه آطه‌لر اوستنده‌در. خلقی قرق ایکی میلیون. اداره‌سی مشروطه. رسمی مذهبلری پروتستانلق‌دن برقسمی بولغان «آنگلیقان» مذهبی. پایتختی «تایمس» یلغه‌سی بوینده یدی میلیون خلقی بولغان «لوندون» شهری. لیڤه‌رپوم ، مانچیستر ، به‌رمینغام ، غلاسقو ، دوبلین ، پورتسموت مشهور شهرلرندندر. انگلتره‌نك یاوروپادن باشقه قلعه‌لرده‌ده بیك کوب یری وخلقی بار. بو مملکتده علم، هنر وصنعت غایت آلغه کیتکان. شونك ایچون بیك بای. صوغش وسودا کیمه‌لرینك کوبلگی یاغندن انگلتره بتون دنیاده برنچی دولت. انگلتره‌گه « بیوك بریتانیا وایرلاندیا » دیب‌ده یوروته‌لر.

دانیا (دانیمارقه) قراللغی

شمال وبالطیق دیڭزلری آراسنده بولغان بو مملکتنك پایتختی «قوپنهاغ» شهری . خلقی ایکی میلیون یارم قدر. رسمی مذهب پروتستانلق اولوب، اداره‌سی مشروطه، مشهور شهرلری غارهوس، ڤیبورع، آلبورغ بلده‌لریدر.

یاوروپانك اورطه مملکتلری

فرانسیه جمهوریتی

بونك خلقی قرق میلیون قدر. مرکز اداره‌سی گوزه‌للگی ومعمور-

لگی ایل بتون دنیاده مشهور بولغان « پاریژ » شهری . اداره‌سی جمهوریت. خلقی فاتولیك مذهبنده. تللری بتون دنیاده معتبر بولغان فرانسوزچه. فرانسوزلرعلم ومعرفتده بیك آلغه کیتکانلر. هنروصنعتده بیك ترقی ایتوب بایوغانلر . فرانسیه‌نك مشهور شهرلری : لیون، بوردو، مارسیلیا، هاور، شربورغ، نیس بلده‌لریدر.

بیلگیه قراللغی

بونك خلقی بدی میلیون مرکز اداره‌سی «بروکسل» شهری . مذهبلری فاتولیك. تللری فرانسوزچه. مشهور شهرلری آنوه‌رس، غاند، لیه‌ژ، نامور، اداره‌لری مشروطه. بو مملکت‌ده هنر و صنعت بیك ترقی ایتوب، خلقی بیك بایوغان.

هوللاندیا قراللغی

بوکا «فلمنك» ده دیلر. خلقی بیش میلیون یارم قدر. مذهبلری کوبسی پروتستان، بر آزی فاتولیك. اداره‌سی مشروطه. مرکز اداره‌سی «ره‌ین» یلغه‌سی بوینده «لاهی» (یاکه «غاغا» شهری. اوزلرینه مخصوص تللری بولسه‌ده بو مملکت‌ده نیمس و فرانسوز تللری بیك طارالغان. معارف، هنر وصنعت بونده بیك ترقی ایتکان. خلقی بیك بای. مشهور شهرلری آمستردام، روتردام، اوتره‌خت بلده‌لریدر هوللاندیا‌نك یاوروپا طشنده کوب یری و ٤٠ میلیونلاب خلقی بار. بونلرنك کوبسی مسلماندر.

گیرمانیا ایمپیراطورلغی

بوکا «آلمانیا» دیب‌ده بوروته‌لر. خلقی آلتمش بدی میلیون قدر. بو، ۲۸ لب واق حکومتلرنك برله‌شوویندن حاصل بولغان. خلقی پرو-

نستان وفاتولیك مذهبلرنده. تللری نیمسچه. ادارهلر مشروطه. برنجی پایتخت ومرکز اداره‌لری «بیرلین» شهری. فرانقفورت، دریزدین، مونخین، اشتوتغارد، دارمشتاد. هامبورغ، دانزیخ، لایپسیغ، بلده‌لری گیرمانیانك مشهور شهرلرندندر.

نیمسلر هنر و صنعتده بیك ترقی ابتکانلر. گیرمانیا عسکرلك جهتنچه یاورپانك ایك کوچلی ونفوذلی دولتلرندندر.

آوستریا - ژینگریا

بو ایکی مملکت داخلی اداره جهتنچه اوز باشلرینه مستقل اولوب، ملت مجلسلری و نظاملری آیروم بولسه‌ده هر ایکیسی بر حکمدارغه تابعدر. آوستریا ایمپراطوری وینگریانك قرالی صانالا. آوستریالیلر باشلیچه جرمان قومنه منسوب اولوب تللری نیمسچه. وینگرلر تورك قومنه منسوب اولوب تللری اوزلرینه مخصوص مجارچه‌در. آوستریا - وینگریانك خلقی ایللی بر میلیون قدر. بونده نیمسلر ایله ژینگیرلردن باشقه کوب مقداره اسلاولر، روسلر، رومینلر، چهلرده بار. خلقی مسلمانلر ایله پراوصلاونیاردن عبارت بوانان، تورکیه‌نك «بوسنه هرسك» ولایتی‌ده صوك یللرده آوستریا - ژینگریا تصرفنه کیچدی. بونده اسلام براوضلاونی مذهبنده بر میلیون یارم قدر خلق بار.

آوستریا - ژینگریانك اداره‌لری مشروطه‌در. خلقی‌نك کوبسی قاتولیك مذهبنده. پروتسانلر، پراواصلاونیلر، یهودلرده آز توگل. آوستریانك پیتختی «ویانه»؛ ژینگریانقی «بودا - پشت» شهرلری. پراغ، فراقوف، لژوف، تریسته، غراچ مشهور بلدلرندندر.

اسویچره جمهوریتی

بونك خلقی اوچ میلیون یارم قدر. اداره‌سی جمهوریت. مرکز

اداره‌سی «به‌رن» شهری . خلقی پروتستان وقاتولیك مذهبنده بو مملکتده معتبر بولغان‌نللر نیمسچه،فرانسوزچه، ایتالیانچه. اسویچره‌ده علم ومعرفت بیك ترقی ایتکان. بو، یاوروپانك اباك‌حریتلی مملکلرندن بریدر. بو مملکتده بیك بییك طاولر، ماطور کوللروگوزه‌ل‌منظره‌لر کوب بولغان‌غه کوره دنیانك هر طرفندن بیك کوب سیاحلر کیلوب کوب آنچه‌لر قالدره‌لر. دین و مذهب طوغروسنده موندہ بیك ایرکنچلك. خلقی‌نك کوبره‌گی پروتستان، بر آزیده قاتولیك مذهبنده‌لر. بازیل، جنوه، زوریخ، فریبورغ مشهور شهرلرندندر.

یاوروپانك جنوبنده‌گی مملکتلر

پورتکیز جمهوریتی

بوکا «پورتوغالیا» ده دیلر. یاوروپانك غرب جنوبنده‌در. خلقی بش میلیون قدر. مذهبلری قاتولیك. اداره‌سی جمهوریت، مرکز اداره‌سی «لیزبون» (لیسابون) بلده‌سی. پراغا، پورتو، فارو مشهور شهرلرندندر.

اسپانیا قراللغی

اسپانیانك خلقی اون یدی میلیون. مذهبلری قاتولیك. نللری اسپانیولچه اداره‌لری مشروطه. پایتختی «مادرید» شهری بارسلون، والانس، غرناداء قوردوا مشهور بلده‌لرندندر. اسپانیوللردن الوك بو برده عربلر حکومت ایتکانلر. اول وقت بو مملکت «اندلس» دیب آنالغان هم‌بیك‌مترقی ومعمور بولغان. عربلردن قالغان «الحمرا» «البیضا» سرایلری کبك مشهور بنالر مونده ئلده بار.

ایتالیا قراللغی

بونك خلقی اوطوز بیش میلیون قدر. اوزلری لاتین جنسنه منسوب، مذهبلری قاتولیك. تللری فرانسوزچه‌غه یاقن ایتالیانچه، پایتختی «تیبر» یلغه‌سی بویننده «روما» شهری. قاتولیك مذهبی‌نك ایك برنچی رئیس روحانیلری. بولغان «پاپا» اوشبو روما شهرنده طورا ایتالیانك اداره‌سی مشوروطه. میلان، وندیك، فلورانسیه، ناپولی مشهور شهرلرندندر.

تورکیه ایمپیراطورلغی

بوکا «عثمانلی مملکتی» ده دیلر. بونك یاوروپاده هم آزیاده یری بار. مجموع خلقی یکرمی میلیون قدر. یاوروپا قسمنده‌گی اهالیسی ایکی میلیون چاماسنده. حکومت‌نك رسمی مذهبی اسلام. اداره‌سی مشروطه. تورکیه‌ده تورکلردن باشقه عرب، ارمنی. روم. بلغار، کورد شیکلی تورلی قوملر و تورلی مذهبدگی خلقلر بار. حکومت‌نك رسمی تلی تورکچه. پایتختی قاره دیکز بوغازنده استانبول شهری. ادرنه، یاوروپا قسمنده‌کی شهرلرینك مشهورلرندندر.

یونانستان قراللغی

بالقان یارم آطه‌سینك جنوبنده بولغان بو حکومت‌نك خلقی دورت میلیون یارم قدر. مذهبلری پراواصلاونی. تللری یونانچه، بونلرغه گریك، یا که روم دیلر. مملکتلری روسچه گریتسیه دیب یورتوله. اداره‌لری مشروطه. پایتختلری «آفینه» (آتینه) شهری. پیره، لاریسا سلانیك، یانیه، گرید آطه‌سنده‌غی خانیه، قواله مشهور شهرلرندندر. قول آستنده برنیچه یوز مك مسلمان تورك‌ده بار.

رومانیا قراللغی

خلقی سیگز میلیون. مذهبلری پراواصلاونی،. بومملکتده‌برآز مسلمانلر ایله‌یهودلرده بار. اداره‌سی مشروطه. پایتختی «بوخاریست» (بوکرش) شهری. یاش، فالاص،بیرایل، کوستنجه،سیلستره‌بلده‌لری مشهور شهرلرندندر.

صربیه قراللغی

خلقی دورت میلیون یارم. پایتختی «دونای» یلغه‌سی بوینده «بیلغراد» شهری. مذهبلری پراواصلاونی. اداره‌سی مشروطه. نیش، مناستیر، فومانوه مشهور شهرلرندندر.

قارا طاغ قراللغی

بوکا روسچه «چورنا غوریا» دیلر. خلقی دورت یوزمك قدر. مذهبلری پراواصلاونی. اداره‌سی مشروطه . پایتختی « چتینه » شهری. مشهور بلده‌لری دیگز بوینده‌غی «باری» ، « اولکون » شهرلریدر. بو مملکت‌نك خلقی فقیر هم معارفدن محرومدر.

بلغاریا قراللغی

خلقی دورت میلیون یارم قدر. مذهبلری پراواصلاونی. بونده برمیلیوندن آرتق تورك بار. بونلر اسلام مذهبنده. بلغاریانك اداره‌سی مشروطه. پایتختی «صوفیه» شهری . فیلیپوپول، ڤارنا ، بورغاز، روشچق بلده‌لری مشهور شهرلرندندر.

آرناودلق

خلقی برمیلیون قدر اولوب، آرناودلردر. کوبسی اسلام‌دیننده

فالفانلری قانولیك یا که پراواصلاونی پایتختی دورانسو شهری. آوروپا حمایه‌سنده یاکی تشکیل ایتلگان بر کنازلك‌در. والون، ایلبصان مشهور شهرلرندندر.

احوال طبعیه

یاوروپا قطعه‌سنده‌گی مشهور دیکزلر بونلردر.

بحر منجمد شمالی ـ یاورپانك شمالنده.
بحر ابیض ـ بحر منجمد شمالی‌دن حاصل بولغان.
بحر محیط آطلاسی ـ یاوروپانك غرب طرفنده.
بحر شمال ـ بحر محیط غربیدن پیدا بولغان.
بالطیق دیکزی ـ بحر شمالدن حاصل بولغان.
آق دیکز ـ یاوروپانك جنوبنده.
قارا دیکز ـ آق دیکزدن پیدا بولغان.
آزاق دیکزی ـ قارا دیکزدن حاصل بولغان.
قاسپی دیکزی ـ قافقاز طاولرینك شرقنده اوزینه آیرم بر دیکزدر.

یاوروپاده‌غی مشهور بوغازلر

سوند ـ دانیا ایله اسویچ ونوروبچ آره‌سنده.
پادوقالا ـ فرانسیه ایله انگلتره آره‌سنده.
سپته ـ اسپانیا ایله آفریقا آره‌سنده.
بونیفاسیو ـ قورسیقا وساردینیا آطه‌لری آره‌سنده.
میسینا ـ سجیلیا آطه‌سیله ایتالیا آره‌سنده.
داردانیل ـ مرمره دیکزی ایله آطه‌لر دیکزی آراسنده.

بوسفور- قاره دیگز ایله مرمره دیگزلری آرەسنده.
یاشکی قلعه - آزاق دیگزی ایله قارا دیگز آراسنده.

یاوروپاده‌غی مشهور کورفزلر

ریغا، بوتنی، فینلاندیا - کورفزلری بحر بالطیق‌دن حاصل بولغانلر.
غاسقونیا - بحر محیط آطلاسیدن، سلانیك، وندیك کورفزلری آق دیگزدن حاصل بولغانلر.

یاوروپاده‌غی مشهور آطه‌لر

ایسلاندیا - بحر محیط آطلاسیده، دانیاغه تابع. بیوك بریتانیا، ایرلاندیا، بحر محیط آطلاسیده، انگلتره‌گه تابع.
مینورقا، مایورقا، آق دیگزده، اسپانیا اداره‌سنده. قورسیقا، آق دیگزده، فرانسیه‌گه تابع.
ساردینیا، سجیلیا، آق دیگزده، ایتالیا اداره‌سنده. مالطه، قبریس، آق دیگزده، انگلتره‌گه تابع. کریت، آق دیگزده یونان‌گه تابع بر آطه‌در.

یاوروپاده‌غی مشهور طاولر

اورال، یاوروپا ایله آزیا آراسنده. قافقاز، قاره دیگز ایله فاسپی دیگزی آرەسنده. بالقان، تورکیه وبلغاریادن اوتوب قاره دیگزگه کیلوب تره‌ك. قارپات، رومانیا ایله آوستریا آرەسنده. آلپ، فرانسیه، آوستریا وایتالیا آراسنده. آپانین، ایتالیاده. ایبه‌ری، اسپانیاده. اسقاندیناویا، اسویچ ونورویچده. پیره‌نه، اسپانیا ایله فرانسیه آرەسنده.

یاوروپاده‌غی مشهور یانار طاولر

ۆەزو، ایتالیاده. أتنا، سجیلیاده. هقلا، ایسلاندیا آطه‌سنده.

یاوروپاده‌غی مشهور کوللر

سایما، لادوغا، اونه‌غا، روسیه‌ده.
ژه‌نه‌ر، ژه‌ته‌ر، مولار، اسویچده.
جنوه، قونستانس، نوفشاتل، زوریخ کوللری اسویچره‌ده.

یاوروپاده‌غی مشهور یلغه‌لر

طونه (دونای) گیرمانیادن، دنه‌ستر قارپات طاولرندن چغوب قاره دیکزگه آغالر.
دنه‌پر، دون، نیوا، اورال، ژولغا، قاما یلغه‌لری روسیه‌ده.
پو، آلپ طاولرندن چغوب وندیك کورفزینه آغا.
پروت، قارپات طاولرندن چغوب «دونای» غه قاتناشا.
تیبه‌ر، روما یانندن اونه.
رون، اسویچره‌دن چغوب آق دیکزگه توگیله.
وادی الکبیر، وادی الغنه، تاغو، دورو یلغه‌لری اسپانیادن چغوب بحرمحیط آطلاسی‌غه آغالر.
سه‌ن، پاریژدن اوتوب مانش دیکزینه توگیله.
تایمس، لوندوندن اوتوب بحرشمالغه قاتناشا.
ره‌ن، ژه‌زه‌ر، آلب یلغه‌لری بحرشمالغه آغالر.
اودر، ویسلا، بالطیق دیکزینه آغالر.

یاوروپا خلقی

یاوروپا قطعه‌سنده یاشاوچی خلق باشلیچه دورت نسل‌گه بولینه‌لر. بونلر: لاتین، جرمان، اسلاو، موغول فرقه‌لریدر.

لاتین فرقه‌سی - فرانسوزلر، ایتالیانلر، اسپانیوللر، پورتکیزلر، رومینلر، بیلگیه واسویچره‌نك برر قسملری اولوب کوبسی قاتولیك مذهبنده‌درلر.

جرمان فرقه‌سی - گیرمانیالیلر، آوستریالیلر، اسویچ ونور-ویچلیلر، دانیالیلر، سافسون قومنه منسوب انگلیزلر، بیلگیه واسویچره، نك برەر قسملری اولوب، کوبسی پروتستان (لوتیران) مذهبنده درلر.

اسلاو فرقه‌سی - روسلر، صربلر، قاره طاغلیلر، پولاکلر چه‌هلر، بلغارلر اولوب، کوبسی پراواصلاونی مذهبده‌درلر.

موغول فرقه‌سی - تورکلر، فینلر، ژینگرلر، فالمقلر، ژولفا واورال بویی تاتار وباشقردارلری اولوب کوبسی اسلام مذهبنده درلر.

آزیا قطعه‌سی

حدودی: شمال طرفی بحر منجمد شمالی، شرق طرفی بحر محیط کبیر، جنوب طرفی بحر محیط هندی، غرب طرفی بحر احمر، سویش قانالی، آق دیکز، قاره دیکز، اورال طاولری واورال یاغه‌سیدر.

آزیا قطعه‌سی یاوروپادن دورت مرتبه یارم زوردر. خلقی سیکزیوز فرق میلیون قدر. بونك یوز ایللی میلیون قدر یسی مسلمان، قالغانلری باشقه مذهبلرده‌در.

آزیا قطعه‌سنده هرتورلی آشلق ویمشلر یتشه. قرنفل، دارچین، بوروچ کبی ایسللی اولنلر اوسه. طوفراغندن آلتون، کموش، باقر، تیمر کبی معدنلر چغا. یاقوت، اینجو، آلماس کبی قیمتلی طاشلر طاپولا.

آزباده باشلیچه ۹ مملکت بار:

۱) آزیای روسی

آزیای روسی « سیبر ». «ترکستان»، «قافقاز» اسملربله اوچ قطعه‌دن عبارتدر.

۱) سیبر قطعه‌سینك شمال طرفی بحر منجمد شمالی، جنوب طرفی قطای وترکستان ، غرب طرفی اورال طاوی و اورال یلغه‌سی ، شرق طرفی بحر محیط کبیر و «بهرنك» بوغازی‌در. سیبر قطعه‌سی بیك زور بولسه‌ده خلقی یدی سیکز میلیوندن آری یوق. طومسق، طوبولسق، اومسق ، ایرقوتسق ؛ یاقوتسق ، سیمی پالاتینسق ، ژلادی واستوق مشهور شهرلرندندر.

۲) تورکستان قطعه‌سی (یاکه اورته آزیا) نك حدودی شمالده سیبریا، شرقه قطای، جنوبه افغانستان وایران،غربده قاسپی دیکزیدر. تورکستانده اون میلیوندن آرتوغراق خلق‌بار. ایك کوبسی مسلمانلر. صکره روسلر وبرآز یهودیلر بار. مشهور شهراری تاشکند، سمرقند، خوقند، آلماتا (ژیرنی) . اندیجان بلده‌لریدر.

تورکستانده روسیه حمایه‌سنده ایکی خانلق بار. برسی «بخارا» اولوب پایتختی‌ده شول اسمده‌گی بر شهردر .خلقی‌ایکی میلیون‌یارم قدر.

ایکنچیسی « خیوه ». بونك‌ده پایتختی شول اسمده‌گی بر شهردر. خلقی سیکز یوز مك چماسنده. بارسیده مسلمانلر.

۳) قافقاز قطعه‌سی. بونده آلتی میلیون‌دن آرتوغراق خلق بار. کوبسی مسلمانلر. صوکوه‌روسلر، ارمنیلر، غروزینلر وباشقه قوملردر. قافقازنك هواسی جلی وبیك گوزه‌لدر. طوفراغی‌بیك برکتلی. بونده جلی مملکتلرگه‌مخصوص نورلی نرسه‌لر اوسه. مشهور بلده‌لری: تفلیس ، باکو، پوتی، باطوم شهرلریدر.

۲) افغانستان خانلغی

حدودی: شمالده تورکستان ایله بخارا. شرقده هندستان. جنوبده بلوجستان. غربده ایران. پایتختی «کابل» شهری. خلقی آلتی میلیون قدر. مذهبلری اسلام. اداره‌سی مستقله. جلال آباد. هرات، قندهار مشهور شهرلرندندر.

۳) بلوجستان خانلغی

حدودی: شمالده افغانستان، شرقده هندستان، غربده ایران، جنوبده «عمان» دیکزی. خلقی یرمیلیون قدر. خلقی بارسیده اسلام. مرکز اداره‌سی «کلات» شهری. بو مملکت انگلتره حمایه‌سنده‌در.

٤) ایران مملکتی

بوکا روسچه «پیرسیه» دیلر. حدودی شمالده قافقازیا وقاسپی دیکزی، شرقده افغانستان وبلوجستان، جنوبده عمان دیکزی وبصره کورفزی. خلقی اون میلیون قدر. مذهبلری اسلام. اداره‌سی مشروطه. پایتختی «طهران» شهری. تبریز، همدان، اصفهان، شیراز، اورمیه، مشهد مشهور بلده‌لرندندر.

۵) آزیای عثمانی

بو مملکت آناطولی، سوریه، عربستان اسملریله اوچ قطعه‌دن عبارتدر.

۱) آناطولی (یا که کچکنه آزیا) نك شمال طرفی قاره دیکز. جنوب

طرفی عربستان، غرب طرفی آق‌دیکز، شرق‌طرفی ایران وقافقاز یادر. خلقی اون‌اوچ میلیون قدر. اون‌میلیون مقداری مسلمان، قالغانلری باشقه مذهبلرده. مشهور شهرلری: بروسه، ازمیر، قونیه، طربزون، وان، ارضروم، بغداد، بصره بلده‌لریدر. بونده خلق‌نك ایك کوبی تورکلر، صوکره ارمنی، کورد، روم کبی باشقه قوملردر.

۲) سوریه، بحراحمر ساحلنده، آناطولی ایله عربستان آراسنده غی بر قطعه اولوب، خلقی اوچ میلیون یارم قدر. کوبسی اسلام مذهبنده‌گی عربلردر. بونلردن قالا خرستیان عربلر، دوروزی، مارونی کبی باشقه قوملردر. مشهور شهرلری شام، بیروت، قدس، یافه، صیدا، عکا بلده‌لریدر.

۳) عربستان قطعه‌سی. بونك حدودی: غربده بحراحمر، شرقده بصره کورفزی، جنوبده بحرمحیط هندی، شمالده سوریه وآناطولی‌در. عربستاننك مرکز ادارمسی «مکه» شهری. مدینه، جده، ینبوع، طائف، صنعا مشهور شهرلرندندر. خلقی تقریبا ایکی میلیون قدر اولوب بارسیده اسلام مذهبنده‌گی عربلردر.

عربستان یارم آطه‌سینك اورته‌سنده بدوی حالده یاشاوچی قبیله‌لرده کوبدر. جنوب غربی اوچنده‌غی «عدن» مملکتی انکلتره‌گه تابع؛ جنوب شرقی اوچنده‌غی «مسقط» امارلغی انگلتره حمایه‌سنده‌در.

٦) هندستان

حدودی: شمالده هیمالایا طاولری، شرقده بنغالا کورفزی وهند-چینی، جنوبده بحرمحیط هندی، غربده عمان دیکزی، بلوجستان وافغا-نستان‌در. بونده مجموعی ۲۹۰ میلیون قدر خلق بار. بونك ۷۵ میلیونی اسلام‌مذهبنده. قالغانلری بوددا، برهمن‌کبی تورلی مجوسی‌مذهبلرده‌در.

هندستان انگلتره اداره‌سنده. بونده ایڭ طارالغان تللر فارسیچه، اوردوچه وانگلیزچه‌در. مرکز اداره‌سی « دهلی » شهری. بومبای، قالکوته، مادراس، الله‌آباد، حیدرآباد، لاهور، پیشاور، مرشد آباد و«سیلان» آطه‌سنده‌غی قولومبو شهرلری مشهور بلده‌لرندندر.

۷) هند چینی

هندستان و بنغاله کورفزلرینڭ شرق طرفنده بولغان «هندچینی»قطعه‌سنده «آننام»، «سیام»، «بیرمان» اسملی اوچ حکومت بار. برنچیسی‌نڭ پاییختی «هوئه» شهری. ایکنچیسینڭ « بانقوق » واوچنچیسینڭ «ماندالا» شهرلریدر.

بونلردن باشقه بونده: فرانسیه‌گه تابع « قوشین شین » قطعه‌سی بار. مرکز اداره‌سی « سایغون » شهری. انگلتره‌گه تابع «هند چینی بریتانی» قطعه‌سی بار. مرکز اداره‌سی «پاغو» شهری. «مالاقا»یارم آطه‌سینڭ اوچنده «جوهور» اسملی کچکنه بر اسلام حکومتی‌ده بار. بو هندچینی قطعه‌سنده‌گی خلقلرنڭ مجموعی ۵۰ میلیون قدر اولوب، ایڭ کوبی بوددا وبره‌من مذهبلرنده‌گی مجوسیلر، صوڭره اسلاملر. وبر آزی خریستیانلردر.

۸) قطای جمهوریتی

قطای (یاکه«چین»)نڭ حدودی: شمالده سیبیریا، غربده روس تورکستانی، جنوبده هندستان وهندچینی، شرق‌ده بحر محیط کبیر. خلقی دورت یوز میلیون‌قدر. مذهبلری مجوسی. اداره‌سی‌جمهوریت. بونده ۲۵ میلیون قدر مسلمان‌ده بار. قطای‌نڭ پایتختی « پیکین »

شهری. نانکین، خانکاو، قانطون، خاربین، تەنزین، کاشغر، غولجه، شانخای، موقدین، اورغا، لخاصه، مشهور بلدەلرندندر.

۹) یاپونیا ایمپراطورلغی

یاپونیا آزیانك شرقنده، بحر محیط کبیرده بر طاقم آطەلردن وقوریه یارم آطەسندن عبارتدر. پایتختی «توکیو» شهری. خلقی یتمش میلیون قدر. مشهور شهرلری کیوتو، اوزاقا، ناغاصاکی، یوقوهاما وقوریەدەگی سئول بلدەلریدر. یاپونیانك ادارەسی مشروطه خلقی‌نك کوبسی «بوددا» مذهبندەدر. یاپون خلقی بیك طریش ومعلوماتلی اولوب، شرقنك ایك آلدەغی ملتلرندندر.

احوال طبیعیه

آزیا قطعەسندەغی مشهور دیکزلر:

بحر منجمد شمالی، آزیانك شمال طرفنده. بحر محیط کبیر، آزیانك شرق طرفنده. بحر محیط هندی، آزیانك جنوب طرفنده.

شاب دیکزی، بحر محیط هندی‌دن پیدا بولغان. چین، یاپون، اوخوتسق، بهرنك، دیکزلری بحر محیط کبیردن پیدا بولغانلر.

آزیادەغی مشهور بوغازلر:

باب‌المندەب، عربستان ایله آفریقا آراسنده. هرمز، ایران ایله عربستان آراسنده. مالاقا، صوماطرا آطەسیله مالاقا یارم آطەسی آراسنده. «قوریا»، چین ایله یاپونیا آرەسنده. بهرنك، آزیا ایله آمریقا آراسنده. سویش قانالی، آق دیکز ایله شاب دیکزی آراسنده.

آزیا قطعه‌سنده‌غی مشهور کورفزلر:

اوبی، سیبرده، بحر منجمد شمالی‌دن حاصل بولغان. **عمان**، بنگاله، بحر محیط هندی‌دن حاصل بولغانلر. **طونکین**، سیام، چین دیکزندن حاصل بولغانلر.

آزیاده‌غی مشهور آطه‌لر:

لیاقوف، بحر منجمد شمالی‌ده، روسیه‌گه تابع. **ساخالین**، بحر محیط کبیرده، یارطیسی روسیه‌گه، یارطیسی یاپونیاغه تابع. **قوریل آطه‌لری**، یاپونیاغه تابع.

یه‌زو، **نیپون**، **سیقوق**، **کیوسو**، **فورموز** آطه‌لری بحر محیط کبیرده، یاپونیاغه تابع. **هاینان**، بحر محیط کبیرده، قطای‌غه‌تابع. **سیلان**، بحر محیط هندی‌ده انگلتره‌گه تابع. **قبریس**، آق دیکزده انگلتره‌گه تابع.

آزیاده‌غی مشهور طاولر:

آلطای، چین ایله تورکستان ویاپونیا آره‌سنده. **بلور**، چین ایله تورکستان آره‌سنده. **هیمالایا**، هندستان ایله تبیت آره‌سنده. **استانوڤوی**، بهرنك بوغازندن باشلاب جنوب‌گه طابا کیته. **آرارات**، ایران ایله آناطولی وقافقازیا آره‌سنده.

آزیاده‌غی مشهور کوللر:

بالقاش، **بایقال**، **اسسی کول**، سیبریاده. **آرال**، تورکستانده. **ژان**، آناطولی‌ده. **اورمیه**، ایرانده. **لوط**، سوریه‌ده.

آزیاده‌غی مشهور یلغه‌لر:

اوبی ، ینسه‌ی ، آلطای طاولرندن چغوب بحر منجمد شمالی‌غه آغالر. له‌نا، بایقال کولندن بحر منجمد شمالی‌غه آغا. **آمور ، آلطای** طاولرندن چغوب اوخوتسق دیکزینه آغا. **صردریا. آمودریا، بللور** طاولرندن چغوب آرال کولینه آغالر. **غانژ، هیمالایا** طاولرندن چغوب بنگاله کورفزینه آغا. **سیند، هیمالایا** طاولرندن چغوب عمان کورفزینه آغا . **دجله، فرات، آناطولی‌ده‌غی « طوروس »** طاولرندن چغوب بغداد توبانلرنده برله‌شه‌رك بصره کورفزینه آغالر.

آفریقا قطعه‌سی

حدودی: آفریقا قطعه‌سینك شمالنده آق دیکز؛ شرق طرفنده شاب دیکزی، بحر محیط هندی؛ جنوب طرفنده بحر محیط کبیر؛ غرب طرفنده بحر محیط آطلاسیدر.

آفریقاده بارلغی یوز ایللی میلیون قدر خلق بار. یاوروپالیلر اداره‌سینه کرمه‌گان یرده‌گیلری وخشی بر حالده یاشامقده اولوب ، علم ومعرفتدن، هنر وصنعتدن محرومدرلر. آفریقانك دیکز ساحلاری بارسیده یاوروپالیلر اداره‌سنده ، یا که حمایه‌سنده‌در. اورته‌لرنده اوز باشلرینه یاشاوچی قبیله‌لر وشیخلکلر کوبدر.

آفریقاده اون آلتی مملکت‌بار :

۱) مصر

بونك حدودی: شمالنده آق دیکز؛ شرقنده سویش قانالی وشاب دیکزی؛ جنوبنده حبشستان و«نوبه»؛ غربنده صحرای کبیر وطرابلس غرب‌در .

مصرنك خلقی اون اوچ میلیون قدر. مرکز اداره‌سی «نیل» یاغه‌سی بوینده‌غی «قاهره» شهری. اسکندریه، سویش، پورت سعید، دمیاط، رشید مشهور شهرلرندندر. مصرنك جنوبنده‌گی «نوبه» مملکتی‌ده مصرغه تابع‌در. بونك مرکز اداره‌سی «خرطوم» شهری. مصرخلقی‌نك بارسیده دیرلك اسلام مذهبنده‌گی عربلردر.

مصر قطعه‌سی تورکیه‌نك امتیازلی ایالتلرندن صانالا. والی‌لربنه «خدیو» دیلر. لکن مصرده چوالولر چققان وقتده شونلرنی طنچلانور ایچون دیپ مصرغه انگیزلر کرگانلر. حاضرنده مصر آنلر اداره‌سنده‌در.

٢) طرابلس

بونك حدودی: شمالنده آق دیکز؛ شرقنده مصر؛ جنوبنده صحرای کبیر؛ غربنده تونس‌در. خلقی بر میلیون یارم قدر. بارسیده اسلام مذهبنده‌گی عربلر «وبه‌ربه‌ر»لر. مرکز اداره‌سی «طرابلس» شهری. بنغازی، ده‌رنه. فزان، مرزوق مشهور شهرلرندندر. بومملکت ایتالیا اداره‌سنده‌در.

٣) تونس

حدودی: شمالنده آق دیکز؛ شرقنده وجنوبنده طرابلس؛ غربنده جزایر مملکتی‌در. مرکز اداره‌سی «تونس» شهری. خلقی ایکی میلیون قدر. کوبسی مسلمان عربلر. بر آز فرانسوز وایتالیانلر بار. بیزه‌رته، بیره‌وان مشهور شهرلرندندر. تونس فرانسیه اداره‌سنده‌در.

٤) جزایر

حدودی: شمالنده آق دیکز؛ شرقنده تونس؛ جنوبنده صحرای

کبیر؛ غربنده فاس مملکتلربدر. مرکز اداره‌سی آق دیکز بوینده‌غی «جزایر» (آلژیر) شهریدر. خلقی بیش میلیون قدر اولوب، ایك کوبسی اسلام مذهنده‌گی عربلردر. «قسطنطین»، «بون»، «بوژی»، «تلمسان» مشهور شهرلرندندر. جزایر مملکتی‌ده فرانسیه اداره‌سنده.

۵) فاس

حدودی: شمالنده آق دیکز؛ شرقنه جزایر؛ جنوبنه صحرای کبیر؛ غربنده بحر محیط آطلاسی‌در.

خلقی سیکز میلیون قدر. اسلام مذهبنه‌گی عربلر و «به‌ربه‌ر»لردر. مرکز اداره‌سی «مراکش» (ماروق) شهری. فاس، طنجه، تتوان مشهور شهرلرندندر. فاس فرانسیه اداره‌سنه‌در. مونه اسپانیانك ده‌بر آزیری‌بار

۶) صحرای کبیر

طرابلس وجزایر مملکتلرینك جنوبنده مصردن بحر محیط آطلاسی‌غه قدر اوزایغان قوملق صحرالرغه «صحرای کبیر» دیلر.

بونك خلقی کوبسی اوزباشینه آیروم اداره ایتله طورغان برطاقم قبیله‌لر وشیخلکلردن عبارتدر. مذهبلری اسلام. تللری عربچه. بوندەغی خلقنك بارسی دورت میلیون قدر حساب ایتله. معارف ومدنیتدن محرومدرلر. معیشتلری حیوان آصراو وآفریقا اچنده‌گی بعض نرسه‌لرنی دیکز بویلرنده‌غی شهرلرگه کیتروب صاتو ایله‌در.

۷) سنه‌غامبیا

صحرای کبیرنك جنوبنده؛ «سنه‌غال» و «غامبیا» یلغه‌لری بوینه

بو لغان مملکت‌گه «سنه غامبیا» دیلر. خلقی اون ایکی میلیون قدر. بو مملکت‌نك ساحللری فرانسیه، انگلتره، پورتکیز قولنه. فرانسوز لرنك مرکز اداره‌سی « سن لوئی »؛ انگلیز لرنك «باتورست»؛ پورتکیز لرنك « تیمبو» شهرلری. « سنه غامبیا » نك اچکی طرفلرنده مستقل کچکنه حکومتلرده بار. بو مملکتده مشهور «بااوباب» آغاچی اوسه. تمساح، دیکز آیغری، میمون وکشیگه ضرر تیدره طورغان آق قرمسقه وچیکرتکه‌لر کوبدر. سنه غامبیانك خلقی زنجی جنسنه منسوب اولوب، صوکندن کیلگان عربلر ایله «به‌ربه‌ری»لرده بار. کوبسی اسلام مذهبنده.

۸) کینهٔ شمالی

سنه غامبیانك شرقنه و« کینه » کورفزینك شمالنه‌غی مملکت‌گه «کینهٔ شمالی» دیلر. آفریقانك مشهور یلغه‌لرندن « نیغر» صوی بو مملکتدن اوتوب دیکز گه توکیلر.

بو مملکتده وحشی وضرر لی حیوانلر کوب. خلقی زنجی جنسندن اولوب، بارلغی اون میلیون قدر، مذهبلری کوبسنچه اسلامدر.

کینهٔ شمالی ساحلنه برنیچه حکومتلر ویاوروپالیلرنك ملکاری باردر، که بونلردن برنچیسی: « سیرالئونه » ساحلیدر. بونك مرکز اداره‌سی « فریطوئون » شهری. خلقی زنجیلر. اداره‌سی جمهوریت انگلتره حمایه‌سنده.

ایکنچی: «حبوبات ساحلی». بونه «لیبه‌ریا» اسملی برجمهوریت بار. خلقی زنجیلر. مرکز اداره‌سی « مونروڤیا » شهری.

اوچنچی: «فیل تشی ساحلی». بونه فرانسیه‌نك «غران باصان»، «غاسینی»، « دابو» مستملکانی بار.

دورتنچی : «آلتون ساحلی». بونك انگلتره‌نك «قاپ قوعاسی»، «المینه» مستملکاتی بار. آلتون ساحلی‌نك آرتنه «آشانتی» حکومتی بار. بونك مقر اداره‌سی «قوماسی» شهری.

بشنچی : « اسیر ساحلی » . بونده فرانسیه‌غه تابع « داهوما » حکومتی و انگلتره‌گه تابع «لاغوس» لیمانی بار.

آلتنچی: « بنین ساحلی » بونده «بنین» حکومتی بار. مرکز اداره‌سی بنه شول اسمده‌گی بر شهردر.

کینهٔ شمالی‌ده گیرمانیانك «قامه‌رون» مستملکاتی بار. بونده‌غی خلقنك کوبسی مسلمانلردر.

۹) کینهٔ جنوبی

کینهٔ شمالیدن «فرینو» بورونینه قدر بولغان ساحل‌گه «کینهٔ جنوبی» دیلر. بو یرنك هواسی اسسی ورطوبتلی اولوب ایسانلك ایچون ضرر لیدر.

خلقی بش آلتی میلیون قدر. اوزاری زنجی جنسندن. مذهبلری کوبسی پوت پرستدر. مشهور « قونغو » یلغه‌سی بو مملکنده دیکز گه قوشیله. شول « قونغو »نك شمال باغنده‌غی یرلر فرانسیه اداره‌سنده اولوب، مرکز اداره‌سی دیکز بوینده « لیبرڤیل » شهری‌در. قونغو یلغه‌سینك جنوب طرفنده بولغان یرلر پورتکیز اداره‌سنده اولوب ، مرکز اداره‌سی « لوواندہ » شهریدر.

قونغو یلغه‌سینك منصبنده بولغان بر آز یرلر «قونغو حکومتی» اداره‌سنده‌در . بو حکومتنی یاوروپا دولتلری اوز آره اتفاق ایله تاٴسیس ایتوب بیلگیه حکومتی‌نك نظارتنه طابشرمشلردر.

۱۰) قاپ مملکتی

آفریقانك جنوب اوچنده بولغان بو مملکت قاپ، قافرستان، اورانژ، ترنسوال قطعه‌لرندن عبارت اولوب انگلتره‌گه تابع‌در. اداره‌سی جمهوریت. مرکز اداره‌سی «یوهانسبورغ» شهری. مشهور بلده‌لری قاپشتاد، پره‌توریا، شهرلریدر. بارلق خلقی بیش میلیون قدردر. مذهبلری خرستیانلقدر. مونده ایکی یوز قدر مسلمان‌ده‌بار. مجوسیلرده کوب. بو طوفلرده آلتون، آلماس کبك بیك قیمتلی معدنلر و طاشلر چغا.

۱۱) موزامبیك مملکتی

بونك خلقی ایکی میلون قدر. مرکز اداره‌سی «موزامبیك» شهری. «کیلیمان»، «سوفالا» مشهور بلده‌لرندندر. بو مملکت پورتکیزگه تابع. خلقی زنجی. مذهبلری پوت پرست.

زنکیبار سلطانلغی

خلقی اوچ میلیون قدر. مرکز اداره‌سی «زنکیبار» شهری. «ملنده». «ممباز» بلده‌لری مشهور شهرلرندندر. بو مملکت انگلتره‌گه تابع. خلقی زنجیلر ایله‌عرب مهاجرلرندن عبارت اولوب، اسلام مذهبنده‌لر. زنکیبار مملکتنده گیرمانیانك بر آز یری بار.

۱۳) صومال مملکتی

عدن کورفزی ایله بحر محیط هندی آرسنده‌غی بر مملکتدر. خلقی به‌ربه‌ریلرجنسندن اولوب، مذهبلری اسلامدر. هنرومعرفتدن

محروملر. حیوان آصراو ایله یاشیلر. بو مملکت‌نك شمال ساحلنده‌گی «به‌ربه‌ر» شهری واطرافی انگلتره‌گه، شرق ساحلی و« بیردیرا» شهری ایتالیاغه ؛ باب المندب بوغازی یاننده‌غی « اوبق » لیمانی فرانسیه‌غه تابع. اچ شمال طرفنه کچکنه بر اسلام حکومتی بار. بونك مرکزی « حرار » شهریدر .

١٤) حبش مملکتی

خلقی اون بیش میلیون قدر . مذهبلری کوبسی خرستیان . قالغانلری مسلمان. پایتختی «تانا» کولی یاننده «غواندارا» شهری . اداره‌سی مستقله . خلقی‌نك معشیتلری ایگونچی‌لك، آوچیلق و حیوان آصراوچیلق ایله‌در .

بو مملکت‌نك شرق طرفنده «عصه‌ب» و«مصوغ» لیمانلری هم آنلرنك آره‌لرنده بولغان یرلر ایتالیا اداره‌سنده.

١٥) شمالی سودان مملکتی

بو مملکت آفریقانك اورته‌سنده، حبش و «نوبه» مملکتلرندن «سنه غامبیا» و«کینهٔ شمالی»غه همك صحرای کبیردن خط استوا یقینه قدر صوزلغان یرلردن عبارتدر.

بونده تخمینا اوتوز میلیون قدر خلق بار. بارسیده فاره‌توسه‌گی زنجیلر. بونلر برنیچه یرلی حکومتلردن عبارت اولوب، مشهورلری: دارفور، فوردوفان ، فلاته، بامبارا ، بورنو ، سوقوتو ، غاندو ، وادای حکومتلریدر .

دارفورنك مرکز اداره‌سی «فاشه‌ر» ؛ فوردوفان‌نك « العبید » ؛ بورنونك مرکز اداره‌سی «قوقا» شهری ؛ فلاته وسوقوتو حکومتلرینك

مرکز اداره‌لری «یافوبا»، «تیمبوقتو»، «فانو» شهرلریدر.

بو یرلرده‌گی خلقنك بیك کوبسی اسلام مذهبنده‌در. تیمبوقتو، یاقوبا، فانو بلده‌لری سودانك مشهور سودا شهرلریدر. سودانك اورته طرفلرنده مشهور «چاد» کولی، غرب طرفلرنده «نیغر» یلغه‌سی بار. بو مملکتده آلتون، کموش، فیل تشی، دوه قوشی قاناتی کبی نرسه‌لر چغاریله.

۱۶) جنوبی سودان مملکتی

بو، شمالاسودان شمالی، جنوبا فافرستان، شرقا زنکیبار و موزامبیك غربا کینهء جنوبی مملکتلری ایله چویرلمشدر. خلقی سیکز میلیون قدر اولوب، مشهور بلده‌سی «فازه» شهریدر.

آفریقا قطعه‌سنده‌غی مشهور یلغه‌لر:

نیل ـ ویقتوریا نیانزا کولندن چغوب آق دیکزگه آغا. سنه‌غال، غامبی ـ قونغو طاولرندن چغوب بحر محیط آطلاسی‌غه آغالار. نیغر، قونغو، اورنژ ـ بحر محیط آطلاسی‌غه آغـالر. زامبزی ـ بحر محیط هندی‌گه آغا.

آفریقاده‌غی مشهور کوللر

« چاد، کولی ـ شمالی سودانده. ویقتوریا نیانزا ـ زنکیبار مملکتی‌نك اچنده. نیاس ـ موزامبیك مملکتنده. تانغانیقا ـ جنوبی سودانده.

آفریقاده‌غی مشهور آطه‌لر:

آصور، مادیر، یشل بورون ـ بحر محیط غربیده، پورتکیز گه تابع. آسانسیون، سنت ئلن ـ بحر محیط غربیده، انگلتره‌گه تابع. پرنس، سن‌طوما ـ کینه‌کورفزنده، پورتکیز گه‌تابع. فرناندوپو، آننوبون ـ کینه کورفزنده، اسپانیاغه تابع. ماداغسقار ـ فرانسیه‌گه، سیشل، ماسقارین ـ آطه‌لری انگلتره‌گه تابعدرلر.

آفریقاده‌غی مشهور طاولر:

آطلاس ـ آفریقانڭ شمالنده، فاس مملکتندن اوته. قونغو ـ کینهٔ شمالی‌ده. لوپاطا ـ موزامبیك مملکتنده‌در.

آمریقا قطعه‌سی

حدودی: آمریقا قطعه‌سینڭ شمال طرفی بحر منجمد شمالی؛ شرق طرفی بحر محیط آطلاسی؛ غرب وجنوب طرفلری بحر محیط کبیر در. آمریقا زورلق جهتنچه باشقه قطعه‌لر آراسنده ایکنچی درجه‌ده‌در. بو قطعه‌نی ۱۴۹۲ نچی یلده قریستوف قولومب آدلی بره‌و طابدی. اول وقتغه قدر بو قطعه‌نڭ بارلغی معلوم توگل ایدی. شونڭ ایچونده بو قطعه‌نی «یاڭی دنیا» دیوبده یوروته‌لر.

آمریقا قطعه‌سی-شمالی آمریقا، اورته آمریقا، جنوبی آمریقا اسملریله اوچگه بولینه.

شمالی آمریقاده دورت حکومت بار:

١) غره‌ندلاند مملکتی

بو، بحر منجمد شمالی ده زور بر آطه‌در. خلقی ٤٠ مك چماسنك. کوبسی وحشی حالده یاشیلر: آطه‌نك ساحللرنده بالق طوتوب معیشت ایته‌لر. بونلرغه «ایسکیموس» دیلر. غره‌ندلاند دانیاغه تابع. مشهور شهرلری «غوتهاب»، «فره‌دریقسهاب»، «اوپرناویق». بو آطه‌ده قش‌نك اوزونلغی اون آیلرغه صوزولا.

٢) یاشکی بریتانیا

شمالی آمریقاده انگلتره اداره‌سنده بولغان مملکت‌در. خلقی بیش میلیون یارم قدر. مرکز اداره‌سی «اوتناوا» شهری. خلقی‌نك کوبسی انگلیزلر. بو مملکت اداره جهتنچه اوچ‌گه بولینه. ایك مهم بولغان قسمی «قانادا» حکومتی دیب آتا. بونك اوزینه مخصوص ملت مجلسی (پارلامینتی)ده بار.

٣) جماهیر متفقه

بو مملکت ٤٨ قدر واق جمهوریتلردن برلشکان. خلقی ٩٠ میلیون قدر. یرینك کیکلکی، خلقی‌نك کوبلکی جهتنچه بو جماهیر متفقه روسیه، انگلتره، قطایدن قالا برنچیدر. مرکز اداره‌سی «واشینغتون» شهری. مشهور بلده‌لری نیویورق، شیقاغو، فیلاده‌لفی، بوستون، سان فرانسیسقو. بو مملکتده دین و مذهب خصوصنه کامل ایرکنچی‌لك. هرتورلی ملتدن خلق بار. اهالینك کوبسی پروتستان مذهبنده علم، هنر وصنعت بونده فوق العاده ترقی ایتکان. اداره‌سی جمهوریت رسمی تل انگلیزچه.

٤) مكسيقا جمهوريتى

بوده ٢٧ قدر واق حكومتلردن مركب بر جمهوريتدر. خلقى ١٤ميليون. تللرى اسپانيولچه. مذهبلرى قاتوليك. مركز اداره‌سى «مكسيقا» شهرى. «لاپوئبلا»، «غوادالافسارا»، «آفا پولقو» مشهور بلده‌لرندندر.

اورته آمريقاده آلتى جمهوريت بار:

١) «غواتمالا» جمهوريتى. خلقى ايكى ميليون قدر. مركز اداره‌سى «غواتمالا» شهرى.

٢) «هوندوراس» جمهوريتى. خلقى بارطى ميليون قدر. مركز اداره‌سى «تومايا غوا» شهرى.

٣) «سان سالوادور» جمهوريتى. خلقى سيگز يوزمك قدر. مركز اداره‌سى «سان سالوادور» شهرى.

٤) «نيقاراغو» جمهوريتى. خلقى اوچيوز ايللى مك قدر. مركز اداره‌سى «لئون» شهرى.

٥) «قوستاريقا» جمهوريتى. خلقى ٢٥٠ مك قدر. مركز اداره‌سى «سان ژوزه» شهرى.

٦) پاناما ـ جمهوريتى. خلقى ١٠٠مك قدر. مركز اداره‌سى «پاناما» شهرى.

اورته آمريقا خلقى‌نك كوبسى قاتوليك مذهبنده اولوب، تللرى اسپانيولچه‌در.

جنوبى آمريقاده ١١ حكومت بار:

١) «قولومبيا» جمهوريتى. خلقى دورت ميليون يارم قدر.

مرکز اداره‌سی «بوغوتا» شهری. «پاناما» بلده‌سی مشهور شهرلرندندر.

۲) «ڤنه زوئه‌لا» جمهوریتی. خلقی ایکی میلیون یارم. مرکز اداره‌سی «فارافاس» شهری.

۳) «خط استوا» جمهوریتی. خلقی برمیلیون یارم. مرکز اداره‌سی «کڤیتو» شهری.

٤) «گویئانا» مملکتی. خلقی دورت یوز مك قدر اولوب انگلتره، فرانسیه، هوللانده حکومتلرینه تابعدر. انگلیزلرنك مرکز اداره‌سی «ژورژطوون»؛ فرانسوزلرنك «قابن»؛ هوللانده‌لیلرنك «پارامار یبو» شهرلریدر.

۵) «برازیلیا» جمهوریتی. خلقی ۲۰ میلیون. کوبسی یاورو پالی. رسمی نل پورتکیز چه. مذهبلری قاتولیك. مرکز اداره‌سی «ریوده ژانیرو» شهری. پرنامبوقو، باهیا مشهور شهرلرندندر.

٦) «پەرو» جمهوریتی. خلقی دورت میلیون. مرکز اداره‌سی «لیما» شهری. «قالائو» مشهور بلده‌لرندندر. نللری اسپانیولچه.

۷) «بولیڤیا» جمهوریتی. خلقی اوچ میلیون. مرکز اداره‌سی «شوکیزاقا» شهری.

۸) «چیلی» جمهوریتی. خلقی ۳ میلیون یارم. مرکز اداره‌سی «سنت یاغو» شهری. «ڤالپارەزو» مشهور برلیمانیدر.

۹) «آرگه‌نتین» جمهوریتی. خلقی آلتی میلیون. مرکز اداره‌سی «بوئه‌نوس آیرەس» شهری.

۱۰) «پاراغوای» جمهوریتی. خلقی آلتی یوزمك قدر. مرکز اداره‌سی «آسانسیون» شهری.

۱۱) «اوراغوای» جمهوریتی. خلقی برمیلیون قدر. مرکز اداره‌سی «مونته ڤیدو» شهری.

آمریقا قطعه‌سنده‌غی مشهور دیڭزلر:

هودسون - بحر منجمد شمالیدن پیدا بولغان .
آنتیل - بحر محیط آطلاسی‌دن پیدا بولغان.
بهرنك - بحر محیط کبیردن پیدا بولغان .

آمریقاده‌غی مشهور یلغه‌لر:

سن لوران - آمریقای شمالی‌ده، بحر محیط آطلاسی‌غه آغا .
میسیسیپی - مکسیقا کورفزینه آغا.
میسوری - میسیسیپی‌گه قوشیله .
اوره‌نوق - جنوبی آمریقاده، بحر محیط آطلاسی‌غی آغا .
آمازون - جنوبی آمریقاده، بحر محیط آطلاسی‌غه آغا .

آمریقاده‌غی مشهور آطه‌لر:

قوبا - آنتیل دیڭزنده، شمالی جماهیر متفقه‌گه تابع.
یامایقا - آنتیل دیڭزنده، انگلتره‌گه تابع. مارتینیقو - آنتیل دیڭزنده، فرانسیه‌گه تابع هایتی - اوز باشینه اداره ایتله، زنجیلر مملکتی‌در.
بو آطه‌لرنك بارسینه برلکده « آنتیل آطه‌لری » دیلر.

آفریقاده‌غی مشهور کوللر:

شمالی آمریقاده سوپه‌یور، میچیغان، هورن، ئه‌ریه، اونتاریو، اسملی بش زورکول بار. جنوبی آمریقاده مارافایبو، تی‌تی قاره کوللری مشهوردر .

آفریقاده‌غی مشهور طاولر:

شمالی آمریقاده « روشو »؛ جنوبی آمریقاده « عاند » ؛ اورته آمریقاده « فوردیلیه‌را » طاولری مشهوردر .

آمریقاده کورفزلر :

شمال طرفده « سن‌لوران » ؛ غرب‌ده « قالیفورنیا »، اورته‌ده «میکسیقا» کورفزلری مشهوردر.

آوسترالیا قطعه‌سی

آوسترالیا قطعه‌سی (اوقیانوسیا) آزیانك جنوبنده بحر محیط کبیرده‌گی بر طاقم آطه‌لردن عبارتدر. بو آطه‌لرده مجموعی ٤٠ میلیوندن آرتق خلق بار. بایتاق بر مقداری اسلام مذهبنده‌لر . یرلی خلقنك بر مقداری هنوز وحشی حالده یاشیلر. آوسترالیا قطعه‌سندغی آطه‌لر بیك کوب اولوب، بونلر باشلیجه اوچ تورکوم‌گه بولینه‌لر.

غرب شمالی ده «مالیزیا»؛ غرب جنوبی‌ده «ملانیزیا»؛ شرق‌ده « پولینیزیا » آطه‌لریدر.

مالیزیا

مالیزیا - آزبادن « ملاقالا » بوغازی و « چین دیکزی » ایله آیریله. بونده « فیلیپین » ، « ملوك » ، « صوندە » اسملی اوچ طاقم جزایز مجتمعه هم « بورنه‌او»، « سه‌لب » اسملی مشهور ایکی آطه‌بار.